

IV: Det humanistiske Fakultet

Uanset mangfoldigheden af fag viser fakultetets forskning en række af træk, der grupperer eller på anden vis forbinder de enkelte forskningsområder. Sådanne fælles træk har ofte sammenhæng med fænomener og tendenser i hele samfundet; f.eks. har den stigende indvandring af ikke-europæere til europæiske lande, deriblandt Danmark, og den voksende opmærksomhed om etniske mindretal af enhver art sat sig klare spor i dansk og international humanistisk forskning på adskillige felter. Humanistisk forsknings struktur og organisering er således ikke et uforanderligt mønster, men på den anden side ligger det i grundforskningens natur, at strømninger, som kun er kortvarige og modeprægede, ikke kan være basis for nogen frugtbar planlægning af forskningsaktiviteter.

Til brug for en forskningsplanlægning med rimelig tidshorizont er der – som nævnt i forrige årbog – fra institutter og centre under fakultetet indhentet et omfattende materiale vedrørende igangværende forskning og vedrørende ønsker om opprioriteringer og nye initiativer. Materialet er inden for fakultetet blevet behandlet med særlig henblik på at konstatere fælles træk af den omtalte karakter og formulere dem som et overskueligt antal vækstområder. I denne betegnelse ligger ikke, at bestemte fag eller discipliner skal nyde fremme på andres bekostning; vækstområderne har først og fremmest karakter af synsmåder, der indgår i mange forskningsområder, og næppe noget fag under fakultetet står uden for dem.

Der er blevet opstillet fem vækstområder: Kommunikationsformer og formidling. Kulturtradition og kulturfornyelse. Kontakt mellem dansk og andre sprog, samt sprog og edb. Psykologisk forskning såsom informationspsykologi og arbejdspsykologi. Kvindeforskning.

Som led i fakultetets forskningsorganisering har disse vækstområder i 1984 været basis for en helhedsplan for stillinger under forskerrekruiteringsplanen (jfr. senere). Opstillingen af vækstområderne har ligeledes vist sig betydningsfuld i sammenhæng med det af Statens humanistiske Forskningsråd opstillede forskningsprogram, hvorefter der for en femårsperiode tænkes oprettet forskningscentre i samarbejde med

de humanistiske fakulteter. Et center ved Københavns Universitet inden for området Kulturtradition og kulturfornyelse ville falde udmærket i tråd med forskningsrådsforslagets opstilling af områder. Programets realisering afventer imidlertid afklaring af visse økonomiske og organisatoriske spørgsmål.

1984 har også i anden henseende været præget af planlægning. Fakultetet har udarbejdet en langsigtet bemandingsplan for institutternes videnskabelige og teknisk-administrative personale. Planen omfatter naturligvis såvel undervisning som forskning, men for forskningens organisering ved fakultetet er ikke mindst fordelingen på landsplan af de såkaldte småfag af interesse. Særlig bemærkes, at der i 1984 er truffet beslutning på landsplan vedrørende klassisk arkæologi og nordiske småfag, mens forholdene for de religionsvidenskabelige fag samt semitisk filologi ikke har kunnet afklares endeligt i dette år.

Fakultetsinternt er der foretaget visse omorganiseringer og iværksat nogle initiativer. Således har det tidligere Center for Nygræsk og Balkanistik fået institutstatus. Faget finsk er overført fra Institut for Lingvistik til Institut for nordisk Filologi. Der er blevet oprettet et særskilt edb-center ved fakultetet, og gennem en speciel stipendieordning vil et antal videnskabelige medarbejdere få mulighed for at forbedre deres kvalifikationer med henblik på at lade datalogiske synspunkter og metoder indgå i deres humanistiske forskning.

Den forskningsenhed, der skal udføre Danmarks andel i maskinoversættelsesprojektet EUROTRA, initieret af EF-kommissionen, har kunnet placeres på Københavns Universitet Amager, og universitetet indgår i styrelsen for forskningsenheden.

Den fysiske koncentrering af fakultetets aktiviteter til Amagerkomplekset fortsætter. Der er i 1984 truffet beslutning om at flytte Carsten Niebuhr Instituttet hertil. Indplaceringen af tilflyttede institutter og ikke-fakultære institutioner har krævet et betydeligt planlægningsarbejde, der indebærer mange rokader af allerede husede institutter. På længere sigt er det utvivlsomt forskningsmæssigt fordelagtigt, at flest mulige institutter er under samme tag, men de jævnlige flyt-

ninger og ombygninger er belastende for institutternes ansatte.

De bevillingsmæssige rammer for forskningen har været snævre. Hvad videnskabelige stillinger angår, har fakultetet imidlertid fået mulighed for i 1984 at opslå 10 fireårige adjunkturer og 5 såkaldt overtallige lektorater under forskerrekruiteringsplanen. Fordelelingen af disse stillinger – og af et tilsvarende forventet antal i 1985 – på forskningsfelter er foretaget på grundlag af opstillingen af vækstområder for fakultetet, og stillingerne opslås som ikke på forhånd knyttede til bestemte institutter.

Stillingerne under forskerrekruiteringsplanen giver en hårdt tiltrængt mulighed for at ansætte især yngre forskere. Men adjunkternes begrænsede mulighed for at fortsætte i lektorater, såvel som den omstændighed, at der til stillingerne ikke uden videre er knyttet annuumsbeløb eller midler til teknisk-administrativ bi-

stand, kan ikke undgå at svække forventningerne til den samlede forskningsmæssige virkning.

Et ressourceproblem, som har været genstand for nøjere behandling på fakultetsplan, er adgangen til faglitteratur. Prisudviklingen på bøger og tidsskrifter er meget belastende, og nødvendige nedskæringer af midler til pasning af institutbibliotekerne forringer forskernes og de studerendes muligheder for litteraturudnyttelse. På basis af en generel undersøgelse af institutbibliotekernes situation er ekstremt dårlige forhold blevet afhjulpet ad hoc, men mere almene og varige løsninger er tiltrængt; herved søger man efter muligheder for øget samarbejde mellem institutbibliotekerne indbyrdes og med andre biblioteker. I denne sammenhæng følger fakultetet med opmærksomhed udviklingen omkring især Det kongelige Biblioteks placering i det samlede forskningsbibliotekssystem.

Michael Chesnutt

Den første koncernering af laboratorier skete i 1981 under et Amertopmøde i København. Der er i 1984 udvalgt et antal laboratorier til at blive placeret på det nye forskningscenter. De laboratorier, der er blevet valgt, er: 1. Laboratoriet for molekylær biologi, 2. Laboratoriet for molekylær genetik, 3. Laboratoriet for molekylær immunologi, 4. Laboratoriet for molekylær fysik, 5. Laboratoriet for molekylær kemi, 6. Laboratoriet for molekylær matematik, 7. Laboratoriet for molekylær fysik, 8. Laboratoriet for molekylær kemi, 9. Laboratoriet for molekylær fysik, 10. Laboratoriet for molekylær kemi. De laboratorier, der er blevet valgt, er: 1. Laboratoriet for molekylær biologi, 2. Laboratoriet for molekylær genetik, 3. Laboratoriet for molekylær immunologi, 4. Laboratoriet for molekylær fysik, 5. Laboratoriet for molekylær kemi, 6. Laboratoriet for molekylær matematik, 7. Laboratoriet for molekylær fysik, 8. Laboratoriet for molekylær kemi, 9. Laboratoriet for molekylær fysik, 10. Laboratoriet for molekylær kemi.

Den første koncernering af laboratorier skete i 1981 under et Amertopmøde i København. Der er i 1984 udvalgt et antal laboratorier til at blive placeret på det nye forskningscenter. De laboratorier, der er blevet valgt, er: 1. Laboratoriet for molekylær biologi, 2. Laboratoriet for molekylær genetik, 3. Laboratoriet for molekylær immunologi, 4. Laboratoriet for molekylær fysik, 5. Laboratoriet for molekylær kemi, 6. Laboratoriet for molekylær matematik, 7. Laboratoriet for molekylær fysik, 8. Laboratoriet for molekylær kemi, 9. Laboratoriet for molekylær fysik, 10. Laboratoriet for molekylær kemi.

Historie

1: Historisk Institut

Historie:

Historisk Instituts historie kan med rimelighed føres tilbage til 1895, hvor Professor Kristian Erslev blev forstander for det nyetablerede filologisk-historiske laboratorium. Faget Historie havde i disse år til huse i kommunitebygningen ud mod Nørregade og betjentes her sammen med andre fag som nordisk, latin, græsk, romansk og tysk og engelsk filologi. I 1938 udskilles Historisk Laboratorium herfra som selvstændigt område for sidst i 1950'erne og først i 1960'erne at blive opdelt i 3 institutter: Institut for økonomisk Historie, Institut for Samtidshistorie og endelig Historisk Institut. Efter i en periode at have rådighed over lokaler i Studiegården (fra 1916) flyttede Instituttet i 1963 over i Bispetorvsbygningen for sluttelig i 1979 at blive placeret i det ny universitetskompleks på Amager. De tre nævnte historiske institutter blev umiddelbart derefter – i 1982 – samlet i et Centralinstitut for Historie.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 34.

Professorer: Svend Ellehøj, Jens Erik Skydsgaard og Niels Steensgaard.

Lektorer: Esben Albrechtsen, Hans Bach Bagger, Claus Bjørn, Axel Bolvig, Arne Søby Christensen, Niels Finn Christiansen, Karsten Fledelius, Karl-Erik Frandsen, Kai Hørby, Johnny Leisner, Niels Lund, Bengt Malcus, Knud Prange, Mogens Rath-sack, Niels Saxtorph, Benito Scocozza, Inge Skovgaard-Petersen, Jørgen Tvevad, Hans Vammen, Alex Wittendorff og Peter Ørsted.

Seniorstipendiater: Peter Christensen, Bodil K. Hansen, Jens Vesterskov Johansen, Carsten Juhl, Gunner Engberg Lind (fra 1.9.84).

Kandidatstipendiater: Mogens Rüdiger Hansen (fratrådt 31.10.84), Grethe Jacobsen (fratrådt 15.11.84), Gunner Engberg Lind (fratrådt 1.9.84) og Therkel Stræde (fratrådt 8.12.84).

Forskningsrådsstipendiater: Niels Clemmensen.

Privatdocent: fil.dr. Olafía Einarssdóttir.

Eksterne lektorer: Nanna Damsholt, Bernard E. Jensen.

TAP: Antal årsværk: 2.

Heltidsbeskæftigede: Grethe Christensen, Birgit Sampson.

Deltidsbeskæftigede: Bodil Ring Brodersen (23 timer), Tove Nielsen (20 timer), Jytte Skytte (23 timer).

Kontorelev: Jane Johannesen.

Akademisk medarbejder: Hanne Caspersen (15 timer).

Ansættelse af arbejdsledig: Mikkel Lundstrøm (fra 1.11.84).

Forskningsvirksomhed:

Historisk Institut er ikke en isoleret enhed. Det er en del af et fakultet, som igen er en del af et universitet, et universitet i ordets egentlige betydning, d.v.s. en helhed omfattende alle fag og videnskaber. I dette universitet, som er vokset frem gennem et halvt årtusinde, har faget historie tidligt indtaget sin plads som et af de store humanistiske fag med berøringsflader og tilknytningspunkter til mange andre fag, emnemæssigt eller metodisk. Denne sammenhæng med et bredt forskningsmiljø, dette tilhørsforhold til en videnskabernes familie med gensidig inspiration er en af forudsætningerne for den betydelige spændvidde såvel i tidsmæssig og geografisk som i emnemæssig og metodisk henseende, som kendetegner den forskning, der omtales på de følgende sider.

I internationale fagkredse foregår der en livlig diskussion om det, man kunne kalde den faglig selvforståelse – forestillingerne om hvad historie og historieforskning er og fagets forhold til det enkelte individ og til samfundet. Denne debat foregår også hos os, og man vil i den beskrevne forskning finde flere tendenser repræsenteret. En går, i forlængelse af fagets videnskabelige tradition, i retning af kronologisk og emnemæssigt begrænsede empiriske undersøgelser, hvor hovedvægten lægges på erkendelsens sikkerhed. Heroverfor kan peges på forskning, hvor de konkrete, empiriske undersøgelser i højere grad er styret af en samfundshistorisk eller universalhistorisk problematik, der spænder over længere, eventuelt meget lange tidsrum. En tredje tendens orienterer sig imod en mere omfattende historieteori og søger i højere grad at overskride den klassiske kildekritiks opfattelse af kildernes natur og forskerens stilling til dem, og tillige at genoplive den historiefilosofiske debat om historiens drivkræfter. Det skal dog understreges, at der mellem disse tendenser ofte er tale om frugtbare blandformer og gensidig inspiration, der som forudsætning har instituttets kronologiske og emnemæssige spændvidde. De interne diskussioner om faget har i øvrigt i de senere år i høj grad været præget af den internationale debat om nye metodisk-teoretiske tilgangsvinkler til skabelse af historisk viden, til dels udviklet ved nedbrydning af traditionelle faggrænser og sammenlignende studier af forskellige samfund. Det er baggrunden for, at man på de følgende sider vil finde forskning, der har karakter af mentalitetshistorie, kvindehistorie eller økologi-historie.

En meget betydelig del af forskningen ved instituttet er grundforskning inden for Danmarks historie, til hvilket der påhviler os en særlig forpligtelse, fordi an-

dre landes historikere så godt som ikke beskæftiger sig med Danmark. Det er en af vores væsentligste opgaver at videreudvikle og forny den solide tradition for studiet af landets historie, bl.a. ved at anvende de nævnte nye tilgangsvinkler her. Vi anser det for betydningsfuldt, at den nationale selvforståelse ikke forringes i en tid, da det synes vigtigere end nogen sinde, at Danmark kan hævde sig i kraft af sit særpræg og sine traditioner.

Nedenfor er en mere detaljeret oversigt over den i gangværende forskning ved Historisk Institut forsøgt. Den tematisering, som findes der, må nødvendigvis være meget bred og har primært til formål at lede læseren frem til de emner, som måtte have særskilt interesse. I praksis vil yderligere oplysninger om det enkelte forskningsprojekt afsløre, at den givne problemstilling, emne og kildemateriale ikke kan omfattes af et enkelt tema alene. Der eksisterer således et dilemma mellem et ønske om en mere dybtgående beskrivelse og de relativt snævre rammer, som denne årbog må have. I et forsøg på at løse dette dilemma har Historisk Institut udarbejdet en bred og udadvendt oversigt over den forskning, som er omtalt nedenfor. Oversigten 'Forskning ved Historisk Institut' Københavns Universitet 1982 (75 s.) kan rekvireres ved henvendelse til Historisk Institut.

1. Samlede fremstillinger af større tidsafsnits historie.

Danmarks Historie 1648-1730 (Gyldendals Danmarkshistorie) (Svend Ellehøj)

Forstudier til udarbejdelse af en fremstilling af Danmarks Historie i 1600-tallet (Benito Scocozza).

2. Historieteori, historisk metode og historiografi.

Ældre islamisk historiografi (Johny Leisner).

Saxos historiesyn, afsluttende studier (Inge Skovgaard-Petersen).

Den danske historievidenskabens udvikling i mellemkrigstiden, specielt den socialdemokratiske historieforskning (Mogens Rüdiger Hansen).

3. Politisk historie.

Forbindelserne mellem Nordeuropa og Byzans/Mellemøsten ca. 1000-ca. 1200 (Karsten Fledelius).

Europas historie 1835-1854 (Johny Leisner).

Knud den Stores historie (Niels Lund).

4. Massekommunikationens historie.

Film og fjernsyns udnyttelse som historisk dokumentationsmateriale og som formidlere af historisk bevidsthed (Karsten Fledelius).

Den danske dagspresses billedbrug 1900-1980, fortsatte studier (Axel Bolvig).

Feudal billedproduktion, fortsatte studier (Axel Bolvig).

Historisk formidling, specielt med henblik på visuelle formidlingsformer (Axel Bolvig).

5. International handelshistorie og udenrigspolitisk historie.

Det indiske ocean som verdensøkonomi o. 1500-o. 1750 (Niels Steensgaard).

Ruslands politik overfor de skandinaviske stater 1721-1780 (Hans Bagger).

6. Økonomisk-social historie og økologihistorie.

Social mobilitet inden for romerrigets frie borgere, især den militære karrieres betydning, fortsatte studier (Niels M. Saxtorph).

Studier i sammenhængen mellem ejendomsret, borgerret og beskatning i de romerske provinser (Peter Ørsted).

Forholdet mellem by og land i det romerske Nordafrika, tværfagligt forskningsprojekt (Arne Søby Christensen, Peter Ørsted).

Rhin-Donauprovinsernes historie fra Caesar til Karl den Store (Arne Søby Christensen).

Det diokletiansk-konstantinske reformprogram (Arne Søby Christensen).

Imperiedannelse og økologisk balance i Iran: dynamiske variable i langtid udviklingen frem til år 1500 (Peter Christensen).

Troldomsprocessernes ophør i det 17. århundrede Danmark (Jens Chr. Vesterskov Johansen).

Foreningsdannelsen i Danmark frem til ca. 1870 (Niels Clemmensen).

Kvinder og mænd i det danske bysamfund 1400-1550 (Grethe Jacobsen).

7. Landbohistorie.

Græsk landbrug i Oldtiden (Jens Erik Skydsgaard).

Patriotisme og protest. Bonde og husmandsurolighederne på Sjælland i året 1848 (Claus Bjørn).

8. Arbejderbevægelsens historie.

Arbejderbevægelse og arbejderkultur efter 1945 i Danmark (Niels Finn Christiansen).

Revolutionær syndikalisme i Danmark ca. 1900-1940, fortsatte studier (Therkel Stræde).

9. Kvindehistorie.

Den danske landbofamilie ca. 1870-1900 med særlig henblik på kvindernes vilkår (Bodil K. Hansen).

Kvindelige akademikere i Danmark 1885-1940 (Hanne Caspersen).

10. Kulturhistorie og mentalitetshistorie.

Studier i reformationerne i Danmark og Tyskland med særligt henblik på sammenhængen mellem ændringer i samfundet og forandringerne i tidens »mentale univers« (Alex Wittendorff).

Forarbejder til bog om bevidsthedshistorie (Alex Wittendorff)

11. Idé- og videnskabshistorie.

Videnskabens historie i det 20. årh.: Historieforskning, Middelalderen (Kai Hørby).

Københavns Universitets historie 1621-1732, udarbejdelse af manuskript (Svend Ellehøj).

Dansk politisk idéhistorie ca. 1750-1850 (Hans Vammen).

Politiske totalitarismeteoriers udvikling i Danmark og Frankrig i 1970'erne (Carsten Juhl).

De politiske filosofers udvikling med særligt henblik på de åndspolitiske forhold i Frankrig og Italien de sidste ca. 30 år (Carsten Juhl).

Opfattelsen af det atheniensiske demokrati i det byzantinske Rige (Karsten Fledelius).

12. Studier i statsmagtens organisation:

Europæisk militær organisation ca. 7000-1100 (Niels Lund).

Den danske enevældes militærsystem og dets tilblivelse (Gunner Lind).

13. Rets- og forvaltningshistorie:

Retshistorisk analyse af den middelalderlige pavestols klosterprivilegier indtil ca. 1100 (Mogens Rathack).

Middelalderlig kommunalforvaltning i Mellemitalien, fortsatte studier (Kai Hørby).

Retshistorisk og sociologisk beskrivelse af frimureriet i de danske stater efter 1730, fortsatte studier (Jørgen Tvevad).

14. Topografi og historisk geografi:

Arkæologiske udgravninger af etruskisk materiale fra San Giovenale, Italien, bearbejdning med henblik på publicering, fortsat (Bengt Malcus).

Dansk bebyggelseshistorie i vikingetid og tidlig middelalder (Niels Lund).

Atlas over Danmarks administrative inddeling efter 1660, afsluttet (Karl-Erik Frandsen).

Kulturhistorisk håndbog for Falster. Med støtte fra Det humanistiske Fakultet (som et led i bestræbelserne på at udøve ekstra Lokalhistorisk servicevirksomhed), Amtsmuseumsrådet for Storstrømsamt, Amtsfredningsinspektoretet samt primærkommunerne på Falster er i samarbejde med Lektor Knud Prange og

cand.mag. Jens Ole Jensen (jobtilbudsordningen) påbegyndt udarbejdelsen af en Kulturhistorisk Håndbog for Falster. Håndbogen skal bestå af fire bind, ét for hver kommune, og indeholde detaljerede oplysninger om de enkelte landsbyer, deres historie og nuværende situation med hensyn til bygninger, landsbystruktur, veje samt hegn og gærder og desuden oversigter over de enkelte sognes administrative tilhørsforhold og dermed forskellige arkivgrupperes placering og omfang. Bindet for Sydfalster kommuner er færdigt, og de øvrige bind ventes at udkomme i 1985. (Karl-Erik Frandsen).

15. Lokalhistorisk Afdeling.

Undersøgelserne af den geografiske mobilitet på Sjælland er fortsat, og der er publiceret en artikel om byernes befolkningsudvikling ca. 1650 til ca. 1850. Det påvises her at befolkningsudviklingen i de sjællandske byer adskiller sig fra forholdene i de øvrige danske byer, og der sættes spørgsmålstegn ved teorien om byernes overdødelighed i forhold til landdistrikterne. Opmærksomheden henledes på den hidtil uerkendte, men omfattende fravandring, der har medført en meget ringe befolkningsmæssig stabilitet i byerne.

Der er arbejdet videre med analyser af lokale heraldiske kilder, især gravsten og kalkmalerier. Der er offentliggjort et par artikler herom, og et af resultaterne er en påvisning af, hvor nært beslægtede høj- og lavedelige kunne være i middelalderen.

Den løbende beskæftigelse med lokalhistoriens historie, funktion og metode har affødt foredrag, trykte debatindlæg og anmeldelser samt et endnu utrykt manuskript.

Arbejdet med det lokalhistoriske serviceprojekt (nærmere beskrevet i Årbog 1983) er fortsat ved et samarbejde mellem Karl-Erik Frandsen, Knud Prange og – som langtidsledig – cand.mag. Jens Ole Jensen. Takket være bevillinger fra fakultetet og Storstrøms amtskommune er der foretaget besigtigelser og registreringer af samtlige landsbyer på Falster.

Amtsfredningsinspektoretet har bekostet en foto-grafering af samtlige relevante matrikelkort i Matrikeldirektoratets arkiv, og de 4 primærkommuner på Falster har gennem deres tekniske forvaltninger leveret forskelligt materiale samt forpligtet sig til at publicere de endelige rapporter. Bindet om Sydfalster kommune foreligger i renskrevet stand, og der er udarbejdet administrationshistoriske oversigter over samtlige sogne på Falster.

Redaktion af tidsskrifter m.m.

Knud Prange har deltaget i redaktionen af Dansk kulturhistorisk Oplagsværk, Personalthistorisk Tidsskrift, Societas Heraldica Scandinavica's jubilæum: Heraldik i Norden og har redigeret Afdelingens serier (Knud Prange).

Redaktionsvirksomhed:

Esben Albrechtsen er medredaktør af *Historisk Tidsskrift*, Claus Bjørn redaktør af *Fortid og Nutid* samt *Det danske landbrugs historie* (bd. I-IV), Svend Ellehøj hovedredaktør af *Københavns Universitet 1479-1979* (bd. I-XIV) og medredaktør af *Gyldendals Danmarks Historie* (bd. I-X), Karsten Fledelius redigerer *IAMHIST Newsletters*, Kai Hørby redaktør af *Danske Magazin*, Niels Lund medredaktør af *Scandinavian Journal of History*, Jens Erik Skydsgaard redaktør af studier fra *Sprog og Oldtidsforskning* og medredaktør af *Classica et Mediaevalia*.

Rejser:

Kai Hørby har med korte afbrydelse opholdt sig i Rom i hele 1984. Grethe Jacobsen har opholdt sig i USA i perioden maj-juni, medens Jens Erik Skydsgaard har haft et Carlsberg overseas fellowship ved Churchill College, Cambridge i perioden 4.9.-21.12.

Foredrag i forbindelse med kongresdeltagelse o.l.:

Niels Finn Christiansen ved RUC, Grethe Jacobsen i Kalamazoo, Michigan og på Smith College, Massachusetts, Karsten Fledelius på universiteterne i Oxford og München samt Filmforskningsinstituttet i Moskva, Bodil K. Hansen ved Ålborg Universitetscenter, Bengt Malcus i Stockholm og Benito Scocozza på Oslo Universitet.

Publikationer:

Christiansen, N.F.: *Denmark: End of the Idyll*. *New Left Review* 144, s. 5-32, London 1984.

-: *Anmeldelse af Vagn Dybdahl: Det nye samfund på vej 1871-1913*. *Dansk Socialhistorie* bd. 5. København, Gyldendal 1982 og *Annegrete Dybdahl: Register til Dansk socialhistorie* bd. 1-7. København Gyldendal. *Historisk Tidsskrift* Bind 84. Hæfte 1, s. 14, København 1984.

-: Scocozza, B.: *Historie - hvad er det?* København 1984, 64 s.

-: *Tradition og fagkritik - linjer i Kritiske Historikeres udvikling 1973-83*. 10 års kritisk historieforskning, Ning Smith og Johannes Thomsen, s. 7-25, København 1984.

Frandsen, K.: *Danish Field Systems in the Seventeenth Century*. *Scandinavian Journal of History* 8, s. 293-317, Stockholm 1984.

-: *Historisk Geografi*. *Nyt fra Historien*. XXXIII, 1, s. 1-5, Århus 1984.

-: *Ved Ellehøj. Bebyggelse og agrarstruktur i Barup*. *Tradition og Kritik*. Festskrift til Svend Ellehøj den 8. september 1984, Den danske historiske Forening, s. 13-23, København 1984.

Hørby, K.: *Königlich-dänische kaufleute. Dänische Wanderkaufleute der frühen Mittelalters, ihre korporative Organisation, und ihre Beziehungen zu dänischen Städten, Handelszentren und Märkten*. *Gilde und Korporation in der nordeuropäischen XXIX*, s. 41-50, Köln, Wien 1984.

-: *L'européisme dell'umanesimo politico quattro-cinquecentesco, L'Europa, fondamenti, formazione e realtà*. *Studi di storia moderna e contemporanea*. s. 129-43, Rom 1984.

-: *Reformationsherredagen 1576 hos Arild Huitfeldt og Niels Krag*. *Tradition og Kritik*, Festskrift til Svend Ellehøj, s. 71-88, København 1984.

Jacobsen, G.: *Kvindehistorie - kvinders historie: En skitse i senmiddelalderlig ramme*. *Fortid og Nutid* bd. XXXI, nr. 1, s. 1-19, København 1984.

-: *Pregnancy and Childbirth in the Medieval North: A Typology of Sources and a Preliminary Study*. *Scandinavian Journal of History* v. 9, nr. 2, s. 91-111, Stockholm 1984.

Johansen, J.C.V.: *"24 Læss Wed att varme sig Wed"*. *Trolldom i Helsingør 1625-1626*. *Tradition og kritik*. Festskrift til Svend Ellehøj, Grethe Christensen, Karl-Erik Frandsen, Kai Hørby, Benito Scocozza og Alex Wittendorff (udg.), s. 259-84, København 1984.

-: *Indizien und Beweise. Zur Bedeutung des gerichtlichen Verfahrens der Hexenprozesse in Ripen und Tondern*. *Forschungen zur Rechtsarchäologie und Rechtlichen Volkskunde* Band 6, s. 129-41, Zürich 1984.

Lind, G.: *The Making of the Neutrality Convention of 1756. France and her Scandinavian Allies*. *Scandinavian Journal of History* 8, s. 171-92, Stockholm 1984.

-: *Den politiske situation i Danmark efter Roskildefreden*. *Konge og rigsråd februar-august 1658*. *Tradition og kritik*. Festskrift til Svend Ellehøj den 8. september 1984, udg. af Grethe Christensen m.fl., s. 307-20, København 1984.

-: *Information og historisk forskning*. *Principielle betragtninger og nogle bud på fremtiden*. *Hist. 16. årgang* 1, s. 16-31, København 1984.

Malcus, B.: *Sam Gioverale materialie problemi, attidel sim posio all 7tstituto svedese di studi classici a roma* 6 aprile 1983, a cura Stig Forsberg & Bengt E. Thomasson. I denne bog har jeg skrevet kapitlet *Arca d. SAN GIOVENALE, materiali e problemi*. *Skrifter utgivna av Svenska Institutet i Rom* 4 XLI afh: *Area D (ovest)*, Udgivere: Stig Forsberg, Bengt E. Thomasson, s. 37-60, Stockholm 1984 1984.

Mathiasen, K., Stræde, T.: *Die dänischen Arbeiter in Deutschland 1940-45*. *Kurze Übersicht*. Københavns Universitet 1984, 36 s.

Prange, K.: *Lokalhistorie i dagens kulturliv - nogle kætterske overvejelser*. *Fortid og Nutid* bd. 31, h. 1, s. 42-47, 1984.

- : Lokalhistorisk Afdelings årsberetning 1982/83. Fortid og Nutid bd. 31, h 1, s. 77-78, Danmark 1984.
- : Svenskekrig – stilstand – opgang. Reflexioner over befolkningsudviklingen i sjællandske købstæder ca. 1650 til ca. 1850. Städer i utveckling. Tolv studier kring stadsförändringar tillägnade Ingrid Hammarström, Stadshistoriska institutet – Svensk stadsmiljö, s. 32-48, Stockholm 1984.
- : Svenskekrig – stilstand – opgang. Reflexioner over befolkningsudviklingen i sjællandske købstæder ca. 1650 til ca. 1850. Städer i utveckling. Tolv studier kring stadsförändringar, tillägnade Ingrid Hammarström, s. 32-48, Stockholm 1984.
- : Heraldiske fund fra den seneste udgravning ved Viborg Domkirke. MIV Museerne i Viborg amt 12, s. 44-55, Viborg 1984.
- : God vejledning for lokalhistorikere (anmeldelse af Jørn Sandnes: *Handbok i lokalhistorie* og Per Sandal: *Lokalhistorie*). Heimen 4, 1984, XXI s. 221-24, Norge 1984.
- : Lokalhistoriske kilder – hvorfor, hvordan og hvorledes. Københavns Universitet 1984, 24 s.
- : Lokalhistorikeren som forsker og skribent. Københavns Universitet 1984, 16 s.
- : Slægtshistorie/Lokalhistorie. Københavns Universitet 1984, 16 s.
- : Anmeldelse af Torsten Balle: *Tingbogsekstrakter fra Thy 1-2*. Personalhistorisk Tidsskrift Årgang 104, 1984:2, s. 229-30, København 1984.
- : Anmeldelse af Rolf Fladby og Harald Winge (red.): *Lokalhistorie i emning*. Fortid og Nutid bol. 31, nr. 4, s. 308-9, København 1984.
- : Fru Johanne i Vindum – en studie over slægtskab mellem højadel og lavadel. Heraldik i Norden. Særudg. af Heraldisk Tidsskrift, bd. 5, 2. halvbind, Societas Heraldica Scandinavica, s. 261-73, København 1984.
- Rüdiger, M.: *Povl Bagges Historiebegreb*. København 1984, 124 s.
- Skovgaard-Petersen, I.: *Dänemark lexicon des Mittelalters III. Lexicon des Mittelalters art Dänemark*, Thelma Vexlev V.A., Inge Skovgaard-Petersen o.a. (red.), s. 501-07, München 1984.
- Steensgaard, N.: *Verden på opdagelsesens tid, 1350-1500 = Aschehous Verdenshistorie*, bind 7. Oslo 1984, 272 s.
- : Set fra 1984, en model for nyere tids verdenshistorie. Tradition og Kritik. Festskrift til Svend Ellehøj-, Christensen, Grethe m.fl., s. 413-35, København 1984.
- Stræde, T.: *Internationale Tagung der Historiker der Arbeiterbewegung: 19. ordinære konference i Linz*. Arbejderhistorie 22. april, s. 47-52, København 1984.
- : Socialismarchen i anarkistisk og syndikalistisk udgave. Arbejderhistorie 22. april, s. 15-24, København 1984.
- : Index til Syndikalisten 1909-1911. Medindledning: *Syndikalisten 1909-1911. Danmarks første erklærede syndikalistiske blad – baggrund og udvikling*. København 1984, 65 s.
- Wittendorff, A.: "Evangelii lyse dag" eller "hekseprocessernes mørketid"? – Om Peder Palladius' historieopfattelse. Tradition og Kritik. Festskrift til Svend Ellehøj den 8. september 1984., Redaktion: Grethe Christensen, Karl-Erik Frandsen, Kai Hørbj., Benito Scocozza, Alex Wittendorff., s. 435, København 1984.
- : Færgesteder og færgekroer gennem tiderne. Broer og færgesteder i Danmark, Henning Dehn-Nielsen (red.), s. 96, København 1984.

2: Institut for Samtidshistorie

Historie:

Studiet af samtidshistorie blev i Danmark institutionaliseret med oprettelsen af Institut for Historie og Samfundskonomi i 1927. Initiativet skyldtes især P. Munch og støttedes af bl.a. Niels Neergaard, to ledende politikere, der tillige var blandt de mest fremtrædende samtidshistorikere. En grundlæggende tanke var at forene og formalisere samarbejdet mellem historikere og økonomer og at fremme de spæde tendenser til andre mere generaliserende og teoretiske samfundsvidenskaber. Emneområderne blev dels den historiske og samfundsvidenskabelige beskrivelse af det danske samfund i de sidste 100 år, dels den internationale politik.

Instituttet var ikke et egentligt universitetsinstitut, men var tilknyttet Københavns Universitet og lededes i et samarbejde mellem historikere og økonomer. En konsekvent tværvenskabelig integration forblev imidlertid snarere et mål end en realitet, og med den almindelige tendens til institutdannelse på universitetet i 1950'erne og væksten i studenter- og lærertal i fagene blev en nedlæggelse af instituttet naturlig. Aktiverne overførtes til Økonomisk Institut, Historisk Institut og et nyoprettet Institut for Samtidshistorie og Statskundskab i 1958-59.

Sidstnævnte institut skulle søge – mindre afhængig af det øgede undervisningspres i de store fag, historie og økonomi – at videreføre den tværfaglige tradition under ledelse af Sven Henningsen, fra 1953 universitetets første professor i Samtidshistorie og Samfundskundskab. Fra instituttet udgik imidlertid initiativet til oprettelsen af det nye fag, Samfundsfag, hvilket medførte, at instituttet fra 1965 blev den organisatoriske ramme for forskning og undervisning i såvel dette fag som den samtidshistoriske del af historiefaget.

Med den stærke vækst i samfundsfag i slutningen af 1960'erne lagdes vægten i stigende grad på de teoreti-

ske og generaliserende aspekter af samfundsvidenskaberne og dette påvirkede også instituttets historikere. I samme periode blev samtidshistoriske emner i stort omfang forskningsområde for talrige nye institutter og forskningsmiljøer i og udenfor universitetet, således at de egentlige samtidshistorikere kun blev én blandt mange grupper. Deres hovedinteresse rettede sig i disse år mod den politiske historie, ikke mindst indenfor den internationale politik i det 20. århundrede.

Universitetets nye styrelsesordning i begyndelsen af 1970'erne antoges at skabe så store formelle vanskeligheder for institutter der dækkede flere fag, at det blev besluttet at dele instituttet i 1971 i et større Institut for Samfundsfag og et mindre Institut for Samtidshistorie. De nye institutter opretholdt dog et fælles bibliotek – hvis grundstamme var overtaget fra det gamle Institut for Historie og Samfundøkonomi – ligesom de forblev i Rosenborggade 15, hvortil de var flyttet fra Skt. Pedersstræde i 1966.

Først med de humanistiske institutters udflytning til Njalsgade (for Histories vedkommende i 1979) og med Samfundsfags overflytning til det samfundsvidenskabelige fakultet, ophævedes endeligt den tværfaglige grundtanke formelle rammer, efter at have været søgt opretholdt i over 50 år.

Efter udflytningen til Amager er Institut for Samtidshistorie til gengæld indgået i et nærmere samarbejde med de to søsterinstitutter i faget Historie, Institut for Økonomisk Historie og Historisk Institut, idet dog forbindelsen til Samfundsfag er opretholdt på enkelte punkter, eksempelvis i det fælles valgforskningsprojekt. Med lidt optimisme kan man måske hævde, at tværfagligheden ikke længere behøver institutionelle rammer, men kan trives i de enkelte medarbejders interesser. For samtidshistorikerne gælder, at de i de senere år har lagt øget vægt på teoretiske og historiografiske emner, og at den sociale og økonomiske historie nu indtager en større plads ved siden af den politiske.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 8.

Professor: Carl-Axel Gemzell.

Lektorer: Carsten Due-Nielsen, Inga Floto, Hans Kirchhoff, Karl Christian Lammers, Henrik S. Nissen, Torben Worre.

Kandidatstipendiat: Signild Vallgård.

Forskningsrådsstipendiat: Hans Uwe Petersen.

Ekstern lektor: Michael Wolfe.

Undervisningsassistent: Lisbeth Henderson.

I øvrigt tilknyttet: Jens Henrik Tiemroth.

TAP: Antal årsværk: 1.

Overassistent Inge Wallin.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskning dækker et vidt spektrum af det 20. århundredes historie. Den behandler emner indenfor historieteori, historiografi, økonomisk, politisk og social historie, idéhistorie etc.

1. Blandt de overvejende historiografiske og historieteoretiske projekter, der undersøger den historiske forsknings udvikling i Vesteuropa og USA siden professionaliseringen i det 19. århundrede, må nævnes Historievidenskaben i det 20. århundrede (Inga Floto). Projektet er en del af det humanistiske forskningsråds initiativ. Resultaterne af projektet, der nu er afsluttet, vil publiceres i efteråret 1985.

2. Økonomiske, politiske, sociale og ideologiske forhold i Danmark og/eller i udlandet analyseres over længere tidsperioder i projekterne Velfærdsstatens udvikling 1880-1980 (Carl-Axel Gemzell), Den somatiske syghussekters udvikling i Danmark 1930-1984, (Signild Vallgård), Stormagterne og Skandinavien 1900-1980 (Carl-Axel Gemzell), Det danske borgerskab og arbejderbevægelsen 1918-1948 (Karl Christian Lammers), Det tyske socialdemokrati og fascisme 1920-1933 (Karl Christian Lammers), Demokrati- og diktaturdiskussionen i SPD 1920-1935 (Karl Christian Lammers), Danmark under 1. verdenskrig (Carsten Due-Nielsen), Danmarks udenrigspolitik efter 1945 (Carsten Due-Nielsen). Tredje verdenskrig er stadig et hovedområde for flere af instituttets medarbejdere. Brasiliens historie (Lisbeth Henderson) og Islam i det sorte Afrika (Torben Worre) er blandt de valgte emner.

3. Projektet Eksil i Danmark: Flygtninge fra Hitler-Tyskland (Hans Uwe Petersen) studerer Danmark som mål for politisk emigration.

4. Politologiske og datalogiske metoder bruges ved indsamling og bearbejdning af interview-materiale etc., i projekter vedrørende Dansk vælgeradfærd (Torben Worre), og Danskernes holdning til EF (Torben Worre). Disse projekter indgår i det interuniversitære valgforskningsprojekt.

5. Syntetiserende fremstillinger af Danmarks historie i perioderne 1930-1945 samt i 1950'erne og 1960'erne (Henrik S. Nissen). Projektet Danmarks historie 1930-45 indgår i Gyldendals Danmarkshistorie.

6. En komparativ fremstilling af fascismen i Italien og Tyskland (Karl Christian Lammers) og en biografisk studie af Frihedsrådets gesandt i Moskva, Th. Døssing (Hans Kirchhoff) er også blandt de igangværende projekter, der kan nævnes.

Forelæsninger:

To af instituttets medarbejdere har holdt gæsteforelæsninger i udlandet (Carl-Axel Gemzell i Salzburg, Innsbruck og Hamburg og Hans-Uwe Petersen i Hamburg).

Instituttet var medarrangør af et symposium om

Østrigs historie efter 1945 i oktober 1984 (sammen med Institut for Germansk Filologi og den østrigske ambassade). To af instituttets medarbejdere medvirkede med forelæsninger (Karl Christian Lammers og Carl-Axel Gemzell). Endvidere deltog instituttet (sammen med Institut for Germansk Filologi og Deutsches Kulturinstitut) i symposiet »Eksil i Danmark« i oktober 1984. En af instituttets medarbejdere (Hans Uwe Petersen) forelæste ved symposiet.

Andet:

Instituttet har aktivt deltaget i forberedelserne af nordamerikanske og vesteuropæiske områdestudier samt initieret en udredning vedrørende en ny dansk nationalencyklopædi.

Redaktionsvirksomhed:

Hans Kirchhoff er sammen med Esben Albrechtsen redaktør for Historisk Tidsskrift. Karl Christian Lammers deltager i redaktionen af Den jyske historiker.

Rejser:

Torben Worre har været på studieophold i Paris i september-oktober 1984 (Institut d'Etudes Politiques).

Publikationer:

Gemzell, C.U.: Susan Seymour: Anglo-Danish Relations and Germany 1933-45 og Harm Schröter: Aussenpolitik und Wirtschaftsinteresse (Anmeldelse). Historisk Tidsskrift 1, s. 138-44, København 1984.

Lammers, K.C.: For ejendomsret og frihed. Brikker til et billede af den politiske konservatisme. Kritiske Historikere 2, s. 83-90, København 1984.

Lammers, K.C.: Nationalsocialisternes magtovertagelse 1933 - Revolution eller Modrevolution? VIA 11, s. 3-9, København 1984.

-: Facismens historiske entre. Betragtninger over de første facister og den oprindelige facisme. 10 års kritisk historieforskning, Ning Smith og Johannes Thomsen, s. 26-51, København 1984.

Carsten Due-Nielsen/Carl-Axel Gemzell

rie ved faget historie og med det i 1966 af Svend Aage Hansen beklædte professorat i Danmarks statistik og dansk økonomisk historie ved økonomistudiet.

De to professorer tog i 1967 initiativ til oprettelsen af Institut for økonomisk Historie med et direkte samarbejde mellem de to fagområder, inspireret af internationale tendenser og af de positive erfaringer fra det gamle Institut for Historie og Samfundsøkonomi, der var nedlagt i 1958. Institut for økonomisk Historie er stadig det eneste af sin art her i landet. Hovedformålet med etableringen var, at instituttet skulle fungere som et forskningsinstitut, der desuden skulle varetage uddannelses- og undervisningsmæssige formål. En af instituttets hovedopgaver var fra etableringen udforskningen af den danske økonomiske historie i nyere og nyeste tid.

Instituttet blev fra 1967 til 1970 ledet af Kristof Glammann, hvorefter Svend Aage Hansen var forstander frem til 1972. Det var først beliggende på Bispetorvet 3, København K. og senere i Frederiksholms Kanal 4, København K. Som et led i ændringerne i universiteternes struktur og styrelsesforhold indførtes i 1972 de nye regler om institutters ledelse, der vanskeliggjorde tværfaglige institutters arbejdsvilkår. Instituttet har siden formelt været tilknyttet Det humanistiske Fakultet, men de til instituttet tilknyttede lærere har regelmæssigt undervist i økonomisk historie på politistudiet, ligesom det forskningsmæssige samarbejde er fortsat på et uformelt plan. I foråret 1973 flyttede instituttet til Nørregade 7 C, København K. og i august 1983 til nye lokaler på Københavns Universitets Amagerafdeling.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 7.

Professorer: Ole Feldbæk, Niels Thomsen.

Lektorer: Ove Hornby (til 1.9.1984, derefter orlov uden løn), Ole Hyldtoft, Ole Justesen, Carl-Axel Nilsson, Erik Helmer Pedersen.

Eksterne lektorer: Niels Kastfelt, Anders Monrad Møller, Hatla Thelle.

Undervisningsassistenter: Thorkild Wedebye, Michael Bang.

Kandidatstipendiater: Finn Waage Borgen, Per Bro, Leif Laursen, Peter Bøegh Nielsen.

TAP: Antal årsværk: 2.

Overassistent Birgit Kragh, assistent Lis Lachtane.

Fonds aflønnede stipendiater: 6

Forskningsvirksomhed:

Institut for økonomisk Histories forskningsmæssige hovedområde er den økonomiske historie i nyere og nyeste tid, d.v.s. i perioden fra det 17. til det 20. århundrede. Instituttet har fortsat i 1984 kunnet opretholde og til dels udbygge en forholdsvis stærk forsk-

3: Institut for økonomisk Historie

Historie:

Disciplinen 'økonomisk historie' indførtes ved Københavns Universitet i 1960 med oprettelsen af det af Kristof Glammann beklædte professorat i økonomisk histo-

ningsprofil, der desuden gennemgående har været af en tværfaglig karakter. At dette har været muligt til trods for de fortsatte besparelser og det beskedne antal faste medarbejdere, må først og fremmest tilskrives, at instituttet også i 1984 har kunnet opretholde et forskningsmiljø med et stort antal interne og eksterne forskerstipendiater. Disse stipendiater arbejder dels med enkeltprojekter, dels i tilknytning til større forskningsinitiativer, som instituttet er involveret i. I forlængelse heraf har medarbejderne været engagerede i mange udadvendte og ofte internationalt orienterede aktiviteter. Samtidig volder det høje aktivitetsniveau imidlertid instituttet alvorlige bryderier med at sikre de nødvendige lokaler samt en rimelig TAP-bistand og undervisningskompensation.

De nævnte større initiativer påvirker den temamæssige spredning i medarbejdernes forskning. Fra etableringen har instituttet til stadighed arbejdet med udforskningen af den danske industris udvikling i det 19. og 20. århundrede, og denne side er yderligere styrket i 1984 gennem samarbejdet med Statens humanistiske Forskningsråd og Carlsbergfondet om projektet »Dansk Industrihistorie 1870-1980«. Dette samarbejde vil også præge forskningsprofilen i de førstkommande år. En anden gennemgående tendens er en øget vægt på de sociale sider af det danske samfunds udvikling og ikke mindst de sociale følger af industrialiseringen i det 19. og 20. århundrede. Disse undersøgelser er ligeledes af tværfaglig karakter, og flere gennemføres i et nært samarbejde med Nationalmuseet. Men også inden for mere traditionelle områder som handel, økonomisk politik og prishistorie har medarbejderne ydet nye forskningsbidrag. Endelig har forskningen i oversøisk historie, der er koncentreret om Afrika og Asien, yderligere kunnet udbygges, og flere af medarbejderne har deltaget aktivt i de nye områdestudier og i etableringen af Center for Afrikastudier og Center for Øst- og Sydøstasien.

1. Landbrug og industri.

1.1. I projektet »Dansk industrihistorie 1870-1980« under Statens humanistiske forskningsråd og Carlsbergfondet deltager såvel Carl-Axel Nilsson, Niels Thomsen som Hans Kryger Larsen. Hans Kryger Larsen har været knyttet til dette projekt som fast sekretær og har i forbindelse hermed udarbejdet en forskningsoversigt over nyere industrihistorisk litteratur. Sammen med Carl-Axel Nilsson har Hans Kryger Larsen desuden i det forløbne år arbejdet med analyser af den langsigtede forbrugs- og produktionsudvikling inden for udvalgte varegrupper. Analyserne har været koncentreret om følgende områder: cykler, øl, brændevin, tobak, landbrugsmaskiner, cement og fødtøj. Analyserne tænkes at indgå i et industrihistorisk oversigtsværk for den nævnte periode. Niels Thomsen har forberedt en undersøgelse af

dansk industripolitik, der vil blive gennemført i løbet af 1985.

1.2. Ole Hyldtoft har afsluttet første del af projektet »Hovedstadens industrialisering 1840-1914« med bogen »Københavns industrialisering 1840-1914. Faser i den industrielle udvikling«. Bogen er en strukturanalyse af den københavnske industri i årene fra 1840 til 1914, koncentreret omkring forandringerne i industriens produktionsområder, faste kapital og arbejdsstyrke. Med udgangspunkt i erfaringerne fra denne undersøgelse holdt Ole Hyldtoft den 7. maj 1984 et hovedoplæg om »Historiske perspektiver på teknologiudviklingen« ved Statens samfundsvidenskabelige forskningsråds seminar om »Produktionskultur, teknologi og samfundsudvikling« på Hotel Nyborg Strand. Endvidere deltog han i nov. 1984 i Ingeniør-Sammenlutningens seminar om »Teknologi-samfundet 1984« med et indlæg i form af »Et rids af den teknologiske udvikling i Danmark« gennem de seneste 200 år.

1.3. En overset side af industrialiseringen tages op i Peter Bøgh Nielsens projekt om »Finansieringen af den danske industri i perioden 1840-1914«. Projektets formål er at undersøge den i industrien investerede kapitalens form og oprindelse i perioden. Denne belyses gennem en undersøgelse af tobaksindustrien som repræsentant for en arbejdsintensiv industri, jernstøberier og maskinfabrikker som repræsentant for en kapitalintensiv industri, og den elektrotekniske industri som repræsentant for en branche, der var baseret på højteknologiske produktionsformer og nye produkter. De enkelte virksomheder danner grundlaget for undersøgelsen, der er baseret på en systematisk anvendelse af kildegrupper som brandforsikrings- og tinglæsningsarkivalier, konkursboer, aktieselskabsregnskaber og interne virksomhedsarkivalier. Endelig omfatter projektet en delundersøgelse af Privatbankens betydning for industriens finansieringsmuligheder, en undersøgelse der er baseret på bankens interne arkivalier.

2. Industrialiseringens sociale følger.

2.1. Ole Hyldtoft har påbegyndt anden del af projektet om »Hovedstadens industrialisering 1840-1914«, der omhandler industriens lokalisering og industrialiseringens følger for den københavnske byudvikling. Et forarbejde til denne undersøgelse, »An industrial community, Copenhagen 1840-1950«, blev fremlagt på en konference på M.I.T., Mass. den 13. juni 1984. Som led i det store tibinds værk om Odense bys historie har Anders Monrad Møller arbejdet med dens økonomiske og sociale udvikling i Odense fra 1914 til 1940.

2.2. Tre større undersøgelser behandler en enkelt befolkningsgruppes forhold under forandningsperioden

fra 1900 til 1940. Disse undersøgelser støtter sig for en væsentlig del på erindringer og gennemføres i samarbejde med Nationalmuseet. Birte Broch har fortsat studierne inden for projektet »Arbejderkvinder i hovedstad og provins: dagligdag, fællesskab og organisering«, der finansieres af Statens samfundsvidenskabelige forskningsråd. Hun har bearbejdet det indsamlede erindringsmateriale og udarbejdet væsentlige dele af manuskriptet til en bog med arbejdstitlen »Studier i arbejderkvinders livsforløb«, der vil udkomme på Nationalmuseets Forlag. Hun har desuden påbegyndt udarbejdelsen af festskrift for Kvindeligt Arbejderforbunds afdeling 1, der har 100 års jubilæum i 1985. Endvidere arbejder hun på et oplæg om det kønsopdelte arbejdsmarked til det andet Nordiske Kvindehistoriemøde i aug. 1985.

2.3. Med støtte fra Kulturministeriet og private fonde arbejder Carl Erik Andresen med projektet »Bygningshåndværkere i Danmark 1900-1950«, der skal belyse karakteren af og ændringerne i bygningshåndværkerens situation i perioden. Undersøgelsen er koncentreret om murere, tømrere, bygningsnedkere og elektrikere i Slagelse og København. Det vigtigste kildemateriale består dels af interviews med bygningshåndværkere i de to byer, dels af resultaterne fra en landsdækkende erindringsindsamling i samarbejde med Nationalmuseets Etnologiske Undersøgelser. Han har færdiggjort bogen »Bygge- og Anlæg. Arbejdsmandens historie i 100 år«, og foretaget en registrering af et murermesterhjem i Stege for Nationalmuseets 3. Afdeling. I tilknytning til sit projekt har han holdt en række foredrag bl.a. på konferencer for Arbejdsmandens historie.

2.4. Den tredje undersøgelse er Leif Møller Laursens nye projekt om »Butiks- og kontorfunktionærerne i København 1900-1940. Arbejde, levevilkår og organisering«. Med udgangspunkt i en analyse af udviklingslinier i varehandelen og de kontorbeskæftigende hovederhverv i København undersøges funktionærgruppens sammensætning og udvikling, herunder forskellige arbejdsvilkår og livsperspektiver for de kvindelige og mandlige butiks- og kontorfunktionærer. Dette belyses bl.a. ved studier af enkelte virksomheder i København og ved en erindringsindsamling blandt butiks- og kontorfunktionærer, der arbejdede i årene 1900-1940. På baggrund af dette materiale undersøges faglige, politiske og kulturelle holdninger og normer i funktionærgruppen.

2.5. Instituttets undersøgelser af arbejderboliger er ligeledes fortsat i det forløbne år. Ole Hyldtoft har udarbejdet en kommenteret bibliografi over »Litteratur om arbejderboliger« til Årbog for Arbejderbevægelsens Historie. Støttet af Carlsbergfondet har Richard Willerslev afsluttet sine studier over de københavnske

boligforhold omkring 1800, der følges op af nogle hovedlinjer af udviklingen frem til 1880'erne. Han har desuden færdiggjort en undersøgelse af »Den svenske indvandring til Bornholm«, og er nu i gang med studier af fæstningsarbejdernes forhold i slutningen af 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet.

3. Handel, transport og pengevesen.

3.1. Ole Feldbæk arbejder fortsat med udgivelsen af »Danske handelskompagnier 1616-1843. Oktrojer og interne ledelsesregler« for Selskabet til Udgivelse af Kilder til dansk Historie. Endvidere fremlagde han i aug. 1984 et paper om »Country Trade under Danish Colours around 1800« på en konference om »Asian Trade Routes« på Krogerup Højskole.

3.2. Per Bros projekt har titlen »Harald Plums rolle i og betydning for det danske samfunds og erhvervslivets udvikling, og især for Landmandsbankens stilling i 1922«. Bankkommissionens arkiv er gennemgået ligesom kommissionen fra 1929 og 1977-afleveringen fra Handelsministeriets arkiv. Endnu mangler adgang til Banktilsynets arkiv. Arbejdet med indsamlingen af de officielle oplysninger om de Plum'ske selskaber og med struktureringen af koncernen og de personmæssige sammenhænge deri vil ved årsskiftet være så langt fremme, at arbejdet med at fordele de fremdragende oplysninger i deres rette sammenhæng kan begynde. I denne fase af arbejdet vil som noget af det første en beretning om Det nordiske Trust Kompagni - Harald Plums forsøg på at tiltrække amerikansk kapital - blive færdiggjort.

3.3. Ove Hornby har videreført sine undersøgelser af dansk skibsfart og rederivirksomhed. I jan. 1984 deltog han i Business History Society of Japans årlige Fuji-conference, og fremlagde der et paper om »The Danish Shipping Industry 1866-1939: Structure and Strategy«. I foråret iværksatte han nogle studier over dansk rederivirksomhed i det 20. århundrede, og i tilknytning hertil har han fra sept. 1984 haft orlov uden løn for at skrive en virksomhedsmonografi.

3.4. Arbejdet med den danske prishistorie er fortsat af Erik Helmer Pedersen. Det er koncentreret om publiceringen af bd. II i serien »A History of Prices and Wages in Denmark, 1660-1880«.

4. Økonomisk politik, politisk adfærd m.v.

4.1. Finn Waage Borgens oprindelige projekt »Krise og statsinterventionisme« omfattede en analyse af de forskellige målsætninger, der politisk blev opstillet for Valutacentralens administration af valutabevillingen. Formålet var at analysere de forskellige måls gennemslagskraft ud fra Valutacentralens totale importforde-

ling. I det omformulerede projekt »Industrien og Valutacentralen 1932-1939« er der sat focus på en analyse af målsætningen om at fremme dansk produktion og beskæftigelse. Der er udvalgt en række brancher og varegrupper, hvor der både foreligger tyske og/eller engelske ønsker om eksport af industrielle færdigvarer og samtidig danske interesser for en øget produktion og beskæftigelse. Ved en beregning af dansk industris markedsandel i perioden søges Valutacentralens protektionistiske muligheder belyst.

4.2. Med støtte fra Carlsbergfondet arbejder Bent Blüdnikow på et projekt om »Folkelig uro i København 1789-1820«. Det er velkendt, at der blandt Københavns intellektuelle var en vis opposition til Enevælden. Således er P. A. Heibergs og M. C. Bruuns virke ofte blevet nævnt. Men hvordan var de lavere sociale lags holdning til magthaverne? Aktionerede de, eller var de loyale? Det er undersøgelsens mål at undersøge, hvorvidt der fandtes nogen oppositionel holdning hos Københavns brede befolkning, der ofte hverken kunne læse eller skrive. Kildegrundlaget er politiets arkivalier, der bl.a. omfatter sammenløb, gadeuro og enhver slags handling vendt mod myndighederne.

4.3. Ole Feldbæk har afsluttet en undersøgelse af 1700-tallets nationale selvforståelse og er i gang med et større arbejde om »Slaget på Reden«. Niels Thomsen har som formand for Selskabet for Historie og Samfundsøkonomi iværksat en studiegruppe om politisk adfærd og meningsdannelse. Del 2 (Nyboder) af hans projekt om »Vælgeradfærd i Storkøbenhavn 1880-1915« er under rapportering. Niels Thomsens projekt sammen med Jette Sølling om »Danske Aviser 1634-1984« er under indkøring for så vidt angår bd. 1, der omfatter perioden fra 1634 til 1848. Desuden deltager han i en fællesnordisk udredning om »Aviskoncentration«, der er i opstart efter et symposium afholdt i Kungälv i nov. 1984. Derudover fortsætter han arbejdet med »Københavns Universitets historie 1936-1966«.

5. Oversøiske emner.

5.1. Erik Helmer Pedersen har netop afsluttet manuskriptet til en bog om dansk udvandring til Amerika, »Drømmen om Amerika«. Bogens udgives på Politikens forlag i foråret 1985 i serien »Danmark uden for rigets grænser«. På et seminar om »Den skandinaviske indvandring til Midtvesten« i aug. 1984 i Madison, Wisconsin, fremlagde han et paper om »Agrarian Push Factors behind the Scandinavian Emigration to the United States«. Desuden er han begyndt at gøre forstudier til næste bind i serien »Danmark uden for rigets grænser«, der får titlen »Pionererne« og handler om udvandringen til de øvrige oversøiske områder. Dette bind skal udkomme i foråret 1986. Endvidere

har Erik Helmer Pedersen deltaget i to andre projekter: om oprørs- og protestaktiviteter i Danmark (ved Flemming Mikkelsen m.fl.) og dansk indvandringshistorie. Endelig har han i 1984 været med til at oprette Udvandringshistorisk Selskab og er medlem af dets bestyrelse.

5.2. Ole Justesen har fortsat sine undersøgelser over de danske mulatters forhold og placering i de danske etableringer på Guldkysten i det 19. århundrede. Endvidere fortsætter han undersøgelsen over forhandlingerne om en fredsftale med Asante 1826-31. Niels Kastfeldts projekt, »Religion og social forandring i Nordnigeria i det 20. århundrede«, behandler religiøse og sociale ændringsprocesser i et lokalsamfund (Bachama) i det nordlige Nigeria fra omkring 1900 til begyndelsen af 1960'erne. Første del af projektet, der står foran sin afslutning, analyserer forholdet mellem religion (kristendom og islam), politisk forandring og politisk kultur efter 1940. Projektets anden del er en analyse af på den ene side religiøse ændringsprocesser i det 20. århundrede, og på den anden side samspillet mellem religiøs og social forandring med hovedvægt på det lokale kosmologiske grundlag for social forandring. I begge dele af projektet spiller det danske missionselskab Dansk Forenet Sudan Mission en central rolle.

5.3. Benedicte Hjejle arbejder på et projekt vedrørende »Den økonomiske og sociale udvikling i et risdyrkende bondesamfund i Sydindien«. Undersøgelsen, der støttes af Statens humanistiske Forskningsråd, analyserer produktionsforholdene og fordelingsproblemerne i rislandbruget. Tiden er det 18. og 19. århundrede, hvor betydelige ændringer fandt sted, og hvor konturerne af nutidens sydindiske landbosamfund blev til. Formålet med afhandlingen er at påvise sammenhængen mellem ændringer i produktionsforholdene og karakteren af de sociale strukturer, der udkrystalliserer sig. På den nordiske historikerkongres i Odense i aug. 1984 fremlagde hun et paper om »Økonomisk og social udvikling i det sydindiske bondesamfund«, og på Social Science Rice Court/Third World Economic History and Development, Group Conference i Leicester i sept. 1984 et oplæg om »Production relations and social stratification in a rice-irrigated economy: South Vizagapatam 1870-1905«.

5.4. Ole Feldbæk har færdiggjort en artikel om Trankebars udvikling, »The Development of an Indo-European Town in Mughal India. Tranquebar in the 17th and 18th Century«.

5.5. Støttet af Carlsbergfondet har Irene Nørlund fortsat arbejdet med projektet om »Tekstilindustrien i Vietnam fra 1880 til 1980. Håndværk og industri fra kolonial til socialistisk produktion«. Projektets formål

er en undersøgelse af tekstilindustrien i Vietnam under tre forskellige faser i landets historie: kolonitiden, den post-koloniale periode og tiden efter foreningen af Nord- og Sydvietnam. Undersøgelsen vil analysere tekstilindustriens økonomiske placering i de tre faser og følge udviklingen i de tre forskellige produktionsformer: hjemmeindustri, håndværk og fabriksfremstilling, der med et skiftende styrkeforhold eksisterede side om side gennem hele forløbet. Kolonitiden vil stå som den centrale periode i undersøgelsen med vægten på at analysere samspillet mellem den traditionelle vietnamesiske tekstilindustri og de store, franskejede tekstilfabrikker. Resultater fra denne undersøgelse præsenterede hun på et seminar om Statens rolle i den sydøstasiatiske udviklingsproces i København i aug. 1984 i form af et oplæg om »Kolonistaten: Eksemplet Vietnam«, og ligeledes i aug. 1984 i et paper om »French-Indochinese Trade Relations 1885-1930 with Special Reference to the Textile Trade« til Krogstrup-konferencen om Asiatiske Handelsruter.

Redaktionsvirksomhed:

Bent Blüdnikow er redaktør af tidsskriftet »Siden Saxo«. Birte Broch er formand for redaktionen af »Årbog for Arbejderbevægelsens Historie«. Ole Feldbæk er dansk redaktør af »Scandinavian Journal of History«. Ole Hyldtoft er medredaktør af tidsskriftet »Fabrik og Bolig«. Anders Monrad Møller er medlem af redaktionen af »Maritim Kontakt«, udgivet af Kontaktudvalget for dansk maritim historie og samfundsforskning, og redaktør af »Zise«, Toldhistorisk Tidsskrift udg. af Toldhistorisk Selskab. Sammen med Michael Hertz har Erik Helmer Pedersen redigeret det sidste bind i 2. række af »Bol og By« (Landbohistorisk Tidsskrift). Niels Thomsen er dansk redaktør af »Pressens Årbog«.

Forskningsstyrende organer m.v.:

Carl-Axel Nilsson og Niels Thomsen er medlemmer af styringsgruppen for projektet »Dansk industrihistorie 1870-1980«.

Andet:

Inden for universitetet har Ole Justesen deltaget ved oprettelsen af Center for Afrikastudier, og Ole Hyldtoft og Irene Nørlund ved oprettelsen af Center for Øst- og Sydøstasien.

Rejser:

Ole Hyldtoft har været på studiekonferencerejse til USA i maj-juni 1984, hvor han bl.a. deltog i The Lowell Conference on Industrial History i Lowell og i The Fifth International Conference on the Conserva-

tion of the Industrial Heritage i Lowell og Boston. Irene Nørlund har været på en måneders forskningsophold i Frankrig i januar-februar 1984 samt i april-maj 1984 på en 2 måneders forskningsrejse til Vietnam. I Hanoi forelæste hun bl.a. på Institute for World Economy og Institute of Science Management. Niels Thomsen var på studieophold i Ann Arbor i perioden 16. juli til 26. aug. 1984, hvorefter han deltog i seminaret om den skandinaviske indvandring til Midtvesten i Madison, Wisconsin.

Publikationer:

Feldbæk, O.: The Development of an Indo-European Town in Mughal India. Tranquebar in the 17th and 18th Centuries. Changing South Asia. vol. 3: City and Culture s. 10, London 1984.

– : Kærlighed til fædrelandet. 1700-tallets nationale selvforståelse. Fortid og Nutid 1984, s. 19, København 1984.

Højle, B.: Southern Vizagapatam at the end of the eighteenth century and at the end of nineteenth century. A comparison. Changing South Asia, vol. 2: Politics and Government Papers presented to seventh european conference on modern south Asian studies, 13. Kenneth Ballhatchet & David Taylor, s. 13–33, Hong Kong 1984.

Hyldtoft, O.: Boligforhold i det centrale København. Bebyggelseshistorisk tidsskrift 6–1983, s. 86–101, Umeå 1984.

– : Historiske perspektiver på teknologiudviklingen. Produktionskultur, teknologi og samfundsudvikling, Teknik-Samfund initiativet. Statens samfundsvidensk. forskningsråd, s. 21–55, København 1984.

– : Et rids af den teknologiske udvikling i Danmark. Teknologisamfundet 1984 – en debatbog, Ingeniør-Sammenslutningen, s. 7–22, København 1984.

– : Københavns Industrialisering 1840–1914. Herning 1984, 524 s.

– : Litteratur om arbejderboliger. Årbog for arbejderbevægelsens historie 1984, s. 205–48, København 1984.

Larsen, H.K., Nilsson, C.: Consumption and production of bicycles in Denmark 1890–1980. The Scandinavian Economic history review Vol XXXII, no 3, 1984, s. P143–58, Bergen, Norge 1984.

Nørlund, I.: The Role of Industry in Vietnam's Development Strategy. Journal of Contemporary Asia vol. 14 1984 nr. 1, s. 94–107, Russel Press Limited, Nottingham, Englan 1984.

– , Wad, P., Brun, V.: Industrialization and the Labour Process in Southeast Asia. Københavns Universitet 1984, 449 s.

Pedersen, E.H.: Bomænd og byfolk i 1700-tallets Søllerød. Søllerødbogen 1984, s. 9–100, Nærum 1984.

Willerslev, R.: Boligforholdene i København 1800.

Historiske meddelelser om København 1984, s. 36, København 1984.

- : Den svenske indvandring til Bornholm. Bornholmske samlinger 2. rk, bd. 17, s. 22, Rønne 1984.

Ole Hyldtoft

The following text is a dense, mirrored bleed-through from the reverse side of the page. It is largely illegible due to the low contrast and orientation. The text appears to be a list of references or a detailed index, mentioning various historical sources and authors. Some legible fragments include:

- ... København 1984.
- ... Den svenske indvandring til Bornholm.
- ... Bornholmske samlinger 2. rk, bd. 17, s. 22, Rønne 1984.
- ... Ole Hyldtoft
- ... København 1984.
- ... Den svenske indvandring til Bornholm.
- ... Bornholmske samlinger 2. rk, bd. 17, s. 22, Rønne 1984.
- ... Ole Hyldtoft

Samfunds- og kulturhistorisk orienterede fag

1: Institut for europæisk Folkelivsforskning

Historie:

Instituttet blev oprettet i 1960. Indtil maj 1968 havde det til huse i Nationalmuseets bygninger i Brede, hvorefter det flyttede til den nuværende adresse på Brede Allé 69.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 4,5.

Professor: Bjarne Stoklund.

Lektorer: Poul Balle-Petersen og Palle Ove Christensen.

Kandidatstipendiater: Mikael Andersen og Thomas Højrup.

Eksterne lektorer: Margaretha Balle-Petersen og Annette Vasström.

Undervisningsassistenter: Ole Bernild, Ingeborg Cock-Clausen, Bjarne Kildegaard Hansen, Ena Hvidberg, Janne Laursen.

TAP: Antal årsværk: 1.

Langtidsledige: Antal årsværk: ¼.

Annette Jepsen og Elly Sandgren.

Forskningsvirksomhed

Etnologiens forskningsområde er dagliglivet såvel i nutidige som i historiske samfund. Det er etnologens opgave at beskrive og analysere hverdagslivets former, som de tegner sig i samspillet mellem mennesker, i de ting de omgiver sig med og i deres forestillinger om, hvad der er rigtigt og forkert, godt og ondt, smukt og grimt. Etnologen må søge at forstå karakteren af disse former, dechiffrere den kode, som de udgør. Han må analysere, hvorledes kulturelle og sociale forskelle etableres og kommunikeres og søge at forklare, hvorfor de kulturelle mønstre viser så store variationer i tid og rum.

Vi bruger ofte i vor hverdag begreber som livsform og kultur til at referere til de komplekse helheder, som mønstrene i den menneskelige hverdag udgør. Disse begreber har ofte været brugt nærmest som deskriptive samle-kasser, hvilket må ses i sammenhæng med, at faget længe har haft en overvejende beskrivende og dokumenterende karakter. I de seneste år er der imidlertid for alvor kommet gang i en systematisk udvikling af en etnologisk metodik, som søger at præcisere begreber som livsform, ideologi og kultur og gøre dem operationaliserbare.

1. Centralt i instituttets forskningsvirksomhed i disse

år står netop sådanne bestræbelser for at udvikle det *teoretiske livsformsbegreb*. Thomas Højrup har i 1984 som kandidatstipendiat arbejdet videre med studiet af livsformer og deres eksistensvilkår og derved bidraget til arbejdet med at forene struktur- og transformationsanalyserne i etnologien.

Projektet indebærer blandt andet et samarbejde med Anders Boserup, Sociologisk Institut, om en analyse af den historiske materialismes teoretiske forudsætninger og begrebslogik.

2. Lektor Palle Christiansen har søgt at afrunde *den aktuelle debat om familiebruget*, som han bl.a. lagde op til i sin bog: *En livsform på tvangsauktion?* (1982), idet han særlig har beskæftiget sig med landbruget og planlægnigen. Desuden har han arbejdet videre med et projekt, som har optaget ham i flere år: »Fortiden i nutiden. Struktur og kultur i et dansk godsområde 1750-1980« nærmere bestemt med udgangspunkt i godset Giesegård på Midsjtjylland.

3. Professor Bjarne Stoklund har fortsat sine studier af *kulturelle processer i det nordatlantiske område*, med byggeskikken som udgangspunkt. En oversigt på engelsk over nogle hovedlinjer i udviklingen er publiceret i »The Northern and Western Isles in the Viking World« (Edinburgh 1984), ligesom nogle af de mere generelle problemer har været fremlagt til diskussion ved to seminarer på Arkitektskolen. En komparativ undersøgelse af bygninger med udskud (kove, svale) og deres benævnelser i Nordjylland, Vestnorge og på Færøerne er afsluttet og publiceres i 1985.

4. Bjarne Stoklund har også i anden sammenhæng beskæftiget sig med *de regionale kulturvariationer og mulighederne for at forklare dem*. Disse problemer er taget op dels i et debatindlæg om »Dyrkningssystemer og Kulturforskning« (med udgangspunkt i Karl-Erik Frandsens disputats om Vang og tægt), dels i et igangværende arbejde om redskabsforskningens forklaringsmodeller og metodik, belyst ud fra et empirisk materiale om riveformer i Danmark.

5. Ekstern lektor Margaretha Balle-Petersen har fortsat sine studier over de gennemgribende *ændringer i livsform og kultur fra midten af forrige århundrede*, som navnlig er koncentreret omkring hendes projekt: »De danske forsamlingshuses baggrund, etablering og funktion i lokalsamfundet. En undersøgelse af social organisation og kulturel forandring 1870-1980«.

Projektet behandler samværs- og samarbejdsformernes forandring og stabilitet i landbosamfundet igennem »andelstidens« organisatoriske blomstringsperiode til nutidens funktionstømte landsbysamfund, hvor forsamlingshusene imidlertid har vist sig at være forbavsende livskraftige lokale institutioner. Et af undersøgelsens hovedtemaer er konflikten

mellem nabofællesskab og menings- og interessefællesskab.

Projektet vil blive publiceret i bogen «Oprør og tradition. En bog om forsamlingshusenes historie i Danmark».

Hun har afsluttet sin del af det nordiske projekt »Tradition og kulturel identitet i Norden« med artiklen »Everyday rainbows: on social movements and cultural identity«, som behandler emnet folkelige bevægelser i fortid og nutid fra et identitets- og erkendelsesaspekt. Den publiceres i 1985 i nordisk regi med professor Lauri Honko, Åbo, som redaktør.

6. Ekstern lektor Annette Vasström har i samarbejde med Orlogsmuseet arbejdet med projektet: »Arbejdet som tjeneste«. Det søges afdækket, hvorvidt det er muligt at indkredse en specifik »etatskultur«. Karakteristisk for ansættelsesforholdene i søværnet for såvel militært som civilt personel er kravet om en konstant »stilen-sig-til-rådighed« for staten også i den egentlige arbejdsfrie tid. Dette krav udtrykkes med begrebet »Tjeneste«, idet man principielt altid er i tjeneste. Fritid udtrykkes som orlov fra tjenesten. At personellet således er konstant mobiliserbart skyldes, at orlogsflåde og -værft henter sine eksistensbetingelser fra samfundets politiske og ikke fra dets økonomiske niveau.

Det er et spørgsmål, hvorvidt de her skitserede forhold er specifikke for militæret. Det er derfor tanken senere at jævnløre materialet fra søværnet med materiale om »Tjenesten« i andre etater som f.ek. told-, politi-, post- og jernbaneeetaten.

7. Kandidatstipendiat Mikael Andersen arbejder med et projekt om »Danskproducerede folkelige billeder fra industrialismens gennembrud og op til 2. verdenskrig«.

Projektet er i første omgang et forsøg på en totalregistrering af de masseproducerede danske trivialbilleder i perioden, hvor folkets brede lag kræver billeder på væggene som et led i overtagelsen af borgerlige møbleringsskikke, og til det tidspunkt, hvor kravet om, at det skal være »originalt oliemaleri« afgørende ændrer forudsætningerne for den triviale billedproduktion.

I løbet af efterårssemestret 1984 er det lykkedes at give et dækkende billede af 1800-tallets danske billedproduktion med hovedvægten lagt på de litografiske teknikker og billeder beregnet til vægudsmykning.

I løbet af forårssemestret 1985 vil dette materiale under inddragelse af nyere kilder blive bearbejdet til et egentligt katalog over den danske trivialbilledproduktion, forlæggerne og producenterne. Senere vil dette katalog danne udgangspunkt for undersøgelser over distribution og konsumtion af folkelige masseproducerede billeder.

8. Lektor Poul Balle-Petersen har fortsat de *studier over*

arbejderklassens livsformer før og nu, som delvis finder sted inden for rammerne af Center for Arbejderkulturstudier. Der er gennemført en række interviews blandt arbejdere på land og i by, efterhånden koncentrerende sig om arbejdere i København.

Han har særlig interesseret sig for, hvordan arbejderkulturens rødder kan spores tilbage i forskellige ældre subkulturer såsom laugsvæsen og landalmuen særlig med hensyn til større eller mindre gruppesammenhold og organisationslyst hos arbejderklassen/arbejderbevægelsen.

Formidlende virksomhed:

Instituttets medarbejdere har gjort en kraftig indsats for at formidle deres forskningsresultater dels til kolleger inden for de højere læreanstalter, dels til et bredere publikum uden for universitetets og fagfællers snævrede kredse.

Thomas Højrup har således holdt gæsteforelæsninger om livsformsbegrebet bl.a. i Geografisk Studiedsamling, på Landbohøjskolen og på Forvaltningshøjskolen. Desuden har han medvirket i debatudsendelser om kultur og økonomi i Danmarks Radio.

Margaretha Balle-Petersen har holdt gæsteforelæsninger om folkelige bevægelser, dels på andre universitetsinstitutter i Danmark og i Sverige, på Danmarks Lærerhøjskole og Tune Landboskole, dels for Folkeuniversitetet, Foreningen Norden og lokale foredragsforeninger rundt omkring i Danmark.

Bjarne Stoklund har været indbudt som gæsteforelæser til universitetet i Kiel. Han har endvidere holdt forelæsninger på Kunstakademiets Arkitektskole og på Tune Landboskole. De øvrige medarbejdere har holdt foredrag i begrænset omfang.

Meget af det førnævnte er ikke blot formidling men kan også opfattes som fagligt udviklingsarbejde. Således må man også opfatte Bjarne Stoklunds medlemskab af den referencegruppe om nyere tids kulturhistorie, som i 1984 blev nedsat under Statens Museumsnævn.

Det samme gælder instituttets medarbejders kraftige engagement i det tværfaglige arbejde, dels inden for fakultetets rammer, som f.eks. Center for Arbejderkultur, Center for sammenlignende kulturforskning, Nordiske studier, Udvalget for minoritets- og udvandrersforhold, dels udenfor som f.eks. Styringsgruppen for Kirkesociologisk Projekt.

Redaktionsvirksomhed:

Bjarne Stoklund er i 1984 valgt som hovedredaktør af det internationale tidsskrift *Ethnologia Europaea*. *Journal of European Ethnology*, som fra 1984 udsendes fra Institut for europæisk folkelivsforskning. Vi håber, at overflytningen af dette tidsskrift til Københavns Universitet vil virke stimulerende på dansk et-

nologisk forskning og betyde en udbygning af fagets internationale kontakter.

Palle Christiansen er medredaktør af tidsskriftet *Fortid og Nutid*. Margaretha Balle-Petersen er medredaktør af det landbohistoriske tidsskrift *Bol og By* og Michael Andersen er hovedredaktør for *Håndværks-historisk Tidsskrift*.

Kongresdeltagelse:

Bjarne Stoklund deltog 17/9-22/9-84 i et symposium om »Behovet för och bruket av skrift inom 1800-talets förvaltning, näringsliv och privatkommunikation – sett i förhållande till de nordiska skriftspråkens utveckling« på Sjäälö ved Åbo (Finland) med et indlæg om »Brugen af dagbøger hos den danske landbefolkning i 1800-årene«. 31.8.-1.9. deltog han i et seminar på Kunstakademiets Arkitektskole om »Det tværfaglige samarbejde omkring de historiske bygninger« med et indlæg om »Erfaringer fra et tværfagligt samarbejde omkring studiet af vestindisk byggeskik«.

Margaretha Balle-Petersen deltog i symposiet »Religiösa väckelsesrörelser i Norden under 1800- och 1900 talen« 14.-15.5. arrangeret af Religionsetnologisk centrum, Lunds universitet, med et paper »Højskole, vækkelse og hverdagsliv. En orientering om et planlagt projekt«.

Michael Andersen deltog 17.-20. september i et symposium for etnologiske billedforskere i Lund med foredraget »Öldrucke und andere frühe Ansätze zu der trivialen Wandbildproduktion in Dänemark. Opposition und Abspiegeln des deutschdominierten internationalen Bildermarkts«.

Publikationer:

Christiansen, P.O.: Interdisciplinary studies and conceptual eclecticism. On historical anthropology, the history of Everyday life and the study of life-modes. *Ethnologia Europaea* XIV, nr. 1, s. 32-43, København 1984.

Højrup, T.: Fra "Det glemte folk". *Bygd* 15. år, 1, s. 9-19, Esbjerg 1984.

–: Begrebet livsform. En formspecificerende analyse-måde anvendt på nutidige vesteuropæiske samfund. *Fortid og Nutid* bind XXXI, hefte 3, s. 194-218, København 1984.

–: Om begreberne "lokalsamfund", "sociale netværk" og "selvforvaltning" som elementer i moderne politiske ideologier. *Byplanforskning i firserne*, Hans Kristensen m.fl. Statens Byggeforskningsinstitut (SBI), s. 40-47, Hørsholm 1984.

Stoklund, B.: Ymchwil bywyd gwerin: Rhwng hanes ac anthropoleg. *Darlith y 75ain pen-blwydd*. Caerdydd 1983, 26 s.

–: Dyrkningssystemer og kulturforskning. *Fortid og Nutid* XXXI, s. 293-302, København 1984.

–: Building traditions in the northern world. The northern and western isles in the viking world. *Survival, continuity and change*, Alexander Fenton & Herman Pålsson (red.), s. 96-115, Edinburgh 1984.

Poul Balle-Petersen

2: Institut for Folkemindevidenskab

Historie:

Instituttet blev oprettet i 1967 som ramme om den i 1961 indførte undervisning i folkemindevidenskab, som indtil da ikke havde haft tilhørsforhold til noget institut. Ved oprettelsen fik instituttet lokaler i Købmagergade 46. Det flyttede i 1969 til Torvegade 47 og i 1979 til Njalsgade 76.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 6.

Lektorer: Karsten Biering, Michael Chesnutt, Bengt Holbek, Birgitte Rørbye, Michèle Simonsen.

Kandidatstipendiat: Steen Ove Christensen.

TAP: Antal årsværk: 1.

Flemming Hemmersam.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsvirksomhed er baseret på de enkelte medarbejders individuelle projekter. I 1984 falder de inden for fire hovedområder: 1) folkekultur knyttet til arbejdslivet (Teglværksprojektet) 2) folkedigtning, 3) folkelige vilkår og handlingsmuligheder i forbindelse med sundhed og sygdom, 4) kvindefolkloristik.

1. Teglværksprojektet.

Gennem fire år er der indsamlet materiale – interviews, fotos, arbejde, redskaber og produkter – til belysning af arbejds- og arbejdsvilkår i den sønderjyske teglindustri ca. 1880-1980. En del af dette materiale er undervejs publiceret i form af artikler, udstillinger, radio- og videoprogrammer (Biering, Christensen, for en del i samarbejde med Inge Adriansen, Sønderborg Slot). I 1984 er udarbejdet en vandredstilling om teglværker. Ved den 7. nordiske konference for informationsmedarbejdere ved universiteter og højere læreanstalter (Aalborg 23.-25.5.84) præsenteredes projektet under synsvinklen samarbejde med den lokale befolkning. Ved International Touring Seminar on Popular Theatre and Local History (21.-23.6.84) forevistes videoprogrammet »Kvindens liv og arbejde i teglværksindustrien« (Biering). Den første trykte rap-

port om projektet er udsendt (Adriansen, Biering, Christensen). Der er foretaget studier ved Landsarkivet, Åbenrå, med henblik på teglværket Cathrines Mindes virksomhed 1867-ca. 1905 (Christensen).

2. Folkedigtning.

Projektet »Tolkning af trylleeventyr« er bragt til afslutning med indlevering af en afhandling, hvor en ny tolkningsmetode er beskrevet og afprøvet (Holbek). Et grundlæggende træk ved metoden er at eventyrene ikke betragtes som autonome tekster, men som udsagn fra bestemte mennesker. Dette-grundsynspunkt præger også projekterne *Une conteuse poitevine* 1: Marie Prieur, en stilistisk analyse af MP's fortællekunst, og 2: Juliette Septier, en semantisk analyse af JS' repertoire (Simonsen). Et tilsvarende grundsynspunkt ligger bag projektet *Nobles metayers et domestiques*, der er baseret på feltundersøgelser i landsbyen Marnay i Vestfrankrig i sommeren 1984. Her koncentrerer opmærksomheden i første omgang om fortællinger vedr. forholdet mellem herremænd, fæstebønder og forvaltere og vedr. forholdet mellem den lokale befolkning og folk der er indvandret fra Vendée i mellemkrigstiden (Simonsen). Endvidere skal nævnes at et projekt om børnefolklore i Frankrig er under forberedelse (Simonsen), og at et projekt om senmiddelengelsk spillemandsdigtning er videreført, dog i nedsat tempo på grund af administrative forpligtelser (Chesnutt).

Ved 8. kongres for The International Society for Folk Narrative Research (Bergen 12.-18.6.84, deltage: Chesnutt, Holbek, Rørbye, Simonsen) holdt Holbek plenumforelæsningsen »The many abodes of Fata Morgana, or Interpretation of fairy tales«, Simonsen talte om »Again the idea of symbolism in fairy tales« og Rørbye om »Women's folkloristics in Denmark« (se nedenfor). Ved et seminar i Hameln i anledning af byens 700-års jubilæum talte Holbek om »Parallelen zur Rattenfängersage in der dänischen Volksüberlieferung« (7.10.84).

3. Sundhed og sygdom.

Folkelige holdninger og handlingsmuligheder i forbindelse med sundhed og sygdom har i de seneste år i stigende grad påkaldt sundhedsmyndighedernes og lægevidenskabens interesse. Projektet »Sundhed og sygdom i kulturkritisk belysning«, der har løbet gennem en årrække, indbefatter problemstillinger som kvinders såkaldte overforbrug af sundhedssektoren, kvinders kropsbevidsthed og kvindelige ansvarsområder og former for kreativitet i forbindelse med sundhed og sygdom i Danmark (Rørbye). Det har dannet baggrund for indlæg som »Sundhedsformidlingens historiske baggrund« ved konferencen Sundhedsformidlingen frem mod år 2000 (WHO Regional Office Europe, København 13.11.84) og en række foredrag om

folkemedicin og alternative behandlingsmetoder bl.a. for Apotekerforeningen på Fyn, Sygeplejehøjskolen i Aarhus og Farmaceutisk Højskole i København (Rørbye).

4. Kvindefolkloristik.

En gruppe kvindelige nordiske folklorister (hvor instituttet repræsenteres af Rørbye) er i færd med at udarbejde en lærebog i kvindefolkloristik; her vil blive lagt vægt dels på kvindelige sider af folketraditionen, dels på kvindelig forskning af folketraditionen. Rørbye bidrager med studiet »Kvindes omsorg – omsorgens kvinder« og er som medlem af den danske kvindefolkloristgruppe desuden medforfatter til et bidrag om »Kvindeerindringer i et kvindeanalytisk perspektiv«.

Interessen for kvindefolkloristik er først spiret frem i de seneste år. De nordiske folkloristiske institutioners samarbejdsorgan, Nordic Institute of Folklore (Åbo), tog initiativet til dannelsen af kvindefolkloristgruppen og har tildels finansieret dens møder. Ved den førnævnte Bergen-kongres var der for første gang en session om dette emne, og det samme var tilfældet ved årskongressen for Deutsche Gesellschaft für Volkskunde (Tübingen 2.-4.11.84), hvor kommissionen »Frauenforschung« holdt sit første møde, og hvor Rørbye holdt samme indlæg som i Bergen.

I tilslutning hertil skal nævnet projektet »Dagliglivets æstetik« (Rørbye i samarbejde med Wigdis Espeland, Bergen, og Barbro Klein, Stockholm), som skal udmunde i en lærebog. Projektets hensigt er at synliggøre, eksemplificere og problematisere dagliglivets æstetiske dimensioner, hvorunder hører både det at skabe og det at genskabe, dvs. dels at bekræfte og harmonisere, dels at modsige, forandre og frigøre. Kvinders indsats i denne retning udgør et særligt ansvars- og erfaringsområde, som hidtil er utilstrækkeligt undersøgt, og Rørbyes del af projektet tager især sigte herpå.

Anden virksomhed:

Instituttet var 27.-28.4. vært for et Swing-Rock'n-Roll-seminar organiseret af Johan Fasting, Oslo.

Udgivervirksomhed m.v.:

Holbek er medredaktør af det etnologisk-folkloristiske tidsskrift »Folk og Kultur«.

Rejser:

Kongresdeltagelse er nævnt under forskningsoversigten. Herudover skal nævnes arkivstudier i Åbenrå (Christensen, maj 1984) samt feltarbejde i Frankrig (Simonsen, juli).

Publikationer:

- Adriansen, I., Biering, K., Christensen, S.O.: Teglværker ved Flensborg Fjord – 100 åri billeder. Gråsten 1984, 101 s.
- Christensen, S.O., Biering, K., Adriansen, I.: Teglværker ved Flensborg Fjord – 100 år i billeder. Graasten 1984, 101 s.
- : Med fortiden i rampelyset. Teglværksspillet: til arbejdet liv eller død (program), Teglværksprojektet v/ Gunnar Martin Nielsen, s. 8–10, Broager 1984.
- : Adam Olearius: Kurtzer Begriff einer holsteinschen Chronic (1663), und die Kriegsereignisse in den Herzogtümern in der Regierungszeit Herzog Friedrichs III – Eine historiographische Studie. Zeitschrift der Gesellschaft für Schleswig-Holsteinische Geschichte Bind 109, s. 123–50, Neumünster 1984.
- Holbek, B.: Formelhaftigkeit, Formeltheorie. Enzyklopädie des Märchens, s. 1416–40, Berlin, New York 1984.
- Simonsen, M.: Le Conte Populaire. Paris 1984, 222 s.
- : Conte. Dictionnaire des littératures de langue Française, Alain Rey, J.P. de Beaumarchais et D. Couty, s. 527–535, Paris 1984.

Bengt Holbek

3: Forhistorisk-arkæologisk Institut

Historie:

I 1947 stillede Nationalmuseet et stort lokale til rådighed for de studerende og deres samtidig påbegyndte bibliotek, hvorved instituttet i realiteten blev grundlagt, men først i 1949 godkendte fakultetet institutionen som »Universitetets forhistoriske læsesal«. Allerede før 1947 havde museet dog stillet et kontor til rådighed for fagets professor. I 1955 fik instituttet nye lokaler, ligeledes på Nationalmuseet, idet man mere regulært rådede over tre kontorer i museets forbygning (adresse Frederiksholms Kanal 12).

De nævnte lokaler var efterhånden ganske utilstrækkelige, både til de videnskabelige medarbejdere, det stærkt forøgede antal studerende og det efterhånden store fagbibliotek. Da museet samtidig havde behov for mere plads, måtte der søges lokaler andetsteds. Universitetet erhvervede ca. 1969 ejendommen Vandkunsten 5 (og Frederiksholms Kanal 4) til brug for de tre arkæologiske fag. Overflytningen skete gradvis, og Forhistorisk-arkæologisk Institut havde i 1976 etableret sig i de nuværende lokaler.

Instituttet har tidligere ikke været sammenlagt med andre institutter.

Stab:

- VIP:* Antal årsværk: 7.
 Professor: C. J. Becker.
 Lektorer: Klaus Ebbesen, Ulla Lund Hansen, Erik Brinch Petersen, Klavs Randsborg.
 Seniorstipendiat: Lise Bender Jørgensen.
 Kandidatstipendiat: Leif Christian Nielsen.
 Undervisningsassistenter: Pia Bennike, Henrik Tauber.
TAP: Antal årsværk: 1.
 Assistent: Lilly Ussing.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsområde er primært dansk kultur- og samfundshistorie i den forhistoriske tid, dvs. fra ca. 15.000 f.Kr. til ca. 1050 e.Kr. Dansk arkæologi forstås kun på baggrund af kulturudviklingen i den øvrige del af Europa, efterhånden også i resten af verden. Forskningsområdet er så stort, at instituttet kun har mulighed for at gøre en indsats i nært samarbejde med andre danske institutioner samt med udenlandske – fortrinsvis europæiske – universitetsinstitutter og museer. Instituttets tværfaglige arbejde er også præget af, at man pr. tradition ikke har økonomisk mulighed for selv at iværksætte og finansiere større forskningsprojekter. Instituttets forskningsaktivitet er i særlig grad afhængig af et nært samarbejde med Nationalmuseet. Medarbejdernes forskning får derved et mere individuelt præg, uden at dette behøver at reducere muligheden for positive resultater.

Det nævnte samarbejde med Nationalmuseet er helt afgørende for instituttets virksomhed og placering. Museets samlinger og arkiver er nødvendige for al arkæologisk forskning her i landet. I den forbindelse bør det nævnes, at en række ældre studerende også er beskæftiget med videnskabeligt arbejde, f.eks. som ledere af eller deltagere i arkæologiske udgravninger for Nationalmuseet, rigsantikvaren eller lokale institutioner. Selv om denne virksomhed ikke afspejles i instituttets rapport, betyder den en ikke uvæsentlig forøgelse af den samlede videnskabelige indsats fra instituttets side.

1. *Landsbysamfund i dansk bronze- og jernalder* belyst ved omfattende udgravninger i Vest- og Midtjylland. I 1969-76 blev under Statens humanistiske Forskningsråd nedsat »Det arkæologiske Bopladsudvalg«. Ved anvendelse af delvis nye udgravningsmetoder blev forhistoriske boligformer og samfundsstrukturer belyst på en helt ny måde, bl.a. fordi hele landsbyer på den måde kunne afdækkes. Flere udgravninger er allerede blevet publiceret i foreløbig eller endelig form, og der arbejdes fortsat med bearbejdelse af det meget omfattende fundstof. Museumsinspektør Steen Hvass, Vejle (tidl. ansat ved instituttet), har afsluttet et stort manuskript med den endelige publikation af en lands-

by fra tidlig jernalder ved Hodde i Vestjylland, udgravet som led i projektet. Manuskriptet vil blive publiceret i serien Arkæologiske Studier. – Samtidig arbejdes der med de store udgravninger, som med hovedvægt på bronzealder og tidlig førromersk tid blev ledet direkte af undertegnede. (C. J. Becker).

2. *Danske udmøntninger i sen vikingetid* (ca. 1020-ca. 1050). Der arbejdes med forsøg på at belyse dansk mønthistorie fra nævnte tidsrum med anvendelse af nyere metoder inden for international numismatisk forskning. Takket være studier af de enkelte møntstemplers er der med hensyn til udmøntningen i Lund – den vigtigste danske mønt-smedje på den tid – opnået vigtige resultater for de mange mønter, som kongerne Hardeknud, Magnus den Gode og Svend Estridsen lod præge her. De enkelte mønt-typer er blevet ordnet og dateret, således at mønterne er blevet en selvstændig og værdifuld kilde til tidens politiske historie. Senest er studierne blevet udvidet til også at omfatte de samtidige møntprägninger i Odense og Hedeby, hvorved flere politiske og økonomiske forhold er blevet bedre belyst. Dette gælder især den tid, da Magnus var dansk konge (1042-1047); de sidstnævnte studier er ved at blive afsluttet. (C. J. Becker).

3. *Vedbækprojektet*. Ud fra nye udgravninger for Nationalmuseet og Søllerød Museum og gennem behandling af tidligere fremgravet materiale studerer man en jægerbefolknings tilværelse omkring en nordsjællandsk fjord gennem Atlantisk tid (ca. 5500-ca. 3000 f.Kr.). I et stort anlagt tværvidenskabeligt samarbejde undersøges bopladserne for at belyse jægerbefolkningens tilpasning til skiftende naturmiljøer og for at fastslå bebyggelsernes karakter og varighed. På bopladsen Magleholm gennemførtes i 1984 en én måned lang udgravning, foretaget som en kombineret forsknings- og seminargravning. (Erik Brinch Petersen).

4. *Undersøgelser over den neolitiske tragtæggekultur i Nordeuropa*, dvs. den ældste nordiske bondekultur fra ca. 3200-2200 f.Kr. Projektet omfatter primærforskning over alle fundkategorier (bopladser, dysser, jættestuer og enkle jordgrave samt offerfund). Også skeletmateriale samt det zoologiske materiale fra stenalderen er inddraget. Der sigtes mod en almindelig kulturhistorisk skildring af samfundsforholdene, så vidt de kan belyses med et arkæologisk materiale og med bidrag fra en række naturvidenskaber. Flere større manuskripter er under udarbejdelse. (Klaus Ebbesen).

5. *Yngre neolitisk tid i Danmark*. Tidligere troede man, at de forskellige arkæologiske komplekser repræsenterede folkestammer, som havde levet side om side i Danmarks stenalder. Naturvidenskabelige dateringer samt nye arkæologiske fund har imidlertid vist, at de i stedet repræsenterer forskellige kronologiske stadier i

det danske samfunds udvikling. Navnlig udviklingen i det 3. årtusind f.Kr. må som følge heraf nyvurderes. Projektets formål er ved anvendelse af en evolutionistisk tolkningsmodel og på grundlag af omfattende kildestudier at beskrive samfundets struktur og udvikling i yngre neolitisk tid (eller enkeltgravstid) (ca. 2200-1900 f.Kr.). (Klaus Ebbesen).

6. *Romersk jernalder i Danmark* (dvs. tiden fra Kr.f. til ca. 400 e.Kr.). Projekt vedrørende romersk jernalders udenlandsforbindelser og disses betydning for det hjemlige samfund. Kronologiske og demografiske analyser af det danske importmateriale vil, sammenholdt med analyser af importens tidsmæssige stilling og forhold til det hjemlige materiale, beskrive og forklare en række fænomener som: importens specielle udbredelsesmønster, dens ujævne tidsmæssige fordeling og dens relationer til andre nordiske områder. Derigennem kan problemer som handelsveje, distributionsmønstre og årsager til kontakterne med især provinsialromersk område belyses. På basis af analyser af hjemligt og fremmed materiale sigter projektet således mod forståelse af Skandinaviens (især Danmarks) baggrund for den kontakt, der klart har eksisteret til provinsialromersk område. – Som led i projektet foretages bearbejdning og publikation af den østsjællandske romertidsgravplads Himlingeje. (Ulla Lund Hansen).

7. *I samarbejde med Antropologisk laboratorium (under det lægevidenskabelige fakultet) er afsluttet et større projekt med publikation af det bevarede skeletmateriale fra hele Danmarks jernalder*. Projektet udgør en fortsættelse af de for 25 år siden publicerede antropologiske fund fra stenalderen og bronzealderen. Ved den nye publikation tages der såvel hensyn til de fysiske-antropologiske studier som kulturhistoriske forhold, dvs. de slutninger, der kan drages med hensyn til oldtidsbefolkningens sociale forhold. Bogen er udkommet 1984. (Ulla Lund Hansen i samarbejde med antropologerne overlæge, dr.med. J. Balslev Jørgensen og forskningsstipendiat Berit Sellevold).

8. *Samfundsudviklingen i Europa og Middelhavsområdet i det første årtusind e.Kr.* med særlig henblik på ændringer inden for økologi, bebyggelse, social-struktur samt overregionale relationer, studeret gennem først og fremmest de materielle levn. I det forløbne år har arbejdet været koncentreret om Middelhavsregionen og Sydøsteuropa. En monografi er under udarbejdelse. (K. Randsborg).

9. *Regional undersøgelse i et mindre område på Østfyn* (Gudme). Det arkæologiske og historiske kildemateriale fra museer, arkiver mv. undersøges med særlig henblik på repræsentativitet og udsagnsværdi, især vedrørende bebyggelsesforhold. I det forløbne år er der især arbej-

det med fund og kortmateriale. En EDB-database er under forberedelse. (K. Randsborg).

10. *Undersøgelse af forhistoriske tekstiler i Nordeuropa*, særligt med henblik på produktionsmønstre og handel. I forhistoriske gravfund findes ofte små rester af tøj bevarer (især hvor de har ligget op ad metalsager). Dette materiale har hidtil kun været udnyttet tilfældigt, men gennem projektet søges at opnå et udsagnskraftigt materiale ved fundindsamling fra museer i hele Nordeuropa. Herved har det vist sig, at der kan skaffes interessante oplysninger om både hjemlig produktion og handel med klædevarer gennem hele jernalderen, og endda allerede i slutningen af bronzealderen. I 1982 blev det nordiske materiale indsamlet og bearbejdet, således at der nu foreligger et manuskript med katalog over ca. 1320 gravfund samt en første ordning af dette meget store materiale. I 1983 og 1984 er der indsamlet tilsvarende materiale fra hele Nordeuropa, således at det samlede materiale nu udgør ca. 2.500 fund. Et foreløbigt katalog over det nyindsamlede materiale er udarbejdet, og arbejdet håbes afsluttet i 1985 ved udarbejdelsen af endnu en afhandling. (Lise Bender Jørgensen).

11. *Vikingetidens bebyggelse i Danmark*. Med udgangspunkt i omfattende udgravninger (1974-83) af en stormandsgård ved Omme mellem Ringkøbing og Holstebro foretages en gennemgang af samtlige fund fra bopladser, grave, moser, vadesteder, etc. med henblik på en analyse af samfundsforholdene, økonomiske som sociale, i vikingetiden samt disses forandring i overgangstiden mellem vikingetid og middelalder. Det er herved konstateret, at bosættelsesmønstret så vel som de enkelte bopladers struktur ændres markant ved overgangen mellem vikingetid og middelalder. Inden for projektet er desuden afsluttet en detail-analyse af Ribe-områdets, herunder særligt marskens, bebyggelsesmæssige udvikling gennem yngre jernalder og vikingetid. Det er herved konstateret, at området med sine mange frisiske elementer, også indenfor gravskikken, i slutningen af yngre jernalder skiller sig ud fra det øvrige Danmark. Det afsluttende manuskript er under udarbejdelse. Den i indledningen omtalte udgravning af en vikingetidig stormandsgård ved Omme er blevet fortsat i 1984 i samarbejde med Nationalmuseet og med særlig støtte fra NOVO's Fond. (Leif Chr. Nielsen).

Andet:

Erik Brinch Petersen har sammen med kolleger fra andre institutioner været videnskabelig konsulent ved opstilling af den permanente udstilling af Vedbækfundene på Søllerød Museum (Gl. Holtegård).

I dagene 13. marts-1. april foretoges en studenterkursus til Tjenuk, Ungarn og Østtyskland.

Der ledelse af Klavs Randsborg. Der deltog 30 ældre studerende, som i forvejen havde udarbejdet opgaver om de pågældende landes forhistorie, ligesom Randsborg havde foretaget flere museums- og institutbesøg i samme anledning. Udførlig rapport er tilsendt fakultetet.

Redaktionsvirksomhed:

Klavs Randsborg og C. J. Becker er hovedredaktører af »Acta Archaeologica«; Becker er redaktør af serien »Arkæologiske Studier« samt dansk redaktør af »Hoops Reallexikon der germanischen Altertumskunde«. – Ulla Lund Hansen er redaktør af Det kgl. nordiske Oldskriftselskabs publikationer »Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie« og »Nordiske Fortidsminder« samt er dansk redaktør af »Studien zur Sachsen-Forschung«, Hannover.

Rejser:

Klavs Randsborg har i to måneder opholdt sig i Rom for at indsamle materiale til sine publikationer. Lise Bender Jørgensen har foretaget tre store studierejser til henholdsvis Finland, Polen og DDR for indsamling af materiale til sine arbejder.

Kongresser:

Ulla Lund Hansen deltog i det årlige Sachsersymposium (oktober) i Bederkesa, Niedersachsen. Lise Bender Jørgensen deltog i 2. internationale tekstilsymposium i Bergen i maj. Erik Brinch Petersen deltog i symposiet »The Late Glacial of Central Europe« i Lecznno, Polen.

Publikationer:

Brinch-Petersen, E., Petersen, P.V.: Prejleruptyrens skæbne – 15 små flintspidser. Nationalmuseets Arbejdsmark 1984, s. 174–79, Nationalmuseet 1984.

– : Femten små flintspidser i Prejleruptyren – hvem skød? 1984, 19–23 s.

– : Conference report—the culture and environment of the late glacial period in the Odra basin against the background of Central Europe. Mesolithic Miscellany vol. 5, nr. 2, s. 3–6, Madison, Wisconsin, USA 1984.

Ebbesen, K.: Yngre neolitiske tap-stridsøkser. Nyt lys på enkeltgravsteden. Kuml 1982–83, s. 121–39, Århus 1984.

Ebbesen, K.H.: Flint celts from single-grave Burials and Hoards on the Jutlandic Peninsula. Acta Archaeologica 53, 1982, s. 119–81, København 1984.

– : En korsformet jættestue ved Kvosted? MIV (Museum i Viborg Amt) 12, s. 5–9, Viborg 1984.

– : Stridsøksetid. Skalk 6, s. 18–27, Århus 1984.

- Hansen, U.L., Sellevold, B.J., Jørgensen, J.B.: *Iron Age Man in Denmark*. København 1984, 308 s.
- : "Dänemark. Archäologie. I. Römische Kaiserzeit, Völkerwanderungszeit, Merowingerzeit (ca 300 – ca 750 n.Chr.)". *Lexikon des Mittelalters*, Artemis Verlags GmbH, s. 498–99, München, Tyskland 1985.
- Jørgensen, L.B.: *Textilerne fra Nørre Vosborg*. KUML 1982–83, s. 197–202, Højbjerg 1984.
- : *Cloth production and the cloth trade in the first millenium AD*. Sachsen symposium Skara 1983, *Skrifter från Skaraborgs Iamuseum* 4, s. 99–104, Skara 1984.
- : *Vævenes Danmark*. SKALK 2, s. 11–14, Højbjerg 1984.
- , Munksgaard, E., Nielsen, K.: *Melhøj-fundet. En hidtil upåagt parallel til Skrydstrup-fundet*. Årbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie 1982, s. 19–57, København 1985.
- : *Ein koptisches Gewebe und andere Textilfunde aus den beiden fränkischen Gräber im Kölner Dom*. *Kölner Domblatt* 1984, s. 85–96, Köln 1984.
- Nielsen, L.C.: *Landsbyer fra ældre jernalder i Nr. Ommø sogn*. *Hardsyssel Årbog* s. 16, Holstebro 1984.
- : *Land og by i vikingetiden. Land og by i middelalderen*. 2. Symposium. *Lundebog* 1983, Bjørn Poulsen, Bodil Møller Knudsen m. fl., s. 16, 1984.
- , Madsen, H.B.: *Nørre Vosborg. En kvindegrov fra ældre vikingetid*. *Kuml* 1982–83, s. 15, Århus 1984.
- , Holm, L.: *Ottestrup. En ældre middelalders landsby i Vestsjælland*. *Museet for Holbæk og omegn Årsberetning* 1983, s. 12, Holbæk 1984.
- Nielsen, L.C.: *Omme – en vestjysk stormandsgård fra vikingetiden*. *Årsskrift – Novo's Fond* 1983, s. 4, København 1984.
- Randsborg, K.: *Viking Society: Changes on the fringes of Europe*. *European social evolution, archaeological perspectives*, John Bintliff (ed.), s. 8, Bradford 1984.
- : *The viking nation. The Making of Britain, Vol. 1: The Dark Ages*, Lesley, M. Smith (ed.), s. 14, London 1984.

C. J. Becker

4: Institut for klassisk Arkæologi

Historie:

Instituttet blev grundlagt 1890 (på professor J. L. Ussings initiativ) som »Universitetets archæologiske Apparat« i Universitetsannex D. Efter opførelsen af Studiegaarden i 1916 overførtes det til 2 selvstændige lokaler i denne bygning og betegnedes som »Archæo-

logisk Studiesel«, indtil det i 1938 flyttedes til lokaler i Nationalmuseet med tilknytning til Antiksamlingen, idet de to institutioners biblioteker forenedes. Samtidig blev det officielle navn »Universitetets arkæologiske Laboratorium«. I 1963 ændredes navnet i overensstemmelse med arbejdsområdet til »Universitetets Institut for Klassisk og Nærorientalsk Arkæologi«. I 1975 flyttede instituttet til egne lokaler i universitetets bygning, Vandkunsten 5. Samtidig udskiltes instituttets bibliotek fra Antiksamlingens. I slutningen af 1982 blev det ene af instituttets to fag, nærorientalsk arkæologi, udskilt og lagt sammen med de to filologiske fag, assyriologi og ægyptologi, til et nyt institut. Nærværende institut hedder herefter »Institut for klassisk arkæologi«. I 1984 har instituttet afgivet sine lokaler på 6. etage til Institut for Freds- og Konfliktforskning.

Professor i græsk og latinsk filologi og arkæologi J. L. Ussing blev forstander for Universitetets archæologiske Apparat ved oprettelsen i 1890. Indtil 1956 blev fagets professorer benævnt professorer i arkæologi, siden professorer i klassisk arkæologi.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 3.

Lektorer: J. L. Lavrsen, I. Strøm.

Kandidatstipendiat: N. Westergård-Nielsen (orlov til 1.4.1984).

Eksterne lektorer: E. Poulsen, L. W. Sørensen.

Undervisningsassistenter: J. Feiffer, J. Lund, B. Poulsen.

Forskningsstipendiat: 2.

TAP: Antal årsværk: 1½.

I. M. Bortolotti, P. T. Christensen.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsområde er Middelhavslandenes arkæologi fra forhistorisk tid til senantik, samt arkæologi i de øvrige områder, som beherskedes af græsk-hellenistisk eller romersk kultur.

1. Ingrid Strøm arbejder fortsat med publikationen af udgravningerne på den etruskiske beboeshøj Monte Becco i Mellemitalien, og med sine undersøgelser af bronzereliefproduktionen i den nordetruskiske by Chiusi i den sen-orientaliserende periode, 7.-6. årh. f.Kr., samt indsamler materiale til arbejde om den tidligere græske byudvikling, specielt i Argolis.

2. I fortsættelse af arbejdet med vandofferfund i Italien indsamler Jytte Lavrsen materiale vedr. vandofferfund også uden for Italien, især fra jernalder og fra romersk tid, med henblik på en undersøgelse af denne forhistoriske offerskiks videreleven i oldtidens senere del.

3. Nanna Westergård-Nielsen arbejder fortsat med en analyse af makedonske metalværksteders produktion og deres rolle for kunstformidlingen i det tidlige hellenistiske Middelhavsområde, specielt med henblik på at fastslå eksistensen af makedonske værksteder, og at få udvidet kendskab til makedonernes tekniske viden. Et videre perspektiv med undersøgelsen er muligheden for at skabe klarhed over Makedoniens betydning for udbredelsen af den hellenistiske kultur i Middelhavsområdet.

4. Nanna Westergård-Nielsen har udarbejdet en artikel om makedonske kammergrave, deres konstruktion og oprindelse.

5. Erik Poulsen arbejder med afslutningen af de svensk/danske udgravninger i Asine, Grækenland.

6. Birgitte Rafn udarbejder manuskript over materiale fra Halieis-nekropolen ved Porto Cheli, Grækenland.

Andet:

Sammen med Klassiska Institutionen ved Lunds Universitet og på denne institution har instituttet den 6.-7. oktober afholdt et seminar med titlen: Polis-statusens udvikling under 600-tallet f.Kr. Fra Danmark deltog 12 personer (11 fra instituttet, 1 fra Historisk institut, Københavns Universitet), fra Lund 18 personer. Ligeledes sammen med Klassiska Institutionen og på denne institution er udkommet heftet: Polis-statusens framvækst med særskild hensyn til udviklingen i Argolis (23 s.) med resultaterne fra det første seminar på Institut for klassisk arkæologi, 12.-13. november 1981.

Redaktionsvirksomhed:

Ingrid Strøm er redaktør for den danske afdeling af *Comitato Scientifico Internazionale per il Corpus degli Specchi Etruschi*.

Rejser:

Ingrid Strøm har i februar-marts haft studieophold på *Accademia di Danimarca, Rom*.

Ingrid Strøm har holdt gæsteforelæsninger på *Accademia di Danimarca, Rom*; *Istituto Universitario Orientale, Napoli*; samt *Klassiska Institutionen, Lund*.

Ingrid Strøm har i februar 1984 deltaget i et symposium på *Accademia di Danimarca, Rom* med titlen »Aspetti delle aristocrazie fra VIII e VII secolo a.C.«. Titlen på hendes foredrag var »Problemi riguardanti la formazione delle città etrusche. L'influsso dai paesi mediterranei e il ruolo delle aristocrazie«.

Publikationer:

Strøm, I.: *Aspects of Minoan Foreign Relations, LM I – LM II*. Skrifter utgivna av Svenska Institutet i Athen 4°. XXXII, s. 191–95, Stockholm 1984.

Ingrid Strøm

5: Institut for Religionshistorie

Historie:

Institut for Religionshistorie består af fire afdelinger, nemlig afd. for Religionshistorie, afd. for Kristendomskundskab, afd. for Religionssociologi samt afd. for Indianske sprog og kulturer.

Instituttet er i sin nuværende form opstået ved en sammenlægning pr 1. oktober 1982 af det hidtidige institut for Religionshistorie (med afdelingerne Religionshistorie og Kristendomskundskab), med institut for Religionssociologi med Indianske sprog og kulturer.

Det oprindelige Institut for Religionshistorie (da uden Kristendomskundskab) blev oprettet i 1969 i første omgang uden lokaler, men fra 1970 med to små lokaler i Skindergade 15. I september 1971 flyttede instituttet til de nuværende lokaler i Købmagergade 44-46, hvor forholdene stadig må karakteriseres som værende udmærkede.

Faget kristendomskundskab var i en lang årrække administreret af Det teologiske Fakultet, og fagets lærere havde indtil begyndelsen af 1970'erne sæde i det teologiske institutråd. Lærerne havde da også kontorer under de teologiske institutter i Købmagergade 44-46. I december 1973 blev faget, efter at et ønske om selvstændigt institut var blevet nedstemt i konsistorium, placeret som en afdeling under Institut for Religionshistorie.

Institut for Religionssociologi med Indianske sprog og kulturer blev oprettet i 1972. I de første år havde det til huse som gæst hos Institut for iransk filologi, men fra 1975 fik det egne lokaler på hjørnet af Niels Hemmingsensgade og Skindergade. Allerede de samme år flyttedes (pga. sammenstyrtningsfare) til Skindergade 3 indtil instituttet i 1979 flyttede til St. Kannerstræde 11, hvor det endnu har til huse.

Ved oprettelsen af det nye Institut for Religionshistorie skete der ingen lokalemæssige ændringer.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 11.

Professor: Arild Hvidtfeldt.

Lektorer: Carsten Breengaard, Una Canger, Vagn Duekilde, Jørgen Skafte Jensen, Lars Kruse-Blinkenberg, Paul Müller, Tove Tybjerg.

Kandidatstipendiater: Erik Sand, Merethe Sundby-Sørensen, Hanne Trautner-Kromann.

TAP: Antal årsværk: 1,6.

Birgit Danielsen, Stina Nicolaisen, Jette Nilsson.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets fire afdelinger dækker tilsammen et bredt kulturhistorisk felt, primært af religionsvidenskabelig karakter, men også inden for centrale sprogvidenskabelige/lingvistiske områder.

1. Religionshistorie.

1.1. Vagn Duekilde har foretaget studier i nordisk mytologi med særligt henblik på fortællingerne om erhvervelsen af livsdriften/visdomsdriften.

1.2. Erik Sand har fortsat sine studier omkring pigrimsfærden til guden Vithoba i Pandharpur i Indien.

2. Kristendomskundskab.

2.1 Carsten Breengaard har fortsat sine studier over kristendom/kirke og romermagt i perioden 50 til 115.

2.2 Lars Kruse Blinkenberg har foretaget undersøgelser over emnet »kampen om religionerne« i det moderne gennembruds danske skønlitteratur og dets betydning for forekomsten af en egentlig religionshistorisk forskning i Danmark, samt endvidere filosofiske undersøgelser over dansk bibelsprog.

2.3 Paul Müller har fortsat sine Kierkegaard-studier med særligt henblik på meddelelses-dialektikken.

3. Religionssociologi.

3.1. Arild Hvidtfeldt har foretaget studier i hellenistiske religioner.

3.2. Merethe Sundby-Sørensen har fortsat sine studier af emner inden for temaet kulturmødet mellem præcolombiansk og spansk-katolsk kultur.

3.3. Hanne Trautner-Kromann har fortsat sine studier over jødernes opfattelse af kristendommen i Spanien og Frankrig i senmiddelalderen.

3.4. Tove Tybjerg har fortsat sine studier over rituelle organisationer hos de centrale nordvestkyst-indianere.

3.5. Indianske sprog og kulturer:

Una Canger har fortsat sine studier over en moderne aztekisk dialekt fra et socio-lingvistisk synspunkt, samt over aztekisk dialektologi i det 15.-16. århundrede.

Udgivervirksomhed:

Instituttet udgiver det religionshistoriske tidsskrift *Chaos*. Carsten Breengaard er medlem af redaktionen for *Kirkehistoriske Samlinger*.

Arild Hvidtfeldt er medlem af redaktionskomiteen »Temenos«.

Rejser:

Una Canger har foretaget feltarbejde i Mexico i perioden 16/12 1983 til 8/8 1984.

Erik Sand har foretaget forskningsrejse til Indien i perioden 6/5-4/8 1984.

Arild Hvidtfeldt har holdt forelæsninger i Cuttack og Orissa, Indien i december 1984.

Publikationer:

Andersen, P.B.: Indien: Santalernes religion. GAD's religionshistoriske tekster, Bendt Alster / Christian Lindtner (red.), s. 487-95, København 1984.

Breengaard, C.: Roskildekrøniken: Et historisk værk om den danske kirkers undergang. Politik og kristendom i Danmark begyndende middelalder. Præsteforeningens Blad 6&7 1984, s. 12, København 1984.

Canger, U.: Mesoamerika. Gad's religionshistoriske tekster, Bendt Alster og Christian Lindtner (red.), s. 436-51, København 1984.

Duekilde, V.: Græsk religion. Gads religionshistorisk tekster, Bendt Alster og Christian Lundtner, s. 520, København 1984.

Hvidtfeldt, A.: Hinsides havene (Politikens Verdenshistorie, Bind 11). Politiken s Verdenshistorie, Erling Bjøl (hovedredaktion), s. 336, København 1984.

– : Hinduismen (Indiske religioner 2). København 1984, 280 s.

Müller, P.: Kierkegaard som social og politisk tænker. Kierkegaardiana XIII, s. 6, C.A. Reitzels forlag 1984.

– : Søren kierkegaards kommunikationsteori. En studie. Med forelæsningsudkastene til "Den Ethiske og den ethisk-religieuse meddelelses-Dialektik" (1847) særskilt udgivet som dokumentation. København 1984, 160 s.

Sand, E.R.: Hinduistiske helligsteder i religionsfænomenologisk og forskningsteoretisk belysning. Religionsvidenskabeligt Tidsskrift 4, s. 5-39, Århus 1984.

Sundby-Sørensen, M.: Ritualer uden praktisk betydning – og dog. KULU bladet 15-16 1983, s. 10-13, Kvindernes U-landsudvalg, København 1984.

Sundby, M.: Træk af Ute og Paiuteindianernes religion. Gad's religionshistoriske tekster, Bendt Alster

Kunsthøgskolen i København

I: Institut for Filmvidenskab

Historie:

Faget filmvidenskab blev efteråret 1967 oprettet som et selvstændigt fag – med bifagsstatus ved Københavns universitet. Dets navn var dengang: filmens æstetik og historie.

Indtil 1.7.1970 havde faget ingen lokaler. Denne dato fik det lokaler på Vesterbrogade 23, over gården. Efteråret 1970 skiftede faget navn til Institut for filmvidenskab og udvidedes samtidig til at være et konferensfag. Januar 1978 flyttede faget ud til Njalsgade 78.

Stab:

VIP: Antal årsværk:

Lektorer: M. Drouzy, M. Engberg, F. Henriksen, P. Schepelern, K. Schmidt.

Eksterne lektorer: V. Holm Jensen, L. Højberg Hansen, C. Nørrested.

Kandidatstipendiater: L. Backe, L. Nordin.

Undervisningsassistenter: C. Alsted, S. Bille, S. Harvig, H. Løngren, S. Nielsen, P. Schantz Lauridsen, I. Thomsen.

TAP: Antal årsværk: 1½.

H. Berentsen, S. Linke Larsen, M. Svane Petersen.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsvirksomhed ligger inden for dansk og udenlandsk film, tv og video med hovedvægten på værkanalytiske og historiske forhold. Inden for film- og tv-området forskes der i historiske forhold: M. Engberg arbejder på en videreførelse af sit værk om dansk stumfilms historie; M. Drouzy fortsætter med en række undersøgelser i relation til Carl Th. Dreyers liv og værk; P. Schepelern behandler materiale, indsamlet under forskningsophold i USA, vedrørende genre-forhold i amerikansk film og tv; F. Henriksen samarbejder med K. Schmidt om et projekt om dansk lokal-tv og fortsætter selv udredningen af den danske filmbranches forhold siden 1972; K. Schmidt fortsætter sammen med Højbjerg Hansen et projekt om udbuddet af underholdning, fiktion og musik i dansk tv siden 1951, støttet af Statens Humanistiske Forskningsråd. Inden for det værkanalytiske område arbejder M. Drouzy med undersøgelser af dybdepsykologiens konsekvenser for filmanalysen, og P. Schepelern med undersøgelser af filmsproglige og narratologiske forhold. Desuden undersøger F. Henriksen tv-seernes programvalg, og K. Schmidt og P. Schepelern fortsætter et projekt om video-mediet.

Udgivervirksomhed:

Instituttet udgiver skriferækken Sekvens, der udkommer med en årbog og lejlighedsvis særnumre. M. Engberg er i redaktionen af *Historical Journal of Film, Radio, and Television*, Oxford; K. Schmidt er dansk redaktør af *The International TV & Video Guide*, London, New York.

Rejser:

M. Drouzy har forelæst ved det internationale Dreyer-symposium i Verona, Italien, samt ved universitetet i Caen, Frankrig; M. Engberg har forelæst ved F.I.-A.F.s kongres i Wien; F. Henriksen har holdt foredrag ved filmbranchens seminar på Trouville; P. Schepelern har været visiting scholar på University of Southern California, Los Angeles, USA.

Publikationer:

Drouzy, M.: *Comment le scandale arrive ("Gertrud" de Carl Th. Dreyer)*. *L'avant-Scène Cinéma* 335, s. 9–13, Paris 1984.

–: *L'Aide aux mères*. *L'Avant-Scène Cinéma* 335, s. 71–72, Paris 1984.

Engberg, M.: *Les films de fiction tournés au Danemark avant 1908 in: "Iris" Journal de Théorie de l'image et du son*. "Iris" nr.1.volum 2, s. 11, Paris 1984.

Henriksen, F.: "Jon Sundbo: Informatik og plansamfund" (Anmeldelse). *Sociolog-Nyt* 86, s. 17–18, København 1984.

–: "Informationssamfundet og pleonexien: Bemærkninger om fremtidens udfordring". *Samfundskonomen* 2. årgang nr. 7, s. 31–33, København 1984.

Højbjerg, L., Schmidt, K.: *Quizen i dansk TV – kvantitativ og kvalitativ analyse af quizens udvikling 1952–1979*. SEKVENS Filmvidenskabelig Årbog 1983, Institut for filmvidenskab, s. 95–122, København 1983.

Schepelern, P.: *Video. Kulturindustri og nordisk kulturpolitik*, Peter Duelund, s. 45–67, København 1983.

–: *Biograf-problemer. Refleksioner over den psykiografiske metode i Martin Drouzys Dreyermonografi*. *Sekvens Filmvidenskabelig Årbog* 1983, s. 123–48, København 1983.

–: *Opgaveskrivning. En vejledning i praksis*. København 1983, 39 s.

–: *Film for litteraturens skyld*. *Kosmorama* 164, 29. årgang, s. 83–87, København 1983.

–: *Koldkrig, desillusion og underholdning*. *Kosmorama* 163, s. 10–17, København 1983.

Schepelern, P.: *Sartre og filmen. Introduktion til Sartre*, Hans Boll-Johansen, s. 41–55, 1983.

- : Konsulerne i solnedgang. Kosmorama. 169/170, s. 138-41, København 1984.
- Schmidt, K.: Video in Denmark. International TV & Video Guide 1984, Redaktør Olli Tuomola, s. 83-84, London & New York 1983.
- : Videospil på film. John Badham og teknikkens vidundere. Kosmorama 166, 29.årgang, s. 174-76, København 1983.
- , Nørrested, C.: Om at væbne sig til tænderne og tage bibisset. Styring og struktur i DR-TV – og de nye planer for TV. TV-årbogen, Redaktør Kaare Schmidt, s. 112-18, København 1983.
- : TV-årbogen. København 1983, 144 s.
- : Television in Denmark. International TV & Video Guide 1984, Redaktør Olli Tuomola, s. 78-82, London & New York 1983.
- : – og bag dem rocker videoen. Rockvideoen er på vej. Men hvilken vej? Video Revy December 1984, s. 25-26, København 1984.
- : Nok til hele ugen. Videoserierne vinder frem. Video Revy December 1984, s. 10, København 1984.
- : Over stok og sten. Kosmorama 169/170, 30.årgang, s. 162-64, København 1984.
- : Polanski-indeks (filmografi m.v.). Roman (selvbiografi), Roman Polanski, s. 421-31, København 1984.
- : Mord på en playmate. Kosmorama nr. 168, 30.årg., s. 108-12, København 1984.
- : Den rette støbning. Kosmorama nr. 168, 30.årg., s. 71-76, København 1984.
- : Video in Denmark. International TV & Video Guide 1985, Redaktør Richard Paterson, s. 71-72, London & New York 1984.
- : Television in Denmark. International TV & Video Guide 1985, Redaktør Richard Paterson, s. 68-71, London & New York 1984.
- : Årets fiktionsprogrammer i TV. TV-årbogen, Redaktør Kaare Schmidt, s. 129-44, København 1983.

Peter Schepelem

2: Institut for Kunstshistorie

Historie:

Universitetets kunsthistoriske Laboratorium blev oprettet 1935 af Christian Elling. Det fik lokaler i en fløj af det gamle Frederiks Hospital, ud mod Amaliegade. Fra 1949 havde laboratoriet egne lokaler i en sidebygning til Chirurgisk Akademi i Bredgade 62. Laboratoriet ændrede navn til Institut for kunstshistorie og fik som følge af voksende studentertilgang nye lokaler i Grønningen 1. Dette blev på grund af lejeforholdene en midlertidig løsning, og efter et par år flyttede instituttet til Esplanaden 34, som har været instituttets fa-

ste adresse siden 1975. Instituttet påregner udflytning til KUA medio 1986.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 5.

Professor: Teddy Brunius.

Lektorer: Mirjam Gelfer-Jørgensen (orlov u. løn fra 31.3.84), Øystein Hjort, Hannemarie Ragn Jensen, Marianne Marcussen.

Kandidatstipendiater: Mikael Andersen, Chris Fischer, Kasper Monrad.

Eksterne lektorer: 4.

Undervisningsassistenter: 10 + 6 (formning).

TAP: Antal årsværk: 2.

Annette Götzsche og Gaston Svensson.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets centrale forskningsområde er den vesteuropæiske kunsts historie fra antikken til i dag. Specielle interesseområder dikteres naturligvis af den enkelte videnskabelige medarbejders forskningsområde, f.eks. inden for byzantinistik eller præcolumbiansk kultur. Med den voksende tværfagsundervisning følger naturligt at fagets traditionelle grænser overskrides.

1. Teddy Brunius er i færd med at redigere en række kortere studier i kunsthistoriske fortolkningsproblemer, som skal samles i et bind. En del af disse studier, som er punktnedslag i kunsthistorien fra den tidlige middelalder til rokokko, har tidligere været publiceret på forskellige sprog, men skal i den endelige publikation foreligge på engelsk. Desuden redigeres et udvalg af tekster inden for ældre og nyere æstetik, som i hovedsagen er en præsentation af æstetikens nøgleord og grundbegreber og deres første fremtræden i æstetikken. I arbejde er også en verdenskunstens historie.

2. Inden for senantikken og middelalderen er Øystein Hjort ved at afslutte en undersøgelse af mosaikken i San Clemente, Rom, med hovedvægten på dens stilistiske forbindelser, dens ikonografi og teologiske kontekst. Desuden har han fortsat en undersøgelse af portalsymbolikken i oldkristen og bysantinsk kunst og påbegyndt studier i forholdet mellem billeder og teologiske tekster i middelalderen.

3. Hannemarie Ragn Jensen har fortsat sine studier i Constantin Hansens oeuvre med henblik på en monografi om den danske guldaldermaler. I tilknytning hertil vil en undersøgelse af kunstnerens placering inden for den euroæiske neo-klassicisme, og af det stilistiske udtryk denne retning fik i Danmark med Constantin Hansens malerier, blive publiceret i næste bind af instituttets publikation, Hafnia. Desuden er en

studie om det danske romantiske kvindeportræt i 1. halvdel af det 19. århundrede ved at være færdiggjort. I tilknytning til en tværfaglig undervisning om kunstpædagogik, både som uddannelse af kunstnere og som alment dannelselement (sammen med Thyge Winther Jensen fra Institut for Pædagogik), udarbejdes et kompendium om dansk kunstpædagogik i det 19. og 20. århundrede. Et foreløbigt resultat af samarbejdet er udmøntet i en mindre artikel, »Kunstpædagogik – En tværfaglig undersøgelse«, hvori kunstpædagogikkens status i Danmark undersøges og nogle af dens centrale problemområder indkredses. Ragn Jensen er medinitiativtager til oprettelsen af Forum for Renæssancestudier og medarrangør af efterårssemesterets forelæsningsrække. Hun holdt her den første forelæsning, der i omarbejdet stand vil indgå i Forum for Renæssancestudiers første publikation, planlagt til udgivelse i 1985. I samme sammenhæng koordinerer Ragn Jensen instituttets aktiviteter omkring Christian IV jubilæet i 1988. Bl.a. planlægges et projekt om Christian IV's malerisamling.

4. Marianne Marcussen har fortsat sine studier inden for perspektivteoriernes historie, inden for æstetik og billedbeskrivelse. En bibliografi over franske perspektivtraktater i det 19. århundrede er ved at være klar til udgivelse. Sideløbende hermed arbejdes med billedbeskrivelsens problematik med henblik på en viderebearbejdelse af en institutpublikation fra 1980.

Redaktionsvirksomhed:

Instituttet udgiver HAFNIA, Copenhagen Papers in the History of Art, under redaktion af Øystein Hjort og Marianne Marcussen. Teddy Brunius er medlem af redaktionen af Journal of Aesthetics and Art Criticism. Han deltog i det første nordiske kunsthistorikermøde i Helsingfors i oktober med en forelæsning om Julius Langbehn og kunsten i Norden omkring århundredskiftet.

Øystein Hjort har i årets løb forelæst i Duisburg om moderne dansk kunst og på Akademie der Künste i Berlin i forbindelse med den retrospektive udstilling af Willem de Koonings kunst.

Hannemarie Ragn Jensen deltog i februar i et seminar om billedbeskrivelse ved Odense Universitet med en forelæsning om Billedbeskrivelse – Billedanalyse, endvidere i det 1. nordiske kunsthistorikermøde i Helsingfors med en forelæsning om Dansk kunstpædagogik's betydning og mulighed for udvikling ved århundredskiftet.

Marianne Marcussen deltog i det 1. nordiske kunsthistorikermøde i Helsingfors med en forelæsning om Rumkonstruktioner og farveteorier i dansk kunst omkring århundredskiftet, og i et symposium i Uppsala

om Beskrivelse och värdering i dagskritisk verksamhet med et indlæg om Bjørn Nørgaards Menneskemuren, beskrivelse og kritik.

Publikationer:

- Fischer, C.: A Parmigianino Drawing from the Collection of P.-J. Mariette Rediscovered. Mitteilungen des kunsthistorischen Institutes in Florenz XXVII. Bd. Hft. 3., s. 375–81, Firenze 1983.
- : Italian Drawings in the J.F. Willumsen Collection. Frederikssund 1984, 180 s.
- : Fra Bartolomeo, Testa di Monaco. Disegni Italiani, Maria Christina Funghini ed., s. CAT. I, Firenze 1983.
- : Correggio e il suo lascito, disegni del Cinquecento Emiliano. Parma, Palazzo della Pilotta, Juni 16th – July 15th 1984. (Udstillingsanm.). Kunstchronik 37. Jahr, s. 474–81, München 1984.
- Hjort, Ø.: Billedet og Bogen. Om det irske bogmaleri. Louisiana Revy 3, s. 36–41, København 1984.
- Hjort, Ø.: Blomster imellem ruinerne – den sidste byzantinske renaissance. Sfinx 2, s. 61–67, Århus 1984.
- Marcussen, M.: Rumkonstruktioner. Lineære Rumkonstruktioner fra Egypten til det 20. århundrede, set i sammenhæng med udviklingen af matematik, optik og psykologi. Københavns Universitet 1984, 168, ILL. s.
- Winther-Jensen, T., Ragn-Jensen, H.: Kunstpædagogik – en tværfaglig undersøgelse. Rapport fra seminarie om brug af billeder i undervisning og terapi., Samråd for forening og kunstforståelse, s. 57–65, Næstved 1984.

Øystein Hjort

3: Institut for Litteraturvidenskab

Historie:

Institut for Litteraturvidenskab blev oprettet som sådant i 1967, men dets historie går tilbage til den lærestol i Æstetik, der oprettedes i 1788, men som først i 1790 blev besat med K. L. Rahbek, og ikke, som nogen havde håbet, med Jens Baggesen. Lidt inde i det 19. århundrede blev Adam Oehlenschläger professor i faget og ved dets midte overtog Carsten Hauch lærestolen, der så ved århundredets slutning, efter berømte stridigheder, i 1892 gik til Julius Paludan, og ikke til Georg Brandes. I 1918 overtog Valdemar Vedel professoratet, der samtidigt omdøbtes til Almindelig Litteraturvidenskab, og Vedel afløstes i 1933 af Paul V. Rubow. Mens Hans Sørensen var professor, fra 1966 til 1976, blev faget til det nuværende institut, fik til-

knyttet flere lærere og forkortede navnet til Litteraturvidenskab.

Instituttet havde oprindeligt til huse i Købmagergade 44, flyttede derfra til Metro-annekset og siden til Dyrkøb. I midten af 70'erne flyttede instituttet som et af de første til Amager.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 12.

Professor: Peter Madsen.

Lektorer: Jan Ulrik Dyrkjøb, Jørgen Egebak, Morten Giersing, Torben Kragh Grodal, Uffe Hansen, Peter Larsen, Ralf Pittelkow, Lars Peter Rømhild, Marie-Louise Svane.

Kandidatstipendiater: Flemming Mortensen, Lis Møller.

Undervisningsassistenter: Peter Allingham, Lise Fogh, Karin Højersholt, Karen Syberg, Ole Thomsen.

TAP: Antal årsværk: 1½.

Peder Ellebjerg, Unni Mathiasson, Hedda Mathesen.

Forskningsvirksomhed:

Affattelsen af en ny dansk litteraturhistorie har også i 1984 været et centralt forskningsprojekt ved instituttet. Dette arbejde, der betegnes Projekt Dansk Litteraturhistorie, er et fællesprojekt for ansatte ved en række universitetsinstitutter. Det første bind i den nye litteraturhistorie udkom i 1983. Ved udgangen af 1984 er bindene 1-4 og 7 udkommet.

I øvrigt dækker den litteraturvidenskabelige forskning ved instituttet et bredt spektrum af emner og tilgange. For tiden arbejdes der med litteraturteoretiske og kritikhistoriske emner samt med analyser inden for dansk og tysk litteratur.

På massekommunikationsområdet har en del forskning været koncentreret om de såkaldte nye mediers udvikling. Aktuelt arbejdes der med en række mere afgrænsede emner, hvis undersøgelse har væsentlig betydning for mediesituationen i ind- og udland.

1. Litteraturhistorie.

1.1. Arbejdet med den nye danske litteraturhistorie på instituttet omfatter perioderne 1870-1900 (Bind 6) (Torben Grodal) og 1945-56 (Bind 8) (Peter Madsen). Marie-Louise Svane har afsluttet sit bidrag til bind 5 (Perioden 1807-49) om kvindeforfattere og borgerlige familieforhold. Peter Larsen bidrager til bind 8 med afsnit om medieudviklingen efter krigen.

1.2. I forlængelse af sit bidrag til den nye danske litteraturhistorie arbejder Marie-Louise Svane med kvindelige forfattere og billedkunstnere i Danmark i 1800-

tallet, herunder i første omgang med en studie af malerinden Elisabeth Jerichau-Baumann.

1.3. Jørgen Egebaks projekt drejer sig om Goethe i perioden efter Schillers død og sigter mod en forståelse af faktorerne i Goethes overvindelse af sin produktionskrise.

1.4. Uffe Hansen har afsluttet en afhandling med emne inden for Conrad Ferdinand Meyers forfatterskab (antaget til forsvar for den filosofiske doktorgrad) og udarbejder efterskrift hertil.

2. Litteraturteori, kritikhistorie.

2.1. Lars Peter Rømhild har færdiggjort en afhandling om litterære genrebegreber og arbejder med kritikhistoriske og litteraturhistoriografiske emner, herunder bl.a. med Holbergforskningen.

2.2. Lis Møllers projekt har overskriften »Freud og Wordsworth« og sigter mod at etablere en dialog mellem Freud og William Wordsworths selvbiografiske epos »The Prelude«. Formålet hermed er ikke blot at belyse »The Prelude«, men at lade det bidrage til et opgør med den traditionelle psykoanalytiske litteraturlæsnings- og fortolkningsmodel.

2.3. Jan Ulrik Dyrkjøb arbejder med en undersøgelse af Harold Blooms litteratur- og kulturkritiske forfatterskab og delvis i tilknytning hertil med en bredere undersøgelse af temaer i den romantiske tradition og af romantikopgøret i K. E. Løgstrups forfatterskab.

3. Massekommunikationsforskning.

3.1. Ralf Pittelkow arbejder med projektet Nyhedsformidling i TV, hvis centrale del er en undersøgelse af TV-avisen. Undersøgelsen omfatter institutionsanalyse, journalistisk selvforståelse, produktionsanalyse af 6 ugers TV-avis samt en kvalitativ seerundersøgelse.

3.2. Flemming Mortensen undersøger den politiske nyhedsformidling i vesttysk magasinpresse (*Der Spiegel*, *Stern*, *Quick*) sammenlignet med nyhedsformidlingen i førende vesttyske dagblade.

3.3. Peter Larsens forskning drejer sig dels om dansk TV-fiktion og dels om musikvideo (indholdsanalyse og institutionelle rammer).

Anden virksomhed:

Instituttets videnskabelige medarbejdere har i årets løb udfoldet en omfattende udadvendt virksomhed i form af deltagelse i videnskabelige seminarer, virk-

somhed i videnskabelige sammenslutninger, medvirken ved efteruddannelseskurser o. lign., anmeldervirksomhed, afholdelse af enkeltstående gæsteforelæsnings- og af foredrag i diverse folkelige sammenhænge.

Udgivervirksomhed:

Instituttet udgiver serien Skriftrække fra Institut for Litteraturvidenskab (SIL). Redaktionen varetages af Jan Ulrik Dyrkjøb og Peter Larsen (til maj 1984).

Desuden er Torben Grodal, Peter Larsen og Marie-Louise Svane medlemmer af redaktionen af tidsskriftet Kultur og Klasse.

I redaktionsgruppen for den nye danske litteraturhistorie deltager Torben Grodal, Peter Larsen, Peter Madsen og Marie-Louise Svane.

Rejser:

Jørgen Egebak har i det akademiske år 1983/84 opholdt sig ved The Scandinavian Section, University of California, Los Angeles, USA.

Peter Madsen har i perioden januar-marts 1984 afholdt en række gæsteforelæsnings ved Istituto universitario orientale, Napoli, Italien.

Lis Møller har i sommeren 1984 deltager i The School of Criticism and Theory's ottende Summer Session, Northwestern University, Illinois, USA.

Jørgen Egebak har bidraget med et foredrag ved The Burdick-Vary Symposium (»Preludes to Modernism: Literature, Art, and Thought in the Period 1870-1914«), University of Wisconsin, Madison, USA, marts 1984 og ligeledes ved The Society for the Advancement of Scandinavian Study's kongres, University of Washington, Seattle, USA, maj 1984.

Publikationer:

Giersing, M., Sepstrup, P.: De nye medier i USA. Handelshøjskolen i Århus 1984, 260 s.

–: The commercialization of culture: perspectives and precautions. The Critical Communications Review Volume II, s. 20, Norwood, New Jersey 1984.

Grodal, T.K.: Sherlock Holmes – En professionel voyer. Lystmord, Holmgaard, Michaelis (red.), s. 67, København 1984.

–: Det moderne gennembruds kvinder, en kritisk kommentar. Kultur & klasse 49, s. 11, København 1984.

–: Gennembrudskvinder og dolkestødslegender. Litteratur/85, En almanak, Syberg, Schnack, s. 4, København 1984.

Larsen, P.: Helans Blik. Samtiden 2, s. 67–69, Oslo 1984.

–: Som i et spejl. Information 9.4.84, s. 5–6, Kbh 1984.

–: Den plastiska tanken. Pierre Francastels konsto-

ciologi och mentalitetshistorien. Montage 5, s. 40–50, Stockholm 1984.

–: Music video madness. Information 21–22.7.84, s. 8, Kbh 1984.

–: Barthes og musikkens utopi – til læsningen af "Musica Practica". DMT 1, s. 16–17, Kbh 1984.

–: Porträtt med självutlösare. Fotografen Edward Steichen's självporträtt. Ord & Bild 4, s. 56–65, Stockholm 1984.

–: Music video madness. Arena 4, s. 32–39, Trondheim 1984.

Møller, L.: Freuds litteraturteori. København 1984, 128 s.

Rømhild, L.P.: Et dansk udsyn efteret – Omkring Bent Haugaard Jeppesen: "Johannes V. Jensen og den hvide mands byrde" (Rhodos, 1984). Dansk Udsyn nr. 4, s. 5, Askov Højskole 1984.

Svane, M.: Dansk litteraturhistorie, bd. 5: Borgerlig enhedskultur. Dansk litteraturhistorie, bd. 5: Borgerlig enhedskultur (1807–49), S. Baggesen, F. Hauberg Mortensen, S. Auring, Marie-Louise Svane, E. Svendsen, S. Pedersen, J. Vogelius, s. XX, København 1984.

Jan Ulrik Dyrkjøb

4: Musikvidenskabeligt Institut

Historie:

Instituttet (som indtil 1950'erne hed Musikvidenskabeligt Laboratorium) er oprettet i 1925 og havde fra starten til huse i »Panums værelse« i hovedbygningen på Frue Plads.

I efteråret 1935 flyttede det til Amaliegade 29 A (Kunstindustrimuseets bygning). Fra 1962 udvidedes gradvis med undervisningslokaler mange steder i den indre by, og i 1969 flyttede instituttets administration til Adelgade 17. Siden 1973 har alle aktiviteter været samlet i den gamle frimurerloge, Klerkegade 2, som fra sommeren 1983 endvidere har huset Institut for retorik.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 21½.

Professorer: J. Bergsagel, H. Glahn, J. Maegaard.

Lektorer: J. Brincker, N. Brincker, V. Brincker, I. Bruland, C. E. Hatting, S. Høgel, N. M. Jensen, B. Kallenbach, G. Krabbe, N. Krabbe, J. W. Madsen, G. Rischel, E. Schouenborg, T. Schousboe, R. Teglbjærg, M. Topp, B. Trærup, E. Wiedemann.

Kandidatstipendiat: U. Skouenborg.

Undervisningsassistenter: E. Brodersen, A. Christensen, B. Christensen, A. Christoffersen, B. Colding-

Jørgensen, E. Dabrowska, H. Graugaard, A. Gørtz, I. F. Hansen, T. Kjær, T. W. Larsen, A. M. Nielsen, H. C. Nielsen, A. Nobbio, J. Rohard, A. Rosing-Schou, E. Skjoldan, J. G. Sørensen, B. Thanning, V. Warlev, T. Westenholz.

Fondslønnede: 1 årsværk.

TAP: Antal årsværk: 3.

K. Binné, O. G. Hansen, L. Nielsen.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsvirksomhed er bestemt af, at faget indeholder både videnskabelige og kunstnerisk/håndværksmæssige elementer.

Forskningsvirksomheden ved instituttet har derfor såvel en traditionel historisk og teoretisk del som en mere eksperimenterende, der ikke mindst sigter på at fastlægge de tekniske krav, som udviklingen i opførelsespraksis medfører. Hertil kommer i de senere år en interesse for visse af fagets pædagogiske sider. Foruden kompositionsmusikken har også den rytmiske musik og brugen af elektrisk forstærket fremførelse, der har gjort sig almindeligt gældende siden 2. verdenskrig, en central placering.

I det følgende er der redegjort for de væsentligste forskningsprojekter inden for deldisciplinerne musikhistorie, musikteori, etnomusikologi, musikæstetik samt tale og sang.

1. Musikhistorie, Danmark.

Dansk musik og musikhistorie har fra første færd været centralt placeret i instituttets forskning.

Der arbejdes i øjeblikket på en række udgivelser af ældre og nyere dansk musik: håndskrift i København, A.M.76,8° med flerstemmig dansk musik fra middelalderen (J. Bergsagel og N. M. Jensen); *Officium Sancti Kanuti ducis*, håndskrift i Kiel med dansk liturgisk middelaldermusik (J. Bergsagel); Peter Heises sange (N. M. Jensen); romancesamling til pædagogisk brug (S. Høgel); Carl Niensens værker (T. Schousboe).

Af øvrige enkeltområder inden for dansk musikhistorie arbejdes der med Holberg og musikken (S. Høgel), Georg Gerson (T. Schousboe), Carl Nielsen (T. Schousboe), J. P. Jacobsens indflydelse på nordiske komponister (J. Bergsagel), Sophié Dedekam (I. Bruland), kvindelige komponister i det 20. årh. (I. Bruland), samt ældre dansk jazzhistorie (E. Wiedemann). Hertil kommer en fortsat udbygning af Arkiv for dansk jazzhistorie, der har til huse på instituttet (E. Wiedemann).

2. Musikhistorie, Europa og USA.

Fransk troubadoursang og fransk chanson (R. Teglbjærg), undersøgelser af den musikalske baggrund for

1400-tals teoretikeren Johannes Tinctoris' musikopfattelse (J. Bergsagel), fæstemmig italiensk instrumentalmusik i begyndelsen af 1600-tallet (N. M. Jensen), Händels Messias (M. Topp), Mozarts operaer (N. Brincker), receptionshistoriske emner indenfor 1700- og 1800-tallets musik (C. E. Hatting og N. Krabbe), romantik og realisme i musik mellem c. 1800 og 1850 (J. Maegaard), studier i Webers og Schönbergs musik (J. Maegaard), værkbegreb og kronologi hos Duke Ellington (E. Wiedemann).

3. Musikteori.

Arbejdet indenfor det musikteoretiske område har dels karakter af en udforskning af musikkens materiale, dels omfatter det udviklingen af pædagogiske metoder til formidling af fagets håndværksmæssige og færdighedsmæssige sider: Dissonansbehandlingen hos Bach (B. Kallenbach), analysemetoder for tonal musik fra det 18. og 19. århundrede (G. Rischel), og for atonal musik (J. Maegaard), didaktiske og pædagogiske undersøgelser indenfor disciplinerne auditiv analyse (G. Krabbe) og jazzimprovisation (J. W. Madsen).

4. Musiketnologi.

Fra en isoleret position som »sammenlignende musikvidenskab« er musiketnologi i de senere år blevet integreret i musikvidenskab, og i dag lader de to områder sig næppe meningsfyldt adskille fra hinanden. På instituttet varetages den vigtigste musiketnologiske forskning af B. Trærup, der har specialiseret sig inden for det østeuropæiske område.

5. Musikæstetik.

Heller ikke musikæstetik kan løsrives fra den historiske dimension, og enhver beskæftigelse med musikhistorie har selvsagt en æstetisk side.

Som specifikt filosofisk-æstetisk forskningsområde har der været arbejdet med Gregory Batesons filosofi under arbejdstitlen »Mønstret der forbinder« (U. Skouenborg).

6. Tale og sang.

Fagets kunstneriske side varetages i alt væsentligt af sang- og klaverlærerne, hvoraf kun sanglærerne i henhold til deres ansættelse har forskningspligt. Forskning inden for dette område omfatter fortolkningsmæssige og formidlingsmæssige sider af faget samt undersøgelser af stemmens funktioner (N. Brincker, V. Brincker, S. Høgel, E. Schouenborg, R. Teglbjærg).

Udgivervirksomhed:

Instituttets årlige publikation, Musik og Forskning, er i 1984 redigeret af et udvalg bestående af J. Maegaard, G. Krabbe og M. Michelsen (studenterrepræsentant); nummer 10 ventes udsendt i foråret 1985.

H. Glahn har forestået udgivelsen af Dania Sonans V, kommentarer til og transkriptioner af musik fra Christian d. III's kapel. Endvidere har H. Glahn – i samarbejde med H. Elmer og J. Dalton – bidraget til serien Anthology of Early Organ Music, samt redigeret Dansk Kirkesangs Årsskrift 1983/84 og været adm. redaktør for Monumenta Musicae Byzantinae. J. Brincker har som repræsentant for forfatterne til Gylvendals Musikhistorie deltaget i et internationalt projekt omkring tilrettelæggelsen af bindet om den vesteuropæiske musik i serien »Music in the Life of Man«, en universalmusikhistorie, som International Music Council i samarbejde med UNESCO forbereder udsendt i 1990'erne.

Gæster og rejser:

Professor Michael T. Coolen, Oregon State Univ., har virket som gæstelærer i kraft af et Fulbright stipendium i efteråret 1984 indenfor området afrikansk musik.

H. Glahn har som Fellow studeret ved Churchill College, Cambridge, i perioden januar-juni 1984.

E. Wiedemann har studeret i USA i oktober-november 1984 som en del af sit Ellington-projekt.

Kongresser:

Følgende ansatte har medvirket med bidrag på internationale kongresser: J. Bergsagel, I. Bruland, N. M. Jensen, J. W. Madsen, J. Maegaard, B. Trærup og E. Wiedemann.

Publikationer:

Maegaard, J.: Arnold Schönbergs Scherzo in F-Dur für Streichquartett. Dansk årbog for musikforskning XIV, s. 133–40, København 1984.

Wiedemann, E.: En anden slags musikhistorie? Musikken i holistisk perspektiv. Dansk årbog for musikforskning XIV, s. 35–42, København 1984.

Niels Krabbe

5: Teatervidenskabeligt Institut*Historie:*

Faget Teatervidenskab eller som det dengang hed Teatrets æstetik og historie, blev oprettet ved Kbh.'s uni-

versitet 1953, men først i 1962 fik det sit eget institut med lokaler i Det kgl. teaters bibliotek, Tordenskjoldsgade 3, og med dets første professor Torben Krogh som bestyrer. Skønt instituttets administrations- og undervisningslokaler siden af pladmangel flyttede andetsteds hen, er dette bofællesskab som dengang blev oprettet med Det kgl. teater blevet fortsat til i dag, idet instituttets og teatrets bibliotek stadig udgør en enhed, til uvurderlig gavn for fagets lærere og studerende, ikke mindst pga teatrets enestående arkiv med godt to hundrede års regi- og scenografimateriale.

I 1970 flyttede instituttet (÷ bibliotek) til lokaler i Grønnegade 22, med lektor Svend Christiansen som bestyrer. Her arrangeredes der 1971 international kongres for teaterforskning.

Seks år senere, i 1976, holdt instituttet påny flyttedag; denne gang blev adressen dets nuværende: Fredericiagade 18. Her fik faget hvad det længe havde savnet: egen teatersal, hvor den praktiske undervisning kunne foregå. Stillingen som bestyrer går nu på omgang mellem fagets faste lærere.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 5.

Professor: Kela Kvam.

Lektorer: Svend Christiansen, Klaus Neiiendam, Meri Stein og Jytte Wiingaard.

Eksterne lektorer: Henrik Brøndsted, Peter Duelund, Henrik Lundgren.

Undervisningsassistenter: Christian Clausen, Stig Jarl Jessen, Kirsten Justesen, Ulla Strømberg, Arild Hoelstad.

TAP: Antal årsværk: 1.

Else Hansen.

Forskningsvirksomhed:

Der forskes ved instituttet indenfor følgende områder:

1. Metodeproblemer.

En undersøgelse af teatersemiotikkens vilkår efter 1975 (Jytte Wiingaard). Forholdet mellem æstetiske meddelelser og ikke æstetiske meddelelser (Jytte Wiingaard).

2. Dansk teater.

En analyse af skuespillerinden Betty Nansen, som menneske, skuespillerinde, teaterleder og instruktør, bygget på Betty Nansens efterladte papirer på Det kgl. bibliotek og billeder (Kela Kvam). Afsluttende undersøgelser i et større projekt om dansk teater i mellemkrigstiden (Kela Kvam). En undersøgelse af maleren Richard Mortensen som scenograf (Kela Kvam). Dansk guldalderteater belyst gennem Edv. Lehmanns

scenetegninger (Klaus Neiiendam). En ikonografisk analyse af Edv. Lehmanns scenetegninger til belysning af skuespilkunsten, balletten, syngespillet og operaen i dansk guldaldereteater (c. 1830-1874) (Klaus Neiiendam).

3. Europæisk teater i almindelighed.

En antologi i flere afsnit om de væsentligste europæiske teaterbilleder fra Antikken til Naturalismen (Klaus Neiiendam).

4. Engelsk teater.

En undersøgelse af sceneforhold og spillestil på det engelske renæssanceteater (Svend Christiansen).

5. Det komiske teater.

Studier i den komiske teknik, de komiske virkemidler i tekst og spil, i et forsøg på at fremdrage væsentlige sider af det komiske teater (Svend Christiansen).

6. Kunsthistorie.

Fortsatte studier i fransk kunst- og teaterhistorie i 17.-18. årh. (Meir Stein). Ikonografiske studier i fransk malerkunst (Meir Stein).

Redaktionsvirksomhed:

Instituttet udgiver en publikation, Teatervidenskabelige Studier, der redigeres af skiftende udvalg af fagets lærere. Bd. IX, Holberg på scenen, udkom i dec. i anledning af digterens 300-årige fødselsdag.

Kela Kvam sidder i redaktionsgruppen til udarbejdelse af en international teaterencyclopædi (20. årh.).

Meir Stein har redigeret et særnummer af Apollo, Magazine of Art, London: Danish Royal Patronage.

Gæsteforelæsninger:

Svend Christiansen om klassisk skuespilkunst ved Institut for Dramaturgi, Århus Universitet, 1. marts.

Kela Kvam bidrog ved symposiet Exil in Dänemark nach 1933, arrangeret af Det tyske kulturinstitut, Institut for Germansk Filologi og Institut for Samtidshistorie, København 1.-2. okt. Og bidrog ved det internationale Strindberg-symposium 2.-6. okt. i Warszawa, arrangeret af Strindberg-Sällskapet og polsk ITI/International Theater Institute.

Jytte Wiingaard om forestillingsanalytiske problemer: Rekonstruktion overfor semiologi. Institut for dramaturgi, Århus Universitet.

Arbejde indenfor kollegiale organer:

Kela Kvam er medlem af eksekutivkomiteen for FIRT/Fédération International de Recherche Théâtrale.

Publikationer:

Kvam, K.: Betty Nansen. Myter og virkelighed. Teatrets Kvinder, Britta Lundqvist o.a., s. 41, København 1984.

– : Holbergs Teatersyn. Holberg på Scenen (153s.), Kela Kvam, Klaus Neiiendam, Mette Borg, s. 11, København 1984.

Neiiendam, K.: Den franske harlekinade i "Europæiske teaterbilleder. Barokken." 2, s. 12, København 1985. 1985.

Neiiendam, K.: Holberg og barselkonerne eddelelser om København" 1984. Historiske Meddelelser om København 1984, s. 20, København 1984.

– : Anmeldelse i videnskabeligt tidsskrift af: Alfred Siemon Golding: Classicistic Acting: Two Centuries of a Performance Tradition at the Amsterdam Schouwburg. Theatre Research International vol. 10. number 1. Spring 1985., s. 3, Oxford 1985.

– : Scenebilleder fra Holbergs tid. Holberg på scenen, s. 11, København 1984.

– : Holberg og juristerne. København 1984, 142 s.

Stein, M.: Rundetårns gåde – en ny forklaring. Arkitekten 10. 1984, s. 204–06, København 1984.

– : Christian IV's programme for the decoration of the Great Hall at Rosenborg. An attempt at reconstruction. Leids Kunsthistorisch Jaarboek 2 (1984). Art in Denmark 1600–1650, Stichting Leids Kunsthistorisch Jaarboek. (Leydens Universitet. Holland), s. 111–26, Leiden & Delft 1984.

– : Christian IV – a 'Renaissance Man'. Apollo. The Magazine of the Arts. Edited by Denys Sutton: Danish Royal Patronage December 1984, Volume CXX, No. 274, s. 368–79, London 1984.

– : A ceiling painting at Rosenborg Palace and its prototype. Leids Kunsthistorisch Jaarboek 2 (1984), Stichting Leids Kunsthistorisch Jaarboek. (Leydens Universitet, Holland), s. 127–35, Leiden & Delft 1984.

Tamm, D., Neiiendam, K.: Holberg og juristerne. København 1984, 144 s.

Wiingaard, J.: Holbergtraditionen på Kongens Nytorv. Holberg på Scenen, Kela Kvam, Klaus Neiiendam, Mette Borg, s. 70–84, København 1984.

– : Teater og kommunikation. København 1983, 206 s.

Svend Christiansen

Sprogvidenskab

1: Institut for anvendt og matematisk Lingvistik

Historie:

Instituttet blev oprettet i 1967, under navnet Sproglaboratoriet ved Københavns Universitet. Oktober 1970 ændredes navnet til det nuværende, svarende til et bredere fagområde. Ved sin oprettelse havde instituttet (sproglaboratoriet) lokaler i Købmagergade 44-46, 4. sal; september 1969 flyttede instituttet til Nørre Voldgade 96, og fra 1973 til 1978 eksisterede der en filial i Østervoldkomplekset (Øster Voldgade 10). Siden 1975 er instituttets (hoved)adresse Njalsgade 96.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 9.

Professor: H. Spang-Hanssen.

Lektorer: E. Glahn, J. Hermann, B. Maegaard.

Adjunktvikar: J. Erlandsen.

Seniorstipendiat: J. Katlev.

Kandidatstipendiater: E. Engberg-Pedersen, A. Holmen, O. Ravnholt, V. Rechnitzer.

Ekstern lektor: B. Hjørland.

Lektor Bente Maegaard er overgået til forskningsprofessor.

TAP: Antal årsværk: 4½.

F. Hansen, S. Nielsen, S. Petersen, E. Ussing, S. Vind.

Forskningsvirksomhed:

Anvendt lingvistik er forskning, der sigter på at besvare sproglige spørgsmål eller at løse sproglige opgaver, som er stillet uden for forskningen selv. Opgaverne kan have meget forskellig baggrund, fx i fremmedsprogsundervisning, i staveproblemer, i brug af fagsprog, i tekstbehandling med edb, osv., men visse træk er typiske for arbejde med anvendt lingvistik.

De faktiske opgaver angår som regel store mængder af sproglige data – mange menneskers sprogbrug, store ordforråd, lange tekster, masseproduktion af tekster – og dette fører til at inddrage statistiske og andre matematiske metoder og til at gøre brug af teknisk udstyr, såsom sproglaboratorier og edb-udstyr. Samtidig indgår det menneskelige moment meget stærkt, da man ikke reelt har løst stillede sproglige spørgsmål eller opgaver med mindre løsningerne faktisk godtages af sprogets brugere; derfor kræver fx arbejde med at foreslå danske ord for fremmede fagord sprogpsykologisk viden om, hvordan nye ord slår an. Også mere almene sprogpsykologiske spørgsmål, såsom barnets sproglige udvikling i afhængighed af omgivelserne, hører til instituttets forskningsområde.

Særlig aktuelt er forholdet mellem menneske og ma-

skine, dvs. hvordan automatiserede systemer kan udformes efter brugernes behov og muligheder. Således kræver sprogundervisning ved hjælp af edb mere viden om, hvordan mennesker tilegner sig et fremmed sprog; at udvikle maskinoversættelsessystemer kræver nye undersøgelser af, hvad det vil sige at en oversættelse er god; at finde bøger eller artikler om et vist emne i et bibliotek eller dokumentationssystem kræver ny viden om, hvordan brugerne afgør, hvorvidt en bestemt bog eller artikel handler om det de søger.

Da sproget og sprogene er afgørende elementer i information og kommunikation, stiller informationsteknologien på mange måder nye opgaver for anvendt lingvistik og gør det samtidig klart, at forskning vedrørende edb på sproglige områder – datamatisk lingvistik – er sammenvævet med anvendt lingvistik. Dette afspejler sig i institutnavnet: anvendt og matematisk lingvistik.

Bla. i forbindelse med overbygningsuddannelsen Anvendt Sprogvidenskab, hvori edb på sproglige områder indgår som et meget betydeligt element, har instituttet en del edb-udstyr egnet til såvel undervisning som forskning vedrørende tekstbehandling, automatisk analyse, datamatstøttet undervisning m.m.

Det ligger i anvendt forsknings natur, at forskerne som regel er i nær kontakt på det praktiske plan med en institution, en erhvervsvirksomhed, en personkreds osv., der er interesseret i forskningsens resultat og måske her foranlediget opgaven taget op. Men også i forskningsmæssig henseende arbejder instituttets medarbejdere typisk sammen med forskere fra andre institutter og institutioner, hvilket mere detaljeret fremgår af den følgende redegørelse for de enkelte emnekredse.

1. Fremmedsprogstilegnelse.

1.1. Danske skoleelevers brug af engelsk i samtaler med indfødte engelsktalende vurderes på grundlag af et betydeligt materiale, som er indhentet ved det såkaldte PIF-projekt, der har haft hovedsted ved Engelsk institut. Især undersøges samtalestrukturen, hvad angår ytringernes længde og afsluttedhed, hvem der tager initiativ, osv., og en samlet fremstilling af sådanne diskursanalyser er nu redigeret (Esther Glahn, Anne Holmen).

1.2. Danskeres forståelse af fremmedsprogede tekster, specielt på fransk, søges belyst som led i datamatstøttet undervisning, hvorved læseren via dataskærmen kan »slå op i« en ordbog, som er tilpasset netop den pågældende tekst (Esther Glahn).

1.3. Dansk som fremmedsprog er blevet et både teoretisk og praktisk vigtigt område. Meget oplysende er det at foretage længdeundersøgelser, dvs. at følge forløbet i tilegnelse hos et antal bestemte indvandrede, og

der pågår et sådant projekt med særligt henblik på ordstilling og andre syntaktiske forhold. Der er ved samtaler med indvandrerbørn indsamlet et materiale, der bl.a. sammenlignes med materiale vedr. unge nordamerikanere på 1 års ophold i Danmark. (Anne Holmen).

2. Sproget og individets udvikling.

2.1. Børns sproglige udvikling er forskningsmæssigt et grænseområde mellem sprogvidenskab og psykologi (især kognitiv psykologi), og der er fremsat en række teorier, hvoraf der er udsprunget forskellige pædagogiske metoder. Behovet for både kritisk sammenligning af teorierne og flere empiriske undersøgelser har foranlediget et projekt, hvis dataindsamling har fundet sted i en børnehave, og som skal belyse, hvordan børn bruger sproget (samtalet) til at opbygge og vedligeholde fiktive kontekster for rollelege (Ole Ravnholt).

2.2. Voksnes selvoplevelse er snævert knyttet til sproget. På baggrund af psykiatrisk og lingvistisk forskning undersøges, hvilken subjektmodel man må operere med for at kunne beskrive både den ontogenetiske sprogtilegnelse og jeg-funktionen hos voksne (Jesper Hermann).

2.3. Særlige problemer knytter sig til døves tegnsprog. Stand- og bevægelsesverberne i døves tegnsprog undersøges og de sociolingvistiske forhold mellem døves tegnsprog og det østafrikanske sprog swahili sammenlignes, fordi begge sprog tales af flere mennesker som fremmedsprog end som modersmål (Elisabeth Engberg-Pedersen).

3. Skriftsprogets betydning og udformning.

3.1. Almen adgang til at kunne læse og skrive – den såkaldte alfabetiseringsproces – har haft umådelig betydning i vor del af verden, både for den enkeltes udvikling og samfundsmæssigt. Den har bl.a. været afgørende for massekommunikation via skriftsprog. Ved at undersøge, hvorledes alfabetiseringsprocessen er forløbet i vore samfund kan man bidrage til at planlægge alfabetisering i den tredje verden (Elisabeth Engberg-Pedersen).

3.2. Også udviklede skriftsprog som det danske står i afhængighed af anden sproglig udvikling, såsom udtalesændringer og tilkomst af nye ord, fx nye forkortelsestyper og indlånte fagord. Som led i udarbejdelsen af ny udgave af Dansk Sprognævns retskrivningsordbog vurderes og nyformuleres de almene principper for dansk skriftsprog (Henning Spang-Hanssen).

3.3 Et mere langsigtet projekt er at opstille et sæt af

muligheder for i større eller mindre grad at tilnærme dansk retskrivning til nutidig udtale. Denne undersøgelse er nu udført for centrale ordtypers vedkommende. Projektet indbefatter overvejelser vedrørende låneord, forældede ord, navne m.m., og det indebærer studier af rigsmålstalsproget som et produkt af dialektforhold og skriftsprogspåvirkning (Jan Katlev).

4. Ords brug i tekster.

4.1. I mange år var Noesgaards tællinger fra 1930'erne den eneste væsentlige kilde til viden om ordhyppigheder i danske tekster. De mangeartede behov for en sådan viden, kombineret med adgang til – og viden om – datamater, samt erfaringerne fra udenlandske hyppighedsundersøgelser har været baggrunden for DANWORD-projektet, hvori der for de fem opstillede tekstarter (romaner for voksne, børnebøger, aviser, ugeblade, sagprosa) nu er færdiggjort såvel hyppighedslistor som alfabetiske lister på tekstordsniveau. De færdiggjorte lister for de tre sidste tekstarter forventes publiceret i 1985. (Bente Maegaard, i samarbejde med Hanne Ruus, Institut for nordisk Filologi).

4.2. Den omstændighed, at ords hyppighed er stærkt afhængig af tekststart og af den enkelte teksts emne, åbner mulighed for at fremfinde litteratur om bestemte emner ud fra visse emneord, hvilket praktiseres i biblioteker og dokumentationscentre, i nutiden ikke mindst som online-søgninger i bibliografiske databaser. Men ords flertydighed, deres betydningsammenhænge, sammenhænge, samt flersprogproblemer (fx søgning af engelsk litteratur udfra danske emneord) er forhold der peger på nødvendigheden af en vis standardisering af emneordene, fx at organisere dem i en såkaldt tesaurus, som evt. er flersproget. Foranlediget af praktiske problemer inden for såvel folkebiblioteks- som forskningsbibliotekssektoren studeres de sproglige betingelser for standardisering af terminologi, og der udarbejdes forslag til standarder og terminologiske ordbøger (Henning Spang-Hansen, i samarbejde med bl.a. Handelshøjskolen i København).

5. Automatisk analyse og maskinoversættelse.

5.1. Mere avancerede sproglige opgaver med edb forudsætter som regel automatisk analyse af naturlige sprog, en proces der kaldes parsing. Et projekt, der ved sin begyndelse i 1982 blev støttet af Statens Humanistiske Forskningsråd, sigter på at skabe et alment værktøj, som både forskere og studerende kan anvende til sproglige undersøgelser og til progbeskrivelser, der er nødvendige i fx maskinoversættelse, spørgsmålsbesvarende systemer og datamatstøttet undervisning. Der er færdigudviklet en såkaldt oversætter fra grammatikker og ordbøger til en kode der består af

instruktioner til selve parseren om, hvad den skal udføre under analysen af det sproglige materiale. (Jens Erlandsen).

5.2. Arbejdet med maskinoversættelsesprojektet EUROTRA, der omfatter EF-landenes sprog, udføres siden oktober 84 under en dansk associeringskontrakt med EF af en særlig forskningsenhed under ledelse af professor Mægaard. EUROTRA-projektet omfatter dels lingvistisk indsats, dels udvikling af programmel. Som bindeled derimellem er i 1983 etableret en specialtgruppe, der bl.a. har udarbejdet første udgave af en manual over programmet, til brug for projektets lingvister; Bente Mægaard er medlem af denne specialtgruppe.

Redaktionsvirksomhed:

Instituttet udgiver det aperiodiske tidsskrift SAML (Skrifter om anvendt og matematisk lingvistik), red. Bente Mægaard og Henning Spang-Hanssen.

Ole Ravnholt sidder i redaktionen af tidsskriftet KONTEXT.

Henning Spang-Hanssen er consultant editor af tidsskriftet MULTILINGUA.

Publikationer:

Dollerup, C., Glahn, E., Hansen, C.R.: Issues raised by studies of passive vocabularies in reading comprehension with advanced EFL-learners. Aila Brussels 84. Proceedings, Haese, Jan den, and Jos, Nivette, s. 783-84, Bruxelles 1984.

Hansen, B., Engberg-Pedersen, E.: Danish Sign Language. Recent Research on European Sign Languages, Filip Loncke, Penny Boyes-Braem, Yvan Lebrun (eds.), s. 61-72, Lisse, Holland 1984.

Hermann, J.: Den ny informationsteknologi og sprog. Skrifter om Anvendt og Matematisk Lingvistik (SAML) X, s. 61-66, Københavns Universitet 1984.

Mægaard, B.: Datalingvistik – en kombinationsuddannelse. Nordisk DATAnytt 11, s. 53-54, København 1984.

–: Regelformaliser til brug ved datamatisk lingvistik. Foredrag vid De nordiska datalingvistikdagarna 1983, Anna Sågvald Hein (ed.), s. 162-68, Uppsala Universitet 1984.

–: Det andet sprog. Uddannelse 6, s. 345-50, København 1984.

Ravnholt, O.: Deltagerobservation i børnehaven. Småbørnsforskning i Danmark X, s. 5-19, København 1984.

–: Two Models for Nursery School Interaction. Child Language Research Institute Papers s. 69-81, Lund Universitet 1984.

–: Sprogbrug i børnehaven. Nyhedsbrev om små-

børnsforskning g 7, s. 21-25, Udvalget vedrørende småbørnsforskning KØ 1985.

Spang-Hanssen, H.: Navn og gavn – synspunkter på BDI-terminologi. Fremtid og Information (Dansk Teknisk Litteraturselskabs Jubilæumsbog), V. Ammundsen, A. Mølgaard Frandsen, H. Spang-Hansen, K. Weis (red.), s. 219-33, Lyngby 1984.

Jesper Hermann

2: Institut for Fonetik

Historie:

Selv om der i 1933 var blevet oprettet et såkaldt »Fonetisk Øvelseslokale« ved Københavns universitet, var det først langt senere at universitetet fik faciliteter til tidssvarende fonetisk forskning. Ved det i 1956 oprettede Institut for Lingvistik og Fonetik blev der i løbet af 1960'erne opbygget en instrumentel afdeling, der først husedes i nogle lokaler i Store Kannikestræde 13 og senere (i 1971) flyttedes til meget bedre forhold i Skindergade 3. I 1966 blev Institut for Lingvistik og Fonetik delt, og der oprettedes et separat Institut for Fonetik med professor Eli Fischer-Jørgensen som bestyrer. Dette institut blev i 1975 flyttet til universitetsskomplekset på Amager.

I sidste halvdel af 1960'erne og begyndelsen af 1970'erne udvidedes den fonetiske stab kraftigt, både på lærerside og på teknikerside. Instituttet har siden afgivet en medarbejder til Center for Audiologopædi. Institutets lærerstab har iøvrigt i en årrække undervist ved flere forskellige fag under fakultetet; der må i denne forbindelse især peges på et tæt undervisnings-samarbejde med Institut for Lingvistik.

Institut for Fonetik har i en årrække rådet over lokaler på 1. og 2. etage ved indgangen Njalsgade 86. I 1984 blev det, på baggrund af Universitetets behov for lokaler til bl.a. nye uddannelser, pålagt instituttet at foretage en væsentlig indskrænkning, og i løbet af efteråret 1984 blev der foretaget ombygninger, hvorefter instituttet blev koncentreret på det areal man havde i stueetagen (1. etage).

Institut for Fonetik var i 1979 rammen om en international fonetikerkongres med over 500 videnskabelige deltagere.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 5.

Professor: Jørgen Rischel.

Lektorer: Birgit Hutter, Niels Reinholt Petersen, Nina Thorsen, Oluf Thorsen.

Undervisningsassistent: Jørn W. Holm.

1 forskningsstipendiat.

Ingeniører: Otto Bertelsen, Preben Dømler.

TAP: Antal årsværk: 2.

Ingeniørassistent: Svend-Erik Lystlund.

Sekretær: Else Parkmann.

Forskningsvirksomhed:

Fonetikken beskæftiger sig med talesprog: hvorledes det talte sprog er opbygget (den lydlig struktur) og hvorledes talen frembringes og opfattes. Med dette genstandsområde er fonetikken en del af sprogvidenskaben (lingvistikken); men studiet af lydfrembringelsen og lydopfattelsen har naturnødvendigt et stærkt fysiologisk, akustisk og psykologisk islæt. Fonetikken er i denne forstand en grænsevidenskab, og det er da også karakteristisk for forskningen ved Institut for Fonetik at den ved sin metodik til dels er stærkt naturvidenskabeligt orienteret, samtidig med at forskningen hele tiden har et klart sprogligt udgangspunkt.

Forskningen ved instituttet tager dels sigte på at bidrage til den almene teoretiske debat inden for faget og dels på at bidrage med præcise beskrivelser af visse bestemte sprog. Der er en tæt vekselvirkning mellem disse to sider af den fonetiske forskning: når der forskes i fonetiske problemer inden for enkeltsprogene, sker dette under stadig hensyntagen til de almene perspektiver i undersøgelserne. – Der er ingen principielle begrænsninger på hvilke sprog man beskæftiger sig med ved Institut for Fonetik, selv om dansk helt klart har en central plads. Valget af undersøgelsesemner er iøvrigt ofte inspireret eller direkte bestemt af henvendelser fra forskere ved andre institutter under fakultetet eller uden for fakultetet. For de særsproglige undersøgelser vedkommende er der i nogle tilfælde tale om at Institut for Fonetik har en servicefunktion over for f.eks. sproginstitutionerne; i andre tilfælde er der tale om et egentligt forskningssamarbejde (projektsamarbejde) på tværs af institutturænser.

1. Videreføring af det for nogle år siden startede projekt vedrørende automatisk omsættelse af tekst til tale, et projekt der er udsprunget af instituttets mangeårige beskæftigelse med frembringelsen af syntetisk tale (som institutansatte: Otto Bertelsen, Preben Dømler og Jørgen Rischel). – Langt den største del af arbejdet har været udført af udefra lønnede medarbejdere: Peter Holtse (p.t. stipendium under Planlægningsrådet for Forskningen, under hvilket han også deltager i et tværinstitutionelt projekt vedrørende automatisk talegenkendelse) og Peter Molbæk Hansen (aflønnede af Teleteknisk Forskningslaboratorium). Den førstnævnte har udarbejdet en »syntaks« til computergenerering af tale; den sidstnævnte har udarbejdet et system der automatisk oversætter ord i dansk retskrivning til en fintmærkende lydskrift, som umiddelbart kan »læses op« af den computerbaserede talesyntesemaskine.

2. Deltagelse i et tværfagligt projekt (også omfattende psykologer og en logopæd): Undersøgelse af sprog og adfærd hos småbørn med ganespalte. Undersøgelsen tager bl.a. sigte på at belyse i hvilken grad problemerne hos disse børn er sprog- og kulturafhængige, og resultaterne skulle give mulighed for en mere effektiv taleundervisning for børn der har udviklet eller kan forventes at udvikle taleforstyrrelser. (Birgit Hutters).

3. En igangværende undersøgelse af i hvilken grad man i dansk kan skelne mellem det aspirerede (pustede) *p* og lydforbindelsen *b h* (eller, som den almindeligvis skrives i dansk: *p h*) som forekommer ved to sammenstødende ord. (Birgit Hutters).

4. Undersøgelse af strubens vertikale bevægelse under tale. Undersøgelsen har haft til formål at belyse hvilken rolle de ydre strubemusklær spiller for tonebevægelser under talen, herunder specielt om den almindelige tendens til faldende tone i fremsættende ytringer er noget der aktivt kontrolleres af den talende. (Niels Reinhold Petersen).

5. Færdiggørelse af undersøgelser over grønlandsk lydhistorie. (Jørgen Rischel).

6. Fortsættelse af et projekt vedrørende det østasiatiske junglesprog mlabri (sammen med professor Søren Egerod, Østasiatisk institut, og en thailandsk medarbejder). (Jørgen Rischel).

7. Forskningshistorik i det 20. århundrede, herunder specifikt udforskningen af thai fra sproghistorisk og deskriptivt synspunkt. (Jørgen Rischel).

8. Fortsatte undersøgelser over tonegangen (intonationen) i længere danske tekster. Resultaterne skal bruges til at belyse spørgsmålet hvorvidt, og i hvilket omfang, den talende på forhånd »planlægger« hele tekstens intonationsstruktur. Undersøgelsen er et skridt på vejen mod en analyse af fri, spontan tale (Nina Thorsen).

Udgivervirksomhed:

Instituttet udgiver den årlige publikation Annual Report of the Institute of Phonetics, University of Copenhagen (ARIPUC), der sendes til tilsvarende institutter og til forskningsbiblioteker over hele verden og udveksles med tilsvarende rapporter eller andre fonetiske publikationer.

Jørgen Rischel er medredaktør af Acta Linguistica Hafniensia, Travaux du Cercle Linguistique de Copenhagen og International Journal of American Linguistics.

Gæster og rejser:

Kiros Fre Woldu (Uppsala) har opholdt sig ved Institut for Fonetik i foråret 1984 for at arbejde på en undersøgelse af konsonanterne i sproget tigrina.

Antonella Fava (Pavia) har været stipendiat i 1984 for at samle materiale vedrørende nordisk prosodi.

Nina Thorsen holdt foredrag med titlen »Intonation and text in Standard Danish – with special reference to the abstract representation of intonation« ved Fifth International Phonology Meeting, Eisenstadt.

Jørgen Rischel holdt en forelæsning om udforskningen af det grønlandske sprog i det 17. og 18. århundrede ved åbningen af Inuit-instituttet (Ilisimatusarfik) i Nuuk. Jørgen Rischel holdt endvidere et foredrag: »Is there just one hierarchy of prosodic categories?« ved Fifth International Phonology Meeting, Eisenstadt, og et foredrag: »Achievements and challenges in Thai phonetics« ved International Conference on Thai Studies, Bangkok.

Jørgen Rischel har været på længere studierejser i Thailand i efteråret 1984.

Publikationer:

Hutters, B.: Vocal fold adjustments in Danish voiceless obstruent production. Annual Report of the Institute of Phonetics, University of Copenhagen 18, s. 293–385, Københavns Universitet 1984.

–, Fischer–Jørgensen, E.: Aspirated stop consonants before low vowels. A problem of delimitation, – its causes and consequences. Occasional Papers in Linguistics and Language Learning 9, s. 159–93, The New University of Ulster 1984.

Petersen, N.R.: Global and local fundamental frequency variation and larynx height: some preliminary observations. Annual Report of the Institute of Phonetics, University of Copenhagen 18, s. 12, Københavns Universitet 1984.

Thorsen, N., Thorsen, O.: Fonetik for Sprogstuderende. Københavns Universitet 1984, 170 s.

–: Variability and Invariance in Danish Stress Group Patterns. *Phonetica* 41, s. 88–102, Basel 1984.

Thorsen, N.G.: Fo Timing in Danish Word Perception. *Phonetica* 41, s. 17–30, Basel 1984.

Thorsen, N.G.: Variability and Invariance in Danish Stress Group Patterns. Annual Report of the Institute of Phonetics, University of Copenhagen 18, s. 13–43, Københavns Universitet 1984.

–: Intonation and Text in Standard Danish. Annual Report of the Institute of Phonetics, University of Copenhagen 18, s. 185–242, Københavns Universitet 1984.

–: The tonal manifestation of Danish words containing assimilated or elided schwa. Nordic Prosody III, Papers from a Symposium, Claes–Christian E-

lert, Ifene Johansson, Eva Strangert (eds.), s. 215–30, Stockholm 1984.

Jørgen Rischel

3: Institut for Lingvistik*Historie:*

I 1956 oprettedes Institut for Lingvistik og Fonetik, som fik lokaler i en tidligere professorbolig i Store Kannikestræde 13. I 1966 udskiltes et særligt Institut for Fonetik. I 1975 flyttede begge disse institutter til Amager, hvor de sammen med Institut for Anvendt og Matematik Lingvistik driver Lingvistisk Bibliotek, ligesom der også på undervisningens område er et vist samarbejde mellem institutterne.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 3.

Lektorer: Henning Andersen; Jens Juhl Jensen; Olli Nuutinen.

Seniorstipendiat: Jens Elmegård Rasmussen.

TAP: Antal årsværk: ¼.

Bibliotekar: Lisbet Larsen.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsvirksomhed omfatter almen og indoeuropæisk sprogvidenskab samt studiet af visse sprog og sprogfamilier, der ikke naturligt er hjemmehørende ved andre institutter.

1. Henning Andersen har fortsat sine undersøgelser af ikoniske relationer i sproget med særligt henblik på diagrammatiske relationer i sprogbygningen og mellem sprogbygningen og sproglige ytringer. Han har desuden udarbejdet en typologisk baseret periodisering af den forhistoriske udvikling i fællesslavisk.

2. Jens Juhl Jensen har fortsat sine undersøgelser over kompositoriske strukturer i græsk og latinsk poesi samt inddraget diverse oldindiske tekster i udforskningen. Han forbereder en kommenteret udgave af de 11 første hymner i den indiske religiøse digtsamling Rigveda og har desuden medvirket ved redaktionen af Kris Winthers ordbog over amerikansk slang (Hans Reitzels Forlag, 1984).

3. Olli Nuutinen har afsluttet en undersøgelse om oversættelseslån i finsk og, sammen med lektor Seija Tiisala, Helsingfors Universitet, udarbejdet en oversigt over finske og svenske talemåder og idiomatiske udtryk. Desuden har han beskæftiget sig med det finske epos Kalevala og dets betydning i Finlands kulturhistorie.

4. Jens Elmegård Rasmussen har i forbindelse med sit seniorstipendieprojekt afsluttet en række arbejder om indoeuropæiske vokalalternationer, dels fonologiske undersøgelser (om forbindelser laryngal og halvokal og om o-vokalisme), dels morfologiske med særligt henblik på bestemmelsen af de herfor prægende lydprocesser. Han har desuden beskæftiget sig med det indoeuropæiske klusilsystem.

Redaktionsvirksomhed:

Jens Elmegård Rasmussen har som redaktør af instituttets Arbejdsrapporter færdiggjort APILKU 3, som udkom i 1984, og APILKU 4, som er i trykken ved årets slutning.

Henning Andersen er medredaktør af en række sprogvidenskabelige tidsskrifter: Acta Linguistica Hafniensia, Current Issues in Linguistic Theory, Diachronica, Language and Communication, Nowele, Slavica.

Kongresdeltagelse:

Jens Elmegård Rasmussen har deltaget i 8. Nordiske Lingvistmøde med et bidrag »On the Status of the Aspirated Tenues and the Indo-European Phonation Series« og holdt gæsteforelæsning ved Universitetet i Wien med emnet »Morphologische o-Stufen im Indogermanischen – ein konsonantisches Infix?«

Fondsstøtte:

Instituttet har modtaget en gave på kr. 50.000 til indkøb af bøger til Lingvistisk Bibliotek.

Publikationer:

- Andersen, H.: Language structure and semiotic processes. APILKU (Arbejdsrapporter udsendt af Inst for Lingvistik, Københavns Universitet) 3, s. 33–54, København 1984.
- Jensen, J.J.: Lad tusind sproglomster blomstre. Mål & Mæle 1, s. 21–23, København 1984.
- Nuutinen, O.: Finska som målspråk. Nordens språk som målspråk. Forskning och undervisning, Kenneth Hyltenstam, Katrin Maandi, s. 103–08, Stockholm 1984.
- : Hulas ja hulasvesi. APILKU (Arbejdsrapporter udsendt af Inst for Lingvistik, Københavns Universitet) 3, s. 117–37, København 1984.
- : Hulas ja hulasvesi. Virittäjä 2, s. 176–90, Helsinki 1984.
- : Tammi ja Tammikuu. Virittäjä 3, s. 329–35, Helsinki 1984.
- Olsen, B.A.: A Study of Indo-European root structure: initial sonant clusters. APILKU (Arbejdsrapporter udsendt af Inst for Lingvistik, Københavns Universitet) 3, s. 139–46, København 1984.
- Rasmussen, J.E.: Two phonological issues in Germanic. Acta Linguistica Hafniensia 18, s. 201–19, København 1984.
- : Miscellaneous morphological problems in Indo-European languages II. APILKU (Arbejdsrapporter udsendt af Inst. for Lingvistik, Københavns Universitet) 3, s. 147–65, København 1984.
- Rosenberg, S.E.: Relationsgrammatikkens behandling af grammatiske relationer. Apilku 3, s. 167–89, København 1984.

Henning Andersen

Nordiske sprog

I: Institut for Nordisk Filologi

Historie:

Institut for nordisk filologi, der hverken er opstået ved nogen deling eller sammenlægning, er oprettet ved Konsistoriums beslutning af 5.4.1967. Fra april 1967 til juni 1970 havde Institutet til huse i Købmagergade 44, 1150 København K. Fra juni 1970 til 31. januar 1977 havde Institutet lokaler Nørre Voldgade 80, 1358 København K, først på 5. sal siden (fra 15. marts 1971) på 1. 2. og 3. sal.

Institutet har siden 31. januar 1977 været placeret på Københavns Universitet Amager, Njalsgade 80, 2300 København S.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 47½.

Professorer: Thomas Bredsdorff, Erik Hansen, Aage Henriksen, Hans Hertel og Poul Lindegård Hjorth.

Lektorer: Jens Kr. Andersen, John Edelsgaard Andersen, Lars Arild, Erik Aschengreen, Poul Behrendt, Ib Bondebjerg, Flemming Conrad, Pil Dahlerup, Bent Fausing, Otto Glismann, Frans Gregersen, Steffen Heger, Tage Hind, Anne E. Jensen, Jørgen Bonde Jensen, John Chr. Jørgensen, Iver Kjær, Klaus Kjølner, Jette Lundbo Levy, Flemming Lundgreen-Nielsen, Mogens Løj, Klaus P. Mortensen, Erik A. Nielsen, Stig Ørjan Ohlsson, Thorik Damsgaard Olsen, Ib Poulsen, Hanne Ruus, Harald Steensig, Erik Sønderholm, Ole Tøgeby, Knud Wentzel og Keld Zeruneith.

Nordiske lektorer: Olaug Kristine Bringager og Per Erik Ljung.

Seniorstipendiater: Else Cederborg, Anne-Marie Sønderberg og Morten Thing.

Kandidatstipendiater: Dorte Sondrup Andersen, Jesper Højberg Christensen, Stig Dalager, Inger Jacobsen, Johnny Kondrup, Karin Sanders, May Schack, Karen Thuesen.

Eksterne lektorer: Michael Bruun Andersen, Marianne Christensen, Lisbet Holst, Lisbeth Møller Jensen, Niels Kryger, Sigurd Kværndrup, Per Roth, Anders Østergaard.

Undervisningsassistenter: Peter Allingham, Per Avsum, Chr. Becker-Christensen, Jutta Bojsen-Møller, Niels Werner Frederiksen, Jens Frederiksen, Björn Hagstöm, Carol Henriksen, Henrik Jørgensen, Finn Klynsner, Palle Schantz Lauridsen, Jan Foght Mikkelsen, Vibeke Reffeld, Liselotte Thrane, Peter Widell.

TAP: Antal årsværk: 6,5.

Ole Læssø Christensen, Berit Grimstad Jensen, Kir-

sten Mathiesen, Anette Jønqvist Pedersen, Jan Boris Pedersen, Karin Thomsen, Eva Westh, Solveig Wi-berg, Winnie Østergaard-Larsen.

Jobskabelsestilbud: Antal årsværk: 1,1.

Forskningsvirksomhed:

Institutets forskningsområde kan bredt, men også meget forenklet, beskrives som studiet af det danske/nordiske kulturområdes tradition inden for sprog og forskellige tekstformer. Op til slutningen af 1960'erne foregik denne forskning ved en ret håndfast opdeling i et litterært og et sprogligt studiefelt. I de sidste 10-15 år har faget undergået en kraftig fornyelse. Det skyldes dels store ændringer i uddannelsessystemet, som faget leverer lærerkræfter til, dels den rivende udvikling i medieverdenen. Institutet videreudvikler således de felter, der oprindeligt definerede faget, men har tillige inddraget nye, store forskningsområder, der afspejles i nutidens tekst- og sprogformer, set i lyset af kulturelle konflikter og normer.

Vekselvirkningen mellem disse forskellige tendenser skaber et frugtbart og stærkt nuanceret forskningsmiljø, der på den ene side spænder fra tekstkritiske udgivelser af ældre forfattere/værker til analytiske undersøgelser af de omformninger, der finder sted i det moderne bevidsthedsliv, som det lader sig beskrive ud fra litteratur, kommunikationsformer, ideologidannelser og danskfagets egen formidlingshistorie og praksis.

På den anden side arbejdes der på tværs af forskellige fagdiscipliner og i vidt forskellige metoder og publikationstyper, fra store litteraturhistoriske oversigtsværker til indgående detaljeundersøgelser af enkelte fagrelevante fænomener såsom forfattere, genrer o. lign., hvortil skal lægges de mange forsøg på at udmønte forskningsresultaterne i lærebogsmateriale til brug i eksempelvis gymnasieundervisningen.

At faget en årrække har haft en del friholdte forskerstillinger har naturligvis været et stort handicap såvel for den kontinuerlige udvikling som for integreringen af nye, centrale stofområder. Ikke desto mindre har instituttet fremlagt en større statusopgørelse: Dansk 1983-90, hvori der gøres rede for en række konkrete ekspansionsfelter, til styrkelse af fagets forskning, samt differentiering af uddannelsesmulighederne for de studerende. Det gælder områder som: kritisk litteraturformidling, ordbogsarbejde, dansk som fremmedsprog og andetsprog, plus et egentligt nordisk områdestudium. Imidlertid vil disse aktiviteter først for alvor kunne igangsættes i takt med, at fagets nuværende meget store studentertal begynder at falde i slutningen af 1980'erne.

Endelig skal det nævnes, at instituttet i årets løb har deltaget i en undervisnings-planlægning sammen med AOF og Folkeuniversitetet. Dette initiativ skal ses i sammenhæng med universitetets generelle bestræbel-

se på at gøre forskning og undervisning mere alment tilgængelig for en bredere befolkning.

1. Tekststudielser.

I samarbejde med forskere udenfor instituttet medvirker instituttets medarbejdere ved tekstkritiske udgaver af ældre danske tekster. Det økonomiske og faglige ansvar for disse udgaver varetages stort set af udgivelsesselskaber som: Det danske Sprog- og Litteraturselskab og Universitets-Jubilæets danske Samfund. Det ligger i sagens natur, at denne virksomhed for den enkelte forsker strækker sig over adskillige år. Flere af nedennævnte titler er dog under trykning. Udgaverne er: Den danske Rimkrønike (Thorkil Damsgaard Olsen i samarbejde med Hanne Regnar), Danmarks gamle Ordsprog (Iver Kjær og John Kousgård, Institut for Navneforskning), Ove Malling: Store og gode handlinger (Erik Hansen), Anders Børdings digte (Erik Sønderholm), C. C. Lyschanders digtning (Flemming Lundgreen-Nielsen), udvalg af Johs. Ewalds digte (Keld Zeruneith), Oehlenschlägers prosa i udvalg (Flemming Lundgreen-Nielsen og Mogens Løj), Grundtvigmanuskriptet: Blik paa Poesiens Historie og B. S. Ingemann (Flemming Lundgreen-Nielsen), Herman Bang: Ludvigsbakke (Flemming Conrad), Erik Skram: Gertrude Colbjørnsen (Pil Dahlerup), Olivia Levisons forfatterskab (Pil Dahlerup).

2. Sprogforskning.

Steffen Heger har i det forløbne år fortsat arbejdet med en analyse af grundlæggende lingvistiske begreber, samtidig med at han har undersøgt grundlaget for Paul Diderichsens feltskema. Blandt de sproglige kategorier, som er blevet bearbejdet, er tempus og passiv. Otto Glismann er ved at færdiggøre en artikel om fænomenologisk beskrivelse af tempusformernes betydning. Mogens Løj har gennemgået den hidtidige forskning om passiv i dansk for selv som noget nyt at anlægge en tekstlingvistisk og pragmatisk synsvinkel på passiv. Endvidere er Mogens Løj ved at starte et projekt om talehandling på dansk. Dette projekt kan karakteriseres som *systematisk sprogbrugsforskning*. Inden for samme kategori finder man Klaus Kjølbers arbejde med nudansk fremstilling – mundtlig som skriftlig –, der foreløbig er resulteret i institutpublikationen »Nudansk fremstilling«. Gennem flere år har Klaus Kjølber desuden arbejdet på en analyse af offentlig politisk argumentation, som bl.a. vil indeholde en revideret udgave af hans tidligere bog »Mod en argumentationsteori«. Ovennævnte publikation om nudansk fremstilling er skrevet som lærebog til dansk førstestedsundervisning. Ole Tøgeby arbejder ligeledes på en lærebog til brug for voksenundervisningen i dansk sprog ved forberedelseskurserne til folkeskolens afgangsprøver. Ole Tøgeby er tillige ved at færdiggøre

et forskningsprojekt om sprog hos kvinder og mænd, arbejdere og mellemlag, samt en bog der handler om, hvordan man finder og ordner det stof, man bruger i sproglig argumentation. Hans næste større arbejde vil blive en bog om teksttolkningsteori på pragmatisk grundlag. Den *nordiske filologis* traditionelle genstandsområde varetages ved instituttet bl.a. af Poul Lindgård Hjorth, som fortsætter sit arbejde med Mathias Moths Ovid-oversættelse, samtidig med at han fungerer som tilsynsførende ved flere udgivelsesarbejder. De middelalderlige nordiske landskabslove studeres fortsat af Thorkil Damsgaard Olsen.

Den danske retskrivningsnorm er genstand for undersøgelse på to forskellige måder: Frans Gregersen undersøger normens forhistorie i sammenhæng med en større (fortsat) undersøgelse over den danske befolknings massealfabetisering i løbet af det 19. århundrede. I det forløbne år er offentliggjort en indledende oversigt. Som medlem af Dansk Sprognavn og dettes arbejdsudvalg er Erik Hansen med til at fastsætte den ny danske retskrivningsnorm. Arbejdet består rent praktisk i at redigere og skrive indledning til den ny retskrivningsordbog, som forventes at udkomme i 1985.

To projekter drejer sig om emner inden for *sprogvidenskabens historie*. Stig Örjan Ohlsson behandler den svenske fonetiker Urban Hiärne, idet han søger at placere Hiärne i en europæisk sammenhæng med udgangspunkt i en hidtil underbelyst blomstringsperiode for fonetikken omkring år 1670. Det andet projekt er nutidigt: Den i 1964 afdøde nordiske filolog og lingvist Paul Diderichsens forhold til den samtidige verdensberømte lingvist Louis Hjelmslev belyses i en artikel, Frans Gregersen er ved at færdiggøre.

Et område, der gennem flere år har tiltrukket instituttets forskere, er *datamatisk sprogforskning*. Elektronisk databehandling bruges i flere større projekter, som har været omtalt spredt gennem de sidste års årbøger.

Såvel Steffen Heger (hel orlov fra 1.11.) som Hanne Ruus (delvis orlov fra 15.10.) indgår i det store europæiske projekt om automatisk oversættelse, EUROTRA, Hanne Ruus som medlem af koordinationsgruppen for projektet. Desuden arbejder Hanne Ruus sammen med Thorkil Damsgaard Olsen om projektet »datamatiske undersøgelser i ældre nordiske tekster«. I fællesskab med Bente Maegaard, IAML, leder Hanne Ruus projektet DANWORD, som har været omtalt grundigt i de seneste årbøger. I 1984 har man færdiggjort hyppighedslister til offentliggørelse i 1985 for de sidste to tekstarter. Endelig deltager Hanne Ruus i SHFs initiativ om tekstbehandling, ETTO, som koordinator for ordbogsgruppens tekniske arbejde. I Iver Kjær og Mogens Baumann Larsens (AUC) projekt om danske udvandrere i USA og deres sprog benyttes datamaskinerne til semantiske og morfologiske analyser af de indkodede tekster.

3. Litteratur- og teksthistorie.

Flere af instituttets medarbejdere (Tage Hind, Ib Bondebjerg og Thorkil Damsgaard Olsen) er bidragydere til den hidtil største danske litteraturhistorie: Projekt dansk litteraturhistorie, skrevet på et overvejende materialhistorisk grundlag. Hans Hertel fungerer som hovedredaktør af Gyldendals Verdenslitteraturhistorie i 7 bind, der skal udgives 1985-87 og har bidragydere fra hele Skandinavien.

I årets løb har Poul Behrendt afsluttet sin beskrivelse af familiemønsterets ændring i den sidste menne-skealer, idet han dog har lagt vægten på, hvad der er sket siden ungdomsoprøret i 1968. Tekst, historie og samfund er den overordnet betegnelse for et andet af Behrendts forskningsemner, i tid strækkende sig fra Sophokles til Karen Blixen. Forholdet mellem familieliv og en fremrydende moderne kærlighedsopfattelse af hovedmotiv i de to indbyrdes forbundne undersøgelser, der foretages af Klaus P. Mortensen. Ib Bondebjerg er i gang med et tværfagligt antologi-projekt: Arbejderkultur 1945-1980 (sm.m. historikeren Niels Finn Christiansen), og Morten Thing undersøger forholdet mellem bevidsthed og politik, som dette kommer til udtryk i kommunismens ånds liv i Danmark 1918-1956. Desuden arbejder Per Erik Ljung på to fremstillinger, der tilsammen skal give en oversigt over svensk kortprosa, poetik, og lyrik 1900-1960.

Under de teksthistoriske analyser hører et stort genstandsområde: studiet af enkelte forfattere og deres forfatterskaber. Her er både tale om rent biografiske fremstillinger og undersøgelser, hvori de pågældende forfattere indsættes i større historiske, ideologiske og tematiske sammenhænge. Det skal bemærkes, at denne forskning desuden er karakteriseret af vidt forskellige metoder, til dels begrundet af de overordnede analytiske hensigter. Forfatterne er følgende: Kingo (Erik Sønderholm), Holberg (Dorthe Sondrup Andersen og Jens Kr. Andersen - Th. Bredsdorff, Anne E. Jensen og Erik A. Nielsen har i årets løb afsluttet deres af-handlinger), Johs. Ewald (Keld Zeruneith, afs.), Thomasine Gyllembourg (Klaus P. Mortensen), H. C. Andersen (Klaus P. Mortensen), Søren Kierkegaard (J. Bonde Jensen og Anne E. Jensen), Sophus Claussen (Keld Zeruneith), Karen Blixen (Else Cederborg) og Leif Panduro (John Chr. Jørgensen).

4. Genre- og temahistorie.

Området kan bredt defineres som den side af litteraturhistorien, hvori en genre, respektivt et tema studeres i sin oprindelse, udvikling og ud fra de karakteristika, der måtte være bestemmende for det pågældende område. Iver Kjær undersøger fortsat ordsprogsgenrens oprindelse og udbredelse i Danmark. Aage Henriksen har indledt en undersøgelse af gralsmotivet fra dets begyndelse i middelalderen frem til Sophus

Claussen og Karen Blixen, med inddragelse af bl.a. Hieronymus Bosch og Goethe. Erik Sønderholm sigter i sine studier af folkevisen imod at afslutte med de såkaldte arkadiske utopier. Danske almanakkers historie behandles af Th. Damsgaard Olsen, mens Erik A. Nielsen er ved at afslutte sin analyse af salmen og dens særlige præg, som dette især kan ses hos Kingo, Brorson og Grundtvig. Lars Arild er ved at tilrettelægge en antologi, der viser novellens udvikling, og Knud Wentzel undersøger den lyriske genre ud fra dens mest centrale utopidigte fra Johs. Ewald til i dag.

Et særligt genreaspekt gælder forholdet mellem to kunstarter, og i den forbindelse er Erik Aschengreen ved at lægge sidste hånd på et værk om digteren Jean Cocteau og balletten. På både teoretisk og praktisk basis søger Th. Bredsdorff at belyse Ibsens forskellige bearbejdelser af »Et dukkehjem«.

5. Fortolkningsteori - kritikhistorie.

I samarbejde med Simo Køppe (Psykologisk Laboratorium) har Frans Gregersen søgt at opstille en model for humanioras videnskabsteori med titlen: Videnskab og lidenskab, projektet er afsluttet.

Flemming Conrad har i forbindelse med sin undersøgelse af dansk litteraturhistorie 1800-1850, især koncentreret sig om periodens tyske litteraturhistorie. Johnny Kondrup er ved at afrunde sin undersøgelse af den biografiske tænkning og genre i Danmark efter 1870. Dagbladskritikken i de sidste 100 år er titlen på John Chr. Jørgensens projekt, hvortil kommer hans forsøg på at opstille en tekstanalysemodel. May Schack tilsigter ligeledes at kunne inddrage sine undersøgelser af litteraturoplevelsens psykologi i en tekstanalytisk praksis.

Stig Örjan Ohlsson fortsætter sin metaforiske analyse af C. L. Almqvists roman: Det går an, mens Tage Hind har påbegyndt en kortlægning af den aristoteliske poetikens betydning og historie.

6. Litteratursociologi og medieforskning.

Thorkil Damsgaard Olsen arbejder med en analyse af mediernes udvikling i middelalderens Danmark, mens Bent Fausings projekt gælder nutidige drømebilleder, og hvordan disse billeder danner udgangspunkt for kreative og kritiske symboler. Hans Hertel undersøger omtalen af den spanske borgerkrig i litteratur og massemedier. Desuden fortsætter han sine studier i det danske bogmarkeds udvikling og historie.

Inden for samme emneområde er Poul Behrendt og Lars Arild i fællesskab i færd med at kortlægge forlaget Wivels fusion med Gyldendal. Og endelig er Ib Bondebjerg ved at udfærdige en kvalitativ/kvantitativ beskrivelse af parti- og magasinpressen 1870-1914.

7. Kvinde- og kønsrolleforskning.

En særlig side af teksthistorien gælder udforskningen af en kønsbestemt æstetik og socialisering. Her har henholdsvis John Chr. Jørgensen og Bent Fausing publiceret deres forskningsresultater i bøger, som omhandler mandsbilledet, dets historie og placering i moderne dansk litteratur.

Klaus M. Mortensen analyserer mands- og kvindeidentitetens omformning, som den navnlig ytrer sig i tiden omkring det moderne gennembrud 1870. Under titlen: Historieopfattelse og æstetik har Jette Lundbo Levy et projekt i gang, hvori hun vil søge at vise, hvorledes kvindelige erfaringsformer kan synliggøres. Samtidig har Karin Sanders påbegyndt en analyse af måden, hvorpå det visuelle indgår i kvindelig kunstproduktion, idet såvel litterære værker som psykoanalytiske skrifter vil blive inddraget.

8. Faghistorie – fagdidaktik.

Frans Gregersen og Flemming Conrad har videreført udgivelsen af deres: Projekt Danskfagets Universitetshistorie – en materialesamling til belysning af fagets lærestole/stilling, disputater og studieordninger mv.

Tre forskere (Ib Poulsen, Harald Steensig og Anne-Marie Søderberg) arbejder hver for sig på projekter, der drejer sig om *danskfagets pædagogiske* dimensioner og muligheder på såvel gymnasie- som universitetsniveau. I tilknytning til dette interesseområde er Forum for humanistisk fagdidaktik opstået.

Foredrags- og redaktionsvirksomhed:

Mange af instituttets forskere har i årets løb deltaget i en lang række udadvendte aktiviteter, i fjernsyn, radio, aviser m.v. De har i ind- og udland virket som foredragsholdere, i bl.a. England, Tyskland, Japan – mest omfattende har Fl. Lundgreen-Nielsens foredragstur né i Canada og USA været, med i alt 20 foredrag om Grundtvig, nordisk mytologi og Karen Blixen.

I samarbejde med Teatervidenskab har instituttet planlagt og afviklet et stort Holberg-seminar i anledning af dennes 300 års fødselsdag, samt forestået afholdelsen af 8. Nordiske lingvistikongres.

Instituttets medarbejdere har deltaget i redaktionen af følgende tidsskrifter: Danske Studier, Kritik, Mål & Mæle. Endelig kan nævnes redaktionsarbejde på Dank udtaleordbog, samt tilsynsopgaver for Det danske Sprog- og Litteraturselskab.

Publikationer:

Andersen, J.K.: Ludvig Holberg. Statsborger – intellektuel – dramatiker. Kbh. 1984, 72 s.
– : Brask, Peter. Dansk biografisk leksikon XVI, Sv. Cedergreen Bach., s. 263–64, Kbh. 1984.

Bondebjerg, I., Agger, G., Gemzøe, A., Hjordt-Vettesen, I., Nielsen, H.J., Richa, A.B.: Dansk litteraturhistorie. Bd. 7. 1901–1945. Demokrati og kulturkamp. København 1984, 624 s.

– : Folkelighed og Realisme. Bogens Verden 4, s. 283–84, København 1984.

– : Teksten i historien – Historien i teksten. Dansk Noter 3, s. 60–68, København 1984.

– : Kistrupismen, de ny-borgerlige strømninger og litteraturhistorien. Bogens Verden 7, s. 432–35, København 1984.

Cederborg, E.: Mytologien som forløsningsmodel i Karen Blixens "Karyatiderne. En ufuldendt Historie" (1938/1957). EDDA 1, s. 8, Universitetet i Tromsø 1984.

– : Karen Blixens juvenilia. Meddelelser fra Rigsbibliotekaren 1, s. 9–22, København 1984.

Conrad, F.: Anmeldelse af Peter Brask: Om En Landsbydegns Dagbog. Danske Studier 1984, s. 163–67, København 1984.

Fausing, B.: Hvad skal jeg sige, når jeg ser. Kritik 68, s. 79–104, København 1984.

– : Fascination – sæt verden ikke mere er til. N.I.T. – problem og løsning. En opslagsbog om Ny Informations Teknologi, Nina Holst m.fl., s. 12 9–37, København 1984.

– : Billeder af mændenes historie. København 1984, 220 s.

– : I faste rammer. Kritikjournalen, Tove Bakke m.fl., s. 53–54, Oslo 1984.

– : Om billedanalyse. Selskab for Nordisk Filologi Årsberetning 1981–82, s. 48–55, København 1984.

– : Fantasiens billeder og billedernes fantasi. Kvindestudier 7, s. 131–63, København 1983.

– : Lysfølsomhed. Politisk Revy 452, s. 20–22, København 1984.

– : Adspredelsesrummene. Blød By 25, s. 24–27, Århus 1983.

– : Wszzechmoc i niemoc. O wzorach prezywania i formach percepcji. Przekazy i Opinie 30, s. 5–27, Warszawa 1982.

– : Den aktive drøm. Kritik 62, s. 64–92, København 1982.

– : Billeder – analyse og historie. København 1982, 155 s.

Gregersen, F.: Sproghistorie og Skrifthistorie. Skrift og Samfund, Temarapport nr. 1, Center for sammenlignende Kulturforskning, Københavns Universitet, s. 5, København 1984.

– : Skriftsprogenes formelle udvikling på baggrund af øget læse- og skrivefærdighed og udvidet produktion af læs estof. De nordiske skriftspråkernes udvikling på 1800-tallet. Skolens og lese- og skrivefærdighedens betydning for de nordiske skriftspråkernes udvikling på 1800-tallet, Nordisk Språksekretariats Rapporter 4, s. 29, Oslo 1984.

Hansen, E.: Regionalt skriftsprog. Rapport fra konfe-

- rencen den 5.–9. september 1983, Hansen, Elisabeth og Lund, Jørgen, s. 244, København 1984.
- : Overbestemt og ubestemt proprium. Festskrift til Einar Lundeby 3. oktober 1984, Bernt Fossestøl, Kjell Ivar Vannebo, Kjell Venås, Finn-Erik Vinje (udg.), s. 301, Oslo 1984.
 - : Dansk grammatik set udefra. Nordisk Tidskrift för Döundervisningen 2, s. 84–88, Lund 1984.
- Hjorth, P.L.: Aage Hansen. Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab. Oversigt over Selskabets Virksomhed 1983–1984, s. 190–201, København 1984.
- Jacobsen, I.: Dansk som målsprog – undervisning, læreruddannelse, forskning. Nordens språk som målspråk, K. Hyltenstam, K. Maandi, s. 79–90, Stockholm 1984.
- Jensen, J.B.: Folkelighed eller populisme. Fire pragmatisk-analyser. København 1984, 131 s.
- : Mit navn er hare og andre essays. Modernitetens æstetik i praksis. København 1984, 290 s.
- Jørgensen, J.C.: Den ny mand i litteraturen. Den ændrede mandsrolle. Myte eller virkelighed, Vibeke Jørgensen og Karen Brøndum-Nielsen (red.), s. 39–50, København 1984.
- : Hamskiftet. Mændenes krise i litteraturen 1973–83. København 1984, 280 s.
 - : Vurderinger i Litteraturanmeldelser. Litterær værdi og vurdering. Odense University Studies in Literature vol. 16, Jørgen Dines Johansen og Erik Nielsen (red.), s. 227–41, Odense 1984.
 - : Dagbladskritikkens forfald og fornyelse – Af en anmelders bekendelser. Kritik 67, s. 127–48, København 1984.
- Jørgensen, J.C.: Mændenes krise – i litteraturens spejl. Nordisk Sexologi 1, s. 20–32, København 1984.
- : Arbejdsbog til Bo Green Jensen: Dansen gennem sommeren. København 1984, 16 s.
- Kondrup, J.: Refleksionens udvej. Om Thorkild Bjørnvigs erindringer. Bogens Verden 9–10, s. 542–43, København 1984.
- Nielsen, E.A.: Holbergs komik. København 1984, 462 s.
- : Redigeret sm. Steen Piper: Thøger Larsen: Året i Danmark, Udvalgte digte. Indledning ved Erik A. Nielsen. Thøger Larsen: Året i Danmark. Udvalgte digte, Erik A. Nielsen og Steen Piper, s. 24, Århus 1984.
 - : Kingo. Dend, som gjorde øret, skulle hand ikke høre. Ålborg Stiftsbog s. 14, Ålborg 1984.
- Olsen, T.D.: 1685–Almanakken og de gamle universitetsalmanakker. Københavns Universitets Almanak. Skriv- og rejsekalender for det år efter Kristi fødsel 1985, Lilian Noval, O.H. Einicke, s. 117–39, København 1984.
- : De ældste bøger: Skriften i administration; analfabeterens oprør; dansk som skriftsprog. Dansk litteraturhistorie 1. Fra runer til ridderdigtning 0. 800–1480, Søren Kaspersen, Sigurd Kværndrup, Lars Lönnroth, Thorkil Damsgaard Olsen, s. 130–56, København 1984.
 - : Anm. of Einar Haugen: Scandinavian language structures 1982. Acta linguistica hafniensia XVIII:2, s. 220–22, Copenhagen 1983.
- Ruus, H.: Investigating the Nordic Languages for the Information Society. The Nordic Languages and Modern Linguistics 5, K. Ringgaard & Viggo Sørensens (red.), s. 117–40, Århus 1984.
- Søderberg, A.: De tysta flickorna. Kvinnovetenskaplig tidskrift 1, s. 79–83, Lund 1984.
- : Tekst, historie og erfaring. Faglig-pædagogiske tendenser i danskundervisningen. Det er dansk! Læseplan og hverdag, Marianne Jelled & Anne-Marie Søderberg (red.), s. XX–190, København 1984.
 - : Er vi alle Tristans børn? Til diskussionen af Thomas Bredsdorffs "Tristans børn" (1982). Nordisk Forum – tidsskrift for kritisk forskning 41: tema-nummer om kønsproduktion, s. 74–79, København 1984.
 - : Erfaring og faglighed. Om mine personlige forudsætninger for og interesse i at arbejde med didaktik. Humaniora mellem fortid og fremtid. Rapport fra en konference på Københavns Universitet Amager 8.–10. marts 1984., Forum for humanistisk fagdidaktik (udg.), s. 38–49, Københavns Universitet 1984.

Keld Zeruneith

2: Institut for Metrik og Foredragslære

Historie:

Instituttet er grundlagt af professor, dr.phil. Arthur Arnholtz (1901-1973). Officielt fik det institutstatus i 1958, i hvilket år det fik tillagt sit første annum. Det blev navngivet: »Laboratoriet for metrik og foredragslære«. Sine første lokaler fik laboratoriet i det gamle fonetiske øvelsesrum og det tilstødende værelse i Studiegårdens annekbygning ud mod Sct. Pederstræde. I 1967 fik det rådighed over det tredje rum mod gaden og i 1968 yderligere et rum mod gården samt de to kælder auditorier C og D, der i årene derefter blev lydisoleret. Desuden benyttedes de store annek auditorier A og B, der kunne rumme de undertiden ret store hold dansk- (og musik-) studerende, der her modtog undervisning i vers- og prosalæsning m.v. En meget omfattende opgave havde laboratoriet desuden i varetagelsen af den undervisning i stemmebrug og mundtlig udtryksfærdighed, der blev givet som tilbud til studerende fra alle fakulteter. Denne aktivitet

måtte afvikles i slutningen af tredserne på grund af den økonomiske afmatning. I 1970 blev retorikstudiet etableret som instituttets kommende forsknings- og undervisningsopgave og tiden siden da har herefter helt været helliget udviklingen af dette fag. Der er i årene fra 1971 til nu uddannet et lille halvhundrede kandidater med retorik som bifag, der er kommet en forskning i gang, og der er sluttet kontakter til udenlandsk, ny-retorisk forskning. I 1979 flyttede instituttet ind i det nye byggeri på Amager, men flyttede af faglige grunde tilbage til den indre by i 1983, til ejendommen Klerkegade 2, hvor man i dag bor under tag med institut for musikvidenskab.

Instituttet er som varetager af moderne retorik-forskning det eneste af sin art i Skandinavien.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 3½.

Professor: Jørgen Fafner.

Lektorer: Sten Høgel (halv stilling, den anden halvde ved musikvidenskab); Christian Kock; Lone Rørbech. Ekstern lektor: Charlotte Jørgensen.

TAP: Antal årsværk: ½.

Inge Persson.

Forskningsvirksomhed:

Instituttet varetager forskning og undervisning i retori-kk teori, historie og praksis samt i dansk metrik og vershistorie. I sidstnævnte fag gives der tillige tværfaglig undervisning som tilbud til danskstuderende o.a.

Retorikken er dels en praktisk færdighed i at udtrykke sig mundtligt og skriftligt, så man bliver forstået og ens meninger vinder gehør, dels er den en teoretisk gennemtænkning af forudsætningerne for en sådan færdighed. Disse to sider, den praktiske retorik og retorikvidenskab kan ikke adskilles, hvis faget skal leve op til sin bestemmelse som centralt humanistisk fag.

I den sidste menneskealder er der vokset en omfattende international forskning op omkring den nye retorik. Denne forskning fordeler sig groft taget ad to linjer: en filosofisk orienteret (med praktiske konsekvenser for argumentation og fremstilling i f.eks. politisk, juridisk, undervisningsmæssig eller anden sammenhæng) og en (litterær-)historisk (med praktiske konsekvenser for synet på litteraturoplevelse og -formidling). Instituttet søger i sin forskning at samle begge disse linjer under et helhedssyn på faget.

For tiden er følgende projekter i gang:

1. Jørgen Fafner fortsætter arbejdet på en større fremstilling af den danske verskunsts historie fra Anders Arrebo til modernismen. Værket skal, sammen med en omfattende stroferegistrant, bl.a. tjene som ar-

bejdsredskab for litteratur- og musik-(sang-)historikere, men får iøvrigt en fremstillingsform, så den kan læses af den interesserede offentlighed. I 1984 er der færdigskrevet et kapitel om Odens historie. Der udover er der forfattet et par afsnit af en dansk verslære (med titlen »Digt og Form«).

2. Sten Høgel arbejder på en artikel om »Holberg og musikken« (om den bevarede musik til komedierne fra Holbergs egen tid), på en udgivelse af »Danske romancer til undervisningsbrug« (en samling af romancer fra det 19. århundrede til brug for undervisningen ved universiteter, seminarier m.m.), på en artikel om »Registerbrug ved klassisk og rytmisk sang« (der skal indgå som et kapitel i 3. udgave af Sten Høgel og Lone Rørbech: »Tal rigtigt – syng godt«), samt på en historisk oversigtsartikel om »Musik og retorik« (især beregnet på studerende ved K.U. med musik eller retorik som fag).

3. Christian Kock arbejder på to projekter: ét, som med baggrund i bl.a. nyere amerikansk og britisk forskning har til formål at udvikle ideer og metoder, der kan forbedre skriftlig praksis og undervisning i skriftlig fremstilling her i landet; et andet, som med tilknytning til undervisningen i litterær retorik sigter mod at afprøve ideer til en forbedret litteraturpædagogik, navnlig med henblik på litteraturens æstetisk-musiske aspekter.

4. Lone Rørbech fortsætter sin undersøgelse af skolebørns oplæsning med henblik på at opklare, hvilke momenter (f.eks. stemmebrug, læseindlæringsmetode, oplevelse af litteratur), der indvirker på børnenes evne til at formidle et indhold i bunden form.

Andet:

På initiativ af Christian Kock har instituttet igangsat kurser i dansk sprogfærdighed (mundtlig og skriftlig fremstilling) for medarbejdere i offentlige institutioner og private virksomheder i henhold til Undervisningsministeriets regler om rekvireret undervisning. Tilbuddet er blevet mødt med interesse og afviklingen af kurser vil kunne tage sin begyndelse fra og med foråret 1985.

Jørgen Fafner var den 10. sept. 84 af Lingvistiska Institutionen på Lunds Universitet indbudt til at holde en gæsteforelæsning over emnet »Retorik i vor tid«.

Efter idé fra ekstern lektor Charlotte Jørgensen tog instituttet initiativ til at danne en faglig forening med det formål at udbrede kendskab til moderne retorik-forskning og skabe interesse for dens praktiske anvendelse i det danske samfund. »Retorikforeningen« blev stiftet den 13. november 1984. Den optager som medlemmer alle interesserede og vil forhåbentlig således

kunne gøre sit til at bygge bro mellem universitetsfaget og offentligheden. Der vil regelmæssigt blive afholdt medlemsmøder med oplysende foredrag og der vil til medlemmerne og til forskellige offentlige institutioner (herunder bibliotekerne) blive rundsendt et medlemsblad, der bl.a. gennem anmeldelser informerer om, hvad der sker indenfor faget.

Instituttet har også i løbet af året i kronik- og interviewform i dagspressen sørget for en bredere information af offentligheden. Nordmændene er begyndt at få øje på os og der er til den ende forberedt et større interview, der vil komme i næste nummer af »Norsk læreren«.

Udgivervirksomhed:

Instituttet udgiver skriftserien »Retorik Studier«, der redigeres af Lone Rørbech, Inge Persson og Jørgen Fafner. Sidstnævnte er desuden medredaktør (for europæiske anmeldelser) ved det internationale tidskrift »Rhetorica«, udgivet af University of California Press for The International Society for the History of Rhetoric. Christian Kock var indtil september 84 medredaktør af serien »Publications of the Department of English, University of Copenhagen«.

Publikationer:

Fafner, J.: Følelsernes grundlag i tale og skrift. Retorik Studier 7, s. 37-74, København 1984.

- : Wege der Rhetorikgeschichte. Rhetorica. A Journal of the History of Rhetoric Vol.I, No. 2, s. 75-91, Berkeley, Univ. of Calif.Press. 1983.

- : Rede und Schrift unter rhetorischem Blickwinkel. Sprache und Sprechen 13, s. 27-41, Frankfurt a/Main 1984.

Kock, C., Elbro, C.: Litteraturlæsning. Veje til oplevelse og forståelse af litteratur. København 1984, 173 s.

Jørgen Fafner

3: Det arnamagnæanske Institut

Historie:

Det arnamagnæanske Institut blev oprettet i 1956 med det formål at skabe et forskningsmiljø, der sikrer den videnskabelige udnyttelse af Den arnamagnæanske Håndskriftsamling. Denne samling, der består af ca. 2800 håndskrifter, hvoraf størsteparten er islandske, testamenterede islænderen Árni Magnússon, professor ved Københavns Universitet, tillige med sin formue, ved sin død i 1730 til Københavns Universitet. Håndskriftsamlingen og formuen dannede grundlaget for

oprettelsen af Den arnamagnæanske Stiftelse, der siden 1772 har været bestyret af Den arnamagnæanske Kommission. Samlingen opbevaredes efter 1730 i Universitetsbiblioteket, indtil 1861 på loftet af Trinitatis Kirke, derefter i Fiolstræde. I 1957 blev samlingen overført til det nyoprettede instituts lokaler i Proviantgården, Christians Brygge 8. I 1976 flyttede instituttet til Københavns Universitet Amager, Njalsgade 76.

Den del af håndskriftsamlingen, som i henhold til lov af 26.5.1965 overgives til Islands Universitet, opbevares på Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi, Reykjavík.

Instituttet omfatter også en Færøsk Afdeling, indtil 1982 et selvstændigt institut med navnet »Færøsk Laboratorium«. Laboratoriet var oprindeligt et lokale i universitetets ejendom i Sankt Peders Stræde 19, der i 1942 blev indrettet til studiet af færøsk sprog og kultur, først og fremmest for at skabe arbejdsmuligheder for udarbejdelsen af en videnskabelig færøsk-dansk ordbog og en tekstudgave af de færøske folkeviser. Fra 1954 havde laboratoriet til huse i Store Kannikestræde 13 og fra 1965 i Dyrkøb 3. I 1977 flyttede det til Københavns Universitet Amager, Njalsgade 76. Den 1. januar 1982 blev Færøsk Laboratorium lagt sammen med Det arnamagnæanske Institut.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 7.

Professor: Jonna Louis-Jensen.

Lektorer: Eyvindur Eiríksson (islandsk lektor), Davíð Erlingsson (orlov), Helle Jensen, Agnete Loth, Mariane Overgaard, Peter Springborg.

Lektoratet i færøsk har været vakant siden 1.8.83.

TAP: Antal årsværk: 3.

Arne Mann Nielsen, Bent Mann Nielsen, Áslaug Svane.

Tilknytning til instituttets forskningsvirksomhed har endvidere professor Jón Helgason, en række forskere ansat ved andre institutioner i ind- og udland, samt cand. mag. Ögmundur Helgason, ansat af Den arnamagnæanske Kommission for tre måneder fra november. Dertil kommer Den arnamagnæanske Kommissions Ordbog med en stab på fem redaktører (ikke universitetsansatte), heraf én engelsksproget. Ordbogsprojektet tager sigte på udgivelsen af en videnskabelig ordbog over det norsk-islandske middelaldersprog. Et prøvehæfte Ordbog over det norrøne prosasprog/ A Dictionary of Old Norse Prose udkom i 1983. Første bind forventes at udkomme i slutningen af 85.

Forskningsvirksomhed:

1. Tekstudgivelse.

1.1. Instituttets forskningsområde er islandsk, færøsk og ældre norsk sprog og litteratur med særligt henblik

på den videnskabelige udnyttelse af Den arnamagnæanske Håndskriftsamling.

En af instituttets vigtigste opgaver er at udarbejde tekstkritiske udgaver af den islandske og norske middelalderlitteratur og af den senere islandske og færøske litteratur indtil ca. 1800. Denne litteratur er overleveret i håndskrifter, kun undtagelsesvis i trykte bøger. Meget få værker er bevaret i originalmanuskriptet, fra middelalderen næsten ingen, og de fleste er overleveret i et ofte betydeligt antal afskrifter fra forskellige tider og i forskellige versioner.

En del af de overleverede værker er oversat efter udenlandsk forlæg, fortrinsvis fra latin, fransk, tysk eller dansk, og ofte har de under oversættelsen undergået en kraftig bearbejdelse under indflydelse fra den hjemlige kultur og tradition.

Grundlaget for en tekstkritisk udgave er en undersøgelse af hele håndskriftmaterialet og en klarlægning af sammenhængen mellem de forskellige tekster. I udgaverne aftrykkes den eller de tekster, der har vist sig at repræsentere det originale værk bedst, med et variantapparat, der leverer det tekstmateriale fra andre håndskrifter, som er relevant ved vurdering og rettelse af den aftrykte tekst. En udgave omfatter dog ikke altid hele håndskriftoverleveringen af et værk, den kan f.eks. begrænses til en enkelt redaktion eller til et fragment. I forbindelse med tekstundersøgelserne må der i reglen foretages omfattende undersøgelser af de enkelte værkers benyttelse af forlæg eller kilder og af håndskrifternes sprog og historie, og man vil derved ofte nå til en præcisere placering af værker og håndskrifter i en sproglig og kulturel sammenhæng. For oversatte værkers vedkommende fører forsøgene på at finde de udenlandske forlæg ikke sjældent til en påvisning af, at der i islandsk og norsk overlevering er bevaret tekster, hvis udenlandske original helt eller delvis er gået tabt.

1.2. På instituttet arbejdes der for tiden med følgende større udgivelsesprojekter af nævnte art: Kongesagaer: Hulda-Hrókkinna (Jonna Louis-Jensen); islændingesagaer: Hrafnkels saga Freysgoða (Peter Springborg), Hænsa-Póris saga (Jonna Louis-Jensen); en norrøn oversættelse af Geoffrey of Monmouths *Historia Regum Britanniae*: Breta sögur (Jonna Louis-Jensen); eventyrsagaer: Sagan af Tryggva karlssyni og kóngsbörnum Sigurði og Signýju, Sagan af Artús Kóngssyni (Davið Erlingsson); islandske oversættelser fra det 16. og 17. årh. (folkebøger m.v.): Saga af Assenath, Saga af Gyðingnum gangandi (Mariane Overgaard).

2. Specialundersøgelser.

Instituttets øvrige forskning er gennemgående snævert forbundet med den aktuelle udgivervirksomhed. Beskæftigelsen med et bredere forskningsemne af

tværgående karakter, f.eks. en genre eller en periode, vil således kunne resultere i kritiske tekstudgaver af den undersøgte litteratur eller i afhandlinger, der på forskellige måder søger at perspektivere denne litteratur. Men omvendt er det også almindeligt, at det er arbejdet med den kritiske udgave, der giver anledning til videregående undersøgelser. For tiden arbejdes der bl.a. med følgende emner:

2.1. Engelsk sproginflydelse i islandsk. Undersøgelsen gælder først og fremmest engelske låneord i islandsk, fortrinsvis låneord af nyere dato, men også ord fra ældre perioder (Eyvindur Eiríksson).

2.2. Fornaldarsagaer, eventyrsagaer og eventyr, specielt med henblik på deres anvendelse af motiver og fortællestof. To udgaver og en registrant over efterreformatorisk schwanklitteratur på Island er under forberedelse (Davið Erlingsson).

2.3. Islandske og norske håndskrifter fra middelalderen og senere. Under forberedelse er artikler om en tidlig 1600-talsafskrift (Marshall 114 i Oxford) af den såkaldte Uppsalaedda (Davið Erlingsson) og om et nylig fundet fragment af den ældre Gulatingslov fra ca. 1200 (Mariane Overgaard).

2.4. Fortsættelse af refererende bibliografi til *Acta Philologica Scandinavica* af arbejder inden for vestnordisk filologi for perioden 1961 ff (Agnete Loth i samarbejde med Jørgen Larsen, Institut for Dansk Dialektforskning).

2.5. Færdiggørelse af en udgave af *Speculum penitentis*, en traktat om synder og forskellige klassifikationer af disse (Jonna Louis-Jensen).

2.6. EDB-behandling af islandske tekster. En KWIC-konkordans til Antonius Corvinus' *Passio* i islandsk oversættelse 1559 er under forberedelse (Jonna Louis-Jensen).

2.7. Islandske skrivere i 1600-tallet og den kulturhistoriske baggrund for deres virksomhed. En artikel er under forberedelse (Peter Springborg).

3. Oversættelser.

Instituttet medvirker ved udgivelsen af en serie af nyoversættelser af sagaer til dansk (redaktør: Peter Springborg). Oversættelserne foretages på et videnskabeligt tekstgrundlag og forsynes med indledninger og noter. Oversættere er dels instituttets videnskabelige medarbejdere, dels medarbejdere uden for instituttet med institutmedarbejdere som konsulenter. Under forberedelse er udgaver af Fostbrødrenes saga (Peter Springborg) og Egil Skallagrímssons saga (Helle Jen-

sen). I år har der desuden været arbejdet på en oversættelse af tyve þættir ved Margit Lave Rønsholdt (konsulent Helle Jensen).

Agnete Loth har oversat Jartegnabók Þorláks byskups en forna (Den gamle jærtegsbog om biskop Þorlak), se under Publikationer.

Redaktionsvirksomhed:

Jonna Louis-Jensen er hovedredaktør, Helle Jensen og Peter Springborg er medredaktører af Den arnamagnæanske Kommissions skriftserier, Bibliotheca Arnamagnæana og Editiones Arnamagnæanæ. Instituttets videnskabelige medarbejdere medvirker som konsulenter ved udgivelser i de to skriftserier i de tilfælde, værkerne udarbejdes af forskere uden for de to arnamagnæanske institutter i København og Reykjavik. I det forløbne år har der været arbejdet på følgende værker til Bibl. Arnam.: Opuscula VIII (udkommer 1984/85) og Catalogue of the Icelandic Manuscripts in the British Library af Jón Helgason; til Edit. Arnam.: Hákonar saga Hárekssonar, udg. Mirjam Lanjala (konsulent Mariane Overgaard), Mírmanns saga, udg. Desmond Slay (konsulent Jonna Louis-Jensen), Mottuls saga, udg. Marianne Kalinke (konsulent Peter Springborg), Parcevals saga, udg. Helen Maclean (konsulent Helle Jensen), Plácidus saga, udg. John Tucker (konsulent Mariane Overgaard), Tómas saga erkibiskups, udg. John Simpson (konsulent Agnete Loth), Tíodels þáttur, udg. Tove Houen Ohlsson (konsulent Jonna Louis-Jensen).

Agnete Loth er medredaktør af tidsskriftet Acta Philologica Scandinavica.

Jonna Louis-Jensen er Associate Editor of Bibliography of Old Norse-Icelandic Studies.

Peter Springborg er redaktør for en oversættelsesserie (se ovenfor).

Gæster:

François-Xavier Dillmann, Paris (12 mdr.), har arbejdet med: Magien på Island i middelalderen. Beatrice la Farge, New Canaan, Connecticut (12 mdr. fra okt.): Germanske ord for »liv«. Wilhelm Heizmann, München (8 mdr.): Norrøne plantnavne. Bruce Holloway, Berkeley, California (8 mdr.): Kongesagaer og islandsk kultur i det 13. årh.. Jenny M. Jochens, Baltimore, Maryland (7 mdr.): Kvinder i norrøn tradition: myte, idealbillede og virkelighed. James Knirk, Oslo (flere perioder): Sverris saga, Bøglunga sögur. Kaj Larsen, Åbo (3 mdr.): Purisme i færøsk.

Følgende som danske statsstipendiater: Maria Teresa Bottacchiari, Rom (4 mdr.): Bibliografiske studier over Alvismál. Diego Poli, Rom (3 mdr. fra dec.): Latinske låneord i oldislandsk.

Følgende har arbejdet på udgaver til Edit. Arnam.,

se ovenfor: Marianne Kalinke, Urbana, Illinois (3 mdr.), Helen Maclean, Manchester (5 uger). Desmond Slay, Aberystwyth (6 mdr.). John Tucker, Victoria, Canada (3 mdr.).

Kongresdeltagelse:

Eyvindur Eiríksson har deltaget i 8. Nordiske Lingvistmøde i København med følgende to foredrag: »Some Aspects of Case Marking in Icelandic« og »Jazz, jass eller djass. Om fremmed indflydelse i et sprog med puristisk tendens, med islandsk som eksempel«.

Publikationer:

Loth, A.: Den gamle jærtegsbog om biskop Þorlak. Oversat med indledning og efterord af Agnete Loth. Odense 1984, 72 s.

–: Roted fragmentum membranum, om Sanctam Luciam og Agatham AM 921, V, 4°. Festskrift til Ludvig Holm-Olsen på hans 70-årsdag den 9. juni 1984, B. Fidjestøl, E. F. Halvorsen, F. Hødnebo, A. Jakobsen, H. Magerøy, M. Rindal, s. 221–35, Øvre Ervik 1984.

Louis-Jensen, J.: "Manus eius in cophino servierunt". Til Vulgatas ps. 80.7 i islandsk oversættelse. Festskrift til Ludvig Holm-Olsen på hans 70-årsdag den 9. juni 1984, Red. Bjarne Fidjestøl et al, s. 328, Øvre Ervik 1984.

–: Oversættelse og forklaringer til den islandske Physiologus-tekst. Romanske stenarbejder 2, Jens Vellelev (red.), s. 191, Moesgård, 8270 Højbjerg 1984.

Springborg, P. (k.: Skjoldungernes saga. Oversættelser ved Karsten Friis-Jensen og Claus Lund, indledning og noter ved Claus Lund. København 1984, 154 s.

Mariane Overgaard

4: Institut for dansk Dialektforskning

Historie:

1909: Udvalg for Folkemaal nedsættes af foreningen Danmarks Folkeminder. 1922: Udvalg for Folkemaal etableres som permanent arkiv og forskningsinstitution med faste medarbejdere, adresse: Tøjhusgade 9. 1939: Udvalg for Folkemaal flytter til Universitetsbiblioteket, Fiolstræde 1. 1960: Udvalg for Folkemaal knyttes til Københavns Universitet som Institut for Dansk Dialektforskning, adresse: St. Kannikestræde 13. 1977: Institutet flytter til KUA, Njalsgade 80.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 9,6.

Professor: Inger Ejskjær.

Lektorer: Inger Bévort, Marie Bjerrum, Britta Orlík Frederiksen, Finn Køster, Jørgen Larsen, Bent Jul Nielsen, Magda Nyberg, Inge Lise Pedersen og Karen Margrethe Pedersen.

TAP: Antal årsværk: 2½.

Birthe Anshøj, Anna-Lise Bøjstrup, Marianne Hansen, Lillian Keller.

Forskningsvirksomhed:

De danske dialekter, som sprogformer og som kulturelt og socialt udtryk, er instituttets centrale forskningsområde.

Instituttet, der som institution har bestået siden 1922, har med sine betydelige samlinger en funktion som landsdækkende arkiv (i samarbejde med Institut for jysk Sprog- og Kulturforskning, ÅU) for indsamlet dialektmateriale (optegnelser og båndoptagelser). Der foregår stadig indsamling ved instituttets medarbejdere, ligesom der sendes materiale fra interesserede, herunder en kreds på ca. 100 lokale medarbejdere ud over østifterne.

Det indsamlede materiale gøres anvendeligt bl.a. ved udskrivning på ordsedler og ved aflytning af båndoptagelser. De aflyttede båndtekster lagres i et vist omfang ved hjælp af EDB.

Den videnskabelige udnyttelse af materialet kan rette sig mod dialekternes udtryksmæssige ejendommeligheder: lyd- og bøjningsforhold, lydlige og syntaktiske strukturer osv., eller mod det mere indholdsmæssige: ordforrådet, ordbetydningerne, den kulturelle baggrund osv. I begge tilfælde kan forskellige synspunkter være fremherskende: det geografiske, det historiske og andre faktorer, der er af betydning for forekomsten.

Ved siden af den rent sprogbeskrivende virksomhed arbejdes der med udforskningen af dialekternes rolle i forskellige sociale sammenhænge og i denne forbindelse også med det komplicerede samspil mellem dialekter og rigsmål i det moderne samfund.

11. Ordbogsarbejder.

1.1. Ordbog over de danske øsmål. Dette omfattende projekt kan efter sin indretning betegnes som en ordbog, men har et langt videre sigte end ordbøger i almindelighed. Ordbogen dækker hele ordforrådet (altså ikke kun de dialektale særord) i dialekterne på Sjælland, Sydøerne og Fyn (med tilhørende småøer). Der redegøres for ordenes udtale, bøjning og betydning. I artiklernes udtaleafsnit anføres lydskriftformer der er normaliseret på grundlag af fonematiske analyser af enkelt-dialekterne. Der gøres rede for ordenes bøjning,

enten ved opstillede paradigmer eller ved angivelse af hvilke bøjningsklasser ordene tilhører. Betydningsafsnittene indeholder ud over definitionen et ofte fyldigt citatafsnit, hvor ordenes anvendelse eksemplificeres. Da dialekterne fortrinsvis har været talt i bondesamfund, og da ordbogens materiale i saglig henseende fortrinsvis dækker perioden 1800-1920, indtager det 19. århundredes bondekultur en central plads i ordbogen. Redskaber, arbejdsprocesser m.m., der tilhører denne kultur, beskrives udførligt, idet det tilstræbes at klarlægge forbindelsen mellem sagforhold og sprogligt udtryk. Projektet befinder sig i redaktionsfasen, og i 1984 er redaktionen og gennemlæsningen fortsat med en række afsnit af bogstav F. Der foreligger nu ca. 3700 A4-sider trykfærdigt manuskript foruden indledning og kilde- og forkortelseslister. – Der foretages i begrænset omfang løbende supplerings af ordbogssamlingerne ved direkte optegnelser, udsendelse af spørgelister, ekscerpering af litteratur og båndoptagelser samt EDB-søgning i transskriberede båndoptagelser. Aktivitet ved ordbogsredaktionen er syv af instituttets medarbejdere, de fleste af disse i hovedparten af arbejdstiden (I. Bévort, M. Bjerrum, B. O. Frederiksen, F. Køster, J. Larsen, I. L. Pedersen, K. M. Pedersen).

1.2. Igangværende ordbogsarbejder, der dækker mindre områder, vedrører dialekten på Sydsamsø (I. Ejskjær i samarbejde med prof. emer. Poul Andersen; 1. del af dette arbejde foreligger i korrektur, mens 2. del er under korrigering og supplerings og den i 1930'erne uddøde danske dialekt i Angel (B. J. Nielsen og M. Nyberg; jvf. publikationslisten).

2. Lydlige og fonologiske undersøgelser.

2.1. Arbejdet med beskrivelse af lydsystemet i nogle vendelbodialekter har resulteret i bogen Bidrag til vendelbomålets fonologi. 1. del. Del 2, der supplerer ovennævnte, især m.h.t. det geografiske aspekt, er under forberedelse. Udvalgte temaer fra dette arbejde er behandlet i et foredrag ved 8. nordiske lingvistmøde (B. J. Nielsen).

2.2. Der arbejdes endvidere med undersøgelser over vokalsystemer og prosodiske systemer i vestjysk; der er foretaget båndoptagelser m. h. p. akustiske målinger, bl.a. af kulslispringskomplekser (samme).

3. Grammatisk-stilistiske undersøgelser.

3.1. En frekvensundersøgelse af mænds og kvinders sprogbrug i et interviewmateriale bestående af saglige og anekdotiske beretninger er afsluttet. Resultaterne er offentliggjort, og metodiske problemer med fortolkning af resultaterne er fremlagt i et foredrag ved 8. nordiske lingvistmøde (M. Nyberg og K. M. Pedersen).

3.2. I samme tekstcorpus undersøges anvendelse og frekvens af forskellige ledsætningstyper (K. M. Pedersen).

3.3. Udarbejdelse af en afhandling (til Danske Folkemål 1985) om »graduerbare« adjektiver (F. Køster).

4. Ord- og ordforrådsundersøgelser.

4.1. Specialundersøgelser over enkeltord, ordgrupper og betydningsområder, f.eks. vedrørende adjektivet *e-van* i tåsingsk (M. Bjerrum; en artikel herom fremkommer i Danske Folkemål 1985), *nikulørshuen* fra Drejø (B. O. Frederiksen), nordisk strikketerminologi (I. L. Pedersen), ordforrådet inden for betydningsfeltet »for lidt saltet« (I. Ejskjær).

4.2. Videreførelse af en undersøgelse over bestemte grupper af tyske låneord i danske dialekter: udnyttelse af spørgelistebesvarelser i Institut for jysk Sprog- og Kulturforskning; redaktion påbegyndt (M. Nyberg).

5. Dialektgeografi.

5.1. Fortsat deltagelse i arbejdet med det fælleseuropæiske sprogatlas (Atlas Linguarum Europae), herunder deltagelse (med diskussionsindlæg) i kollokvium i Aussois, Frankrig. Atlasværket dækker alle sprog og hoveddialekter vest for Ural. ALE's første publikation er udkommet, og der arbejdes med materialet til de kommende publikationer (I. Ejskjær).

5.2. Undersøgelser (herunder feltarbejde) over grænserne for forskellige accent- og stødforhold i fynsk og sjællandsk m.h.p. at forbedre grundlaget for normalisering af lydformer i Ømålsordbogen (F. Køster).

6. Sprogsociologiske undersøgelser.

6.1. Fortsat deltagelse i det fællesnordiske projekt Sproglig urbanisering – normkonflikt eller tilpasning. Delprojektet sigter mod at beskrive de sproglige virkninger af urbanisering i en fynsk oplandskommune. I det forløbne år er der arbejdet med materialeindsamling. Informanternes reaktion på sprogprøver spændende fra lokal dialekt til rigsmål testes ved hjælp af afkrydsningskemaer med ordpar af vurderende indhold, der udgør semantiske modsætninger (f.eks. *klog – dum*). Endvidere indsamles sprogprøver fra de samme informanter bestående af båndoptagelser af (især) dobbeltinterviews. Som led i dette projekt er undersøgt, i hvilken rækkefølge udvalgte fynske dialekttræk afvikles og erstattes med rigsmålstræk. Der er undersøgt 12 dialekttræk i et mindre antal tekster, og det er konstateret at disse træk kan indordnes i en implika-

tionsskala. Til forsøget er anvendt et SPSS-program. Nogle foreløbige resultater er fremlagt ved et symposium om sprogvariation; endvidere er der om samme emne udarbejdet en afhandling til Danske Folkemål 1985 (I. L. Pedersen).

7. Studier i ældre sprog.

7.1. I forbindelse med en undersøgelse af ortografien i lovhåndskriftet AM 26,8°, der er den største dansksprogede kilde fra perioden 1350-1400, vurderes dette håndskrifts betydning for diskussionen af de gammeldanske dialektkriterier, og gængse sproghistoriske metoder tages op til revision. Manuskript nær afslutning (B. O. Frederiksen).

7.2. Udarbejdelse af en afhandling, der tager kritisk stilling til teorierne om svensk påvirkning af sproget i det sydlige Danmark i vikingetiden (Hedeby). Det søges påvist, at visse historikere og navneforskere har negligeret vigtige dialektale aspekter af sagen (samme).

8. Bibliografi og biografi.

8.1. Indsamling og bearbejdelse af materiale til den refererende Bibliography of Scandinavian Philology (J. Larsen).

8.2. Biografiske studier vedrørende danske sprogforskere med henblik på bidrag til Dansk biografisk Leksikon (M. Bjerrum).

9. Samlinger.

9.1. Ømålsamlingen er forøget med ca. 5000 ordsedler, de jyske samlinger med ca. 2000. Manuskriptsamlingen er forøget med to numre. Der er foretaget 55 båndoptagelser à ca. 1 time, heraf 34 fra Øerne, 21 fra Jylland. Desuden er der indgået en række kopier, modtaget bl.a. fra Aktivhuset i Tønder.

10. Information m.v.

10.1. Der er besvaret en række henvendelser fra offentligheden vedrørende dialektale spørgsmål samt efter anmodning leveret overspilninger af dialektprøver og undervisningsmateriale til gymnasier, biblioteker, teatre m.m. Gæsteforskere har fået vejledning i og hjælp til udnyttelse af instituttets samlinger. Konsulenttjeneste er ydet i forskellig sammenhæng, bl.a. til Institut for Grænseregionsforskning.

10.2. Der er af medarbejdere ved instituttet holdt en række foredrag om danske dialekter efter henvendelse fra lokale foreninger.

Redaktionsvirksomhed:

Instituttets tidsskrift, Danske Folkemål, redigeres af instituttets publikationsudvalg, p.t. Magda Nyberg, Inger Ejkskjær og Finn Køster. Britta Olrik Frederiksen redigerer Årsberetning for Selskab for nordisk Filologi, Inger Ejkskjær er medlem af hovedredaktionen af Atlas Linguarum Europae. Jørgen Larsen er redaktør af Bibliography of Scandinavian Philology og redaktionssektretær for Acta philologica Scandinavica, Marie Bjerrum er medlem af Dansk Sprognævn samt nævnets arbejdsudvalg og tremandsudvalget vedrørende den nye udgave af Retskrivningsordbogen.

Kongresdeltagelse:

6. Kollokvium vedrørende Atlas Linguarum Europae (Frankrig). I. Ejkskjær: Diskussionsindlæg.

8. nordiske Lingvistmøde (København). B. J. Nielsen: Om vendelbomålets fonologi – med særligt henblik på distributions- og alternationsanalysen. M. Nyberg og K. M. Pedersen: Frekvensundersøgelse af tekster. – Hvad skal man tælle?

Symposiet Zur Sprachvariation mit besonderer Berücksichtigung des dänisch-deutschen Grenzgebietes (København). I. L. Pedersen: »Urbanisierung und Sprachvariation«. Bericht über eine laufende Ortssprachenuntersuchung auf Fünen.

Publikationer:

Bjerrum, M.: L.F.A. Wimmer. Dansk biografisk Leksikon, bind 15, Sv. Cedergreen Bech (red.), s. 569–71, København 1984.

– : Karl Verner. Dansk biografisk Leksikon, bind 15, Sv. Cedergreen Bech (red.), s. 404–05, København 1984.

– : Inger Ejkskjær. Dansk biografisk Leksikon, bind 16, Sv. Cedergreen Bech (red.), s. 277–78, København 1984.

– : Niels Åge Nielsen. Danske biografisk Leksikon, bind 16, Sv. Cedergreen Bech (red.), s. 340, København 1984.

– : Anders Bæksted. Dansk biografisk Leksikon, bind 16, Sv. Cedergreen Bech (red.), s. 268–69, København 1984.

Ejkskjær, I.: Wangjællem og Småløwuerde. Det er sam-sisk. Ord og Sag 4, s. 37–43, Århus 1984.

– : Danske dialektale adjektiver på –let(t)/–løddet og –lagt i skandinaviske belysning. Florilegium Nordicum. En bukett nordiska språk- och namnstudier tillägnade Sigurd Fries den 22. april 1984, Humanistiska fakulteten, Umeå universitet (red.), s. 91–98, Stockholm 1984.

Ejkskjær, I.e.a.: Atlas Linguarum Europae. Vol. I. As-sen, Holland 1983, 177+20KORT s.

Frederiksen, B.O.: En dansk Mechtild-tradition? En

undersøgelse af nogle gammeldanske bønner. Kø-benhavn 1984, 180 s.

Nielsen, B.J.: Der dänische Dialekt in Angeln. Dar-stellung eines Wörterbuchprojektes. Kopenhage-ner Beiträge zur germanistischen Linguistik 21, s. 117–33, København 1983.

– : Kommentarer til: Jørn Lund: DIX – et middel til måling af regional variation. Rapport fra konferen-cen om dialektens betydning for skoleforløbet den 5.–9. september 1983, Institut for dansk sprog og litteratur, Danmarks Lærerhøjskole, s. 43–53, Kø-benhavn 1983.

– : Signalement af vendelbomålet. Ord og Sag 4, s. 25–36, Århus 1984.

– : Bidrag til vendelbomålets fonologi. Del I. Dialek-ten i Tornby. København 1984, 304 s.

– : Kommentarer til: Jørn Lund: DIX – et middel til måling af regional variation. Rapport fra konferen-cen om dialektens betydning for skoleforløbet den 5.–9. september 1983, Institut for dansk sprog og litteratur, Danmarks Lærerhøjskole (red.), s. 43–53, København 1983.

– : Der dänische Dialekt in Angeln. Darstellu ng eines Wörterbuchprojektes. Kopenhagener Beiträge zur germanistischen Linguistik 21, s. 117–33, Køben-havn 1983.

Pedersen, I.L.: En fæstebondes liv (anmeldelse). For-tid og Nutid bind XXXI, hæfte 3, s. 240–41, Kø-benhavn 1984.

Pedersen, K.M., Nyberg, M.: Når bønder fortæller. En frekvensundersøgelse af mænds og kvinders sprogbrug i et interviewmateriale bestående af sag-lige og anekdotiske beretninger. Danske Folkemål 26, s. 246, København 1984.

Bent Jul Nielsen

5: Institut for Navneforskning*Stab:*

VIP: Antal årsværk: 8 + ¼ (langtidsledig).

Professor: J. Kousgård Sørensen.

Lektorer: G. Albøge, V. Dalberg; G. Fellows-Jensen, B. Jørgensen, E. Villarsen Meldgaard, B. Hjorth Pe-dersen, L. Weise.

TAP: Antal årsværk: 2.

L. Hansen, H. Olufson, T. Thystrup.

Forskningsvirksomhed:

Institut for navneforsknings forskningsområde er egennavne, hovedsagelig stednavne og personnavne. Hovedvægten lægges på tolkning af navne, lingvisti-ske analyser af navne som sproglige størrelser, socio-nomastiske analyser af navne i deres funktion, samt udnyttelse af navne som historisk kilde.

1. Danske stednavne.

1.1. Instituttets samlinger af navneformer suppleres og revideres til stadighed og der arbejdes både på regionale udgaver og på undersøgelser af forskellige afgrænsede navnetyper. Udgivelsen af Stednavne i Ringkøbing amt er afsluttet i årets løb (ved G. Albøge) og under forberedelse er Stednavne i Københavns amt (ved B. Jørgensen), Stednavne i Sorø amt (ved L. Weise) og Svendborg amts naturnavne (ved B. Hjorth Pedersen). Arbejdet med en udgivelse af Stednavne i Thy og Hanherrederne (ved G. Albøge) er påbegyndt.

1.2. Bearbejdelsen af danske sø- og ånavne fortsættes (ved J. Kousgård Sørensen). En undersøgelse er i gang af personnavne i danske sogne navne med hensyn til fordeling af typer og sammensætninger (ved B. Hjorth Pedersen). Undersøgelsen af danske inge navne videreføres (ved L. Weise). Til brug for EDB-behandling af navnetypen er der indkodet en række nye oplysninger. Det drejer sig om litteraturhenvisninger, udtaleformer og betydningsangivelser. Endelig er belægsantallet på de enkelte navne blevet udbygget således, at de kan danne grundlag for en specifik behandling af ing(e)-suffixets systematiske fordeling og brug. Der er arbejdet videre med de problemer der er forbundet med EDB-behandling af 'utolkede stednavne' (L. Weise) og vejen er nu åbnet for inddatering af instituttets store marknavnesamling så snart arbejdskraften kan skaffes eller frigives til dette tidkrævende arbejde.

2. Stednavnes form.

2.1. Retskrivningslisten for Jylland bliver andet bind af en samlet udgave af autoriserede stednavne i Danmark. Listen bygger på ældre lister udgivet amtsvis. Disse lister er blevet revideret, og nye navne er tilføjet i samarbejde med Geodætisk Institut og Post- og Telegrafvæsenet. Et underudvalg under Stednavneudvalget har i løbet af 16 møder gennemgået navnematerialet efter de retskrivningsprincipper, som står anført i forordet til første bind, Fortegnelse over stednavne i amterne øst for Lillebælt. Instituttet har været repræsenteret i underudvalget ved B. Hjorth Pedersen, der har ansvar for den daglige ledelse af dette projekt.

2.2. Stednavne i bestemt form er titel på en undersøgelse, der beskæftiger sig med bestemthedsformens opkomst og udbredelse indenfor forskellige navnekategorier (ved G. Albøge). En undersøgelse over slægtsnavnet og dets former i danske herregårdsnavne (ved V. Dalberg) er foreløbig afsluttet med ganske overraskende resultater vedrørende nul- og -(e)n-sammensætnings kronologi og semantik. En gennemgang af engelske stednavne, der er nedskrevet i kilder fra før

år 1010, viser at forbavsende mange navne undergik strukturændringer mellem dannelsesøjeblikket og deres fastfrysning i den centralt forfattede kilde Domesday Book fra 1086 (ved G. Fellows-Jensen).

3. Stednavne i brug.

3.1. Som delundersøgelser i et projekt om stednavneskifter har der været arbejdet med epexegetiske tilføjelser til stednavne og på en redegørelse for begrebet og termen partielt stednavneskifte (ved V. Dalberg), mens en anden undersøgelse har været koncentreret om navnet Yorks ualmindeligt komplicerede udviklingshistorie (ved G. Fellows-Jensen). Endelig er den måde hvorpå en bestemt lokalitetsart (gader) siden middelalderen gradvis dækkes med navne blevet undersøgt, specielt på basis af udviklingen i København (ved B. Jørgensen).

4. Stednavne som historisk kilde.

4.1. Instituttets store og voksende samling af Danelagsnavne udnyttes som kilde til vidnesbyrd om vikingetidsbosættelser i England (ved G. Fellows-Jensen). En behandling af navne i det nordvestlige England og det sydvestlige Skotland vil udkomme i begyndelsen af 1985. En sammenligning mellem navne i Danelagen og navne i egne koloniseret af norske vikinger er under forberedelse (G. Fellows-Jensen).

5. Personnavne.

5.1. Det centrale projekt indenfor personnavneforskning er Danmarks eftermiddelalderlige personnavneordbog (ved E. Villarsen Meldgaard, B. Hjorth Pedersen og J. Kousgård Sørensen). Ordbogen skal rumme fornavne og efternavne fra 1513 til 1700 fra Danmark (samt dansksprogede områder i Sydslesvig og fra Skåne indtil 1658) på ca. 20.000 personer, fordelt i fire halvtredsårsperioder på begge køn og fire stænder i seks geografiske zoner. Ordbogen bygger i princippet på trykt materiale. Navne på fiktive personer medtages ikke.

5.2. Projekterne Patronymer i Danmark (ved J. Kousgård Sørensen), Københavnske fornavne 1650-1950 (ved E. Villarsen Meldgaard) og Sociale aspekter på moderne danske fornavne (ved B. Hjorth Pedersen) fortsættes. De danske slægtsnavnes historie i nyere tid undersøges (ved E. Villarsen Meldgaard) og en behandling af obligatorisk eller valgbetinget opkaldelse inden for ældre dansk personnavnegivning er under forberedelse (ved B. Jørgensen). Generelle problemer i forbindelse med den etymologiske tolkning af personnavne i middelalderlige kilder og identificering af navnenes bærere studeres med udgangspunkt i Domesday Book (ved G. Fellows-Jensen). Studier i personnavne-

skik uden for Europa udføres løbende (ved B. Hjorth Pedersen).

6. Andre projekter.

6.1. Sammen med lektor Iver Kjær fortsætter J. Kousgård Sørensen arbejdet med 8-binds udgaven af Danmarks gamle ordsprog. Sagregistre til Sokkelund herreds tingbøger er færdig udarbejdet af J. Kousgård Sørensen og ordbogsredaktør Ebba Hjorth.

7. Konsulentvirksomhed.

7.1. I forbindelse med rådgivningen af Kirkeministeriet og Justitsministeriet om personnavnesager foretages en række punktstudier, dels af navnenes etymologi, dels af deres udbredelse (ved B. Hjorth Pedersen). Endvidere rådgives om de personnavne, der optages på Kirkeministeriets lister over godkendte navne, samt om de sproglige principper, der må følges, når nye og/eller fremmede navne ønskes godkendt.

Redaktionsvirksomhed:

E. Villarsen Meldgaard er medredaktør af *Studia anthroponymica Scandinavica* og J. Kousgård Sørensen medredaktør af *Namn och Bygd*. V. Dalberg, G. Fellows-Jensen, B. Jørgensen og J. Kousgård Sørensen har redigeret *NORNA-rapporter 26, Bebyggelsers og bebyggelsesnavnes alder*. Bent Jørgensen er redaktør af *Nordisk navneforskerregister* og af et festskrift, der skal udkomme i anledning af Stednavneudvalgets 75-års jubilæum i 1985. G. Fellows-Jensen har sammen med lektor Niels Lund redigeret *Tredie tværfaglige Vikingsymposium*, Københavns Universitet 1984.

Gæster:

Dr. R. Rentenaar, P. J. Meertens-Instituut voor Dialectologie, Volkskunde en Naamkunde, Amsterdam, har arbejdet på instituttet i flere perioder.

Lindsay Macgregor, St Andrews University, har arbejdet på instituttet fra januar til maj.

Publikationer:

- Albøge, G.: *Stednavne i Ringkøbing Amt. Bølling Herred, Nørre Horne Herred*. Indledning og registre. København 1984, LVI+162 s.
- Dalberg, V., Sørensen, J.K.: *Bygd og herred og bygdeherred*. *Namn och Bygd* 72, s. 76–89, Uppsala 1984.
- : *Nordisk namnforskning 1983, Danmark*. *NORNA-rapporter 27*, s. 123–38, Uppsala 1984.
- , Fellows-Jensen, G., Jørgensen, B., Sørensen, J.K.: *Bebyggelsers og bebyggelsesnavnes alder*. *NORNA-rapporter 26*. Uppsala 1984, 340 s.
- Fellows-Jensen, G.: *Place-Name Research in Scandinavia 1960–1982, with a select bibliography*. *NAMES. Journal of the American Name Society* Vol. 32, No. 3, s. 267–324, New York 1984.
- : *Viking settlement in the Northern and Western Isles – The place-name evidence as seen from Denmark and the Danelaw*. *The Northern and Western Isles in the Viking World*, Alexander Fenton and Hermann Palsson (red.), s. 148–68, Edinburgh 1984.
- Jørgensen, B.: *Danske Marknavnes alder*. *Onomastisk datering*. *Fortid og nutid XXXI*, s. 11, København 1984.
- : *Danske marknavnes alder*. *Onomastisk datering*. *Fortid og nutid XXXI*, hæfte 4, s. 259–69, Odense 1984.
- Meldgaard, E.V.: *Dansk fornavneskik i 1600-tallet*. *Selskab for nordisk filologi Årsberetning 1981–82*, s. 15–19, København 1984.
- : *De danske slægtsnavnes historie i nyere tid*. *Studia anthroponymica Scandinavica* 2, s. 39–53, Uppsala 1984.
- Sørensen, J.K.: *Navn og bebyggelse. Om-rød i Nordsjælland*. *Bebyggelsers og bebyggelsesnavnes alder*. *NORNA-rapporter 26*, Vibeke Dalberg, Gillian Fellows-Jensen, Bent Jørgensen, John Kousgård Sørensen, s. 215–28, Uppsala 1984.
- : *Patronymer i Danmark i Runetid og Middelalder*. København 1984, 220 s.
- : *Danske sø- og ånavne 5, M–R*. København 1984, 456 s.

Gillian Fellows-Jensen

Øvrige europæiske Sprog

I: Engelsk Institut

Historie:

I sommeren 1966 fik faget engelsk indrettet institut i Store Kannikestræde 18, men instituttet fik først tillagt annuum i finansåret 1966/67. Pr. 1. februar 1970 flyttede Engelsk Institut til Højbro Plads 7 og fik derudover i januar 1972 tildelt lokaler i Lille Kirkestræde 1 og i januar 1974 i Købmagergade 52, hvor studienævnet fik kontor. Undervisningen fandt fortsat sted i universitetets bygninger i den indre by, medens instituttets øvrige funktioner var fordelt på de nævnte tre adresser med administrationen placeret i Lille Kirkestræde indtil udflytningen til Njalsgade i januar 1976. På dette tidspunkt var Amagerbyggeriet langt fra afsluttet, og først efter et års tid var samtlige de instituttet tiltænkte lokaler disponible. En del af disse lokaler har Engelsk Institut i de siden da forløbne år igen måttet afgive i takt med reduktionen i både studerendes og læreres antal.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 39, 75.

Professorer: Eric Jacobsen, Paul Levine, Bent Nordhjem, Holger Steen Sørensen, Arne Zettersten.

Gæsteprofessorer: William V. Davis, Alan Wolfe.

Lektorer: H. E. Andersen, Grå Borup-Nielsen, Graham Caie, Anne Clauss (orlov), Bent Conrad, Niels Davidsen-Nielsen, Cay Døllerup, Dorrit Einersen, Else Fausbøll, Allan Findlay, Claus Færch, Niels Bugge Hansen, Arnt Lykke Jakobsen, Inge Kabell, Christian Kock, Hanne Lauridsen, H. O. Marquardsen, Jørgen Erik Nielsen, Ingeborg Nixon, Holger Nørgaard, Viggo Hjørnager Pedersen, Gorm Schou Rode, Henrik Rosenmeier, Bruce Clunies Ross, Steen Schousboe, Jørgen Sevaldsen, Niels Jørgen Skydsgaard, James Stewart, Henrik Strandgaard, Niels Thorsen, Torben Thrane, Henning Ørum.

Seniorstipendiater: Kirsten Haastrup, Henrik Specht. Kandidatstipendiater: Birgit Henriksen, Jørgen Staun.

Eksterne lektorer: Lene Koch, Ole Vadmand.

Undervisningsassistenter: Dorte Albrechtsen, Hanne Carlsen, Jens Bechsgaard Christensen, Gunver Hasselbalch, Ebbe Klitgaard, Tine Knudsen, Jean Lundskær-Nielsen, Henrik Nepper-Christensen, Thomas Skou Olsen, Lise Trock-Jansen.

Udenlandsk stipendiat: Ami Tzuberly.

Langtidsledige akademiske medarbejdere: Elisabeth Bense, Ole Munch-Pedersen, Gregory Stephenson.

Akademisk medarbejder ved Vesteuropastudier: Hannelene Toft Jensen.

Forskningsstipendiat: Jane Rosenkilde Jacobsen.

TAP: Antal årsværk: 5, 7.

Elisabeth Dehn (elev), Birte Erichsen, Bente Gammeltoft, Michael Junker, Ditte Laursen, Eva Nørregaard, Annette Rasmussen, Birgitte Sneum.

I årets løb har ansættelsesproceduren fundet sted vedrørende den overtallige stilling i engelsk sprog, som instituttet testamentarisk har fået skænket efter overstenograf, mag. art. Edvard Giese; stillingen besættes i begyndelsen af 1985.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsområde er det engelske sprog og den kultur, der bæres af sproget, og omfatter stort set alle områder inden for sprog, litteratur og kultur i hele den engelsksprogede verden. Hertil kommer, at engelsk i dag er langt det mest anvendte sprog i alle former for internationalt arbejde. Fagets forskningsområde er således uhyre udstrakt, hvortil kommer, at vi inden for fagets forskellige områder i vid udstrækning tilgodeser såvel teoretiske og metodiske som praktiske forskningsinteresser.

Forskningsaktiviteten udøves inden for følgende tre hovedområder:

I) Det engelske sprog. Der forskes i sprogets historie samt i moderne sprog, primært britisk og amerikansk engelsk.

II) Den engelsksprogede litteratur og kultur. Igen ligger hovedvægten på Storbritannien og USA, men der forskes desuden i litteratur fra andre engelsksprogede områder (Australien, Afrika samt anglokeltsk litteratur).

III) De samfundsforhold, der eksisterer eller har eksisteret i de engelske sprogområder, navnlig Storbritannien og USA.

Inden for alle tre områder spores en stigende interesse for at anlægge en specielt dansk synsvinkel, så at der f.eks. sammenlignes mellem engelsk og dansk (kontrastiv sprogbetragtning), eller man interesserer sig for, hvordan engelsk sprog og kultur modtages og anvendes i Danmark (f.eks. sprogundervisning og litterær reception). Institutet lægger i denne sammenhæng vægt på skabelsen af et forskningsmiljø, der står i frugtbar vekselvirkning med den internationale forskning på området og instituttets danske omgivelser.

Endelig bør det nævnes, at instituttets virksomhed i visse tilfælde overskrider sprogrænsen: Dels undervises og forskes her i gotisk og irsk, to sprog med stor historisk og geografisk berøring med engelsk, dels fører opgaverne undertiden forskeren ud i et beslægtet emne i et andet sprog- eller kulturområde. En naturlig følge heraf er en høj grad af tværfaglighed på Engelsk Institut og en stigende grad af samarbejde med andre, det være sig personlige, men ofte særdeles velfungerende kontakter eller mere organiserede forbindelser.

Tilsvarende findes der inden for instituttets forskning dels projekter med deltagelse af flere medarbejdere, dels individuelle projekter.

1. Sprogforskning.

1. Fremmedsprogspædagogik.

1.1. Projekt i fremmedsprogspædagogik (PIF):

Dette projekt blev startet i 1972; det er tværfagligt og omfatter både lærere og studerende ved Engelsk Institut samt forskere ved andre discipliner i ind- og udland. Det ledes af Claus Færch, og flere af undersøgelserne støttes af Statens humanistiske Forskningsråd.

Inden for instituttets rammer har medarbejderne afholdt en ugentlig seminarrække om fremmedsprogspædagogiske emner for forskere og sprog lærere på alle undervisningstrin, og uden for det har de afholdt kurser på Amtscentraler og for pædagogikumkandidater (Claus Færch; Birgit Henriksen); kurser for norske studieelektorer (Claus Færch), islandske dansklærere (Birgit Henriksen), og danske engelsklærere (Claus Færch; Kirsten Haastrup). De er blevet inviteret som gæsteforelæsere i Skotland, Norge og Vesttyskland (Claus Færch), samt Sverige og Finland (Kirsten Haastrup). Endelig har projektets medarbejdere deltaget som foredragsholdere ved kongresser i Storbritannien og Belgien (Claus Færch; Kirsten Haastrup). Forskningsmæssigt omfatter projektet fem undersøgelser:

1.1.1. En undersøgelse af ordforrådet i danske elevers skriftlige arbejde på engelsk under inddragelse af kvantitative analysemetoder. Dette arbejde tager udgangspunkt i det af PIF indsamlede materiale (Claus Færch).

1.1.2. »Vocabulary Learning and Strategies in Reception« samler sig om den receptive (passive) side af sprogbeherskelsen hos danske gymnasieelever. I undersøgelsen medvirker 160 gymnasieelever, og projektet analyserer de strategier, de anvender for at tilegne sig ukendte ord på engelsk. Der lægges i særlig grad vægt på forholdet mellem de strategier, der bliver anvendt af elever med et relativt godt kendskab til engelsk (3. g. nysproglig), og dem, der bruges af andre med et relativt dårligt kendskab til engelsk (1. g. matematikere). Arbejdshypotesen er, at de to grupper anvender kvalitativt forskellige strategier.

1.1.3. »Procedural Knowledge« samler sig om analyser af fremmedsproget i engelsk- og tysktimer i det danske gymnasium, hvor ét af de delspørgsmål, der undersøges, er forholdet mellem kommunikation i og uden for skolen. Projektet gennemføres i samarbejde med Institut for Lingvistik, Århus (Claus Færch).

1.1.4. »Kommunikative arbejdsformer og deres anvendelighed til udviklingen af elevernes samlede sprogbeherskelse i gymnasiets engelskundervisning.« Det overordnede mål er at afprøve anvendeligheden af forskellige kommunikative arbejdsformer (f.eks. pair-work og rollespil) gennem en analyse af:

a. hvilke talehandlinger aktiviteterne søger at opøve;

b. hvorledes pragmatiske kategorier kan omsættes strukturelt og præsenteres for eleverne i den sproglige forberedelse og efterbehandling af aktiviteterne.

Sluttelig foreslås en pragmatisk funderet progression i præsentationen af aktiviteterne i undervisningen, herunder en vurdering af muligheden for at integrere disse arbejdsformer med sprogundervisningens øvrige aktiviteter (Birgit Henriksen).

1.1.5. »TAL-UD« er den danske del af et større internationalt projekt med deltagelse fra 8 lande. Projektet har til formål at sammenligne, hvorledes talehandlinger (opfordring og undskyldning) realiseres i forskellige sprog og kulturer, herunder elevsprog, under inddragelse af en række sociolingvistiske parametre. Den danske del af projektet udføres i samarbejde med Institut for Lingvistik, Århus (Claus Færch).

1.2. Andre undersøgelser.

1.2.1. Gymnasiets engelskundervisning er også genstand for et projekt »Engelskundervisningen som kulturformidling og -påvirkning«, som omtales senere under Engelsk i Danmark (Niels Jørgen Skydsgaard).

1.2.2. »Sprogtest« foregår i samarbejde med Institut for Anvendt og Matematisk Lingvistik og Institut for Psykologi og Pædagogik på Danmarks Lærerhøjskole, og gennemføres takket være en bevilling fra Tuborgfondet. Det er udadt et servicebetonet projekt, hvis formål er at gøre studerende i andre fag end engelsk bekendt med deres forståelse af læst engelsk ved begyndelsen af deres universitetsstudium. Ved en anonym tilbagemelding til deltagerne i prøven kan man advisere studerende om, hvorvidt de vil få vanskeligheder med at forstå deres faglitteratur på engelsk. Forskningsmæssigt har projektet i år studeret ordforrådets relative størrelse ved læsning. Der blev redegjort for det ved en kongres i Belgien (Cay Dollerup).

1.2.3. Endelig har man analyseret problemer ved at undervise i middelalderlig litteratur – et emne, der blev holdt foredrag om ved en kongres (Graham Caie).

2. Leksikografi.

2.1. DEMEP.

DEMEP, et akronym for »Dictionary of Early Mo-

dern English Pronunciation«, har som sigte at udarbejde et leksikon, der behandler moderne engelsk udtale fra bogtrykkerkunstens indførelse i England (i 1477) til i dag. Projektet er internationalt og omfatter USA, Storbritannien, Tyskland og Skandinavien. Dets administrative centrum er på Engelsk Institut, og her foretages excerperingen af tekster og oplysninger om udtale på såkaldte 'input slips' (leder: Arne Zettersten).

I løbet af året er der bl.a. arbejdet med at kortlægge specielt accentforhold og vokaler i de tidligste danske beskrivelser af engelsk (Inge Kabell og Hanne Lauridsen). Desuden er studiet af John Skeltons rim med henblik på brug for DEMEP videreført (Else Fausbøll).

2.2. *Engelsk Instituts Ordbogsprojekt.*

Dette projekt har været i gang siden 1975. Det omfatter registrering af nydannelser i engelsk og dansk samt mere teoretisk arbejde inden for semantik og leksikologi (leder: Viggo Hjørnager Pedersen).

Arbejdet med udgivelsen af 3. udgave af Vinterberg og Bodelsens dansk-engelske ordbog nærmer sig tæt sin afslutning.

I forbindelse med oprettelsen af et leksikografisk center for fakultetet vil ordbogsprojektet dog overgå hertil i 1985, og i denne forbindelse vil nogle af instituttets medarbejdere lægge en vis del af deres forskning ved dette center (Grå Borup-Nielsen, Jørgen Erik Nielsen, m.fl.).

2.3. *Andet.*

Der foretages konsulenttjeneste i forbindelse med udgivelsen af Gades dansk-engelske og engelsk-danske ordbøger (Graham Caie).

3. *Sproglig grundforskning og moderne engelsk sprogbeskrivelse.*

3.1. Projektet »Kasusrelationer«, beskriver universelle, underliggende relationer mellem nominaler og verber (Henning Ørum).

3.2. Projektet »En begrebsanalyse af de talehandlings-teoretiske grundbegreber«, behandle disse grundbegreber (f.eks. performativ, lokutionær, illokutionær og perlokutionær handling), samt handlingsbegrebet som sådan (Holger Steen Sørensen).

3.3. »Nominalised Phrasal Verbs« beskriver en type orddannelse der vinder frem på moderne engelsk. Det er substantiver sammensat af en verbalstamme efterfulgt af enten en præposition eller en adverbial partikel (f.eks. ord af typen »breakdown«, »fallout«, »hangover«, »mixup«). Formålet er at fastslå udbredelsen af denne slags ord i forskellige teksttyper og perioder,

og at bestemme deres semantiske indhold (Bent Nordhjem).

3.4. I »Komplementer og komplementering« arbejdes der med det grammatiske komplementeringsbegreb, både teoretisk og praktisk samt kontrastivt dansk-engelsk. (Komplementer er de dele der er nødvendige i en sætning bortset fra subjekt og verbum (f.eks. kan man ikke blot sige »*he abandoned«; det kræver et objekt: »he abandoned the ship«). Til at få fastlagt og defineret begrebet bruges ikke bare grammatisk teori, men også en databaseret undersøgelse af engelsk og dansk. I fortsættelse af tidligere arbejder er der i øvrigt blevet holdt fire gæsteforelæsninger efter invitation i Warszawa om referentielsemantiske og alment lingvistiske emner (Torben Thrane).

4. *Ældre sprog.*

4.1. Der bliver foretaget en undersøgelse af forholdet mellem den gotiske tekst »Skeireins« (fra omkring det 5. årh.) og arianismen (Henning Ørum).

4.2. Arbejdet med en sproglig kommentar til den oldengelske tekst »The Battle of Maldon« med en nyvurdering af teksten og behandling af faglitteraturen nærmer sig sin afslutning (H. E. Andersen).

II. *Litteratur- og kulturforskning:*

1. *Engelske middelalderstudier.*

1.1. To af instituttets medarbejdere er tilknyttede Middelaldercentret og arbejder på bidrag til en af dette planlagt bog »Middelalderens Mennesker«, dels en artikel om »En skuespiller i 1300-tallets England« (Graham Caie), dels en artikel om Margery Kempe (Dorrit Einersen). Sidstnævnte er endvidere medarbejder ved en kommende antologi om »Attitudes to Women in Medieval English Literature«.

1.2. Flere udgivelser af middelaldertekster er undervejs, således arbejdes der på en udgivelse af de i Rigsarkivet fundne fragmenter af et oldengelsk håndskrift indeholdende dele af Ælfrics »Catholic Homilies: Fifty-six Ælfric Fragments« (Else Fausbøll).

1.3. Endvidere forberedes der en tekstkritisk udgave af det oldengelske digt »Judgment Day II« samt af digtets latinske kilde, Bedas »De die iudicii« (Graham Caie). Dette arbejde har endvidere sat sig spor i to gæsteforelæsninger, som Graham Caie har holdt i Helsingfors og Åbo.

2. *Engelsk i Danmark.*

Inden for projektet »Engelsk i Danmark« undersøges

den engelsksprogede verden, som den manifesterer sig i Danmark. Projektet omfatter studier i nogle af det danske samfunds forskellige kulturelle forbindelser med de engelsktalende lande. Der arbejdes med tre delprojekter:

2.1. »Oversættelsehistorie«, specielt en beskrivelse af den danske reception af engelsk skønlitteratur gennem tiderne (Arnt Lykke Jakobsen).

2.2. »Engelskundervisning som kulturformidling og -påvirkning«, her arbejdes der med pensumanalyser inden for gymnasiets forskellige grene med henblik på en kortlægning og diskussion af engelskundervisningens indhold (Niels Jørgen Skydsgaard).

2.3. »Charles Dickens i Danmark«, her arbejdes der med løbende registrering og behandling af nyt materiale (nyoversættelserne) med henblik på en stærkt udvidet og ajourført udgave af den tidligere på året publicerede lille oversigt (Jørgen Erik Nielsen).

3. Individuelle forskningsprojekter.

3.1. Flere af instituttets medarbejdere beskæftiger sig med renæssancen; således arbejdes der med den italienske førhumanisme som forstadium til den europæiske humanisme, herunder Francesco da Barberino med særligt henblik på hans kærlighedsopfattelse, hans selvkommentar og hans selvillustrationer set i forbindelse med samtidens billedkunstneriske praksis (Eric Jacobsen). Specielt inden for den engelske renæssancelitteratur arbejdes der med en række opgaver, således en undersøgelse af de ovidianske og vergilianske elementer hos Shakespeare (Hanne Carlsen), en bog om »London and the Renaissance English Drama« (Allan H. Findlay) og en kommenteret udgave af Caxtons oversættelse af Ovids »Metamorfoser« for The Early English Text Society (Holger Nørsgaard). Sidstnævnte er endvidere i gang med flere artikler med emner fra renæssancen, således Caxton, Thomas Lodge og Shakespeare.

3.2. Det klassiske Philemon og Baucis-motiv i litteraturen og billedkunsten, med udgangspunkt i forfatterholdningen hos Ovid, Swift m.fl., er genstand for en undersøgelse af skiftende epokers menneske- og samfundssyn (Hanne Carlsen). Samme beskæftiger sig også med en analyse af Shelleys oversættelse af Platons »Symposium«. En anden undersøgelse inden for det 19. århundrede drejer sig om en Claude Lorrain-tegning som formodet forbillede for en passage i Keats' »Ode on a Grecian Urn«; et foreløbigt manuskript foreligger (Grå Borup-Nielsen). En artikel »Byrons Mazeppa, en romantisk versfortælling« er blevet færdiggjort til en planlagt tværfaglig bog om

romantikken (Jørgen Erik Nielsen). Samme arbejder på et færdiggøre et bibliografisk og receptionshistorisk værk om den russiske litteratur i Danmark i det 19. århundredes første halvdel. På den af Det danske Sprog- og Litteraturselskab iværksatte udgave af arkæologen P. O. Brøndsteds rejsedagbøger er arbejdet med teksten afsluttet, og der arbejdes på noter og registre (Gorm Schou Rode).

3.3. Inden for det 20. århundredes litteratur er der studier i gang over Kipling i form af et forsøg på at nylæse hans forfatterskab, der så ofte overses (H. O. Marquardsen); over D. H. Lawrence med henblik på færdiggørelse af en artikel om hans kvindesyn til en planlagt Lawrence-antologi (Dorrit Einersen); samt over den sociale realisme i britisk lyrik i trediveerne (specielt Auden-gruppen) med særlig interesse for sammenhængen mellem form og visuelt indhold (Henrik Strandgaard).

3.4. Hvad litteraturen uden for Storbritannien angår, arbejdes der støt med afrikansk litteratur: Allan H. Findlay har foreløst derom på en kongres i London og arbejder fortsat på en antologi af engelsksproget afrikansk litteratur.

3.4.1. Inden for moderne australsk litteratur og kultur arbejder Bruce Clunies Ross med flere emner, således Les A. Murrays poesi, og han har foreløst om australsk litteratur ved kongresser i Sitges, Spanien og i Bern. En udgave af den australske komponist Percy Graingers essays og foredrag er omtrent klar til udgivelse (Bruce Clunies Ross).

3.4.2. Inden for den amerikanske litteratur er udkommet en artikel om »Der neue Realismus in der zeitgenössischen nordamerikanischen Literatur«; i øvrigt er der især blevet arbejdet med to forfattere, nemlig E. L. Doctorow og Robert Lowell; om Doctorow er bogen »E. L. Doctorow« nu afsluttet (Paul Levine); Lowells digtning er emnet for en undersøgelse, der tilstræber at påvise i hovedtræk såvel som i detaljer hans brug af citater og allusioner og derigennem konstatere hans opfattelse af sig selv som digter (Henrik Rosenmeier). Samme er endvidere beskæftiget med udgivelsen af et udvalg af irske fortællinger og eventyr.

3.4.3. Hermed er vi kommet ind på det anglo-keltiske og keltiske område; her er der en undersøgelse i gang af kilderne til Giraldus Cambrensis' skrift »Topographia Hiberniæ« fra det 12. århundrede (James Stewart). Samme har flere andre arbejder i gang og har næsten færdiggjort en artikel om professor Holger Pedersens korrespondance vedrørende keltisk. James Stewart deltager desuden i udgivelsen af irske folkesagn og irske ordsprog og har holdt forelæsninger om disse emner ved kongresser i Bergen og Graz.

3.5. Af mere generelle eller teoretiske emner arbejdes der med komediegenrens udvikling i nyere engelsk dramatik (Niels Bugge Hansen) og med romanen, specielt den engelske romans fremkomst i det 18. århundrede under indtryk af sækulariseringsprocessen i samfundet (Niels Jørgen Skyds-gaard). Samme er endvidere beskæftiget med litteraturpædagogik, idet han arbejder med litterære tekster som genstand for læsning, samtale og undervisning. Amerikaneren John Deweys og danskeren C. N. Starckes pædagogiske tanker er emnet for en igangværende komparativ undersøgelse (Grå Borup-Nielsen).

III. Forskning i historie og samfundsforhold.

1. Forskningen i den samfunds-faglige faggruppe på instituttet samler sig især om amerikanske og britiske politiske traditioner og ideologier i de sidste hundrede år.

1.1. Der er således en undersøgelse af engelsk-amerikansk politik i forhold til den nyordning der fandt sted af det europæiske kolonisystem efter 1945 (Jørgen Sevaldsen).

1.2. Et andet projekt, »Reconstructing the Nation: Woodrow Wilson and the Origins of American Progressivism, 1875-1902« er en analyse af Wilsons akademiske forfatterskab for at redegøre for hans politiske og økonomiske tanker inden han begyndte at gøre politisk karriere (Niels Thorsen).

1.3. Og et tredje projekt, »Dansk-engelske forbindelser efter 1945« udforsker britisk økonomisk, politisk, kulturel og ideologisk »tilstedeværelse« i Danmark (Jørgen Sevaldsen).

1.4. Herudover har medarbejderne i faggruppen holdt gæsteforelæsnings i Norge (Jørgen Sevaldsen), og deltaget som forelæsere i faglige konferencer om amerikanske forhold (Niels Thorsen). Endvidere har de været medarrangører og holdt foredrag ved seminarer for gymnasielærere (Jørgen Sevaldsen), hjulpet gymnasielærere til at sammensætte tekster i samfundsforhold (Jørgen Sevaldsen), afholdt en lang række regionalmøder og internatkurser for gymnasielærere, og deltaget aktivt i arrangementer ved Industrirådet vedrørende eksport til USA (Niels Thorsen).

IV. Formidling og tværfaglige kontakter.

På en vis måde er al instituttets forskning (og undervisning) formidling, men i løbet af de seneste år har konturerne af klare formidlingsområder, der i alle tilfælde spænder fra det strengt forskningsmæs-

sige til det populariserende, afdiget sig stedse tydeligere. Det er dels sproglig formidling, især oversættelse, og dels kulturel og litterær formidling. Og hertil kommer en større vifte i de tværfaglige kontakter.

1. Oversættelse.

1.1. En undersøgelse af en oversættelseshistorie, der beskriver den danske reception af engelsk skønlitteratur gennem tiderne har således kunnet udmøntes i foredrag for Dansk Forfatterforenings oversættelsesafdeling om danske oversættelser (Arnt Lykke Jacobsen og Henrik Rosenmeier), samt i en redegørelse for begrebet »lokalisering« i oversættelse der er under trykning (Arnt Lykke Jacobsen).

1.2. En analyse af begrebet »kontrol« i strengeste forstand i forskellige sammenhænge i oversættelse, tolkning m.v., blev fremlagt som foredrag ved en kongres i Bruxelles og er nu afsluttet (Cay Dollerup).

1.3. Instituttet har herudover i efterårssemestrets løb været vært for møder i en tværfaglig gruppe, hvor man på basis af oplæg fra forskere har haft faglige diskussioner om oversættelsesproblemer.

1.4. Mere kontant er egentligt oversættelsesarbejde af f.eks. kataloger til kunstudstillinger og museer.

1.5. Medarbejderne er somme tider blevet rådspurgt om oversættelsesproblemer, f.eks. ang. tekstning og lign. fra Danmarks Radio.

2. Informationstjeneste m.v.

2.1. Takket være RUA-midler havde Engelsk Institut en kort periode i 1982 en egentlig institutionaliseret informationstjeneste, der skulle betjene den danske offentlighed. Denne informationstjeneste har ikke kunnet opretholdes i 1984. Dog har en lang række af instituttets medarbejdere modtaget forespørgsler spændende fra komplicerede faglige spørgsmål til mere enkle forhold. De har gået fra en anmodning om at få retningslinier for hvornår man anvender engelske adjektiver på »-ic« over for »ical« (comic - comical), og en bibliografi over skandinavisk påvirkning af engelsk, til en anmodning om at få en redegørelse for hvordan det 19. århundredes europæere så på afrikanere. Forespørgsler af denne art kommer fra både ind- og udland: for at tage de sidste er der spørgsmål fra bl.a. Ghana, Japan, New Zealand og Frankrig.

2.2. Instituttets medarbejdere er i årets løb blevet involveret i særdeles varierede opgaver; således stillede

en institutmedarbejder spørgsmål om Shakespeare i Årets Kvit eller Dobbelt.

2.3. Et kursus i engelsk læseforståelse over 4×3 timer for nyimmatrikulerede stud. polit' er blev afholdt i efteråret. Gorm Schou Rode har afholdt et kursus for TAP-personale ved fakultetet om biblioteksbenyttelse.

3. Tværfagligt arbejde.

Et meget stort antal af instituttets medarbejdere har et tværfagligt samarbejde med kolleger ved andre institutter, hvoraf nogle er blevet nævnt.

3.1. Der er et stærkt formaliseret samarbejde med Middelaldercentret, (Dorrit Einersen, Graham Caie).

3.2. »Arbejdsgruppen vedrørende Vesteuropastudier« har Engelsk Institut som postadresse, og fra instituttet medvirker Jørgen Sevaldsen og Niels Jørgen Skydsgaard. Arbejdet, der sigter mod oprettelse af tværvideenskabelige studier af det vesteuropæiske område, har omfattet indretningen af en specialbogsamling og registrering af Vesteuropaforskning og -undervisning.

I efterårssemesteret afholdtes en konference om tværfaglige Vesteuropastudier, og instituttets medlemmer af arbejdsgruppen har deltaget i en konference for Vesteuropastudier i Storbritannien.

3.3. Afrika-studierne blev igangsat 1/9 1984 og medarbejderne fra Engelsk Institut har derved fået en øget arbejdsbyrde med bogregistrering. Den generelle tendens har været i højere grad end før at få lagt afstand til den europæiske (dvs. kolonialistiske) holdning over for kursusindholdet. I årets løb har der derfor pågået et intensivt arbejde med at oparbejde et kontaktnet af nøglepersoner i en lang række afrikanske stater. I denne forbindelse har der bl.a. været tale om brevveksling med afrikanske forskere, kongresdeltagelse som foredragsholdere og paneldeltagelse i en konference om moderne afrikansk litteratur (Allan Findlay).

3.4. »Arbejdsgruppen for psykologiske studier af litteraturoplevelsen« der omfatter et tværfagligt arbejde med Danmarks Lærerhøjskole og Psykologisk Laboratorium, KU (leder: Cay Dollerup) blev etableret med Engelsk Institut som postadresse. I årets løb er der afsluttet arbejder om folkefortællingers ontologiske status og eksistens; Grimms eventyr og deres mangel på autenticitet; problemer omkring sammenlignelig »ensartethed« i oversættelser baseret på læsernes oplevelser. Der pågår to egentlige undersøgelser.

I den ene, »Folktales«, skal der bruges 3 tekster fra forskellige kulturer (Grønland, Danmark, Tyrkiet);

her er udvælgelsen af teksterne begyndt. I den anden undersøgelse, hvor man vil kortlægge både danskeres og amerikaneres oplevelse af »samme tekst«, er materialet til den første af de ialt 3 delundersøgelser, som den omfatter, blevet gjort færdig.

Udgivervirksomhed:

Redaktionen af Publications of the Department of English bestod pr. 31.12.1984 af Graham Caie, Holger Nørgaard og Henning Ørum.

Redaktionen af Anglica et Americana bestod af Arnt Lykke Jakobsen, Steen Schousboe og Niels Thorsen.

Graham Caie er skandinavisk redaktør af The New Chaucer Society International Bibliography; Claus Færch er medredaktør af Scandinavian Working Papers on Bilingualism; Lene Koch har været medredaktør af Fanden skabte kvinden, årbog for Center for Kvindeforskning, 1984; Bruce Clunies Ross er medlem af redaktionskomiteen for the Grainger Journal, London; Niels Jørgen Skydsgaard er engelsk redaktør af Orbis Litterarum; Torben Thrane er administrerende redaktør af Acta Linguistica Hafniensia.

I 1984 er i serien Anglica et Americana udkommet Inge Kabell, Hanne Lauridsen og Arne Zettersten: Studies in Early Modern English Pronunciation. A DEMEP Publication.

Gæster og rejser:

Ami Tzuberny, stipendiat fra Israel, har siden september 1984 været i Danmark, hvor han studerer ved Engelsk Institut.

I forbindelse med sin forskning har Eric Jacobsen opholdt sig som stipendiat ved Det danske Institut i Rom i tre måneder. Viggo Hjørnager Pedersen har været på et 2 måneders forskningsophold i London, og Arne Zettersten har været på et længere ophold ved University of California Los Angeles, USA.

Kongresdeltagelse:

I årets løb har en række af instituttets medarbejdere efter indbydelse holdt forelæsninger om deres forskningsområder ved inden- og udenlandske universiteter, kongresser og konferencer. Det gælder således Graham Caie, Cay Dollerup, Allan Findlay, Claus Færch, Kirsten Haastrup, Arnt Lykke Jakobsen, Lene Koch, Viggo Hjørnager Pedersen, Henrik Rosenmeier, Bruce Clunies Ross, Jørgen Sevaldsen, Niels Jørgen Skydsgaard, James Stewart, Niels Thorsen og Torben Thrane.

Publikationer:

Caie, G.D.: On editing old english judgment day II.

- Proceedings from the second nordic conference for english studies, Håkan Ringbom, Matti Rissanen, s. 3–10, Åbo 1984.
- : The significance of marginal glosses in the earliest manuscripts of the canterbury tales. Chaucer and Scriptural Tradition, David Lyle Jeffrey, s. 337–50, Ottawa 1984.
- Clunies-Ross, B.A.: Review: Michael Morrissey, The fat lady and the astronomer. *Kunapippi VI*, 2, s. 125–26, Aarhus 1984.
- : Review: Randolph Stow, *The Suburbs of Hell*. *Kunapippi VI*, 1, s. 97–99, Aarhus 1984.
- Dollerup, C., Glahn, E., Hansen, C.R.: Issues raised by studies of passive vocabularies in reading comprehension with advanced EFL-learners. *Aila Brussels 84*. Proceedings, Haese, Jan den, and Jos, Nivette, s. 783–84, Bruxelles 1984.
- : Control of Interlingual Transmissions in Practice: Denmark as a Case Study of a Targer Language. *Aila Brussels 84*. Proceedings, Haese, Jan den and Jos Nivette, s. 1009–10, Bruxelles 1984.
- Eindlay, A.H.: *The Life and Death of William Longbeard Thomas Lodge*. Edited by Allan Findlay. København 1983, 115 s.
- Findlay, A.H.: *Andre Brink and the Challenge from Within in South Africa*. *Meddelanden Från Stiftelsen För Åbo Akademi Forskningsinstitut Proc. from the 2. Nordic Conference*, s. 10, Åbo 1984.
- Færch, C., Haastrup, K., Phillipson, R.: *Learner Language and Language Learning*. København 1984, XX s.
- Færch, C., Kasper, G.: *Ja und- og hva' så? A Contrastive Discourse Analysis of Gambits in German and Danish*. *Contrastive Linguistics*, Fisiak, Jacek (red.), s. 69–106, Berlin 1984.
- : *Strategies in Production and Reception – Some Empirical Evidence*. *Interlanguage*, Davies, Alan; Criper, Clive; Howatt, Anthony (red.), s. 49–70, Edinburgh 1984.
- , Kasper, G.: *Two Ways of Defining Communication Strategies*. *Language Learning* 34, s. 45–63, 1984.
- : *Giving Transfer a Boost – Describing Transfer Variation in Learners' Interlanguageperformance*. *Scandinavian Working Papers on Bilingualism* 2, s. 1–22, Stockholm 1984.
- Jakobsen, A.L.: 156 artikler, suppleringer og rettelser om engelsk, amerikansk og commonwealth litteratur. *Gyldendals tibinds leksikon*. Supplement, s. PASSIM, København 1984.
- , Einersen, D.: *Between antinomies and beyond: Fundamental concepts in D. H. Lawrence*. *Proceedings from the second nordic conference for English studies*, Ringbom, Håkon & Rissanen, Matti, s. 543–57, Åbo Akademi 1984.
- Nielsen, J.E.: *Charles Dickens in Denmark*. *Proceedings from the Second Nordic Conference for English Studies*, Håkan Ringbom, Matti Rissanen (red.), s. 489–96, Åbo 1984.
- Pedersen, V.H.: *Om oversættelse af danske præpositioner til engelsk*. *Print* 2 og 3, s. 1–5/27–28, København 1984.
- : *Om oversættelse af lyrik*. *Lyrik* 5. 14, s. 7–10, Odense 1984.
- Ross, B.A.C.: *The Struggle of the Modern in Australia*. *Australian Literary Studies Vol. 11, No. 3*, s. 390–94, St. Lucia, Queensland 4067, Australia 1984.
- : *Dave Dallwitz and Australian Jazz*. *Jazz, The Australasian Contemporary Music Magazine*. Vol. 3, no. 3., s. 6–8, Sydney 1983.
- Sevaldsen, J.: *Breaking the Mould without Rocking the Boat – British Politics in the 1980s*. *Proceedings from the Second Nordic Conference for English Studies*. *Meddelanden från Stiftelsen för Åbo Akademi Forskningsinstitut Nr 92*, Håkan Ringbom, Matti Rissanen (red.), s. 365–76, Åbo 1984.
- Staub, J.: *The interpretation and representation of neutralisation in generative phonology*. *Proceedings from the Second Nordic Conference For English Studies* s. 49–55, Åbo 1984.
- Staub, J., Davenport, M.: *Dependency Phonology and the First Germanic Consonant Shift*. *Folia Linguistica Historica IV/2*, s. 219–40, Poznan 1983.
- Stewart, J.: *Endnu en af Irlands Skattesproget*. *Louisiiana Revy* 3, s. 24–25, Humlebæk 1984.
- : *Aladdin in Aran: Folktales from Inis Mor, 1895*. *Papers from the 8th Congress for the Int. Society for Folk Narrative Research Vol.II*, s. 229–37, Bergen 1984.
- : *An Allusion in Allagar na hInise*. *Eigse XX*, s. 226–27, Dublin 1984.
- Thorsen, N.: *Den kolde krig – historie eller international politik? Noter om Historie og Undervisning* 79, marts 1984, s. 70–75, Odense 1984.

Viggo Hjørnager Pedersen

2: Institut for germansk Filologi

Historie:

Institut for germansk Filologi blev officielt oprettet d. 1. juli 1967. Instituttet dækker det tyske og nederlandske sprogområde samt jiddisch, men disse fags historie på Københavns Universitet er langt ældre. Således oprettedes allerede 1836 den første lærestol i faget som et lektorat i tysk sprog og litteratur; fra 1888 blev denne lærestol et professorat. Efter instituttets oprettelse ekspanderede det med den stigende studentertilgang op gennem 70'erne, og instituttet fik gentagne gange nye lokaler, indtil det i 1979 fik til huse på Kø-

benhavns Universitet Amager, Njalsgade 80. Med instituttets ekspansion blev undervisningen i discipliner som tysk historie og samfundsforhold udvidet, og nederlandsk, der sammen med frisisk hører til fagområdet, fik 1978 en selvstændig eksamensordning. På grund af de senere års besparelser er instituttet blevet noget beskåret, lokalemæssigt såvel som bemandsningsmæssigt.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 23.

Professorer: Karl Hyldgaard-Jensen, Sven-Aage Jørgensen og Per Øhrgaard.

Docent: Helge Hultberg.

Lektorer: Arne Dittmer, Mogens Dyhr, Bjørn Ekman, Niels Axel Grossert, Uffe Hansen (allokeret til Institut for litteraturvidenskab), Alfons Höger (allokeret til Center for arbejderkulturstudier), Lisbeth Falster Jakobsen, Mogens Wied Jørgensen (allokeret til Handelshøjskolen, København), Børge Kristiansen, Elisabeth Møller, Birgit Nielsen, Jørgen Olsen, Monika Wesemann (allokeret til Handelshøjskolen), Rolf Wiecker, Vibeke Winge, Geerte de Vries (fratrådt), Ingeborg Zint.

Gæstelærere: Aron Greczanik.

Seniorstipendiater: Ruth Dinesen, Niels-Erik Larsen.

TAP: Antal årsværk: 2½.

L. Wagner Boesen, G. Egelund Olsen, S. Pelch, E. Smedal.

I årets første 6 måneder beskæftigede instituttet 1 langtidslæder.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsområde omfatter de vigtigste felter inden for faget, som ud over ældre og nyere sprog og litteratur også omfatter hollandsk, frisisk, nederlandsk samt jiddisch. Forskningsvirksomheden har – traditionelt – været præget af en blanding af individuel forskning og projekter, hvori også deltager forskere fra andre institutter og universiteter. Instituttet har i årets løb arrangeret flere symposier, se nedenfor under de enkelte emnekrede.

Ud over den lingvistiske og litteraturvidenskabelige forskning, som behandler disciplinernes centrale problemer, har instituttet i de senere år tematiseret kontakten mellem dansk og tysk i en række projekter, jvf. projektbeskrivelserne nedenfor.

Instituttet har også i det forløbne år haft gode kontakter med den internationale forskning.

1. Fremmedsprogsindlæring.

1.1. Statens humanistiske forskningsråds projekt »De samfundsmæssige behov for anvendelse af fremmedsprog i Danmark« under ledelse af Karl Hyld-

gaard-Jensen fortsætter. I denne forbindelse blev 2. oplag af K. Hyldgaard-Jensen og F. Schmoe: »Der Bedarf der Gesellschaft an Fremdsprachenkenntnissen« tilrettelagt og udgivet i oktober 1984.

1.2. UNESCO-projektet »Fremdsprachenunterricht Deutsch im Dienst der Völkerverständigung, dargestellt am Beispiel der Auswahl und Behandlung literarischer Texte« blev fortsat under ledelse af K. Hyldgaard-Jensen, der aflagde delrapport på symposiet »Literatur im Unterricht« 27.8.-2.9.1984 i München.

2. Kontrastiv lingvistik.

2.1. Projektet »Dänisch-deutsch kontrastive Grammatik«, KONTRA, er beskrevet i årbogen 1975/76. Projektgruppen består af Mogens Dyhr, Cathrine Fabricius-Hansen (Oslo), Erik Hansen (Nordisk Filologi, KU), Lisbeth Falster Jakobsen, Jørgen Olsen, Monika Wesemann (Handelshøjskolen, København). KONTRA er gruppens serie til udgivelse af arbejdsberetninger. Der foreligger nu 6 bind i serien. Titlen »Nominale Satzbaupläne in Dänischen und Deutschen« (om Satzbaupläne, valens og sætningsled) vil rumme bidrag af C. Fabricius-Hansen, L. F. Jakobsen og J. Olsen). Jørgen Olsen er ansvarlig for projektets maskinlæsbare korpus. I april besøgte prof. Kurt Braunmüller, Hamburg, projektet.

2.2. Uden for dette projekt arbejder I. Zint med kontrastiv orddannelse med særligt henblik på de pragmatisk aspekter.

3. Grænseregionsforskning.

3.1. Karl Hyldgaard-Jensen har fortsat sit projekt »Mødet mellem sprogene i det dansk-tyske grænseområde i fortid og nutid, herunder også tosprogethedsproblematikken i skoleundervisningen« og fremlagde delrapport på symposiet »Sprogvariation med særlig vægt på sprogforholdene i det dansk-tyske grænseområde«.

3.2. På samme symposium fremlagdes projektet »Sprogvariation i Flensborg«. Undersøgelsen foregår som et samarbejde mellem Mogens Dyhr og Ingeborg Zint. Hovedvægten lægges på udviklingen efter 1945 i voksne flensborgeres brug af forskellige sproglige varieteter i forskellige situationer.

3.3. Niels-Erik Larsen arbejder stadig med projektet vedr. Flersprogethedsproblematikken i den nordfrisiske kommune Rodenäs (Slesvig-Holsten), hvor yderligere artikler er under udarbejdelse (jf. tidligere årgange af årbogen).

3.4. Mogens Dyhr, Ingeborg Zint, Karl Hyldgaard-

Jensen arrangerede i samarbejde med Tysk Kulturinstitut og med støtte fra Statens humanistiske Forskningsråd symposiet om »Sprogvariation med særlig vægt på sprogforholdene i det dansk-tyske grænseområde« på Tysk Kulturinstitut 5.-6. marts 1984. Foredragene herfra publiceres som KBGL-Sonderband 3 i begyndelsen af 1985.

4. Leksikografi.

4.1. Under projektet »Dansk-Tysk Ordbog« (DTO) er man i løbet af 1984 fortsat med at udarbejde ordbogsartikler på basis af de tidligere vedtagne semantiske operationsmodeller (Elisabeth Møller, Arne Dittmer og Karl Hyldgaard-Jensen). Arbejdet sinkes dog af forskellige årsager, bl.a. gør manglen på en moderne dansk-dansk ordbog af en repræsentativ størrelse og et tilsvarende ordforråd det nødvendigt, at ordbogsgruppens medarbejdere må bruge en uforholdsmæssig stor del af deres tid på det danske corpus; de økonomiske stramninger har gjort det nødvendigt at give afkald på studentermedhjælp, og Mogens Wied Jørgensen (Handelshøjskolen, København) har opgivet sit hverv som medredaktør. Trods alt er det imidlertid lykkedes at færdigbearbejde ca. 25% af ordbogsmanuskriptet, således at det kan EDB-behandles.

4.2. I samarbejde med Engelsk Institut arrangerede Karl Hyldgaard-Jensen et Symposium om leksikografi 16.-17. maj 1984, hvor Arne Dittmer og Elisabeth Møller deltog med indlæg. Alle foredrag fra dette symposium vil blive publiceret i et særnummer af »Lexicographica«, Series Maior, der udkommer både i Forbundsrepublikken Tyskland og i USA.

5. Tekstlingvistik.

5.1. Siden 1975 har Lisbeth Falster Jakobsen og Jørgen Olsen arbejdet med begrebet tekstkohærens. Projektet er senest beskrevet i årbogen 1983. I årets løb er den danske litteratur om tekstlingvistik blevet indsamlet og beskrevet i resumerende form til brug for et samlebind, redigeret af prof. J. Petöfi, Bielefeld, FR Tyskland.

6. Ældre sprog og dialektologi.

6.1. Tysk i Danmark.

Vibeke Winge har i 1984 koncentreret sine undersøgelser om det 16. og 17. århundrede. Der er færdiggjort to artikler om sprogforholdene på Reformations-tiden med særlig henblik på brydningen mellem det hidtil dominerende nedertysk og det fremtrængende højtysk.

7. Eksillitteratur.

7.1. Sammen med professor Steffensens enke, Henriette Riskjær Steffensen, arbejder Birgit Nielsen på udgivelse af professor Steffensens efterladte projekt: »Tysksproget eksil efter 1933« (omhandlende videnskabsmænd, kulturpersonligheder og kunstnere blandt de tyske emigranter). Til denne publikation færdigredigerer Birgit Nielsen artikler om Karin Michaëlis, Maria Lazar, Østrupgaardskolen, Alfred Ostermoor og Horst Horster.

7.2. Hun er endvidere ved at færdiggøre projektet vedr. en biografi om Karin Michaëlis med vægt på dennes politiske og humanitære indsats, hjælp til politiske fanger og tyske emigranter, hendes publikations-situation i Tyskland efter 1933 og hendes eget eksil i USA 1939-1946 samt hendes hjemkomst og død. En artikel om venskabet mellem Karin Michaëlis og ægteparret Brecht vil udkomme i »Aspekte des Exils«, Verlag Lambert Schneider, Heidelberg.

7.3. Ruth Dinesen har fremdraget breve fra Nelly Sachs (ca. 3.000) i arkiver og privateje hos modtagere over hele den vestlige verden. Hvert enkelt brev katalogiseres, realia fra indholdet indexeres (personer, bøger, egne værker m.m.), og disse oplysninger indføres ved arbejde med skærmterminal i database. Efter afsluttet inddatering vil arbejdet blive publiceret. EDB-udgifterne afholdes af Fritz-Thyssen-Stiftung, Köln.

7.4. I samarbejde med Fritz Schmöe, Tysk Kulturinstitut og Hans-Uwe Petersen tilrettelagde Birgit Nielsen og Ruth Dinesen et internationalt symposium: »Tysksproget exil i Danmark 1933-45«, som fandt sted i oktober på Kulturinstituttet.

8. Litteraturvidenskab.

Instituttet har traditionelt haft et forskningstygdepunkt i det 18. og tidlige 19. århundrede, dvs. den tyske præromantik, klassik og romantik, hvor vekselvirkningen med den danske litteratur var særlig intensiv.

8.1. I samarbejde med Klaus Bohnen (AUC) fortsætter Sven-Aage Jørgensen og Per Øhrgaard med revisionen af de Boor/Newald: »Geschichte der deutschen Literatur«, bd. VI, 1 (1750-1789). Hertil har Øhrgaard udarbejdet afsnittet om Sturm und Drang og den unge Goethe. Dette bind udkommer i 1987. Han har endvidere forfattet en fremstilling af tysk romantik m.m. til en dansksproget verdenslitteraturhistorie.

8.2. Sven-Aage Jørgensen har afsluttet arbejdet med en kommentar til Hamann's »Aesthetica in nuce«. I samarbejde med Vibeke Winge har han endvidere påbegyndt tekstrevisionen af Wieland's »komiske« ro-

man »Don Sylvio«, utopien »Der goldene Spiegel« samt »Danischmend« til udgivelse hos Verlag deutscher Klassiker. Tilrettelæggelsen af den planlagte arbejdsbog til undervisningsbrug (jf. årbog 1983) fortsætter i samarbejde med tyske og amerikanske forskere.

8.3. N. A. Grossert arbejder på en analyse af Novalis: »Hymnen an die Nacht« samt en undersøgelse af symbolerne i E. T. A. Hoffmann: »Der goldene Topf« i forbindelse med en psykologisk orienteret undersøgelse af romantikken. Han har endvidere foretaget studier over germanske heltemyter.

8.4. K. Hyldgaard-Jensen har afsluttet en undersøgelse af »Jacob Grimm als Rechtsphilologe« med foredrag ved Akademie der Wissenschaften der DDR's Grimm-jubilæum i Berlin 12.-15. november 1984.

8.5. Helge Hultberg har arbejdet med »Humor bei Søren Kierkegaard«, en undersøgelse af Kierkegaards brug af begreberne ironi, humor og satire; »Kierkegaard på vrangen«, en samling af angreb på og »misforståelser« af Søren Kierkegaard; »Modernisten Søren Kierkegaard«, en fremstilling af Kierkegaard som sprogskeptiker og »nihilist«, samt en redegørelse for Schleiermacher-opfattelsen hos danske filosoffer, teologer og digtere i guldalderen, »Schleiermacher und die dänische Romantik«.

8.6. Uffe Hansen har indleveret sin doktordisputats »C. F. Meyer. Angela Borgia. På halvvejen mellem Salpetriere og Berggasse«, der 5. november 1984 blev antaget til forsvar. Herudover har han færdiggjort en artikel om »Strindberg und die dynamische Psychiatrie der achtziger Jahre«.

8.7. Med hensyn til litteraturen omkring århundredeskiftet og i det 20. århundrede fortsætter Alfons Höger sine undersøgelser af den nyere bayerske litteratur med særligt henblik på Ludwig Thoma. N. A. Grossert arbejder på en analyse af Hugo von Hofmannsthal: »Der Abenteurer und die Sängerin«. B. Kristiansen fortsætter sine studier i Thomas Mann's forfatterskab, og et arbejde, hvor grundtrækkene i Thomas Mann's historiefilosofi skitseres, er færdiggjort. Dette arbejde fortsættes i de kommende år med henblik på en analyse af romanen »Doktor Faustus«. Endvidere arbejder Grossert med Hermann Hesse's begreb »Geist« i romanen »Glasperlenspiel« og anden digtning fra 1930'erne.

8.8. A. Höger har færdiggjort et arbejde om Arno Schmidt's stileksperimenter, der vil udkomme under titlen »Das Unbegrenzte, doch nicht das Unendliche in Arno Schmidts Werken«. B. Kristiansen fortsætter sin bredt anlagte undersøgelse af Max Frisch's forfat-

terskab som beskrevet i årbogen 1983. P. Øhrgaard arbejder med tysksproget nutidslitteratur med henblik på længere essays om centrale forfatterskaber.

8.9. Det internationale tværfaglige arbejdsfællesskab om humor, komik og latterkultur fortsættes ledet af Bjørn Ekmann. Der publiceres fortløbende i »Jahrbuch für Internationale Germanistik« under redaktion af Ekmann, der ligeledes fortsætter sine studier i tekstoplevelsens æstetik med særligt henblik på læsningens og dramatikens personlighedsdannende og socialiserende funktion.

9. Historie og samfundsforhold.

9.1. Bjørn Ekmann fortsætter arbejdet med de to tyske staters historieopfattelse og historieformidling med særligt henblik på den aktuelle politiske og pædagogiske funktion.

9.2. Et symposium om Østrigs historie efter 1945 (Österreich Symposium) arrangeret af K. Hyldgaard-Jensen afholdtes 15.-17. oktober 1984 på KUA, hvor bl.a. den østrigske undervisningsminister Dr. H. Fischer deltog med et foredrag.

10. Kildeforskning.

Gennem studier af breve, sagsakter, arkivalier og andet relevant kildemateriale søger Rolf Wiecker at klarlægge forholdene omkring Hagedorn's (d. 1780) kunstsamling, der var en af Nordeuropas største privatejede, og dens forsvinden i Danmark i 1806.

11. Nederlansk.

Historisk sprogsociologi: Under hvilke betingelser kan sproghistorieforskningen videreudvikles gennem inddragelse af metoder og resultater fra den moderne sociolingvistik (med middelnederlandsk materiale)? I teoretisk henseende synes sproghistorieforskningen ikke at være udviklet på linie med andre sprogvidenskabelige discipliner. Projektet vil give et bidrag til en sådan udvikling gennem at undersøge, hvorledes man af nutidig sociolingvistik kan uddrage metoder og indsigter, der vil være relevante for historisk sprogvidenskab, og hvilke konsekvenser, det vil have for sproghistorieforskningen som disciplin. Den sproglige variation, som ses i moderne sprogsamfund og den variation, som kan iagttages i middelalderlige tekster, synes nemlig at have mange sammenfaldende momenter.

Konkret vil projektet beskrive den sproglige variation, som optræder i tekster med forskellig overregional/lokal (og dermed social) status. Grundlaget er et middelnederlandsk tekstkorpus fra det daværende grevskab Holland, stammende fra det 13. og 14. århundrede (Niels-Erik Larsen).

Andet:

K. Hyldgaard-Jensen er medlem af Stiftung F. V. S. zu Hamburgs Kuratorium, og har her bedømt afhandlinger inden for området middelnedertysk filologi.

På et symposium for lærere i tysk ved de danske universiteter, afholdt på Sandbjerg ved Sønderborg d. 5.-7. oktober, deltog Arne Dittmer, Bjørn Ekmann og Vibeke Winge med foredrag.

Per Øhrgaard forestår den gymnasiale vejledning, og L. Falster Jakobsen beskæftiger sig med regelformuleringer i tyske skolegrammatikker for danskere.

Den udadvendte formidlende virksomhed er i øvrigt varetaget ved foredrag for tysklærere, på Folkeuniversitetet, gymnasier og højskoler.

Redaktionsvirksomhed:

»Kopenhagener Beiträge zur germanistischen Linguistik«, redaktion: Mogens Dyhr, Karl Hyldgaard-Jensen og Jørgen Olsen.

»KONTRA«, udgives af forskningsgruppen »Kontrastive Dänisch-Deutsch Grammatik« (bl.a. Lisbeth Falster Jakobsen og Jørgen Olsen).

»Kopenhagener germanistische Studien«, redaktion: Karl Hyldgaard-Jensen.

»Deutsche Sprache«, Berlin. Medudgiver: Karl Hyldgaard-Jensen. »IDV-Rundbriefe«, redaktion: Karl Hyldgaard-Jensen.

»Rahmenthema Komik und Lachkultur« i »Jahrbuch für Internationale Germanistik« (Berlin/Zürich), redaktør Bjørn Ekmann.

»Text & Kontext«, udgives af Klaus Bohnen, Conny Bauer og Uffe Hansen. Helge Hultberg er redaktør af »Kierkegaardiana«, der udgives af Søren Kierkegaard Selskabet, hvor han tillige er formand.

Rejser:

Instituttet har været repræsenteret ved følgende kongresser med foredrag og forelæsninger efter invitation: Université de Neuchâtel; Akademie der Wissenschaften der DDR; konference om tyskundervisningen Dresden (Karl Hyldgaard-Jensen).

Fontane-kongres i Bad Homburg med foredrag om Fontanes bog om krigen i 1864; kongres om pietisme og oplysningstid (Lessing-Akademie, Bad Homburg); Gesellschaft zur Erforschung des 18. Jahrhunderts (Saarbrücken) med plenumforedrag om Hamann og Herder og sektionsforedrag om Herder og den tyske klassik (Sven-Aage Jørgensen).

»The first International Conference on Literature in Translation«, Delhi, Indien; Universitetet i Tromsø, Norge; universiteterne i München, Frankfurt a.M., Bonn, Münster, Hamburg og Kiel (Per Øhrgaard).

»Jahrestagung des Instituts für deutsche Sprache«, Mannheim (Mogens Dyhr og Ingeborg Zint); »Kontrastive Kulturkunde« ved Universität Hamburg (Mogens Dyhr).

Det polske forbund for Ny-filologi samt universiteterne i Poznan og Rzeszow, ialt 6 forelæsninger over emnerne »Humor, komik og latterkultur«, »Oversættelsesteori og oversættelseskritik« samt »Et undervisningsprojekt i tysk historie« (Bjørn Ekmann).

8. Nordiske lingvistmøde, København (Lisbeth Falster Jakobsen) samt 20th International Conference on Contrastive Linguistics, Poznan (Lisbeth Falster Jakobsen og Jørgen Olsen).

Universiteit van Amsterdam over emnet »Sprogforholdene i Slesvig-Holstein« (Niels-Erik Larsen).

Publikationer:

Dinesen, R., Müssener, H.: Briefe der Nelly Sachs. Frankfurt am Main 1984, 396 s.

– : Nelly Sachs-primärbibliographie. Verstreute Veröffentlichungen vor 1940. Text og Kontext 12.1, s. 164–66, København & München 1984.

Ekmann, B.: Klotz: Bürgerliches Lachtheater. Text & Kontext 12, 1, s. 175–77, København & München 1984.

– : Kurzke: Romantik und Konservatismus. Das "politische" Werk des Novalis. Text & Kontext 12, 1, s. 167–70, København & München 1984.

– : Zum Problem landeskunde. Bericht über einen Geschichtskurs mit Texten und Materialien aus Museumsausstellungen in West-Berlin und Berlin DDR. GLOTTODIDACTICA XVII 1984, s. 79–93, Poznan, Polen 1985.

Hyldgaard-Jensen, K.: Das Sprachlabor heute. Rückblick und Bilanz. Bulletin CILA 40, s. 86–91, Neuchâtel 1984.

– : Deutschunterricht in fremdsprachiger Umwelt – Möglichkeiten, Bedingungen und Grenzen. 7. Tagung des Internationalen Deutschlehrerverbandes in Budapest 1–5. August 1983, Peter Basel, Antal Madl, Regina Hessky, s. 33–45, Budapest 1984.

– : Zur Bedeutung der Bibellübersetzungen Luthers für die dänische Bibelsprache des 16. Jahrhunderts. Luthers Sprachschaffen. Del 2, Joachim Schildt, s. 215–226, Berlin 1984.

Jakobsen, L.F., Olsen, J.: Subjekt – Subjekt? Eine Diskussion der Subjektsdefinition im Dänischen. Nordic Journal of Linguistics 7, s. 1–40, Oslo 1984.

– : Om regelformuleringen i pædagogiske grammatikker om tysk. Meddelelser fra Gymnasielærernes Tysklærerforening 78, maj 1984, s. 24–38, København 1984.

Jørgensen, S.: Gott ein Schriftsteller! Anmerkungen zu Hamanns Ästhetik. Literatur und Religion, Udgivere: Helmut Koopmann og Winfried Woesler, s. 122–30, Freiburg/Breisgau 1984.

- : Nachahmung der Natur. Historisches Wörterbuch der Philosophie, Joachim Ritter og Karlfried Gründer (red.), s. 337-41, Basel/Stuttgart 1984.
- : Zur Wieland-Rezeption in Dänemark. Modern Language Notes Vol. 99, No. 3, German Issue, s. 648-58, Baltimore 1984.
- : Ist eine Weimarer Klassik ohne Wieland denkbar? Unser Commercium. Goethes und Schillers Literaturpolitik. Veröffentlichungen der Deutschen Schillergesellschaft. Bd. 42, Barner, Wilfried; Lammert, Eberhard; Oellers, Norbert, s. 187-97, Stuttgart 1984.
- : Mythos und Utopie. Über die Vereinbarkeit des Unvereinbaren. Orbis Litterarum 39, s. 291-307, København 1984.
- Larsen, N.: Geslechtsspezifisches Sprachverhalten und die Sprachen Nordfrieslands. Kopenhagener Beiträge zur Germanistischen Linguistik nr. 21, s. 7-26, Kopenhagen 1983.
- : Sterben unsere Dialekte aus? Über den Sprachwandel in Nordfrisland / Vil vore dialekter uddø? Om sprogskiftet i Nordfrisland. Slesvigland 5. årg., nr. 6, s. 165-71, Flensborg 1984.
- : Statistical investigations of language death in a North Frisian community. Scandinavian Language Contacts, P. Sture Ureland, Iain Clarkson (eds.), s. 191-220, Cambridge 1984.
- : Mittelniederländisches ê/ei in Noord-Holland. Orbis. Bulletin international de Documentation linguistique årg. 30 (1981), s. 95-102, Louvain, Belgien 1984.
- Nielsen, B.S.: Karin Michaëlis. Bertholt Brecht in Dänemark, Stationen, Aufenthalte, Werke, Freundschaften, mit Abschnitten über Dagmar Andreassen und Karin Michaëlis, W. Hecht, G. Bellann, Birgit S. Nielsen, E. Winter, s. 7, Svendborg 1984.
- Nielsen, B.S.: Karin Michaëlis. Bertolt Brecht i Danmark, stationer, opholdssteder, værker, venskaber, med afsnit om Dagmar Andreassen og Karin Michaëlis, W. Hecht, G. Bellann, Birgit S. Nielsen, E. Winter, s. 7, Svendborg 1984.
- Winge, V.: Sprachwechsel und Reformation. Niederdeutsche und hochdeutsche Quellen zur dänischen Reformationsgeschichte. Der Ginkgobaum Germanistisches Jahrbuch für Nordeuropa Dritte Folge, s. 30-36, Helsinki & Stockholm 1984.

Rolf Wiecker

3: Romansk Institut

Historie:

Med enkelte afbrydelser i den første periode har der siden 1669 været ansat mindst én professor i de romanske sprog ved KU.

Faget fik først tildelt lokaler i 1966, i ejendommen Dyrkøb 3. Da disse var blevet udvidet, blev Romansk Institut oprettet som sådant i 1968.

Romansk Institut flyttede i 1971 til Østervoldkomplekset (Østervoldgade 10) og i 1972 videre til Stokhusfløjen af samme kompleks (Rigsgade 13). I 1979 overførtes instituttet til KUA.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 44.

Professorer: Birger Munk Olsen, John Pedersen, Ebbe Spang-Hanssen, Carl Vikner.

Lektorer: José Alegre-Peyron, Hans Boll-Johansen, Isabelle Durousseau, Eric Egli, Merete Gerlach-Nielsen, Harald Gettrup, Merete Grevlund, Vibeke Grubbe, Svend Hendrup, Michael Herslund, Ole Hjordt-Vetlesen (orlov), Hugo Ibsen, Steen Jansen, Eva Dam Jensen, Ole Kongsdal Jensen, Jonna Kjær, Oleg Koefoed, Hanne Korzen, Ginette Kryssing-Berg, Maryse Laffitte, Karen Landschultz, Hanne Lange, Eugène Lozovan, Hans Peter Lund, Jules Lund, John Kuhlmann Madsen, François Marchetti, Ghani Merad, Ole Mørdrup, Annie Noer, Hilde Olrik, Berta Pallares, Lene Waage Petersen, Henrik Prebensen, Poul Bøggild Rasmussen, Arne Schnack, Gunver Skytte Schmidt, Nils Soelberg, Luis de Vasconcelos, Thora Vinther.

Udenlandske lektorer: Bénédicte Madinier, Giovanni Mafera.

Undervisningsassistenter: Françoise Andersen, Henrik Brockdorff, Charles Cespedes, Poul Fangel, Bjørn Bredal Hansen, Françoise Hede, Bodil Jacobsen, Birger Lohse, Maria del Pilar Lorenzo, Carla Juul Madsen, Virgilio Montes, Norredine Remaoun, Preben Saugstrup, Hanne Therkildsen.

Langtidsledige: 2.

TAP: Antal årsværk: 7.

Bitten Brandt, John Ebbesen, Kirsten Schaumburg Jensen, Agnete Langkjær, Jens Schou, Else Skydsgaard, Annick Wewer.

Forskningsevirsomhed:

Instituttets forskning inden for de romanske sprog fransk, italiensk, portugisisk, rumænsk og spansk fordeles sig på de tre hovedfelter, sproglige, litterære og historisk-samfundsfaglige projekter. Den meste forskning foregår stadig som individuelle arbejder, men der finder også omfattende samarbejde sted mellem flere forskere såvel inden for instituttet som mellem forskere ved Romansk Institut og forskere fra institutioner i både ind- og udland. I denne forbindelse er der grund til at nævne, at der, som en konsekvens af arbejdet med at forny de humanistiske studier, inden for fransk

er dannet forskningsgrupperinger for at opbygge en grundforskning på områder, som hidtil kun i ringe omfang har været dækket. Der er således nedsat grupper til at arbejde med områderne pragmatisk analyse og tekstlingvistik, sproginlærings teori, datamatisk sprogbehandling og moderne kultur og samfund. Disse projekter vil blive nærmere omtalt nedenfor.

Romansk Institut har i april 1984 deltaget i organisationen og afholdelsen af »1984 GLOW-colloquium« (GLOW: 'generative linguistics in the old world') på Københavns Universitet, Amager. Der har i november været afholdt et internationalt kollokvium om den spanske guldalderdramatiker Tirso de Molina i Romansk Instituts regi.

I det følgende gives en kortfattet beskrivelse af de enkelte medarbejders forskningsaktivitet i det forløbne år.

1. Sprogligt område.

På det sproglige område arbejdes der med projekter inden for sprogpædagogisk forskning og med projekter af mere teoretisk observans inden for fonetik og semantik-syntaks.

1.1. Det sprogpædagogiske felt er domineret af forskning i udnyttelsen af video i sprogundervisningen. Det i forrige årbog omtalte lærebogssystem til spansk er nu færdigt (Eva Dam Jensen og Thora Vinther). Der arbejdes på en bog om video i undervisningen (Eva Dam Jensen) og på projekter om udnyttelsen af autentisk video-materiale (Isabelle Duroseau, Karen Landschultz). Den i forrige afsnit omtalte forskningsgruppe i sproginlærings teori (Karen Landschultz, Isabelle Duroseau og Ole Kongsdal Jensen) arbejder også med video og desuden med mulighederne for anvendelse af edb, opdyrkelse af utraditionelle fremgangsmåder ved sproginlærning og udarbejdelse af tests og disses anvendelse i sproginlærningen.

1.2. Inden for fonetikken arbejdes der fortsat med undersøgelser over fransk intonation (Karen Landschultz) og over den franske ortografi (Ole Kongsdal Jensen); der forberedes desuden en lærebog i fransk fonetik (Ole Kongsdal Jensen).

1.3. Det er stadig studier i syntaks og semantik, der dominerer den sprogvindskabelige forskning. Flere af de i forrige årbog nævnte projekter fortsætter. Således f.eks. et større arbejde om dativ på fransk (Michael Herslund) og studier over aktionsart og tempus (Carl Vikner). Et større arbejde over modus på spansk er under udarbejdelse (Poul Rasmussen). Af mere synteseagtige arbejder under udarbejdelse kan omtales en lærebog i syntaktisk analyse med henblik på spansk (John Kuhlmann Madsen), en lærebog i ru-

mænsk grammatik (Carl Vikner), afsnittet om infinitiv til en stor italiensk grammatik, der udgives i Bologna (Gunver Skytte Schmidt) og en lærebog i romansk filologi (Eugène Lozovan). Andre studier over enkeltproblemer er f.eks. en undersøgelse af flertalsdannelse med kønsskifte på italiensk (Hugo Ibsen).

1.4. Oversættelsesproblemer og leksikografisk arbejde har stadig en fremtrædende plads i Institutets forskning. Et arbejde om oversættelsesteori med særligt henblik på dansk og italiensk (Gunver Skytte Schmidt) udarbejdes i samarbejde med Handelshøjskolen i København. En medarbejder (Ebbe Spang-Hanssen) arbejder på det europæiske maskinoversættelsesprojekt EUROTRA. Der arbejdes fortsat på en nyudgave af Blinkenberg og Høybyes dansk-fransk ordbog (François Marchetti i samarbejde med forskere ved Handelshøjskolen i København og Odense Universitet).

1.5. Den i forrige afsnit nævnte forskningsgruppe (Harald Gettrup, John Pedersen, Arne Schnack) vedrørende pragmatisk analyse og tekstlingvistik er ved at udarbejde en lærebog heri: Fra overordnede kommunikationsteoretiske begreber som kode, kontekst, reference og sproghandling til snævrere tekstlingvistiske eller diskursgrammatiske begreber som tema-rem, præsupposition og konnektorer.

2. Litterært område.

Den litterære forskning dækker alle perioder i de romanske landes litteraturer. Emnerne strækker sig fra undersøgelser over enkelte forfatterskaber og genrer til teoretiserende arbejder og bidrag til større samleverker af alment formidlende karakter.

2.1. Den traditionelle filologiske grunddisciplin, tekstudgivelse og -kritik dyrkes stadig flittigt. Der arbejdes fortsat med udgivelsen af franske middelalderhåndskrifter fra Det kgl. Bibliotek (Svend Hendrup), med den store undersøgelse af middelalderlige klassikerhåndskrifter, et projekt der støttes af det franske statslige forskningsråd (Birger Munk Olsen): en kulturhistorisk undersøgelse, der på grundlag af samtlige kilder vil vise, hvilke klassiske værker der blev læst i middelalderen og belyse, hvor og hvordan de blev studeret. Der arbejdes desuden med en nyudgave af Robert de Clari's beretning om korsfareres erobring af Konstantinopel, hvortil det eneste manuskript findes på Det kgl. Bibliotek (Birger Munk Olsen). Blandt tekstudgivelserne er også den i forrige årbog nævnte udgivelse af den spanske guldalderdramatiker Tirso de Molina, hvoraf to tekster nu er udgivet; i tilknytning hertil udarbejdes en ordbog over Tirso's værker (Berta Pallares).

Der arbejdes endvidere på en tekstudgave af en anden spansk guldalderdramatiker, Calderón's *La vida es sueño* (John K. Madsen).

2.2. Inden for middelalderlitteraturen arbejdes der fortsat med middelalderens symbolik (Hanne Lange) og med Tristan-myten (Jonna Kjær).

2.3. Det 18. århundredes franske litteratur studeres i undersøgelser over rejselitteraturen og over Abbé Prévost (Merete Grevlund), samt over Diderot som feminist (Ginette Kryssing-Berg). Inden for det 19. århundredes franske litteratur kan nævnes et arbejde om Chateaubriand's *Mémoires d'Outre-Tombe* (Hans Peter Lund), som indgår i den franske serie *Etudes littéraires* (PUF, Paris). Det 20. århundredes litteratur indgår i projekter om den franske forfatter Julien Gracq (Maryse Laffitte), den spanske digter García Lorca (Vibeke Grubbe) og den italienske forfatter Italo Calvino (Lene Waage Petersen), samt i et arbejde om 'jæg'-begrebet i fransk kvindelitteratur (Ginette Kryssing-Berg).

2.4. Blandt de mere alment teoretiske projekter kan nævnes et større arbejde, som med udgangspunkt i den franske forfatter Robbe-Grillet's romaner søger at rehabilitere begrebet 'immanent læsning' som relationer mellem fortælleproces og fortalt univers (Nils Soelberg). Der arbejdes med generelle tekstfortolkningsproblemer (Oleg Koefoed), med mulighederne for udnyttelse af edb i tekstanalyse (Steen Jansen), og med fiktionsbegrebet i dramaet (Steen Jansen).

2.5. Formidlingen af litteraturforskningen til et bredere publikum indtager stadig en fremtrædende plads i Institutets forskning. Der skrives således bidrag om det 17. århundrede til »Gyldendals Verdenslitteratur« (Hans Boll-Johansen), og der forberedes en bog om moderne fransk litteratur som en pendant til den tidligere udgivne »Moderne italiensk litteratur« (Hans Boll-Johansen). Der arbejdes fortsat på en bog på dansk om de sidste 50 års latinamerikanske litteratur (María Pilar Lorenzo, Berta Pallares og Thora Vinther).

3. Historie og samfundsforhold.

3.1. På dette felt arbejdes der med studier over guldalderens Spanien i to arbejder over henholdsvis marginale socialgrupper og forholdet mellem by og land (José Alegre). Inden for samfundshistorie er den i forrige årbog nævnte bog om Spanien efter Franco's død nær afslutning. Der arbejdes på to arbejder om Frankrig: dels en artikel om franske samfundsinstitutioner, dels en artikel om Mitterrand's industripolitik (Ole Mørdrup).

3.2. Den tidligere nævnte forskningsgruppe inden for moderne franske samfunds- og kulturforhold (Ginette Kryssing-Berg, Hans Peter Lund, Jules Lund og Annie Noer) har arbejdet med emnekredsene indenrigspolitik, økonomi, retsvæsen, skole, filosofi og idéstrømninger, og har påbegyndt opbygningen af en dokumentationscentral i samarbejde med Romansk Instituts bibliotek.

Redaktionsvirksomhed:

Romansk Institut udgiver med støtte fra Statens Humanistiske Forskningsråd det romansksprogede tidsskrift *Revue Romane* (Redaktion: Nils Soelberg, Harald Gettrup, Ghani Merad, Hans Boll-Johansen, Ginette Kryssing-Berg, Hanne Korzen og Hans Peter Lund).

De ligeledes romansksprogede *Etudes Romanes* er særnunre af *Revue Romane* og rummer større monografier. Disse særnunre udgives med støtte fra Det humanistiske Fakultet.

Instituttet har endvidere et samarbejde med Akademisk Forlag vedrørende dansksprogede udgivelser i serien *Romansk Bibliotek* (redaktør Hans Boll-Johansen).

Vedrørende kontakter til udenlandske udgivelser redigerer og administrerer Jonna Kjær to løbende middelalderbibliografier *Encomia* (Bibliography of the International Courtly Literature Society) og *Bulletin Bibliographique de la Société Internationale Arthurienne* (BBSIA). Hans Peter Lund er korrespondent for *Revue d'Histoire Littéraire de la France* og *Romantisme*, *Revue du Dix-Neuvième Siècle*, og Birger Munk Olsen er medredaktør af *Classica et Mediaevalia*.

Publikationer:

- Alegre, J.M.: *Las mujeres en el "Lazarillo de Tormes"*. Arbor 460, Tomo CXVII, s. 23-35, Madrid 1984.
- : *Decadenica socio-cultural de la Francia merovingia*. RIDS 115. Københavns Universitet 1984, 55 s.
- Alegre, J.M.: *La guerra de las investiduras*. *Historia y Vida* 197, s. 36-54, Barcelona 1984.
- Berg, M., Merad, G., Spang-Hanssen, E.: *Knud Tøgeby*: GRAMMAIRE FRANCAISE. Volume IV: *Les mots invariables*. København 1984, 323 s.
- Boll-Johansen, H.: *De to kulturer og helhedstænkningen*. *Sproglæringen 1* (temanummer om litteratur og kultur), s. 6, Århus 1984.
- : *Humaniora og den nye teknologi*. *Nordisk Profil* 1, s. 3-8, Oslo 1984.
- Gettrup, H., Nølke, H.: *Stratégies concessives: Une étude de six adverbies français*. *Revue Romane* 19, s. 3-47, København 1984.
- Herslund, M.: *Particles, Prefixes and Preposition*

- Stranding. Topics in Danish Syntax (Nydanske studier og almen kommunikationsteori nr. 14), Lars Heltoft og Finn Sørensen (red.), s. 34–71, København 1984.
- : Anmeldelse af Werner Abraham ed: Valence, semantic case and grammatical relations. Amsterdam 1978. *Revue Romane* 19,2, s. 319–21, København 1984.
- Jansen, S.: Problèmes de méthode: Pavis, Patrice: Voix et images de la scène. *Revue Romane* 19, s. 170–74, København 1984.
- : Le rôle de l'espace scénique dans la lecture du texte dramatique. Semiotics of Drama and Theatre, Hertha Schmid and Aloisius Van Kesteren (eds.), s. 254–89, Amsterdam, Philadelphia 1984.
- Koefoed, O.: Noget om verbalia (Bidrag til en beskrivelse af det franske verbalsystem). Københavns Universitet 1984, 73 s.
- Lafitte, M.: Kærlighedens inkonsekvenser (om Eric Rohmer's "Pauline på stranden"). Tusind Øjne (filmtidsskrift) 72 (27. juni 1984), s. 2, København 1984.
- : "Den franske filmfestival", 1984. "Fædre og døtre": Mortelle rand onnee (Udflugt med døden) af Claude Miller og L'ete meurtrier (Den dødelige sommer) af Jean Becker. Tusind Øjne (filmtidsskrift) 70 (17. april 1984), s. 2, København 1984.
- Landschultz, K.: Hvordan lærer jeg fransk udtale? Fonetik til franskundervisningen. København 1984, VIII + 298 s.
- : Anmeldelse af: Caré, Jean-Marc og Kathryn Talarrico: Jeux et techniques d'expression pour la classe de conversation. *Revue Romane* 19,1, s. 132–35, København 1984.
- : Anmeldelse af: Kristiansen, Marianne + Karen Risager + Karen Sonne Jakobsen (red.): "Umoderne sprog? – om fremmedsprog i gymnasiet". *Tous Azimuts* 16, s. 89–90, RUC, Roskilde 1984.
- : Anmeldelse af: Færch, Claus + Kirsten Haastrup + Robert Phillipson: "Learner Language and Language Learning". *Tous Azimuts* 16, s. 91–94, RUC, Roskilde 1984.
- Lund, H.P.: Anmeldelse af Marc Eigeldinger: Lumières du mythe. *Revue Romane* 19,2, s. 332–34, København 1984.
- : Nodier. Dictionnaire des littératures de langue française t. 2, Beaumarchai s, Couty, Rey, s. 1644–51, Paris 1984.
- : Mallarme. Dictionnaire des littératures de langue française t. 2, Beaumarchais, Couty, Rey, s. 1369–76, Paris 1984.
- : Anmeldelse af Pierre-George Castex: Horizons romantiques. *Romantisme* 46, s. 119–120, Paris 1984.
- Lund, H.P.: Anmeldelse af Peter Szondi: Poesies et poetiques de la modernité. *Revue d'histoire littéraire de la France* 1, s. 122–24, Paris 1984.
- : Anmeldelse af Eva-Maria Knapp-Tepperberg: Literatur und Unbewusstes, München, 1981. *Revue d'histoire littéraire de la France* 2, s. 299–300, Paris 1984.
- : Anmeldelse af Joseph Savalle: Travestis, metamorphoses, dedoublements. Essai sur l'oeuvre romanesque de Theophile Gautier. *Revue d'histoire littéraire de la France* 4, s. 637–38, Paris 1984.
- : Oversættelse af Nathalie Sarraute: Barndom. København 1984, 232 s.
- Madsen, J.K.: Algunos Rasgos Semánticos de las Estructuras Predicativas con Sentido de Cambio (Resultativo). *Lingvistische Arbeitsberichte* 45, s. 58–68, Leipzig 1984.
- Madsen, J.K.: Anmeldelse af Archivum Calderonianum, Bind 1 & 2. *Revue Romane* 19, s. 162–64, København 1984.
- Marchetti, F.: Céline og Danmark (oversat af Arne Schnack). Hele verden til spillerum, en bog om Helga Pedersen, s. 103–26, København 1984.
- , Høybye, P., Hansen, J.W., Blom, A., Engel, G., Rasmussen, J.: Ordbogsartikler. Fransk-dansk ordbog I-II, Andreas Blinkenberg, Poul Høybye m. fl., s. 1948, København 1984.
- Noer, A.: Anmeldelse af: Travailler en projet, pratiques nr. 26, december 1982. *Revue Romane* 19,1, s. 138–40, Munksgaard, København 1984.
- Olsen, B.M.: To pergamenthåndskrifter fra det 13. århundrede i Ålborg Katedralskoles bibliotek. Ålborg Katedralskoles årsskrift, Ålborg Katedralskole, s. 51–54, Ålborg 1983.
- : The Cistercians and Classical Culture. Cahiers de l'Institut du Mopyen Age grec et latin 47, s. 64–102, København 1984.
- : La "Vida de Santa Pelágia", une traduction portugaise médiévale et son modèle latin. Pelagie la Penitent e. Metamorphose d'une légende. t. II. La survie dans les littératures européennes., P. Petitmen-gin; Seminaire d'Histoire des Textes de l'Ecole Normale Supérieure, s. 243–77, Paris 1984.
- : L'étude des auteurs classiques latins aux XIe et XIIe Siècles. Tome I. Catalogue des manuscrits classiques latins copiés du IXe au XIIe siècle: Apicius–Juvénal. Paris 1982, 632 s.
- Pallares, B.: Tirso de Molina. La Villana de la Sagra. El Colmenero Divino (Edición, introducción y notas). Madrid 1984, 306 s.
- Schnack, A.: Den umulige kærlighed. Studier i franske romantikere. København 1984, 82 s.
- Skytte, G.: Anmeldelse af Maurizio Dardano, Wolfgang U. Dressler, Gudrun Held (Hrsg.): Parallela. Akten des 2. österreichisch-italienischen Linguistentreffens. Atti del 2° convegno italo-austriaco SLI. Roma. *Revue Romane* 19,1, s. 164–67, København 1984.
- : Indlæg ved forsvar af disputats. La sintassi dell'infinito in italiano moderno. *Revue Romane* 19,2, s. 301–18, København 1984.

- : Anmeldelse af GAVI. Glossario degli antichi volgari italiani. Volume 1: Introduzione, Bibliografia, Segmento "A-azzurro", Repertorio. A cura di Giorgio Colussi. Helsinki 1983. *Revue Romane* 19,2, s. 339–41, København 1984.
- Soelberg, N.: *La narratologie: pour quoi faire?* *Revue Romane* 19,1, s. 13, København 1984.
- : Anmeldelse af: Michel Raimond: Proust Romancier, Paris 1984. *Revue Romane* 19,2, s. 3, København 1984.
- Vikner, C.: *Det rumænske verbalsystem*. København 1984, 88 s.

Michael Herslund

4: Slavisk Institut

Historie:

Slavisk Institut blev oprettet i 1955, og havde fra 1958 lokaler i Bispetorvsannekset; i 1971 i flyttede instituttet til Øster Voldkomplekset, og derfra i 1978 til de nuværende lokaler på KUA i 1978.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 13.

Professorer: Bjarne Nørretranders, Carl Stief.

Lektorer: Erik Adrian, Jørgen Harrit, Kristine Heltberg, Christian Hougaard, Per Jacobsen, Peter Alberg Jensen, Peter Ulf Møller, Knud Rasmussen, Niels Erik Rosenfeldt, Jens Skov-Larsen, Eigil Steffensen.

Russiske lektorer: Aleksandr Vasil'evič Sergeev, Galina Stefanovna Zasiniec.

Seniorstipendiater: Helen Krag, Jørn Qvonje.

Kandidatstipendiater: Per Viggo Durst-Andersen, Jens Nørgård-Sørensen.

Ekstern Lektor: Bronisaw Swiderski.

TAP: Antal årsværk: 2.

Aslaug Bryld, Jette Larsen, Margarita Nærvig-Jensen, Birgitte Wasehuus.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskning falder inden for tre hoveddiscipliner – den lingvistiske, den litteraturvidenskabelige og den historisk-samfundsvidenskabelige.

1. Den lingvistiske forskning ved instituttet har behandlet emner inden for russisk, polsk, tjekkisk, serbokroatisk og sammenlignende slavisk sprogvidenskab.

1.1. Af mere almene emner har Per Viggo Durst-Andersen beskæftiget sig med aspekt og har afsluttet for-

studier til en afhandling, der viser at aspekt må betragtes som en hermeneutisk kategori – således at forstå, at de to aspekter i russisk adskiller sig fra hinanden semantisk, pragmatisk og i henseende til modalitet. Også Kristine Heltberg arbejder med aspektundersøgelser; hun har undersøgt udviklingstendenserne i aspektsystemerne i polsk, tjekkisk og russisk og forbereder en større monografi om dette emne.

1.2. Erik Adrian og Jens Nørgård-Sørensen har beskæftiget sig med syntaktiske problemer, Erik Adrian med indsamling og bearbejdning af et materiale om nogle særtræk ved det russiske talesprogs syntaks, Jens Nørgård-Sørensen med et projekt, hvis formål er at give en generel karakteristik af forskellene mellem talesprogets og skriftsprogets sætningskædning i russisk og polsk.

1.3. I et projekt om danske gymnasieelevers praktiske og teoretiske beherskelse af den russiske morfosyntaks har Per Viggo Durst-Andersen undersøgt 113 gymnasieelevers teoretiske og praktiske kunnen med henblik på at finde forskellen mellem intake og output. Undersøgelsen er longitudinel og forudsætter en testning af de samme personer i 1985.

1.4. Jens Skov-Larsen har fortsat udvikling og afprøvning af tidligere udarbejdet metode til dansk-slavisk oversættelsesanalyse og kontrastiv analyse. Metoden anvendes især ved undersøgelse af dansk-slaviske (specielt -tjekkiske og -russiske) morfosyntaktiske problemkomplekser.

1.5. Derudover fortsætter Jens Skov-Larsen sin kontrastive undersøgelse af problemkomplekset aspekt og tempus i slavisk (i første række tjekkisk og russisk) over for aktionsart og tempus i dansk. Undersøgelsen bygger dels på parallelle, sammenlignende beskrivelser af de enkelte led i tempus- og aspekt kategorierne i dansk og tjekkisk/russisk, med hensyn til betydninger og kontekstafhængighed, dels på opstilling af oversættelsesregelsystemer begge veje, for valg af slavisk aspekt henholdsvis dansk tempus. Spørgsmål om opstilling af et regelsystem for fortolkning af den danske sætnings aktionsart behandles i forbindelse hermed.

1.6. Jørgen Harrit er medforfatter og hovedredaktør af et russisk-dansk ordbogsprojekt, der forventes afsluttet i 1987-88. Endvidere har han forberedt en anden udgave af sin og V. Harrits russisk-danske ordbog samt indledt arbejde med indsamling af materiale til en dansk russisk ordbog.

1.7. Inden for sydslavisk har Per Jacobsen været beskæftiget med udarbejdelse af en kontrastiv analyse af serbokroatisk og makedonsk over for dansk, et projekt der foregår i samarbejde med Danmarks Lærerhøjsko-

le. Formålet er at udarbejde kontrastive analyser til brug for lærere, der underviser indvandrere i dansk.

1.8. På grænsen mellem sprogvidenskab og historiefag står Helen Liesl Krag's projekt om sproglægnings teori og praksis i Sovjetunionen og Østeuropa, der foruden de rent samfundsfaglige problemer kommer ind på så grundlæggende problemer som sprogets forhold til nation, religion og stat. Hun deltager således i et projekt om den jødiske minoritet i Østeuropa op til anden verdenskrig med særlig henblik på østrigsk Galicien og sprogforordningernes rolle.

2. I den litterære sektion har de videnskabelige forskningsaktiviteter især været koncentreret om emner af litteraturhistorisk, herunder også receptionshistorisk, karakter.

2.2. Peter Ulf Møller har i fortsættelse af sine Tolstojstudier beskæftiget sig med den litterære proces i Rusland i perioden 1900-1917. Det primære undersøgelsesobjekt har været Leonid Andreevs tidlige forfatterkab og dets receptionshistorie.

2.3. Eigil Steffensen har fortsat sine Čechov-studier med hovedvægten lagt på de tidlige dramatiske arbejder, der såkaldte »vaudeviller«, der betegner et brud med genren i dens klassiske fremtrædelsesform og placer Čechov som en forløber for det moderne, absurde teater.

2.4. Carl Stief har skrevet nye kapitler til sin kommende monografi om Maksim Gor'kij.

2.5. Inden for det sydslaviske litteraturområde har Per Jacobsen videreført udarbejdelsen af EDB-analyser af serbokroatiske skønlitterære tekster, til dels i samarbejde med det serbiske videnskabsakademi i Beograd. Formålet er i første omgang at tilvejebringe frekvensanalyser og konkordanser inden for den serbiske symbolisme.

2.6. Per Jacobsen har endvidere indsamlet materiale til en monografi om Ivo Andrić samt fortsat sit arbejde på den nyere serbiske og kroatiske litteraturs historie.

3. På det historisksamfundsfaglige område har Bjarne Nørretranders videreført sikkerhedspolitiske studier vedrørende det øst-vestlige forhold. Knud Rasmussen har foretaget historioGRAFISKE studier vedrørende Rusland i det 16. årh. samt studier vedrørende den moskovitiske udenrigsadministration under Vasilij III med særlig henblik på en analyse af beslutningstagningen. Niels Erik Rosenfeldt har videreført studier over det politisk-administrative system under Stalin, samt over sovjetisk sikkerhedspolitik, herunder dennes relation til de globale energiproblemer. Seniorstipendiat

Helen Liesl Krag har foretaget studier over sproglægnings i Sovjetunionen, samt over den sovjetiske nationalitetspolitik. Som gæst ved instituttet har Emanuel Halicz fuldført sine studier over Ruslands politik i forhold til Danmark 1856-1864 og færdiggør herefter manuskriptet til en større afhandling herom.

Den historisk-samfundsfaglige gruppe har fungeret som administrativt og koordinerende centrum for det fællesnordiske forskningsprojekt »Kontinuitet og forandring i Sovjetunionen« indenfor rammerne af Nordiska kommittén för öststatsforskning under ledelse af Bjarne Nørretranders. Arbejdet med serien »Problemer i Ruslands og Sovjetunionens historie« er videreført under hovedredaktion af Niels Erik Rosenfeldt. Det samme gælder den løbende tidsskriftbibliografi »Østindex« under redaktion af Knud Rasmussen i samarbejde med universitetsbiblioteket på Amager, muliggjort ved tilskud fra Nordiska kommitté för öststatsforskning.

Udgivervirksomhed:

Instituttet er udgiver af tre rækker i sin skriftserie, Studier, Materialer og Rapporter.

I 1984 er der i serien Studier udgivet:

Michal Mirski: »The mixed Economy – NEP and its Lot« (Studier 10)

Kristine Heltberg, Peter Alberg Jensen et alii (Editors) »We and They. National Identity as a Theme in Slavic Cultures« (Studier 11)

I serien Materialer:

Bronisaw Świdorski: »Polen efter 1945. En bibliografi over informationsmidler« (Rapporter 9)

Per Jacobsen: »A Concordance to Milan Rakić's Poems« (Rapporter 10)

Per Jacobsen: »Komputerska Obrada 'Preobraženja' A. B. Šimića« (Rapporter 11)

Redaktionsvirksomhed:

Per Jacobsen, Helen Liesl Krag og Eigil Steffensen er medlemmer af redaktionen af »Svantevit, Dansk tidsskrift for slavistik«.

Kristine Heltberg er medlem af redaktionen for »Acta Linguistica Hafniensia«.

Eigil Steffensen er medlem af redaktionen af »Scandoslavica«. Kristine Heltberg, Bjarne Nørretranders og Knud Rasmussen, er medlemmer af redaktionskomiteen for Slavisk Instituts skrifterække.

Bjarne Nørretranders er medlem af redaktionskomiteen af en håndbog i sikkerhedspolitik.

Knud Rasmussen er redaktør af »Østindex«, den løbende bibliografi vedr. østeuropæisk historie og samfundsforhold, der videreføres i samarbejde med Universitetsbiblioteket på KUA.

Niels Erik Rosenfeldt er redaktør af serien »Problemer i Ruslands og Sovjetunionens historie«.

Rejser:

Helen Liesl Krag og Eigil Steffensen har deltaget i en forskningsrejse til Centralasien.

Erik Adrian har opholdt sig i Moskva som gæst ved Videnskabsakademiet.

Kongresdeltagelse:

Peter Ulf Møller og Jens Skov Larsen har deltaget med foredrag i det 10. nordiske slavistmøde i Åbo.

Knud Rasmussen har deltaget med foredrag i Die 5. internationale Konferenz zur Geschichte des Moskauer Reiches, i Klagenfurt.

Jens Skov Larsen har deltaget med foredrag i 8. Nordiske Lingvistikmøde.

Peter Ulf Møller har deltaget med foredrag på Mairsk-symposiet om slavisk-skandinaviske forbindelser.

Publikationer:

Halicz, E.: Kosciwyszko and the historical vicissitudes of the kosciwyszko tradition. War and society in east central Europe, vol. IV: East central European society and war in the era of revolutions 1775–1856, B. Kiraly, red, s. 20, New York 1984.

–: The Polish theory of partisan warfare in the European context. War and society in east central Europe vol. XIV: The crucial decade: East central European society and national defense, 1859–1970, B. Kiraly, red, s. 13, New York 1984.

–: The Scandinavian countries and the January insurrection. War and society in east central Europe vol. XIV: The crucial decade: East central European society and national defense 1859–1870, B. Kiraly, red, s. 18, New York 1984.

–: Can the poles Attain their Independence? (Introduction edit.). War and Society in east central Europe vol. XIV: The crucial decade: East Central European society and national defense 1859–1970, B. Kiraly, red, s. 65, New York 1984.

–: Historyk a Swiadomosc Narodowa. Zeszyty historyczne 68, s. 8, Paris 1984.

–: Galicja w powstaniu styczniowym. Zeitschrift für Ostforschung 83/3, s. 3, Marburg Lahn 1984.

Hougaard, C.: Technique of Semantic Investigations into Russian Prefixed Verbs. Problemy lingwistyki porównawczej, Marian Bobran (ed.), s. 77–86, Rzeszów, Polen 1984.

Hougaard, C.: Russiske verber på –sja. Slavernes Blad Sommer 1984, s. 10–13, København 1984.

–: Polsk børnesang med H.C. Andersen-motiv. Anderseniana 3. Række Bind IV, 2, s. 167–68, Odense 1983.

Jacobsen, P.: Recepjia jugoslovenske književnosti u Danskoj (Receptionen af jugoslavisk litteratur i

Danmark). Naucni sastanak slavista u kovoke dane, referati i saopštenja 13/3, Medjunarodni Slavisticki Centar, s. 103–09, Beograd 1984.

–: The Mosque and the Cypress behind the Wall. East and West and "Treći svet" in Jvo Andric. We and They. National Identity as a Theme in Slavic Cultures = Københavns Universitets Slaviske Institut, Studier 11, Kristine Heltberg, Peter Alberg Jensen, Peter Ulf Møller, Bjarne Nørretranders, Lene Tybjærg-Schacke, Eigil Steffensen, s. 197–203, København 1984.

–: A concordance to Milan Rakić's Poems. København 1984, 150 s.

–: Dansko-norveske knjizevne veze iz perspektive drzavne i jezičke zajednice. Komparativno proučavanje jugoslavenskih knjizevnosti, Zavod za znanost o knjizevnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu, s. 42–45, Zagreb-Varazdin 1984.

–: Kompjuterska obrada "preobrazenja" A.B. Simića. København 1984, 59 s.

Krag, H.L.: Sovjetisk Centralasien – nytt kraftcenter. Forum Øst 3, s. 20–26, Oslo 1984.

–: Russiskundervisningen efter skolereformen. Svan-tevit – Dansk tidsskrift for Slavistik X, 1–2, s. 105–26, Århus 1984.

–: The Language Situation in Central Asia – Between National Integrity and Soviet Integration. Soviet Central Asia: Continuity and Change, Ewa A. Chyliński (ed.), s. 57–88, Esbjerg 1984.

–: Sprachenwahl und sowjetische Bildungsplanung. Nordic Journal of Soviet and East European Studies Vol. 1, No. 1, s. 1–42, Uppsala 1984.

Møller, P.U.: Addressing the second person. The life of a central pri'em in Majakovskij's poetry. We and they. National identity as a Theme in Slavic cultures, Kristine Heltberg, Peter Alberg Jensen, Peter Ulf Møller, Bjarne Nørretranders, Lene Tybjærg Schacke, Eigil Steffensen, s. 147–57, København 1984.

Rasmussen, K.: Anmeldelse af Jens-Jørgen Jensen og Märta-Lisa Magnusson (red.): Sibirske perspektiver. Svantevit. Dansk tidsskrift for slavistik årgang IX, nr. 2, s. 104–08, Århus 1984.

–: Jakov Romanovic Kokoskin and the Coup d'état of 1660 in Denmark. We and They. National Identity as a Theme in Slavic Cultures. Donum Stiefanum 11th August 1984 (=Københavns Universitets Slaviske Institut. Studier 11), Kristine Heltberg m.fl. (red.), s. 31–37, København 1984.

Rosenfeldt, N.E.: Reply to Hans-Henning Schröder. Slavic Review Vol. 43, No. 3, s. 545–46, Stanford, USA 1984.

–: Forord. Polen efter 1945. En bibliografi over informationsmidler. Københavns Universitets Slaviske Institut. Rapport 9, Bronislaw Swiderski, s. 1–11, København 1984.

–: Sovjetisk udenrigspolitik: Aktuelle tendenser i hi-

- storisk perspektiv. *Politica. Tidsskrift for politisk videnskabelig forskning* 1, s. 16–32, Århus 1984.
- : Bresnjevs arv, Andropovs veje og Tjernenkos vilkår. Sikkerhed og nedrustning, Det sikkerheds- og nedrustningspolitiske Udvalg: Årsberetning 1983, s. 260–92, København 1984.
 - : Paradigms of periodization. Russian and Eastern European history. Selected papers from the second world congress for Soviet and east European studies, R. G. Elwood (ed.), s. 42–62, Berkeley 1984.
- Skov-Larsen, J.: Is it possible to construct Germanic-Slavonic translation rules, which predict the choice of aspect? *Aspect Bound. A voyage into the real of Germanic, Slavonic and Finno-Ugrian aspectology*, Casper de Groot and Hannu Tømmola (eds.), s. VIII+264, Dordrecht/Holland, Cinnaminson/USA 1984.
- Swiderski, B.: Polen efter 1945. En bibliografi over informationsmidler. Københavns Universitet 1984, 72 + IX s.
- : "1994". *Kontakt* 5(25), s. 44–46, Paris 1984.
 - : Witold Gombrowicz's "Swedish Lie". *We and They*, Heltberg, K. m.fl., s. 204–11, København 1984.
 - : Polen 1945–1983: Ændringer i den socialistiske censur? *Kultur og censur i de slaviske lande*, Heltberg, K., Møller PU, Lichtenstein J., Kabel J, Schacke L, Swiderski, B., s. 90–110, Viborg 1983.
 - : To bøger om Solidaritetets gåde. *SVANTEVIT. Dansk tidsskrift for slavistik* 2, s. 108–11, Århus 1984.

Erik Adrian

5: Institut for Nygræsk og Balkanistik

Historie:

Instituttet er oprettet i 1984 som afløser for det tidligere Center for nygræsk og balkanistik, som herved er nedlagt. Udover medarbejderne ved centret er staben ved det nyoprettede institut forøget med en fuldtidsvidenskabelig medarbejder, som er overflyttet fra Institut for klassisk Filologi.

I december 1984 fik instituttet en tiltrængt lokaleudvidelse.

Nygræsk studienævn er omdannet til Studienævn for nygræsk og balkanistik, hvorunder hører fagene nygræsk, balkanistik, samt den græske tolkerettede forsøgsuddannelse. Fakultetsstudienævnsudvalget for balkanistik (FSU/B) er hermed nedlagt, og der er i stedet nedsat et balkanistikudvalg under studienæv-

net. Der er ligeledes nedsat et studienævnsudvalg for den græske tolkeuddannelse.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 5½.

Lektorer: Sysse Engberg, Lars Nørgaard, Ole Smith.

Lektorvikar: Rolf Hesse.

Seniorstipendiater: Anne-Mette Gravgaard, Jørn Qvonje.

Eksterne lektorer: Lars Bærentzen, Sophia Scopetæa.

TAP: Antal årsværk: ½.

Elisabet Mortensen.

I forbindelse med tolkeuddannelsen låner instituttet lærerkræfter fra Engelsk Institut, KU, og fra Institut for Geografi, RUC. Institutet udlåner lærerkræfter til Slavisk Institut, KU, med henblik på undervisning i bulgarsk.

Forskningsvirksomhed:

Institutets forskning ligger i fortsættelse af Centrets til emneområder, nygræsk og balkanistik, forstået som Grækenlands sprog, litteratur og historie fra middelalderen til i dag på den ene side, og Balkanlandenes komparative sprogbeskrivelse og deres historie i nyere tid på den anden. Desuden fortsættes den udadvendte, formidlende virksomhed ved foredrag, medvirken ved radio- og TV-udsendelser, forskellig konsulentvirksomhed etc. Som tredje bind af den dansksprogede skriftserie *Nygræske Studier* udkom bogen »Grækenland fra militærdiktatur til socialisme (1972-1982)«, et emne som ikke før har været dækket på dansk.

I dagene 30. august til 1. september afholdt Institutet på Vilvorde kongrescenter en konference om Borgerkrigen i Grækenland 1945-1949, hvori der deltog ca. 50 personer. Konferencen, hvortil der var indbudt 19 foredragsholdere fra især England, USA, Grækenland samt Danmark, blev organiseret af to medarbejdere ved Institutet, Lars Bærentzen og Ole Smith, i samarbejde med John Iatridis, University of Connecticut, og den blev finansieret af Statens humanistiske forskningsråd. Som afslutning på konferencen blev der holdt to offentlige forelæsninger på KU.

1. Byzantinistik.

1.1. Sysse Engberg fortsætter sin undersøgelse af håndskriftstraditionen for det græske gammeltestamentlige lektionar, Prophetologiet, som findes overleveret i ca. 170 håndskrifter.

1.2. Ole Smith arbejder fortsat på sin udgave af scho-lierne til Aischylos, primært vedrørende bind 2 fasc. 3, i samarbejde med Charles J. Zabrowski, Creighton University.

2. *Sprog.*

2.1. Sysse Engberg viderefører sine undersøgelser af dialektens funktion i en tsakonisktalende landsby på Peloponnes.

2.2. Rolf Hesse er ved at udarbejde en præpositionsordbog mellem dansk og græsk, som vil falde i to dele: en systematisk gennemgang af de græske præpositioners syntaks, og en egentlig ordbogsdel med udgangspunkt i de danske præpositioner.

2.3. Jørn Qvonje arbejder fortsat på en samlet systematisk fremstilling af balkansprogenes syntaks. Desuden gør han forstudier til en afhandling om den albanske pronominalstruktur, og han arbejder på en afhandling om imperativ i balkansprogene, samt om pluralisdannelsen i bulgarsk, herunder problematikken vedrørende genitiv pluralis i serbokroatisk.

3. *Litteratur og kunst.*

3.1. Lars Nørgaard fortsætter sit arbejde med udgivelsen af A. Laskaratos' breve til Th. Hansen, som vil omfatte de 75 ikke hidtil udgivne breve i Th. Hansenarkivet på Det kgl. bibliotek. Desuden indsamler han materiale til en monografi om den græske maler Jean Altamura, i samarbejde med græske kunsthistorikere.

3.2. Anne-Mette Gravgaard fortsætter sine undersøgelser over de postbyzantinske håndbøger i kirkeudsmykning, som går under navnet »Hermeneia tes zoğrafikes«. Med henblik på en afhandling om traditionen bag disse håndbøger og deres aktuelle anvendelse er hun i færd med at sammenholde håndskrifternes angivelse af motiver med den faktiske anvendelse af motiverne i en græsk kirke, som er udsmykket i 1733, dvs. samtidig med den kendteste malerhåndbog, som skyldes munken Dionysios fra Furná. Endvidere er hun i gang med en detailundersøgelse af Dommedagsmotivet ud fra litterære og ikonografiske kilder.

4. *Historie og samfundsforhold.*

4.1. Lars Bærentzen undersøger fortsat Grækenlands historie ved overgangen mellem besættelse og borgerkrig, for specielt at belyse samspillet mellem den politiske og den militære historie, samt landets rolle i den spirende konflikt mellem de allierede. Derudover har han indledt samarbejde med J. M. Wagstaff, University of Southampton, om at udarbejde et atlas over moderne græsk historie. Sammen med Ole Smith har han organiseret den tidligere omtalte konference om den græske borgerkrig.

4.2. Ole Smith undersøger fortsat det græske kommunistpartis historie med henblik på en monografi, her-

under specielt partiets forhold til Komintern. Desuden studerer han reorganiseringen af den græske fagbevægelse efter 1981/82, dvs. efter regeringsskiftet i Grækenland, og han undersøger de britiske officeres rolle i græsk modstandsbevægelse 1941-1944, med henblik på en udgivelse af Arthur Edmonds erindringer, i samarbejde med Hagen Fleischer, Kretas universitet.

5. *Andet.*

I februar begyndte en tolkerettet forsøgsuddannelse ved instituttet, i samarbejde med Handelshøjskolen i København, som har assisteret med at arrangere den vejledende tolkegnedsprøve forud for optagelsen på studiet. Otte studerende følger uddannelsesforløbet, som i alt vil omfatte 3 semestre på KU samt, dersom de studerende består optagelsesprøven, 20 ugers konferencetolkekursus på Handelshøjskolen. Hvis de studerende efterfølgende består den afsluttende prøve på sidstnævnte kursus, skulle de være sikret ansættelse i EF. De 3 semestres undervisning, som ydes af KU, er dog tilrettelagt således, at de studerende skulle have mulighed for at gå videre derfra mod en translatorksammen, dersom de foretrækker det frem for en karriere som tolk.

Redaktionsvirksomhed:

Instituttet udgiver i samarbejde med Göteborgs universitet tidskriftet *Scandinavian Studies in Modern Greek* (red.: Bo-Lennart Eklund og Sysse Engberg). Lars Bærentzen og Ole Smith redigerer serien *Documents on Modern Greek History*, og Sysse Engberg er redaktør for serien *Nygræske studier* (Melétes jiá ti sínchroni Elláda). Ole Smith er medlem af redaktionen for *Classica & Mediaevalia*.

Rejser:

Ole Smith har været på et 6 mdr.s studieophold i Athen og Thessaloniki. I kongressen om den græske politiske udvikling 1936-1944, Athen 25.-29. april deltog Lars Bærentzen, Basile Bouras og Ole Smith som foredragsholdere, og Sysse Engberg som chairperson. Endvidere holdt sidstnævnte foredrag ved seminar afholdt af Institut for lingvistik, Thessalonikis universitet, 2-5. maj. Lars Nørgaard holdt foredrag ved en kongres om Theofilos Kairis på øen Andros i september. Ved Karl-Marx-universitetets konference om det moderne Grækenland og Kypren i Leipzig, 4-5. december, deltog Sysse Engberg og Ole Smith som foredragsholdere. Lars Bærentzen talte ved en konference afholdt af »British National Committee for the History of the Second World War« i december. Endvidere holdt Ole Smith foredrag ved symposiet om den græske modstandsbevægelse i oktober i Athen.

Publikationer:

- Bærentzen, L.: I laiki ipostiriksi tu EAM sto telos tis katochis (EAM's folkelige støtte ved slutningen af besættelsen). Mnimon Vol. 9, s. 157-73, Athen 1984.
- Bærentzen, L.: Europas syge mand. Sfinx 2, s. 89-93, Århus 1984.
- : Anmeldelse af Nicholas Hammond: Venture into Greece. With the Guerillas 1943-1944 (1983). Journal of Modern Greek Studies Vol. 2, No. 2, s. 247-51, Baltimore, USA 1984.
- Gravgaard, A.: Den guddommelige kejser og hans palads. Sfinx 2, s. 48-53, Århus 1984.
- : How to paint the day of judgement. Scandinavian Studies in Modern Greek 7-8, s. 12, København, Göteborg 1984.
- : Byen. Sfinx 2, s. 35-41, Århus 1984.
- Nørgaard, L.: Antikken som ideologi - lidt om den klassiske oldtids skæbne i det moderne Grækenland. Man må studere... Festskrift til G. Torresin, S. Chr. Hindsholm m.fl, s. 210-23, Århus 1984.
- : Supplerende bemærkninger til forbindelsen mellem Laskaratos og Roidis. Fra Theodor Hansens arkiv. Scandinavian Studies in Modern Greek 7-8, s. 79-99, København, Göteborg 1984.
- Qvonje, J.I.: Die Komparationstypen in den Balkansprachen. Balkansko ezikoznanie- Linguistique Balkanique 27,2, s. 51-61, Sofija 1984.
- : Der Charakter der morphosyntaktischen Innovationen im Neugriechischen. Scandinavian Studies in Modern Greek 7-8, s. 3-25, København, Göteborg 1984.
- Smith, O.L.: Fra militærdiktatur til socialisme. Grækenland 1974-1983. København 1984, 330 s.
- Smith, O.L.: The First Congress of the Socialist Workers Party of Greece: Old and New Problems. Scandinavian Studies in Modern Greek 7-8, s. 107-34, København, Göteborg 1984.
- : Angsten for historien. Man må studere... Festskrift til G. Torresin, Søren Chr.Hindsholm, Kirsten H. Nielsen et al, s. 274-80, Århus 1984.
- : Anmeldelse af Matthias Esche, Die kommunistische Partei Griechenlands 1941-1949. Journal of the Hellenic Diaspora Vol. IX, No. 1, s. 60-70, New York 1984.
- : Anmeldelse af Sotiris Kostopoulos, I amfilegomeni pendaetia. Andi 253, s. 48-49, Athen 1984.
- Smith, O.L.: Anmeldelse af Charles N. Eberline, Studies in the manuscript tradition of the Ranae of Aristophanes. Gnomon 1983, s. 673-76, München 1983.

Ikke-europæiske sprog og kulturer

1: Institut for orientalsk Filologi.

Historie:

Institut for orientalsk Filologi er oprettet i juli 1983 ved sammenlægning af 4 oprindelig selvstændige institutter: centralasiatisk, indisk filologi, iransk filologi og semitisk filologi. I en overgangsperiode fra 1981 til 1983 indgik de i et løst samarbejde i form af et centralinstitut.

De oprindelige 4 institutters historie:

Det centralasiatiske Institut er oprettet i 1948. Det havde oprindeligt til huse i Sct. Pedersstræde 19, 1. sal og flyttede i begyndelsen af 1960'erne til Kejsergade 2, 1. sal og derfra til 2. sal.

Institut for indisk Filologi er oprettet i 1960 med lokaler i Kejsergade 2, stuen. I 1968 flyttede instituttet til 3. sal.

Institut for iransk Filologi blev oprettet i 1961, baseret på Arthur Christensens bibliotek. Det fik lokaler i Kejsergade 2, stuen.

Institut for semitisk Filologi blev oprettet i 1968 og fik samtidig lokaler i Kejsergade 2, 2. sal.

Selv om disse institutters historie er forholdsvis kort, må det bemærkes at fagene har en meget lang historie ved Københavns Universitet. Semitisk filologi har haft en lærestol siden 1557, indisk siden 1844, iransk siden 1919 og centralasiatisk siden 1946.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 10.

Professorer: J. P. Asmussen, F. Løkkegaard.

Lektorer: I. Fišer, K. Thomsen Hansen, I. Raphael Meyer, S. M. Søndergaard, F. Vahman, J. Winther.

Adjunkt: K. Eksell.

Kandidatstipendiat: E. Wulff.

Eksterne lektorer: B. Hjerrild Carlsen, B. Melchior, B. Salomonsen, F. Thiesen.

Undervisningsassistenter: H. Friis, M. Gritzman, S. Heimann, C. Hersaa, K. Lieberkind, F. Thiesen.

TAP: Antal årsværk: 1.

F. Hay-Schmidt, E. K. Keck.

F. Hay-Schmidt, E. K. Keck.

Forskningsvirksomhed:

Institutets fire afdelinger dækker tilsammen et geografisk område, der omfatter Nordafrika, Mellemøsten, det indiske subkontinent samt de centralasiatiske områder beboet af tyrkiske og iranske folkeslag. Tidsmæssigt spænder forskningsområdet over mere end et par årtusinder fra oldtiden til vore dage (idet dog studierne af oldtidskulturerne i Mesopotamien og Egypten hører hjemme i Carsten Niebuhr-instituttet).

Der forskes i disse områders sprog, litteratur, religion, filosofi og historie. Hovedvægten ligger på det filologiske arbejde med de primære tekstkilder.

1. Centralasiatisk afdeling.

2.1. Der er arbejdet med udgivelse af kilder til belysning af den manjuriske sjamanistiske religion: a) Den kejserlige ritualbog, 1747. b) Diverse håndskrifter indeholdende enkelte klaners private liturgiske bønnetekster til offerceremonierne. Udgivelse af den blandt manjerne så populære fortælling, Nišan Saman. Lærebog i manjurisk. (Udvalg af moderne (šibe) tekster med grammatik og ordliste).

2.2. Bearbejdelse af indsamlet manjurisk dialektmateriale. (I. R. Meyer).

2. Indologisk afdeling.

2.1. Fortsat arbejde med udgivelse af Pali Tipitakam Concordance. Det er en konkordans til den buddhistiske kanoniske litteratur, som den er overleveret på Pali; den færdige konkordans vil tjene ikke blot orientaler men også befolkningen i de lande, hvor denne buddhistiske retning er levende religion i dag, Sri Lanka, Burma, Thailand, Laos og Campuchea. (I. Fišer).

2.2. Inden for indologi har der i november 1984 fundet et forsvar for doktorgraden sted, nemlig af »The Modi Documents from Tanjore in Danish Collections«.

3. Iransk afdeling.

3.1. Fortsat arbejde med projektet Tekstkritiske udgaver og leksikografiske undersøgelser af jødisk-persiske manuskripter der i 1984 især har koncentreret sig om ordforrådet i jødisk-persiske bibeloversættelser, der har stor sproghistorisk og fortolkningshistorisk betydning.

3.2. Herudover udarbejdelse af artikler til Encyclopaedia Iranica (J. P. Asmussen).

3.3. Forskning i den middelpersiske tekst Ardāy Wirāz Nāmag, som handler om livet efter døden i den gamle iranske religion, zoroastrismen. Forskningen førte til en sammenligning mellem opfattelsen af himmel og helvede i zoroastrismen og islam. (F. Vahman).

4. Semitisk afdeling.

4.1. Fortsatte studier over spansk-arabisk kultur og sprog, særlig med henblik på digtningens forhold til statsmagt og samfundsstruktur. Der har været forsket i Ibn Quzmān og Ibn Sa'īd, og der tilsigtes en opgørelse over brydningerne mellem islam og kristendom og

den gensidige indflydelse i tidsrummet omkring årtusindskiftet. (F. Løkkegård).

4.2. Fortsat arbejde med en komparativ analyse af billedsproget hos de to arabiske digtere al-Sanawbari og Ibn Khafadja. Projektets formål er at undersøge spansk-arabisk poesis afhængighed af eller forsøg på frigørelse fra den arabiske poesikonventions krav om det enkelte vers's afrundede fuldkommenhed.

Undersøgelsen sker på grundlag af en sammenlignende analyse af den sekundære virkelighed, der kommer til udtryk gennem det begrebsmæssige indhold i simile, metafor og metonymi hos en østarabisk (Syrien) og en vestarabisk (Spanien) digter. (E. Wulff).

4.3. Fortsat arbejde med en strukturanalyse af den moderne egyptiske forfatter Nagib Mahfuz'romaner, især den såkaldte trilogi (K. Eksell).

4.4. Fortsat forskning over palæstinensisk litteratur på vestbredden.

4.5. Fortsat arbejde med hebraisk-dansk ordbog (sammen med H. Friis).

4.6. Udarbejdelse af en samling jødiske folkeeventyr og legender fra Aggadab, Midrash, kilder fra middelalderen og anonyme kilder. Dette arbejde ventes afsluttet i 1985. (J. Winther).

Anden virksomhed:

Instituttets medarbejdere har på forskellig vis deltaget i formidlende arbejde, service over for museer og private (tydning af inskriptioner o.l.). Endvidere har Handelshøjskolens nyoprettede tolkekursus og Danmarks Radios indvandreradio benyttet sig af instituttets ekspertise.

Publikationer:

Asmussen, J.P.: "Frau Welt". Eine orientalisches-europäische Beziehung. Acta Iranica 23, Jacques Duchesne-Guillemin og Pierre Lecoq, s. 35-39, Leiden 1984.

- : Aeshma, "wrath" in Younger Avestan (s. 479a-480b), Afrahat, Ya'qub Afrahat (s. 570a-570b), Afrid (s. 579a-579b), Aknuk, Eno ch, in Manichean texts (s. 727a-728b). Encyclopædia Iranica Vol. I, Ehsan Yarshater, Columbia University, New York, s. 479-728, London 1984.

- : Zarathustrismen (s. 74-97), Manikæismen og mandæismen (s. 331-44). GADS religionshistoriske tekster, Bendt Alster og Christian Lindtner, s. 74-344, København 1984.

Carlsen, B.H.: Amos in Judeo-Persian. Acta Iranica

Orientalia J. Duchesne-guillemin emerito, s. 74-112, Brill, Leiden 1984.

- : The CAKAR marriage contract and the CAKAR children's status in MATIYAN i HAZARDATI-STAN and Rivayat i Emet i Asavahistan. Middle Iranian studies, Orientalia lovanensia analecta 16 s. 103-14, Leuven 1984.

- : Who is the Baysaspan Daughter? Middle Iranian studies, Orientalia lovanensia analecta 16 s. 115-21, Leuven 1984.

- : En sammenhæng mellem sasanidisk og shi'itisk familieret. Islam: Familie og samfund 1, s. 57-63, København 1984.

Fiser, I.: Yajnavalkya in the śruti tradition of the Veda. Acta Orientalia XLV, s. 55-87, København 1984.

Søndergaard, S.M.: Islam. GADS religionshistoriske tekster, Bendt Alster og Chr. Lindtner, s. 396-435, København 1984.

Winther, J.: Palæstinesisk identitet i Arabisk litteratur i Israel. Israel 3, s. 38-42, København 1984.

Svend M. Søndergaard

2: Østasiatisk Institut

Historie:

Oprettet 1960 med lokaler i Niels Hemmingsensgade 23, stuen. I 1962 flyttedes til Gråbrødretorv 6, 1. sal og i 1968 flyttedes til de nuværende lokaler i Kejsergade 2, 3. sal. Senere skete udvidelser med lokaler i Gråbrødretorv 6, stuen, 1. og 2. sal, og St. Kannikestræde 11, stuen og kælder.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 8½.

Professorer: S. Egerod og O. Lidin.

Lektorer: B. Arendrup, V. Brun, S. Heilesen, M. Laderrière, L. Littrup, R. Tung.

Kandidatstipendiat: H. H. Sørensen.

Eksterne lektorer: Y. Nagashima, H. D. Shin.

Undervisningsassistenter: F. Faber, N. Hansen, T. R. Holst, J. M. Lauridsen, T. Losang, S. Schierbeck, P. K. Sørensen.

Fondslønnede stipendiater og videnskabelige medarbejdere på arbejdstilbud o.l.: Antal årsværk: 2½. 5 personer.

TAP: Antal årsværk: 1,8.

M. Klem, K. Landorph.

Forskningsvirksomhed:

Forskningsvirksomheden ved Østasiatisk Institut

spænder vidt; i geografisk henseende fra det burmansk-tibetanske sprogområde i vest til det malayopolynesiske i syd og øst til de japanske, kinesiske og koreanske mod nord og nordøst; med hensyn til emner både sproglige, kulturelle, samfundsmæssige og historiske; og i historisk henseende fra ældste tid og op til vor tid.

1. Kinesisk afdeling.

1.1. Arbejdet med en grammatisk analyse af radé-sproget fra Vietnam og en beskrivelse af malabi-sproget i Nordthailand er fortsat (Egerod).

1.2. Arbejdet med moderne kinesisk litteratur, særlig Lao She og hans værker er fortsat (Tung), og der er udarbejdet en kommenteret bibliografi over moderne kinesisk litteratur i oversættelse, fortrinsvis til skandinaviske sprog (Tung og Arendrup).

1.3. Studier i moderne og ældre kinesisk grammatik og litteratur, og i moderne kinesiske samfundsforhold er bl.a. udmøntet i et studie af stilistiske og grammatiske virkemidler i en populær kinesisk middelalderroman (Arendrup).

1.4. Undersøgelser af moderne kinesisk verdenshistorieskrivning er fortsat og er suppleret med en behandling af forskningsproblemer for kinesisk historie i Skandinavien (Littrup).

1.5. En analyse af fraktionsdannelsens betydning for udformningen af den økonomiske politik i Folkerepublikken Kina er påbegyndt (Brødsgaard), og der er arbejdet videre med den legalistiske tekst *Shang Jun Shu* med henblik på at opstille kriterier for en vurdering af tekstens autenticitet (Lauridsen).

1.6. Studiet af kinesisk kvindepolitik er fortsat med særligt henblik på diskrimination fra fødsel og gennem uddannelses- og arbejdslivet (Sindbjerg), og arbejdet med en undersøgelse af danske sinologers anvendelsesmuligheder i det danske samfund er fortsat (Thelle).

2. Japansk afdeling.

2.1. Der arbejdes fortsat med et grundlæggende sociopolitisk studie af 1720'ernes Japan i sammenhæng med en redegørelse for keizaigaku (nationaløkonomi)-skolen, hvortil vigtige tekster af Ogyū Sorai og Dazai Shundai er oversat.

2.2. Desuden forskes i japanske religioner og et manuskript er færdiggjort til Meiji-tidens historie (Lidin).

2.3. Arbejdet er fortsat på en bibliografi af onnagata-

skuespilleren Yoshisawa Ayame og en beskrivelse af hans samtid (Laderrière).

2.4. Et filologisk og kulturhistorisk studium af japanernes møde med Danmark indtil 1873 er fortsat i samarbejde med forskningsinstitutter i Japan, og en undersøgelse af Mori Ogais oversættelser af skandinavisk litteratur til japansk er begyndt (Nagashima).

2.5. Arbejdet med en beskrivelse af Shizunai dialekten af Ainu-sproget er afsluttet (Refsing).

3. Afdelingen for kinesisk kunst og kultur.

3.1. Studiet af Kangxi-kejserens sydlige rejse i 1689 og de malerier, der skildrer den, er fortsat, ligesom der fortsat arbejdes med oversættelse af Buddhistiske tekster til livsanskuelse og religion (Heilesen).

4. Thai afdeling.

4.1. Afhandlingen om traditionel medicin i Nordthailand er i publiceringsfasen.

4.2. Der arbejdes med teorier om tonernes udvikling i Thai med udgangspunkt i tonerim i klassisk poesi, og studiet af økonomisk vækst og politiske og sociale forhold i ASEAN-landene er fortsat (Brun).

5. Koreansk afdeling.

5.1. Der arbejdes på en omfattende og dybtgående behandling af den koreanske Søn Buddhismes historie og doktriner i perioden 800-1000 på basis af inskriptioner og kinesiske Chan (Sôn) samlinger (Sørensen) (i samarbejde med afdelingen for kinesisk kunst og kultur).

6. Tibetansk afdeling.

Der har i årets løb ikke været forskere knyttet til afdelingen.

7. Vietnamesisk afdeling.

Der er for tiden ingen forskere knyttet til afdelingen.

Servicevirksomhed:

Japansk Informationscenter er fortsat i samarbejde med den japanske ambassade i Danmark. Centret ledes af O. Lidin og den daglige ledelse er forestået af Y. Nagashima.

Servicevirksomhed vedrørende det øvrige Østasien er koordineret, og arbejdet med omlægning af det kinesiske bibliotek til pinyintransskription og revision af samlingen er fortsat (Lauridsen, Sindbjerg og Thelle).

Redaktionsvirksomhed:

S. Egerod er redaktør af *Acta Orientalia* (København) og medredaktør af *Acta Linguistica Hafniensis*.

O. Lidin er i redaktionskomiteen for *The Journal of Intercultural Studies* (Osaka, Japan).

B. Arendrup er medredaktør ved udgivelsen af forelæserne på Sandbjergsymposiet.

M. Laderrière har været redaktør af »*Danes in Japan 1868 to 1940*«.

Andet:

Inden for universitetet har instituttets medarbejdere deltaget ved oprettelsen af center for Øst- og Sydøstasien.

K. E. Brødsgaard opholdt sig i perioden april-juni ved forskellige universiteter i USA for at indsamle materiale. Han holdt forelæsninger ved Stanford University, University of California, Berkeley, og ved University of Binghamton at New York.

Kongresdeltagelse:

S. Egerod deltog i »17th International Conference on Sino-Tibetan Languages and Linguistics« (september).

V. Brun deltog i »International Conference on Thai Studies«, Bangkok (august).

L. Littrup deltog i »29. nordiske historikermøde«.

Publikationer:

Arendrup, B.: *Grammar, Meaning, and Communicative Situation in Modern Chinese*. *Acta Orientalia* 44, s. 73–94, Ejnar Munksgaard, København 1983.

–: *Kinas viden om udlandet. De tre Kinaer, Flemming Adstofte (red.)*, s. 6–23, København 1984.

–: *Time, completion, and change in modern Chinese. Le and Time Adverbs*. *Acta Orientalia* 45, s. 123–51, København 1984.

Brun, V.: *Dansk forskning om Thailand*. *Thailandnyt* 17, s. 23–26, København 1984.

–: *Indtryk fra et Bangkok ophold*. *Thailandnyt* 18, s. 12–19, København 1984.

Brødsgaard, K.E.: *Macao, Hong Kong og Kinas særlige økonomiske zoner. De tre Kinaer, Flemming Adstofte (red.) or Undervisningsministeriet*, s. 96–103, København 1984.

–: *Den nyeste politiske-økonomiske udvikling i Kina. De tre Kinaer, Flemming Adstofte (red.) or Undervisningsministeriet*, s. 24–45, København 1984.

–: *Forårsrengøring. Danmark-Kina 81 (marts 1984)*, s. 5–6, Venskabsforbundet Danmark-Kina 1984.

Egerod, S.: *Sydøstasien og den kinesiske immigration. De tre Kinaer, Flemming Adstofte (red.) A.E.*

Grønvald, S.B. Heilesen, K.R. Lauridsen, L. Littrup, R. Tung, T. Vosbein, s. 130–36, København 1984.

–: *Verbal and sentential marking in Indo-European and East Asian Languages. Computational Analyses of Asian & African Languages 22 (Marts 1984)*, s. 71–82, Tokyo 1984.

Heilesen, S.B.: *Billedkunsten i det moderne Kina: Kulturpolitik i praksis. De tre Kinaer, Flemming Adstofte (red.) for Undervisningsministeriet*, s. 74–85, København 1984.

Heilesen, S.B.: *Danes on Japanese Culture. Danes in Japan 1868–1940, Mette Laderrière (red.)*, s. 69–106, København 1984.

Hemmel, V., Sindbjerg, P.: *Women in rural China. Policy towards women before and after the Cultural Revolution*. London 1984, 155 s.

Laderrière, M.: *Aspects of early Danish-Japanese contact. Danes in Japan 1868–1940, Mette Laderrière (red.) Mette Laderrière editor (af hele bogen)*, s. 107–42, København 1984.

Laderrière, M.: *Yoshizawa Ayame (1673–1729) and the art of female impersonation in Genroku Japan. Europe interprets Japan, Gordon Daniels*, s. 233–38, Tenterden, Kent, England 1984.

Lidin, O.G.: *Japani. Otavan suuri maailmanhistoria, Idaän suurvallat., Olof G. Lidin, Göran Malmquist*, s. 63, Helsinki 1984.

–: *Japanese-Danish Official Relation. Danes in Japan 1868–1940, Mette Laderrière (red.)*, s. 58, København 1984.

–: *Ogyu Sorai's place in Edo intellectual thought. Edo Culture and its Modern Legacy. Separate volume of Modern Asian Studies, Vol.18, Part 4, October 1984, W.G. Beasley and others*, s. 14, Cambridge 1984.

–: *Østasien: 1. Konfucianisme, 2. Shintoisme. GADS religionshistoriske tekster, Bendt Alster og Chr. Lindtner*, s. 15, København 1984.

–: *Abw Kōbō's Mikkai (Secret Rendezvous), A Discussion. Man and Society in Japan Today, Mikolaj Melanowicz*, s. 10, Warsaw 1984.

–: *Japansk idéhistoria – en överblick. Japan Levande Tradition, Etnografiska Museet, Stockholm.*, s. 14, Stockholm 1984.

–: *'No' og Taoisme. Dansk-Japansk Venskabsforenings blad* 16, s. 4, Århus 1984.

Littrup, L.: *Kinas oversøiske territorier. De tre Kinaer, Flemming Adstofte (red.)*, s. 104–17, København 1984.

Nagashima, Y.: *"Ichigenbyosha-ron" to "Kankaku-ron" (Theory of monistic description and Theory of distance). Kokubungaku Kaishaku to Kansho Vol. 49, nr. 12, s. 89–98, Tokyo 1984.*

–: *The 1925 Hans Christian Andersen Festival. Danes in Japan 1868–1940, Mette Laderrière (red.)*, s. 143–69, København 1984.

- Japan – et land med en hybrid kultur. 1984, 11 s.
 Nørlund, I., Wad, P., Brun, V.: *Industrialization and the Labour Process in Southeast Asia*. Københavns Universitet 1984, 449 s.
 Wad, P., Brun, V.: Økonomisk vækst, politisk undertrykkelse og sociale behov i Asean-landene. Miraklet i Asean: Fup eller fakta?, Bjørn Førde (red.), s. 86–101, København 1984.

Leif Littrup

3: Carsten Niebuhr Institutet

Historie:

Carsten Niebuhr Institutet for nærorientalske oldtidskulturer oprettedes den 1.9.1982 ved en sammenlægning af ægyptologisk institut, assyriologisk institut og faget nærorientalsk arkæologi (tidligere en del af institut for klassisk og nærorientalsk arkæologi). Denne sammenlægning begrundedes i ønsket om at udvikle samarbejdet mellem fag der fra forskellige udgangspunkter arbejder med kildemateriale fra et fælles område: oldtidskulturerne i den nære orient. Ægyptologi og assyriologi har begge eksisteret ved Københavns Universitet i mere end 50 år. Fagene fik eksamensordninger i 1926. Assyriologisk laboratorium havde oprindeligt til huse i St. Peder Stræde 19. Ægyptologisk laboratorium havde i en årrække lokaler i kælderens under universitetets hovedbygning på Frue Plads. Begge disse institutter flyttedes til Kejsergade 2 i 1959 som et led i samlingen af universitetets orientalistiske institutter i et enkelt hus. Faget nærorientalsk arkæologi oprettedes med selvstændig eksamensordning i 1968 ved institut for klassisk og nærorientalsk arkæologi og havde følgelig til huse på Vandkunsten 5 inden overflytningen til Carsten Niebuhr Institutet i september 1982.

Institutet er derfor i sin struktur en tværfaglig konstruktion og dækker flere forskningsområder.

Ægyptologisk afdeling varetager udforskningen af det førislamiske Ægyptens sprog og kultur med hovedvægt på den førkristne tid. Nærorientalsk arkæologisk afdeling beskæftiger sig med arkæologien i hele det nærorientalske område fra forhistorisk tid til senantikken. Assyriologisk afdeling varetager udforskningen af Mesopotamiens, Levantens og Anatoliens historie og kultur i den førhellenistiske oldtid og af det sumeriske og det akkadiske sprog. Afrikansk afdeling beskæftiger sig med forskning i berbersprog og nordvestafrikansk kultur, lejlighedsvis også arabisk folke-mål (Kairo-dialekt, marokkansk arabisk); hovedvægten ligger på tuaregisk (berbersprog i Niger og Mali m.v.).

Stab:

VIP: Antal årsværk: 10,17.

Professor: Jørgen Læssøe.

Lektorer: Paul John Frandsen, Mogens Trolle Larsen, Ebba Kerrn Lillesø, Evelyn Oldenburg, Karl-G. Prasse, Aage Westenholz og Eva Richter Ærøe.

Kandidatstipendiater: Katarzyna Grosz, Allan Phillips, Ingolf Thuesen.

Seniorstipendiat: Marie-Louise Thomsen.

Eksterne Lektorer: Michal Artzy, Torben Holm Rasmussen.

Undervisningsassistenter: Ditlev Mahler, Søren Dietz.

Fondslønnede og langtidsledige: Antal årsværk: 0,95.

TAP: Antal årsværk: 1,75.

Suzanne Pelch, Lis Skærbo, Anne Zeeberg.

Forskningsvirksomhed:

1. Afrikansk afdeling.

1.1. Revision og klargøring til udgivelse af tekstsamlinger på tuaregisk.

Materialet tilsendes løbende fra meddelere i Niger og Mali, hvorefter det revideres og oversættes til fransk i København og udgives med støtte fra Statens humanistiske Forskningsråd m.fl. Det består mest af overleverede digte og folkeeventyr. Nærmest foran udgivelse står en samling på Ayr-dialekt, tilsendt af Ghabdouane Mohamed (Niger) (Karl-G. Prasse).

1.2. Revision af Ghoubeïd Alojaly: Lexique touareg-français.

Denne tuaregiske ordbog over dialektterne i Niger er udgivet med støtte af Forskningsrådet i 1981. Den revideres løbende pr. korrespondance og ved sammenligning med nye tekstsamlinger og påtænkes genudgivet i revideret udgave ca. 1985-86 (Karl-G. Prasse).

1.3. Adghagh-dialekterne (tuaregisk).

I samarbejde med Ekhya äg-Sidiyän (Mali), der har opholdt sig på Carsten Niebuhr Institutet i 3 mdr. i efteråret 1984, med støtte fra Forskningsrådet, er etableret transskription og oversættelse af nogle folkeeventyr og en samling traditionelle gåder, samt gennemført en fortsat analyse af dialektens fonologi, navnlig hvad angår adskillelsen af de 2 korte mellemtongevokaler *ä* og *-a*.

Basismaterialet stammer fra en indsamlingsrejse finansieret af Forskningsrådet, som Ekhya har foretaget i 1983-84 i Adghagh-området med imponerende udbytte. Materialet er nu deponeret på Carsten Niebuhr Institutet til videre bearbejdelse (Karl-G. Prasse).

1.4. Tuaregisk-tysk og tysk-tuaregisk ordbog (flerdialektal). En »etnografisk« ordbog udarbejdet af Dr. Hans Rit-

ter, München, hvortil Karl-G. Prasse reviderer transkriptionen og udarbejder tuaregiske bøjningstavler og grammatisk indledning (Karl-G. Prasse).

2. Assyriologisk afdeling.

2.1. *The Shemshara Archives.*

Kileskrifttekster udgravet i iraqisk Kurdistan i 1957 og 1958, dels af en dansk, dels af en iraqisk arkæologisk ekspedition. Teksterne stammer fra det 18. årh. f.Kr. og består af breve og administrative tekster udvekslet mellem den assyriske centraladministration og hurritiske lokalstyrer i Zagros-provinserne. Der arbejdes med en tekststudgave, med oversættelse og kommentar (Jørgen Læssøe).

2.2. *Hama-tekster.*

Tekststudgave af middelbabylonske og tidligassyriske tekster der blev fundet ved Carlsbergfondets udgravninger i 1931-1938 i Hama i Syrien (Jørgen Læssøe).

2.3. *Tekster fra Nippur.*

Teksterne stammer fra de amerikanske udgravninger af Nippur i 1889-1900. De kan dateres til det 3. årtusind f.Kr. og vedrører lokale administrative forhold samt bygningen af Enlil's tempel, den centrale helligdom for hele Babylonien. To bind tekststudgaver er udkommet og næste bind er ved at være afsluttet. Gennem studiet af upublicerede dagbøger m.v. fra udgravningerne arbejdes der også på at klargøre teksternes arkæologiske baggrund (Aage Westenholz).

2.4. *Udgivelse af de oldassyriske breve.*

Dette projekt, der har været under forberedelse siden 1968, har foreløbig resulteret i opbygningen af et næsten komplet kartotekssystem over samtlige oldassyriske tekster, omfattende op imod 100.000 kort. Behandlingen i form af oversættelser til engelsk og udfærdigelse af kommentarer er påbegyndt. Arbejdet foregår i samarbejde med professor K. R. Veenhof, Leiden (Mogens Trolle Larsen).

2.5. *Tekster fra Nuzi.*

Nuzi Publication Project går ud på at offentliggøre samtlige de kileskrifttavler fra Nuzi der nu befinder sig ved Harvard Semitic Museum. I projektet deltager forskere fra en række lande. Der arbejdes også med at udgive Nuzi-tekster som i dag tilhører The Oriental Institute of the University of Chicago (Katarzyna Grosz).

2.6. *Gilgamesh.*

Der arbejdes med en oversættelse af det babylonske Gilgamesh-epos til dansk (Aage Westenholz, i samarbejde med Ulla Koch).

2.7. *Skriftlighed og mundtlighed i Mesopotamien.*

Dette projekt finder sted i samarbejde med medlemmer af Center for Sammenlignende Kulturforskning og implicerer et studium af den mesopotamiske teksttradition i bredeste forstand med henblik på en kortlægning og analyse af det meget omfattende materiale (Mogens Trolle Larsen).

2.8. *Magiske ritualer i Mesopotamien.*

En undersøgelse af magiske ritualer fra Mesopotamien. Det omfattende materiale er blevet inddelt i emnegrupper og i årets løb er der afsluttet en analyse af ritualer der har forbindelse med sort magi.

Der arbejdes desuden med en afhandling som behandler ritualernes forløb og de enkelte rituelle elementers betydning i en bredere religiøs sammenhæng. Afhandlingen omfatter også en undersøgelse af ritualernes sociale kontekst, baggrunden for besværgelsespræstens position og virksomhed, samt en redegørelse for ritualernes historie (Marie-Louise Thomson).

2.9. *Kvinder i Nuzi.*

Kandidatstipendie-projekt vedrørende kvindens stilling i Nuzi, et hurritisk-akkadisk samfund fra midten af det 2. årtusinde f.Kr. (Katarzyna Grosz).

2.10. *Et familiearkiv.*

Der forberedes en bog med titlen »The Archive of the Family of Wullu from Al ilani«. På grundlag af studiet af 109 dokumenter, der repræsenterer en bestemt families arkiver gennem en periode, der dækkes af 4 generationer, forberedes en analyse af en families sociale og økonomiske aktiviteter, slægtskabssystemet og dets sammenhæng med ejendomsforhold til jord, arv, adoption, ægteskab o.s.v. (Katarzyna Grosz).

3. Nærorientalsk afdeling.

3.1. *Tall Sukas.*

Fra udgravningerne på byhøjen Tall Sukas behandles arkitekturresten, keramik og andre småfund fra perioderne chalkolitikum og tidlig bronzealder, og det forsøges at sætte disse fund i relation til fund fra andre udgravninger i området (Evelyn Oldenburg).

3.2. *Ubaid-keramik i det 5. årtusinde f.Kr.*

Projektet omfatter en systematisk analyse af Ubaid-keramik fra Hama og Amuq-sletten i Syrien, dvs. perifer forekomst af Ubaid-traditionen, hvis kærneområde ligger i Mesopotamien. Gennem studier af diffusionsmekanismer bag de keramiske traditionsspredninger, er det håbet at nå til en mere nuanceret beskrivelse af de samfundsmæssige strukturer, som danner baggrund for den tidlige by- og statsdannelse i Den Nære Orient (Ingolf Thuesen).

3.3. *Tell Akko udgravningerne.*

Den 10. udgravningssæson ved Tell Akko under ledelse af professor Moshe Dothan og Michal Artzy med deltagelse af en gruppe danske studerende og lektor Aage Westenholz. Årets udgravning var koncentreret omkring problemet hvorledes befæstningsanlægget er blevet bygget. Problemet blev ikke endeligt løst, hvad der bl.a. skyldtes at voldanlægget viste sig at være betydeligt større end antaget. I område H, hvor danskerne gravede, er voldenes bredde mindst 35 m! (Michal Artzy).

4. *Ægyptologisk afdeling.*

4.1. *Papyrus-samlingen.*

Instituttet er i besiddelse af en stor samling af hieroglyfiske, hieratiske, demotiske, koptiske og græske papyri af hvilke kun meget få er offentliggjorte. Nuværende og tidligere ansatte ved instituttet samt forskere fra andre lande arbejder på at offentliggøre teksterne. En særbevilling fra Det humanistiske Fakultet har i 1984 gjort det muligt at gennemføre en restaurering af et stort antal papyri, og i sammenhæng hermed er der påbegyndt udarbejdelsen af et katalog over samlingen (Eva Richter Ærøe).

4.2. *Besøgendes graffiti fra Det Nye Rige.*

Projektet, der nærmer sig sin afslutning, omfatter en kommenteret fremlæggelse samt en tekstmæssig og historisk analyse af den specielle kategori af Nye Rige graffiti benævnt »Besøgendes indskrifter«. Som led i en fortsat behandling er der blevet arbejdet med de tekstmæssige og historiske problemstillinger. Der er endvidere blevet udarbejdet en palæografi over det daterede materiale (Allan K. Philips).

4.3. *Collezione Borgia.*

Der arbejdes på at afslutte udgivelsen af de ægyptiske monumenter i Borgia samlingen i Napoli (Ebba Kern Lillesø).

4.4. *Nektanebos II.*

Manuskriptet til en raisonnerende katalog og en afhandling om Nektanebos II, den sidste indfødte ægyptiske farao, er blevet afsluttet (Torben Holm Rasmussen).

4.5. *Kollaboration.*

En undersøgelse af samspillet mellem ægyptere og udlændinge i det 1. årtusinde. I 1984 har der særligt været arbejdet med forholdene under de persiske dynastier (Torben Holm Rasmussen).

4.6. *Tabu-forestillinger.*

Projektet går ud på at undersøge hvad ægypterne mener når de hæfter betegnelsen *bwt* på personer, genstande, handlinger m.v. Sideløbende med en fortsat

bearbejdelse af det omfattende kildemateriale er der foretaget en sproglig analyse af ordet *bwt*, ligesom arbejdet med en indholdsbestemmelse af begrebet er påbegyndt (Paul John Frandsen).

4.7. *Ebla.*

Der er skrevet en artikel om Ebla/Tell Mardikh, en nordsyrisk bystat der er ved at blive udgravet, og om de ægyptiske monumenter fra ca. 2300-1600 f.Kr. man har fundet i den (Paul John Frandsen).

Udgivervirksomhed:

I instituttets skriferække »Mesopotamia« er det 10. bind udgivet i 1984. Det drejer sig om en numerisk grammatik forfattet af Marie-Louise Thomsen. Der er den første numeriske grammatik siden 1923. Derudover har instituttet udgivet et festskrift til sig selv med titlen »Mellem Nilen og Tigris«.

Rejser:

Katarzyna Grosz har i maj/juni været på 1 månedes forskningsrejse i USA og Ingolf Thuesen har været på studieophold ved Oriental Institute, University of Chicago, fra januar indtil 1.10.1984.

Gæsteforelæsninger:

Paul John Frandsen har i april måned givet 3 gæsteforelæsninger ved Uppsala Universitet.

John Læssøe har i maj måned givet 3 gæsteforelæsninger ved Harvard Universitet.

Mogens Trolle Larsen har i oktober gæsteforelæst på University College, London.

Aage Westenholz har i marts gæsteforelæst på Institut für Orientalistik, Wien.

Redaktionsvirksomhed:

Mogens Trolle Larsen er medlem af redaktionskomiteen for tidsskriftet »History and Anthropology«, der udgives i Paris og New York.

Publikationer:

Alster, B.: Syndfloden – digt eller virkelighed? Sfinx 7, s. 6–11, Århus 1984.

– : Sumerisk religion. Babylonsk–assyriske religion. Hettitisk religion. GADS religionshistoriske tekster, Bendt Alster og Chr. Lindtner (red.), s. 9–42, København 1984.

– : Fra sivbåd til søfart. Mesopotamiske både og skibe. Mellem Nilen og Tigris, Paul John Frandsen og Jørgen Læssøe (red.), s. 13–28, København 1984.

– : Fra skolens barndom. Sfinx 4, s. 134–37, Århus 1984.

- Artzy, M.: "Havfolkene" og deres skibe. København 1984, 29-41 s.
- : Unusual late Bronze Age Ship. Representations from Tel Akko. The Mariner's Mirror No. 1, Vol. 70, s. 59-64, London 1984.
- Frandsen, P.J., Læssøe, J.: Mellem Nilen og Tigris. Festskrift for Carsten Niebuhr Institut tet. København 1984, 167 s.
- : Vi sulter. Mellem Nilen og Tigris. Festskrift for Carsten Niebuhr Instituttet, Paul John Frandsen og Jørgen Læssøe, s. 41-51, København 1984.
- : Tabu på ægyptisk. Chaos, Dansk tidsskrift for religionshistoriske studier 3, s. 117, København 1984.
- Grosz, K.: A new fragment from the archive of the Akkaja family. Studies on the Civilization and Culture of Nuzi and the Hurrians Vol. 2, s. 2, Winona Lake, USA 1984.
- : Sankerib - en assyriske hersker. Mellem Nilen og Tigris. Festskrift for Carsten Niebuhr instituttet., Paul John Frandsen og Jørgen Læssøe (red.), s. 53-62, København 1984.
- : On Some Aspects of the Adoption of Women at Nuzi. Studies on the Civilization and Culture of Nuzi and the Hurrians Vol. 2, s. 23, Winona Lake, USA 1984.
- Larsen, M.T., Finkel, L.I.: Texts and fragments. Journal of Cuneiform Studies 35, s. 179-81, Philadelphia 1984.
- : Skriften som historiens motor? Skrift og Samfund Temarapport nr. 1, s. 5-23, Københavns Universitet 1984.
- : Den fattige mand fra Nippur: et assyriske eventyr. Mellem Nilen og Tigris. Festskrift for Carsten Niebuhr Instituttet, Poul John Frandsen og Jørgen Læssøe (red.), s. 71-76, København 1984.
- Læssøe, J.: Carsten Niebuhr, 1733-1815. Mellem Nilen og Tigris. Festskrift for Carsten Niebuhr Instituttet, Paul John Frandsen og Jørgen Læssøe (red.), s. 8-11, København 1984.
- : Et notat om kunstig vanding i den gamle og den nye Orient. Mellem Nilen og Tigris. Festskrift for Carsten Niebuhr Instituttet., Paul John Frandsen og Jørgen Læssøe (red.), s. 77-82, København 1984.
- Møller, E.: Dyrenes fest. Dyredage, s. 100, København 1984.
- : Reliefstenkar fra Mesopotamien. Mellem Nilen og Tigris. Festskrift for Carsten Niebuhr Instituttet, Paul John Frandsen og Jørgen Læssøe (red.), s. 167, København 1984.
- Oldenburg, E.: At lukke en pyramide..... Sfinx 3, s. 109-13, Århus 1984.
- Philips, A.K.: Pyramiden ved Meidum. Mellem Nilen og Tigris. Festskrift for Carsten Niebuhr Instituttet, Paul John Frandsen og Jørgen Læssøe (red.), s. 109-19, København 1984.
- Thomsen, M.: Dragens Øje - en mesopotamisk besværgelse mod onde øjne. Mellem Nilen og Tigris.

- Festskrift for Carsten Niebuhr instituttet., Paul John Frandsen og Jørgen Læssøe (red.) læssøe., s. 127-32, København 1984.
- : The Sumerian Language. An Introduction to Its History and Grammatical Structure. København 1984, 363 s.
- Ærøe, E.R.: Sisenet und Phips II. Lexikon der Ägyptologie, Wolfgang Helck und Wolfhart Westendorf, s. 957, Wiesbaden 1984.

Paul John Frandsen

4: Institut for Eskimologi

Historie:

Efter at der i 1920 var blevet oprettet en lærestol i »Grønlandsk (eskimoisk) sprog og kultur« blev der opstillet et meget lille udvalg af litteratur, som var relevant for faget, på Universitetets filologiske læsesal. Undervisningen blev senere henlagt til Nationalmuseets etnografiske samlings øvelsessal, hvor udvalgte bøger og lydband til brug ved undervisningen blev opbevaret i et kinesisk lakskab.

Faget fik først egne lokaler, da Institut for Eskimologi blev oprettet i 1967. Et meget lille og et lidt større lokale i Købmagergade 52 udgjorde de første år de fysiske rammer. Det ene var på skift kontor for lærerne, mens det andet fungerede som en kombination af bibliotek, undervisningslokale, læsesal, kontorplads for den deltidsansatte sekretær og frokoststue.

I 1970 flyttede instituttet til Købmagergade 19, men allerede i 1974 måtte instituttet igen flytte - denne gang til Nørregade 20. I 1980 flyttede instituttet til de nuværende lokaler i Fiolstræde 10 sammen med IWGIA (International Workgroup for Indigenous Affairs).

Stab:

VIP: Antal årsværk: 3.

Lektorer: Jens Dahl, Michael Fortescue og Inge Kleivan.

Seniorstipendiat: Hans Christian Gulløv.

Eksterne lektorer: Christian Berthelsen og Birgitte Sonne.

Undervisningsassistent: Birgitte Hertling.

Fondsønnede stipendiater: 1.

TAP: Antal årsværk: ½.

Henriette Åbo Hansen.

Forskningsvirksomhed:

Institutets forskningsvirksomhed omfatter sproglige, kulturelle og samfundsvidenskabelige emner. Geogra-

fisk er forskningen koncentreret om inuit områderne i Grønland, Canada, Alaska og Sibirien med hovedvægten lagt på Grønland.

I lighed med andre indfødte folk stræber alle inuit efter kulturel og politisk selvbestemmelse. De historiske, kulturelle og nationalstatslige rammer herfor er ofte af samme karakter, som dem andre indfødte folk er underkastet, hvilket har medført, at den komparative eskimologiske forskning rækker videre end til kun at omfatte inuit-folkene. Institut for Eskimologi har her en naturlig samarbejdspartner i IWGIA.

De sidste ti års økonomiske og politiske udvikling i det arktiske område har medført et øget behov for eskimologisk forskning i bred forstand. Dette har medført et forsknings- og informationsmæssigt pres på medarbejderne ved instituttet, som er det eneste tværfaglige institut i Danmark med speciale i det arktiske område. Institutet modtager da også mange henvendelser fra adskillige lande fra folk, som ønsker oplysninger, dels om eskimoiske emner i almindelighed, dels om forskning inden for eskimologien.

Institut for Eskimologi rummer et stort specialbibliotek, hvilket giver udefra kommende videnskabsfolk, studerende og andre enestående muligheder for tværregionale og tværfaglige studier. I forlængelse heraf har instituttet i årets løb modtaget gæster fra Sverige, Vesttyskland, Holland, USA, Grønland og Danmark. Institutets medarbejdere lægger en stor arbejdsindsats i bearbejdning og formidling af forskningsinformationer.

En stor del af instituttets forskningsvirksomhed har anvendt perspektiv. Det forhold, at det grønlandske samfund erhverver en stadig større beslutningskompetence og opbygger egne kulturelle- og samfundsvidenskabelige institutioner har snarere øget end mindsket behovet for eskimologisk forskning i Danmark.

Institut for Eskimologi lægger vægt på at skabe et forskningsmiljø, som udvikler sig i takt med ændringerne i det grønlandske og i de øvrige inuit samfund. At dette langt fra har været muligt i det omfang det burde være sket må ses på baggrund af, at instituttets videnskabelige stab – i en periode med øget behov for eskimologisk forskning – er blevet reduceret fra fire til tre.

1. Den kulturelle udvikling i Grønland.

Den kulturelle udvikling i Grønland set gennem grønlændernes egne forestillinger og beskrivelser af forholdene i Grønland, samt bidrag til debatten i de grønlandske blade i perioden 1861-1950.

I 1861 påbegyndtes udgivelsen af bladet *Atua-gagdliutit*, og i dette blad fik den menige grønlænder første gang lejlighed til at udtrykke sig skriftligt – i de første mange år kun i form af beretninger, men efterhånden også i form af debatindlæg. Ideen med dette

arbejde, som lige er påbegyndt, er at gennemgå de skriftlige frembringelser af grønlændere i blade og tidsskrifter frem til 1950 og prøve at finde ud af, hvilken betydning grønlændernes egne fremstillinger af tingene og deres bidrag i debatten har haft på den kulturelle udvikling i denne periode (Christian Berthelsen).

2. *Urfolksret.*

2.1. Fortsat arbejde med projektet »Urfolksret i nordisk retsteori og praksis – en komparativ undersøgelse med særligt hensyn til samernes og grønlændernes retsinstitutter og retslige stilling«. (I samarbejde med Ove Bjarnar, Norge, Thomas Cramér, Sverige, Heikki Hyvärinen, Finland og Otto Jebens, Norge).

2.2. En foreløbig projektrapport er afgivet under titlen »Urfolksret i Norden – midtvejs rapport til NOS-S«.

2.3. Som et særligt case-studie (i samarbejde med stud.mag. Mads Fægteborg) indgår i projektet en undersøgelse af de amerikanske forsvarsanlæg i Grønland m.m. og deres forhold til lokalbefolkningen (Jens Brøsted).

3. *Det grønlandske hjemmestyre.*

En beskrivelse af de historiske og samfundsmæssige forudsætninger for hjemmestyret i Grønland. Særlig vægt lagt på en analyse af de politiske forholds betydning for afkoloniseringen af Grønland. Indførelsen af hjemmestyre har medført en kraftig vækst i den offentlige sektor i Grønland og dermed fortsat afhængighed af dansk know-how, pengeoverførsler m.m. Denne udvikling vurderes i relation til det grønlandske ønske om selvbestemmelse og øget selvstyre (Jens Dahl).

4. *Fangst, fiskeri og lønarbejde.*

Fortsatte undersøgelser af forholdet mellem lønarbejde, indhandling og subsistens i Grønland (Jens Dahl).

5. *Upernavikdialekten.*

I forbindelse med projektet gennemførtes feltarbejde i Upernavik kommune i sommeren 1984. Arbejdet omfatter en beskrivelse af denne dialekt, samt udarbejdelse af en ordliste. Projektet indgår i en løbende undersøgelse af inuitdialekter (Michael Fortescue).

6. *Børns sproglæring.*

Indledende undersøgelser til et projekt om børns tilegnelse af vestgrønlandsk (Michael Fortescue).

7. Vestgrønlandsk morfologi.

Vestgrønlandsk morfologi: produktivitet og semantik af tilhæng (Michael Fortescue).

8. Ethnohistorie.

Ethnohistoriske og arkæologiske studier over vestgrønlandsk Thulekultur, 1200-1800.

Gennem arkæologiske, historiske og mundtlige kilder søges den kulturhistoriske udvikling i Vestgrønland belyst. Udviklingsforløbet har været afhængigt af både klimatiske ændringer og af kontakten mellem etniske grupper indenfor regionen (Hans Christian Gulløv).

9. Grønlændere i Danmark.

Fortsat indsamling af materiale til belysning af grønlanderes forhold i Danmark (Inge Kleivan).

10. Inuit litteratur.

Temaer i forbindelse med grønlandsk og anden inuit litteratur:

Selvbiografier, herunder materiale fra eskimoer i Canada og Alaska.

Dansk-grønlandske relationer, som de er beskrevet i litteraturen 1914-1984 (Inge Kleivan).

11. Fest og dagligliv på Nunivak.

Nunivak-eskimoernes masker og tegninger fra 5. Thule Ekspedition. Afsluttende bearbejdelse af MS om Nationalmuseets samlinger af træskårne shamanmasker, mytiske skikkelser, fangstaktiviteter, redskaber og klædedragt fra øen Nunivak i Beringshavet (Birgitte Sonne).

12. Oversættelse.

»Øje for øje og tand for tand«. Afsluttende revision (i samarbejde med Christian Berthelsen) af en oversættelse til dansk af Otto Sandgreen: »isse issimik kigutdlo kigúmik«, Godthåb 1967, I-II (360 pp) (Birgitte Sonne).

13. Djævelen i forvandling.

Redegørelse for kilderne til toornaarsuk, der i Grønlands og Labradors missionsvirksomheder blev identificeret med kristendommens Djævel. Redegørelsen underbygger i detaljer konklusionerne af en tidligere analyse (Birgitte Sonne).

Redaktionsvirksomhed o.l.:

Christian Berthelsen er medlem af oversættelsesud-

valget vedrørende nyoversættelsen af Det Gamle Testamente til grønlandsk.

Jens Dahl er medredaktør af tidsskriftet »Stofskifte – tidsskrift for antropologi«.

Hans Christian Gulløv er medredaktør af tidsskriftet »Grønland«, samt temareaktør af »Arctic Anthropology«, vol. 22.

Inge Kleivan er i redaktionen af »Meddelelser om Grønland«, serien »Man and Society«, samt medlem af redaktionskomitéen for Études/Inuit/Studies, Canada.

Jens Brøsted, Hans Christian Gulløv, Jens Dahl og Inge Kleivan er medredaktører af bogen »Native Power«, Universitetsforlaget, Norge, som udkommer i 1985.

Der er i årets løb udgivet en enkelt publikation i Institut for Eskimologis skriftserie, no. 12.

Andet:

I lighed med tidligere år har instituttets medarbejdere i årets løb besvaret et stort antal henvendelser fra offentligheden vedrørende spørgsmål af kulturel og samfundsmæssig art, især hvad angår Grønland.

I samarbejde med offentlige institutioner og interesseorganisationer har instituttets medarbejdere udført adskillige mindre opgaver – alle som følge af instituttets arbejde med etniske minoriteter generelt og det arktiske område specifikt.

Christian Berthelsen er formand for Det Grønlandske Selskab.

Jens Dahl er Institut for Eskimologis repræsentant i Udvalget vedrørende Grønlandsforskning, SSF.

Michael Fortescue er konsulent ved Pilersuiffiks nye skoleatlas.

Hans Christian Gulløv er medlem af Det Grønlandske Selskabs bestyrelse samt Institut for Eskimologis repræsentant i repræsentantskabet for Arktisk Institut.

Inge Kleivan er medlem af Folketingets Grønlandsfond.

I dagene 2.-5. maj afholdtes i Gilleleje en »International Workshop on Population Issues in Arctic Societies«. Arrangementet var arrangeret af Committee on Northern Population Research og SSF's Grønland-sinitiativ og tilegnet Helge Kleivans minde.

IWGIA:

IWGIA er en international videnskabelig og humanitær organisation, oprettet i 1968. IWGIA's vigtigste opgave er at dokumentere de forhold, som verdens indfødte folk lever under. Disse folk er ofte udsat for overgreb – fra direkte udryddelse, folkemord, til psykisk og kulturel undertrykkelse, kulturdrab.

Gennem udgivelse af engelsksprogede Documents og Newsletters beskrives og analyseres de indfødte

folks aktuelle situation. IWGIA's forskning indenfor dette felt relaterer sig naturligt sammen med det arbejde, der udføres ved Institut for Eskimologi.

En del af IWGIA's publikationer udgives tillige på spansk. I 1984 udkom 6 videnskabelige rapporter samt 6 newsletters.

IWGIA har deltaget i flere internationale møder om indfødte folk, samt organiseret diverse arrangementer i Danmark, herunder et åbent internationalt seminar om »Arktiske folks rettigheder«.

Gæster og rejser:

Jens Brøsted har deltaget i FN's menneskerettighedskommissions Working Group on Indigenous Populations i Geneve, i Verdensrådet for Indfødte Folks (WCIP) 4. generalforsamling i Panama, samt deltaget i seminar om »Arktiske folks rettigheder« i København.

Jens Dahl har deltaget i 4th Inuit Studies Conference, Canada.

Michael Fortescue har deltaget i 4th Inuit Studies Conference, Canada.

Hans Christian Gulløv har været på forskningsrejse til Dresden og Herrnhut, DDR.

Inge Kleivan har deltaget i 4th Inuit Studies Conference, Canada.

Carolyn J. Jenkins, University of Chicago, opholder sig et år ved instituttet med henblik på lingvistiske studier i grønlandsk.

Erik Lanting, Arctisch Centrum, Groningen, Holland, har et otte mdr.'s stipendium ved instituttet til socialantropologiske og sproglige studier.

Publikationer:

Brøsted, J.: Arealanvendelse og forsvarsanlæg i Grønland – hvem bestemmer? Et studie i grønlandsk lovgivningsteknik. Grønland 1-2, s. 29-44, København 1984.

–: Helge Kleivan (mindeord). Mennesker og Rettigheder: Urbefolkninger og menneskerettigheder 1, s. 49, Oslo 1984.

–: Urfolksret i Norden / Nunane Avangnardlerne inu-toqaussut pisinautitavfe. Fusaut / forskning i Grønland 2, s. 26-35, København 1984.

–: Samer och grönlandare har dårligt rättsskydd. Samefolket 9, s. 6-8, Österslund 1984.

Dahl, J.: Selvbestemmelse, minoritetsrettigheder og økonomisk udvikling. Stofskifte – tidsskrift for antropologi 10, s. 5-30, København 1984.

Fortescue, M.: West Greenlandic. Beckenham, Kent, England 1984, 381 + XI s.

–: Intonation Contours Across the Inuit Dialects. Etudes/Inuit/Studies 7,2, s. 11, Quebec, Canada 1984.

–: Some Problems Concerning the Correlation and Reconstruction of Eskimo and Aleut Mood Markers. Københavns Universitet 1984, 46 s.

–: Ujarak: Omkring Hjertefjeldet. København 1984, 223 s.

Kleivan, H.: De arktiske samfund. Fra fjernstyret lighed til selvbestemmelse. Hvem skal styre ressourcenyttelsen? Arctic Pilot Project – et seminar om konsekvenserne for havmiljøet og fangerbefolkningen i Arktis ved udvinding og transport af arktiske ressourcer, APP-gruppen, s. 9-25, København 1984.

–: Contemporary Greenlanders. Handbook of North American Indians, vol. 5, Arctic, Volume editor: David Damas. General editor: William C. Sturtevant, s. 700-717, Washington 1984.

–: Greenland Eskimo: Introduction. Handbook of North American Indians, vol. 5, Arctic, Volume editor: David Damas. General editor: William C. Sturtevant, s. 522-27, Washington 1984.

Kleivan, I.: The Fish World as a Metaphorical Eskimo Society. The Fishing Culture of the World. Studies in Ethnology, Cultural Ecology and Folklore I-II, Bela Gunda (ed.), s. 887-91, Budapest 1984.

–: History of Norse Greenland. Handbook of North American Indians, vol. 5, Arctic, David Damas, William C. Sturtevant (eds.), s. 549-55, Washington 1984.

–: West Greenland Before 1950. Handbook of North American Indians, vol. 5, Arctic, David Damas, William C. Sturtevant (eds.), s. 595-621, Washington 1984.

Sonne, B.: Blodhævnens ideologi og virkelighed i Grønland før og under missionens påvirkninger. Chaos. Dansk tidsskrift for religionshistoriske studier 3, s. 51-64, Københavns Universitet 1984.

–: Eskimoerne. Gads religionshistoriske tekster, Alster, Bendt og Christian Lindtner (red.), s. 469-86, København 1984.

Jens Dahl

Klassiske sprog

1: Institut for græsk og latinsk Middelalderfilologi

Historie:

Instituttet er oprettet i 1958. Siden 1979 har det haft til huse i Njalsgade 90.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 3½.

Professor: Birger Munk Olsen (tilknyttet IGLM med 50% af sin arbejdstid, i øvrigt ved Romansk Institut).

Docent: Jørgen Raasted.

Lektorer: Sten Ebbesen, Brian McGuire.

Fondslønnede: 4½.

TAP: Antal årsværk: 1.

Assistent: Hannah Krogh Hansen.

Forskningsvirksomhed:

I middelalderen var græsk og latin Europas to hovedsprog til skriftlige – og tildels også til mundtlige – formål. IGLMs forskning har som hovedsigte at gøre skriftlige kilder på disse sprog tilgængelige for nutiden. Det involverer for det første registrering af de overleverede tekster, som for de flestes vedkommende henligger i håndskreven form. For det andet må materialet i videst muligt omfang fremlægges i videnskabelige trykte udgaver. For det tredje må materialet fortolkes som vidnesbyrd om den middelalderlige fase af vor kultur og sættes i relation til såvel ældre som yngre faser. Instituttet har siden sin grundlæggelse haft en særlig forpligtelse over for (1) udforskningen af videnskabelige værker skrevet af danske forfattere fra middelalderen, (2) registreringen af de fragmenter af middelalderlige håndskrifter, der befinder sig i Danmark, (3) udforskningen af den ortodokse kirkes middelalderlige musik. Men, som det vil ses i det flg., har instituttets virke også andre sider, omend der naturligvis ikke kan være tale om at dække alle sider af middelalderens skriftlige kultur.

1. Videnskabelig litteratur.

Der har her været arbejdet med middelalderlig filosofi, teologi og astronomi.

1.1. I tilknytning til en tekstudgave har S. Ebbesen studeret den specielle engelske logiktradition i 13. årh. Endvidere har S. Ebbesen sammen med R. Andrews arbejdet med skrifter af filosofen Petrus de Alvernia fra ca. 1275. Dennes og den samtidige danske filosof

Boethius' *sophismata* (logiske småafhandlinger) forbereder S. Ebbesen en udgave af til *Corpus Philosophorum Danicorum Medii Aevi* (»Samlede værker af danske middelalderfilosoffer«), som udsendes af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab.

1.2. Til udsendelse i samme serie har S. Ebbesen i samarbejde m. L. Mortensen og N. J. Green-Pedersen udarbejdet en udgave af den latinske tekst af ærkebiskop Anders Sunesens store teologiske læredigt »Hexaameron« fra henimod 1200. I dette arbejde har også B. Munk Olsen og F. Saaby Pedersen medvirket. Hele instituttets stab har medvirket ved det parallelle »projekt Anders Sunesen«, som har sigtet mod at udgive en samling artikler til belysning af Anders Sunesens værk og samtid. Dette projekt er nøjere beskrevet i beretningen for Center for Europæiske Middelalderstudier.

1.3. I fortsættelse af arbejdet med udgaven af den danske astronom Peter Nattergals værker fra det sene 1200-tal, er der blevet forberedt en udgave af Johannes af Siciliens samtidige »Expositio super canones Azarchelis« og udført videre studier af astronomien i slutningen af 1200-tallet (F. Saaby Pedersen).

1.4. Endelig skal nævnes, at en udgave af den engelske teolog Stephen Langton's »Summa« er blevet forberedt (S. Ebbesen), da det har vist sig, at dette værk er væsentligt for forståelsen af Anders Sunesens »Hexaameron«.

2. Byzantinsk musik.

I fortsættelse af tidligere arbejde har J. Raasted foretaget undersøgelser af Sticherarie-overleveringen på basis af tekst- og muskvarianter i Stichera for april måned. Forarbejder til en facsimileudgave af Sticherariet Ambrosianus gr. 44 (Milano) er blevet udført af J. Raasted, der endvidere har arbejdet med et kompendium »Byzantinsk musik for begyndere« og, i samarbejde med N. Konstantinova, med slavisk kirkemusik. B. Schartau har udarbejdet en katalog over byzantinske musikhåndskrifter i Danmark.

3. Håndskriftsstudier.

3.1. I forbindelse med registreringen af håndskriftsfragmenter i Danmark er sortering af ca. 800 uidentificerede musikfragmenter på Rigsarkivet blevet afsluttet (J. Raasted).

3.2. Endvidere er der blevet arbejdet med rekonstruktion af det *Officium pro defunctis*, som var indeholdt i det håndskrift, hvorfra de pergamentsfragmenter stammer, som er fremdraget af Compenius-orglets bælg (J. Raasted).

3.3. B. Munk Olsen har arbejdet med en kodikologisk undersøgelse af det middelalderlige håndskrifts opbygning, bl.a. med henblik på at klargøre arbejdsgangen i de middelalderlige skriptorier.

4. Venskab i middelalderen.

B. McGuire har fortsat sit arbejde med en bog om venskab i middelalderen. I 1984 har arbejdet været koncentreret om perioden 1050-1180 og om problemet om i hvilket omfang middelalderlige munkes skriftlige udsagn om venskab kan tages som indicier på virkeligt venskab mellem dem.

5. Klassisk litteratur i Middelalderen.

B. Munk Olsen har arbejdet med en kulturhistorisk undersøgelse, der på grundlag af samtidige kilder, især bevarede håndskrifter og biblioteksinventarer, skal vise, hvilke klassiske værker, der blev læst i middelalderen, samt belyse hvornår, af hvem, og navnlig hvordan de blev studeret.

Andet:

B. Munk Olsen har arbejdet på en kommenteret udgave af Robert de Clari's historiske værk om det fjerde korstog, på grundlag af håndskriftet Gl. kgl. S. 487 Fol. i det Kgl. Bibliotek. B. McGuire har i Oxford anstillet foreløbige undersøgelser over nogle upublicerede prædikener af Ailred af Rivaulx, som kan blive nye kilder til Ailreds liv og holdninger. M. Geert Andersen har foretaget undersøgelser af den liturgireform, Absalon gennemførte i 1187/88. F. Collin har arbejdet på projektet »Radikal fortolkning af fremmede kulturer« for i lyset af nyere semantiske teorier kritisk at behandle den opfattelse, at en kulturs sprog og tankegods er utilgængeligt for fortolkere tilhørende en anden kultur, og den tese at sprog – i det mindste i visse abstrakte former for sprog anvendelse – er konstituerende for tanken.

Udgivervirksomhed mm:

S. Ebbesen har redigeret instituttets tidsskrift »Cahiers de l'Institut du Moyen-Age grec et latin«, hvoraf der i 1984 udkom numrene 47-48. S. Ebbesen har endvidere fungeret som redaktør af »Corpus Philosophorum Danicorum Medii Aevi«, hvoraf bd. X.2 udkom i 1984, samt som redaktør af et par samlinger af videnskabelige artikler. B. McGuire har virket som medredaktør af »Vox Mediaevalis« og som redaktør ved projektet »Middelalderens Mennesker«. B. Munk Olsen har deltaget i redaktionen af »Classica et Mediaevalia« og »Revue d'Histoire des Textes«. J. Raasted har været medredaktør af »Monumenta Musicae Byzantinae«, herunder serien »Corpus Scriptorum de Re Musica«.

B. Munk Olsen har været medlem af Statens Humanistiske Forskningsråd. S. Ebbesen har fungeret som konsulent for diverse amerikanske & europæiske fonds & universiteter.

Gæster og rejser:

Nina Konstantinova fra Bulgarien har hele året opholdt sig ved IGLM for sammen med J. Raasted at studere byzantinske og slaviske musikhåndskrifter. Robert Andrews fra USA har i årets sidste halvdel været ved instituttet for sammen med S. Ebbesen at studere logiske tekster fra 13. århundredes Vesteuropa. B. McGuire har været på en længere forsknings- og kongresrejse til USA med gæsteforelæsnings ved University of California, Los Angeles; California Institute of Technology; University of California, Santa Barbara; University of California, Berkeley; Stanford University; New Clairvaux Monastery, Calif.; St. Gregory's Abbey, Michigan; Western Michigan University; samt foredrag ved The Medieval Conference i Michigan. B. Munk Olsen har været på håndskriftsforskningsrejser til Paris, London, Oxford, Cambridge, Bamberg og Erlangen; og har forelæst ved Università Cattolica del Santo Cuore i Milano samt ved Università degli Studi i Venezia. J. Raasted har været på studierejser til England, Bulgarien og Rumænien for at studere håndskrifter, og har gæsteforelæst i Sofia, Bucharest og Hernen (Holland). S. Ebbesen har været gæsteforelæser ved Stockholms Universitet og har holdt foredrag ved kongres sammesteds.

Publikationer:

- Collin, F.: Rationalitet og Irrationalitet. Samfundstænkning i 100 år – temaer og skikkelser, Mogens Blegvad, s. 97–131, København 1984.
- : Reason explanation and deviant causal chains. Concep tus-Studien 2, s. 130–37, Wien 1984.
 - Ebbesen, S., Izbicki, T., Longeway, J., Punta, F., Serene, E., Stump, E.: Simon of Faversham, Quaestiones super libro Elenchorum. Toronto 1984, XIV + 270 s.
 - : Proof and its Limits according to Buridan Summulae 8. Preuves et raisons a l'Universite de Paris. Logique, ontologie et theologie au XIVe siecle, Kaluza, Zenon & Vignaux, Paul, s. 97–110, Paris 1984.
 - : Semantics – Stoic, Late Ancient, and Medieval. Zeichen und Realität, Oehler, Klaus (ed.), s. 383–88, Tübingen 1984.
 - , Pinborg, J.: Thirteenth century notes on William of Sherwood's treatise on properties of terms. An edition of anonymi dubitationes et notabilia circa Guilelmi de Shyrewode introductionum logicalium tractatum V. Cahiers de l'institut du Moyen-Age grec et latin 47, s. 103–41, København 1984.
 - : Danske skolastikere i udlandet. Dansk litteraturhi-

- storie, bd. 1, Kaspersen, Søren & al., s. 415–25, København 1984.
- : Anders Sunesen. Dansk litteraturhistorie, bd. 1, Kaspersen, Søren & al., s. 295–304, København 1984.
- Ebbesen, S. (: Corpus Philosophorum Danicorum Medii Aevi X.ii, Opera Petri de Sancto Audomaro, edidit F. Saaby Pedersen (Det danske sprog- og literaturselskab). København 1984, 571–860 s.
- Ebbesen, S. (: Jan Pinborg, Medieval Semantics: Selected Studies on Medieval Logic and Grammar. London 1984, 358 s.
- McGuire, B.P.: Monastic and episcopal biography in the thirteenth century: The Danish Cistercian Account of Bishop Gunner of Viborg. *Analecta Cisterciensia* 39, s. 195–230, Roma 1984.
- Olsen, B.M.: To pergamenthåndskrifter fra det 13. århundrede i Ålborg Katedralskoles bibliotek. *Aalborg Katedralskoles årsskrift*, Aalborg Katedralskole, s. 51–54, Aalborg 1983.
- : L'étude des auteurs classiques latins aux XIe et XIIe Siècles. Tome I. Catalogue des manuscrits classiques latins copiés du IC^e siècle: Apicius–Juvénal. Paris 1982, 632 s.
- : The Cistercians and Classical Culture. *Cahiers de l'Institut du Moyen Age grec et latin* 47, s. 64–102, København 1984.
- : La "Vida de Santa Pelágia", une traduction portugaise médiévale et son modèle latin. *Pelagie la Penitente. Metamorphose d'une légende*. t. II. La survie dans les littératures européennes., P. Petitmengin; *Seminaire d'Histoire des Textes de l'Ecole Normale Supérieure*, s. 243–77, Paris 1984.
- Raasted, J.J., Schartau, B.: Indices to the Greek Examples in Constatin Floros, *Universale Neumenkunde III. Cahiers de l'institut du moyen-âge grec et latin* 48, s. 105–30, Københavns Universitet 1984.
- : Monumenta Musicae Byzantinae 1933–1983. *Byzantion* 54, s. 629–33, Bruxelles 1984.
- : Zur Analyse der bulgarisch–griechischen Melodie des Doxastikons "Bogonachalnim manoveniem". *Cahiers de l'institut du moyen-âge grec et latin* 48, s. 137–47, Københavns Universitet 1984.

2: Institut for klassisk Filologi

Historie:

Institut for klassisk Filologi oprettedes som en organisatorisk enhed 1. april 1967. Fysisk omfattede det nogle få rum i Niels Hemmingsensgade 23, som fra 1966

havde tjent som et fagligt sekretariat. Fra oprettelsen havde IKF en »afdeling« for nygræsk filologi. Fra 1. april 1968 indgik »Studiesalen for græsk Papyrologi«, der var oprettet i 1932, og som husedes i Filologisk Laboratorium, Frue Plads, som en »afdeling« for papyrologi i IKF.

1969 tildeltes IKF nogle yderligere lokaler i Skindergade 13. Disse brugtes til undervisning, til en håndbogssamling og som hjemsted for Nygræsk Samling, der oprettedes ved overtagelse af Carsten Høegs efterladte nygræske bogsamling.

I maj 1973 flyttede IKF til lokaler i St. Kannikestræde 11.

I december 1974 flyttede IKF til Fiolstræde 10 og samtidig overgik Filologisk Laboratoriums klassiske bibliotek til instituttet og husedes i Fiolstræde; ved samme lejlighed flyttede Nygræsk Afdeling til Nørregade 7. Fra og med denne flytning kunne IKF foruden administration rumme fagets samlede bibliotek. Desuden kunne lærere og enkelte studerende få kontorer/læsepladser, og nogen undervisning foregik i IKF-lokaler.

I august 1979 flyttede IKF med Afdeling for Papyrologi og Nygræsk Afdeling til KUA.

1984 udskiltes Nygræsk Afdeling for at indgå i Institut for Nygræsk og Balkanistik.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 8.

Professorer: Jerker Blomqvist og Johnny Christensen.

Lektorer: Thorkild Breitenstein, Mogens Herman Hansen, Minna Skafte Jensen, Jørgen Mejer, Helle Salskov Roberts og Christian Marinus Taisbak.

Seniorstipendiater: Marianne Alenius og Patrick Kraegelund.

Kandidatstipendiat: Vincent Gabrielsen.

Fondslønnede stipendiater: 3.

TAP: Antal årsværk: 1½.

Palle Gregers Andersen, Per Methner Rasmussen.

Forskningsvirksomhed:

Instituttet danner ramme om forskning i meget forskellige emner med det fællestræk, at beherskelsen af græsk og/eller latin er en forudsætning for, at man kan behandle stoffet. For meget af instituttets forskning gælder det endvidere at kyndighed i benyttelse af håndskrevne bøger er af central betydning – arbejdet består her i at frembringe trykte udgaver af bøger, der ellers kun eksisterer i form af nogle få middelalderlige håndskrifter. Hovedemnerne er og har længe været, sprogvidenskab, udgivelse og oversættelse samt kommentering af tekster, litteratur, filosofi, videnskabshistorie, historie, arkæologi og kunsthistorie. Instituttet er hjemsted for Forum for Renæssancestudier.

1. Sprogvidenskab.

1.1. Århundreders udforskning af det græske og latinske sprog har givet en mængde empiriske resultater, som nu er let tilgængelige i lexikalske, grammatiske og bibliografiske håndbøger; dette materiale analyseres med den moderne lingvistik's metoder og begrebsapparat med det formål at sætte beskrivelsen af de klassiske sprog på et nøjagtigt teoretisk grundlag, f.eks. i Jerker Blomqvists studier over græsk orddannelse.

1.2. En række sprogvidenskabelige resultater, f.eks. vedrørende enkelte syntaktiske fænomener og enkelte ords semantik, fremkommer også ved arbejdet med de antikke teksters fortolkning, som altid har været den klassiske filologis hovedopgave.

1.3. Johnny Christensen arbejder herudover med en systematisk beskrivelse af den græske accent.

2. Udgivelse, kommentering.

2.1. Thomas Finckes »Geometriae Rotundi« (1583) bearbejdes og kommenteres af C. M. Taisbak med henblik på (delvis) genudgivelse i Christian IV's jubilæum-år 1988. Thomas Finckes bog, som var grundlæggende for adskillige generationer, er et betydeligt dansk arbejde inden for den »Ramistiske nyorientering« i videnskaberne. I tilknytning hertil arbejder C. M. Taisbak med en nytolkning af Euklids Data.

2.2. Thorkild Breitenstein arbejder fortsat med en tekstkritisk udgave af Archestratos fra Gela.

3. Græsk papyrologi.

Instituttets samling af græske papyri fra Ægypten har også i år været varetaget af forskerstipendiat Adam Bülow-Jacobsen. Fascikel III af Papyri Graecae Haunienses er i trykken, og materialet til fascikel IV er samlet og under bearbejdelse.

4. Litterære undersøgelser.

4.1. Minna Skafté Jensen og Jørgen Mejer er medarbejdere ved Gyldendals Verdenslitteraturhistorie.

I forbindelse med »Skrift og Samfund«, forskningsprojekt ved Center for Sammenlignende Kulturforskning, har Minna Skafté Jensen skrevet en artikel om »The Homeric Epics and Greek Cultural Identity« til fremlæggelse på symposiet »Kalevala and the World's Epics« i Turku i februar 1985.

4.2. Patrick Kragelund har fortsat sine studier i antikke drømmeteorier og afsluttet en artikel »Epicurus in pseudo-Quintilian's decl. mai. X«. Desuden arbejdes

fortsat på en afhandling om »The 'Octavia' and the damnatio of Nero«.

5. Filosofi.

5.1. Johnny Christensen arbejder med stoisk samfundstænkning, særligt med henblik på samfundsmødder og deres afspejling i Philo Judæus, Lukian, Dio Chrysostomus, Marcus Aurelius etc., d.v.s. kilder, der ikke altid kobles med den gamle Stoa.

5.2. Jørgen Mejer arbejder fortsat med den antikke filosofis overlevering i oldtiden, med specielt henblik på doxografitraditionen.

6. Historie.

6.1. Mogens Herman Hansen udarbejder på basis af værket »Det athenske Demokrati i 4. årh. f.Kr.« 1-6 (København 1977-81) nu en samlet engelsksproget fremstilling af Athens demokrati. Dette værk er bestilt af Blackwell i Oxford som afløser for den eksisterende engelske grundbog om emnet, A. H. M. Jones, Athenian Democracy (Oxford 1957).

6.2. Mogens Herman Hansen er yderligere i færd med at skrive afsnittene om (1) det athenske demokratis institutioner, (2) sofisternes syn på det athenske demokrati og (3) Sokrates', Platons og Aristoteles' kritik af det athenske demokrati, som bidrag til et værk (under redaktion af professor Rudi Thomsen, Aarhus Universitet) om det athenske demokratis traditionshistorie fra oldtiden til vore dage.

6.3. Vincent Gabrielsen arbejder med et projekt om trierarchiets udvikling som fiskal-militær institution i Athen i tiden ca. 500-323/2 f.Kr. Projektet sigter mod en empirisk redegørelse for trierarchi-liturgi's oprindelse, udvikling og funktion i Athens militær- og finansorganisation. Ydermere, med udgangspunkt i socialhistoriens metoder og begrebsapparat, vil denne redegørelse blive lagt til grund for en analyse af det athenske borgerskab i denne periode.

7. Arkæologi og kunsthistorie.

7.1. Helle Salskov Roberts arbejder med udgivelse af en katalog over Nationalmuseets Antiksamling's samling af græske bronzer med kronologisk, stilistisk og funktional bestemmelse. I forbindelse med dette arbejde er i 1984 skrevet artiklen »Om fortolkningen af græske spejlstøttefigurer« til Klassisk arkæologisk forenings jubilæumsskrift, der publiceres af Museum Tusulanum med støtte af Ny Carlsbergfondet.

7.2. Jørgen Mejer undersøger den danske arkæolog og oldtidshistoriker Georg Zoega's forhold til den tyske filolog Fr. G. Welcker.

7.3. Patrick Kragelund arbejder fortsat på en afhandling om »The Tragedy and Comedy of Nic. Abildgaard: a Rediscovery, and a Reinterpretation«.

8. Retorik.

Johnny Christensen undersøger samspillet mellem tanke, tale og skrift i de antikke taler og andre genrer, især med henblik på den varierende anvendelse af skrift som hjælp til forberedelse, som nedskrivning efter afholdelse af talen m.m.

9. Renæssancestudier, herunder nylatin.

9.1. I samarbejde med lærere fra engelsk, kunsthistorie, romansk og slavisk har instituttet taget initiativ til oprettelse af Forum for Renæssancestudier, en uformel organisation af studenter og lærere, som arbejder med forskellige sider af renaissance; formålet er at fremme forskningen inden for området gennem løbende samarbejde. Studierne drejer sig om den europæiske renaissance i perioden fra middelalderens slutning til oplysningstidens begyndelse, men historisk og typologisk beslægtede fænomener i andre perioder og områder er også relevante. Nylatiniske studier, og ikke mindst studier af dansk nylatinisk litteratur, er af særlig interesse i arbejdet. Forum for Renæssancestudier har i efterårssemestret arrangeret en offentlig forelæsningsrække om renaissanceemner, som vil blive videreført i 1985; desuden planlægges et seminar om svensk og dansk nylatinlitteratur. Arbejdet er en videreudvikling af de nylatinstudier, der i en årrække har været drevet ved instituttet, og der indkøbes stadig, så vidt midlerne rækker, bøger vedrørende nylatin til institutbiblioteket.

9.2. Minna Skafté Jensen arbejder på en artikel om Erasmus Lætus' 3. hyrdedigt som udtryk for et dansk renaissance-syn. I august 1985 skal Minna Skafté Jensen ved den internationale nylatin-kongres i Wolfenbüttel holde foredrag om »Neo-Latin Danish Lyrics«.

9.3. Marianne Alenius arbejder med Danmarks lærde kvinder 1500-1800. Fra denne periode kendes en række skrifter på latin og dansk, som giver lister over danske kvinder, der har gjort sig bemærkede ved deres viden. Af disse har nogle selvstændigt forfattet værker, som er bevarede i trykt form eller i håndskrift. Andre har oversat udenlandsk litteratur. – Disse kvinders arbejder, deres sociale og kulturelle miljø og deres eventuelle kendskab til udenlandske tilsvarende miljøer forsøges belyst. Særlig har Birgitte Thott, Leonora Christine Ulfeldt og Charlotte Biehl hidtil haft Marianne Alenius' interesse. I udlandet er især den hollandske Anna Maria van Schurman betydningsfuld, ligesom den mandlige opdragelsespædagog, den span-

ske humanist Juan Luis Vives har haft indflydelse på dansk humanistisk tankegang vedrørende pigeopdragelse og kvinders adgang til boglige studier.

10. Religion og bibelfortolkning.

Da Det nye Testamente er skrevet på et af de klassiske sprog, har der altid været mange berøringspunkter mellem klassisk filologi og bibelsk exegese. Også Det gamle Testaments apokryfe eller deuterokanoniske bøger er forfattet eller er i hvert fald blevet overleveret på græsk; for disses overlevering er også de antikke latinske oversættelser betydningsfulde. I tilknytning til arbejdet med en nyoversættelse i den svenske Bibelkommissions regi planlægger Jerker Blomqvist nogle studier netop over de apokryfe bøger. Foruden rene fortolkningsproblemer, især i Visdommens bog, drejer det sig om en studie over stil og kompositionsteknik i Anden Makkabærbog og en sammenligning af et formodentlig uægte dokument, der citeres i Første Makkabærbog, med lignende dokumenter i indskriftlig overlevering.

Udgivervirksomhed m.v.:

Jerker Blomqvist er medlem af Den svenske Bibelkommissions arbejdsgruppe til oversættelse af de apokryfe bøger.

C. M. Taisbak er fast anmelder ved *Mathematical Reviews* inden for de eksakte videnskabers historie.

Minna Skafté Jensen er medlem af the editorial board for et nyt tidsskrift, *Oral Tradition*, som vil blive udgivet i Missouri med John Miles Foley som hovedredaktør. Minna Skafté Jensen er endvidere redaktør af et særnummer om Center for Sammenlignende Kulturforskning af *The Newsletter of the Laboratory of Comparative Human Cognition*, San Diego.

Mogens Herman Hansen fungerer som referee for tidsskrifterne *Classical Philology*, *Greek, Roman and Byzantine Studies* og *American Journal of Ancient History*.

Jørgen Mejer fungerer som referee for tidsskriftet *Classical World*.

Instituttet udgiver i samarbejde med foreningen Tusculum tidsskriftet *Museum Tusculanum*; til tidsskriftet er knyttet monografiserierne *Opuscula Graecolatina*, *Rudimenta Graecolatina*, *Ad Fontes*, *Opuscula Byzantina et Neograeca* og *Sources for Modern Greek History*.

Johnny Christensen er medlem af Statens humanistiske Forskningsråd.

Gæster og rejser m.v.:

Adam Bülow-Jacobsen har besøgt Egyptian Museum, Cairo, for Association Internationale de Papyrologues.

Patrick Kragelund har arbejdet ved Institute of Classical Studies og The Warburg Institute, London.

Mogens Herman Hansen har været gæsteforelæser ved Uppsala universitet og Oxford University.

Minna Skafte Jensen har været gæsteforelæser ved Milano og Urbino universiteter.

Adam Bülow-Jacobsen har været gæsteforelæser ved British Museum, Department of Egyptian Antiquities.

Jørgen Mejer har forelæst ved forskningshistorisk symposium i anledning af Fr. G. Welckers 200 års dag, Werner-Reimers-Stiftung.

Publikationer:

- Alenius, M., Kragelund, P.: Octavia, Kejser Neros hustru. København 1984, 118 s.
- : Forfatteren bag "Den listige Oprækkerske". Charlotta Dorothea Biehl, Den listige Oprækkerske, Svalegangen, Århus, s. 6–11, Århus 1984.
- : Et skandalestykke. Publikums reaktion på "Den listige Oprækkerske" i 1765. Charlotta Dorothea Biehl, Den listige Oprækkerske, Svalegangen, Århus, s. 61–64, Århus 1984.
- : Abbed Isidoro Bianchi. En formidler i dansk-italiensk videnskab. Man må studere – Festskrift til G. Torresin, Søren Chr. Hindsholm m.fl., s. 11–23, Århus 1984.
- Andersen, L.: Romersk religion. Gads religionshistoriske tekster, Bendt Alster, Chr. Lindtner, s. 280–303, København 1984.
- Bülow-Jacobsen, A., Van-Rengen, W.: The international Photographic archive. Report on the 1984-mission. Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik 56, s. 139–40, Bonn 1984.
- : Mummy-Cartonnage – A modified version of the enzyme-method. Atti del XVII congr esso internazionale di papirologia., Gigante, M, s. 45–49, Napoli 1984.
- : P. Carlsberg 24: Question to an Oracle. Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik 57, s. 91–92, Bonn 1984.
- Blomqvist, J.: Anmeldelse af: Jonathan Barnes et alii, Science and Speculation. Studies in Hellenistic Theory and Practice, Cambridge/Paris 1983. Lychnos 1984, s. 240–42, Uppsala 1984.
- Christensen, J., Hansen, M.H.: "What is Syllogos at Thukydides 2.22.1?". Classica et Mediaevalia vol. 34, s. 17–31, København 1983.
- : Equality of Man and Stoic Social Thought. Equality and Inequality of Man in Ancient Thought = Commentationes Humanarum Litterarum 75, Iiro Kajanto (red.), s. 45–54, Helsingfors 1984.
- Hansen, M.H.: Die athenische Volksversammlung im Zeitalter des Demosthenes. Konstanz 1984, 211 s.
- : The number of Rhetores in the Athenian Ecclesia 355–322 B.C. Greek, Roman and Byzantine Studies 25, s. 123–55, Durham, North Carolina, USA 1984.
- : Two Notes on Demosthenes' Symbolaeutic Speeches. Classica et Mediaevalia 35, s. 57–70, København 1984.
- , Mitchel, F.: The Number of Ecclesiai in Fourth-Century Athens. Symbolae Osloenses 59, s. 13–19, Oslo 1984.
- Jensen, M.S.: Et nylatinsk bryllupsdigt. Man må studere... Festskrift til G. Torresin, Hindsholm, Søren Chr. m.fl., s. 255–60, Århus 1984.
- , Friis-Jensen, K.: Latindigtningens spejl. Dansk litteraturhistorie 2, Brask, Peter m.fl., s. 368–438, København 1984.
- , Jensen, K.: En vej til ros og magt: Latinskolen. Dansk litteraturhistorie 2, Brask, Peter m.fl., s. 309–21, København 1984.
- : Studimi krahasues i epikës: Disa konsiderata. Kultura popullore 2, s. 117–22, Tirana Albanien 1983.

Mogens Herman Hansen

Filosofi, psykologi og pædagogik

1: Filosofisk Institut

Historie:

Filosofisk Institut oprettedes som Filosofisk Laboratorium i 1959 med lokaler i øverste etage af Metroannexet, lokaler, som faktisk havde været anvendt af faget i nogle år. I sommeren 1969 flyttedes til de nuværende lokaler, Købmagergade 50. Institutet er ikke opstået ved deling af eller sammenlægning med andre institutter. Navneskiftet skete i 1968.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 13%.

Professorer: Mogens Blegvad, Karsten Friis Johansen, Svend Erik Stybe.

Lektorer: Erik Elten, Jan Riis Flor, Helmuth Hansen, Peter Kemp, C. H. Koch, Flemming Steen Nielsen, Kjell Sellin.

Seniorstipendiater: Arne Grøn, Poul Lübcke, Stig A. Rasmussen.

Kandidatstipendiat: Nina Rosenstand.

Fondslønnede stipendiater: 1%.

TAP: Antal årsværk: 1½.

Assisterter: Inge Bernhoff, Jytte Christiansen, 1 langtidslidig bibliotekar.

Forskningsvirksomhed:

Institutets forskningsvirksomhed omfatter et bredt felt af emner såvel inden for filosofi- og idéhistorie som inden for filosofiens systematiske discipliner. I overensstemmelse med gammel tradition og med de undervisningsopgaver over for studerende fra andre fag, der påhviler instituttet, lægges vægt på problemer, der har tilknytning til fagvidenskabelige problemstillinger, såvel inden for naturvidenskab som inden for samfundsvidenskab og humaniora. Der arbejdes på at udvide bestående internationale kontakter, både i retning af nordisk, angelsaksisk og kontinentaleuropæisk filosofi.

Som led i det løbende samarbejde med det filosofiske institut ved Warszawa universitet afholdtes det 7. dansk-polske filosofiseminar i Warszawa den 1.-6. juni. Fra dansk side holdtes følgende foredrag:

Steen Ebbesen: Manlius Boethius and Aristotelian Scholasticism.

Jan Riis Flor: Fallibilism and Corrigibility.

Peter Kemp: Ethics in Computer Society.

Johs. Witt-Hansen: Reflections on postulates of impotency in mathematics, logic, physics, epistemology, and social science.

Ved instituttets forskningsseminarer har i årets løb følgende foredrag været holdt:

Jan Riis Flor: Fejlbarlighed og evidens i videnskabelig erkendelse.

Poul Lübcke: Fremtiden som problem hos Heidegger.

Stig A. Rasmussen: Er vage sprog inkohærente?

Poul Lübcke: Begrebet 'indirekte meddelelse' hos Søren Kierkegaard.

Arne Grøn: Anerkendelsens begreb og dialektik.

Den følgende redegørelse for de videnskabelige medarbejders forskningsvirksomhed i året er opdelt efter emner på en måde, der svarer til den inddeling i tre hovedområder: filosofi- og idéhistorie, teoretisk filosofi og praktisk filosofi, der anvendes i filosofistudiets opbygning.

1. Dansk filosofi- og idéhistorie.

1.1. Studier over Ludvig Holbergs professorgerning, videnskabsopfattelse samt historie- og kultursyn, der bl.a. har affødt en kronik »Professor Holberg« (Sv. E. Stybe).

1.2. Fortsatte studier over æstetikens historie i Danmark, navnlig i det 19. århundrede (C. H. Koch).

1.3. Udarbejdelse af foredrag (holdt på Den danske nationalkomité for videnskabshistorie- og videnskabsfilosofis årsmøde, den 17/11) og artikel om Carl Langes bidrag til teoridannelsen vedrørende følelseslivet (C. H. Koch).

1.4. Studier over Kierkegaards ontologi med særligt henblik på selvets temporelisationer, der bl.a. har affødt en artikel i »Kierkegaardiana« (P. Lübcke).

1.5. Udarbejdelse af artikler om 11 danske filosoffer til »Dictionnaire des philosophes« (M. Blegvad).

2. Antik filosofi.

2.1. Fortsat arbejde på første bind af den i årbogen for 1983 omtalte 4-binds filosofihistorie (K. Friis Johansen).

2.2. Deltagelse i det løbende Aristoteles-seminar med foredrag om Platons Theaitetos (samme).

2.3. Studier over Aristoteles' etik, der bl.a. har affødt en forelæsning på instituttet i maj (P. Kemp).

3. Nyere tids filosofi.

3.1. Udarbejdelse af artikel om den historiske materialisme hos Marx (Sv. E. Stybe).

3.2. Udarbejdelse af artikel om filosofien i Wien 1880-1930 (C. H. Koch).

3.3. Fortsat arbejde med stipendiatprojekt om »Normativitet og virkelighed hos Hegel«, navnlig koncentreret om temaerne 'Anerkendelse og normativitet', 'logik og historie' og 'historie og transcendens', herunder udarbejdelse af foredrag om Hegels religionsfilosofi (Teologisk Forening) (A. Grøn).

3.4. Studier over Levinas' Hegel-kritik (samme).

3.5. Deltagelse i tværfagsseminar om »Opbrud i europæisk åndsliv 1900-1920« (samme).

3.6. Fortsatte studier over tidsbegrebet i den fænomenologiske tradition med særligt henblik på Edmund Husserl og Martin Heidegger (P. Lübcke).

3.7. Studier over Kants etik og æstetik, der bl.a. har affødt to forelæsninger i efteråret (P. Kemp).

4. *Teoretisk filosofi* (herunder logik, sprogfilosofi, erkendelsesteori og videnskabsfilosofi).

4.1. Studier over kybernetik, kunstig intelligens, maskinoversættelse og logiske strukturer i sprog (K. Sellin).

4.2. Studier over Erlangerskolens sprogopfattelse (F. Steen Nielsen).

4.3. Fortsatte studier over Alfred Sidgwick's argumentationsteori (samme).

4.4. Fortsat arbejde på stipendiatprojektet om vage sprogs semantik og logik (Stig A. Rasmussen).

4.5. Studier over konsekvenserne for logikken af at betragte 'falsifikationsomstændigheder' som det grundlæggende meningsteoretiske begreb (samme).

4.6. Udarbejdelse af artikler om Frege (diskussion med M. Sainsbury) og om semantisk realisme og anti-realisme (samme).

4.7. Studier over forholdet mellem fallibilisme og korrigerbarhed, der bl.a. har affødt foredrag ved et symposium i Göteborg (se under 6 b) og ved det 7. polsk-danske seminar (se ovenfor) (J. Riis Flor).

4.8. Udarbejdelse (sammen med dr.phil. Niels Ole Bensen) af artikel om R. Rorty's filosofi (samme).

4.9. Udarbejdelse af foredrag, holdt den 16/11 på Den danske nationalkomité for videnskabshistorie og vi-

denskabsfilosofis årsmøde om »Modeller for rationalitet i videnskabelig teoriudvikling« (samme).

4.10. Fortsatte studier over »strukturel dialektik« i samarbejde med forskere ved Sociologisk Institut og en kreds af naturvidenskabsmænd (H. Hansen).

4.11. Fortsat udarbejdelse af en grundbog om humanistisk videnskabsfilosofi (Sv. E. Stybe).

4.12. Fortsatte studier over forklaringsmønstre i samfundsvidenskabernes, dels vedrørende diskussionen mellem Jon Elster og van Parijs om funktionelle forklaringer, dels vedrørende Lockes og Montesquieus opfattelse af samfundsvidenskabelige forklaringer (M. Blegvad).

4.13. Fortsat arbejde på stipendiatprojekt om mytefænomenet (N. Rosenstand).

5. *Praktisk filosofi.*

5.1. Fortsatte studier over emner i medicinsk etik og feministisk filosofi (E. Elten).

5.2. Afsluttende studier over nytestamentlig etik (samme).

5.3. Arbejde på et projekt »En redegørelse for den moderne ethos med særligt henblik på dens begrebsmæssige og narrative grundlag – og på forholdet mellem etik og teknologi (især informatik og medicinsk forplantningsteknologi)«, herunder udarbejdelse af en række foredrag (f.eks. på Alm. dansk præstekonvent den 14/5, på 7. polsk-danske seminar (se ovenfor), på Pædagogisk Regionalstævne for Sydsjælland den 17/11, i Teologisk Forening den 20/11, i Humanistisk Forum den 24/11 og i Filosoficirklen, Lund, den 4/12) (P. Kemp).

5.4. Studier over Michel Foucaults filosofi, særligt hans »Histoire de la Sexualité 1-2« (samme).

5.5. Studier over Levinas (samme).

5.6. Udarbejdelse (sammen med Finn Collin, Ph.D. og mag.art. Peter Sandøe) af grundbog og radioudsendelser (Danmarks Radios undervisningsafdeling) om temaer og skikkelser i de sidste hundrede års samfundstænkning (M. Blegvad, A. Grøn, F. Steen Nielsen).

Redaktionsvirksomhed:

Mogens Blegvad er formand for redaktionen af Danish Yearbook of Philosophy, hvoraf vol. 21 udkom i beretningsåret.

Karsten Friis Johansen er medredaktør af Platon-selskabets skriftserie.

Peter Kemp har redigeret »Sprog, Tale og Skrift« (Aros, Århus), der indeholder indlæg fra Grundtvig-kongressen i 1983. Peter Kemp har sammen med Vl. Muljevic og Georges Thill redigeret »Systèmes technologiques et Autogestion. Actes du Cours du Centre interuniversitaire de Dubrovnik, avril 1984«, Presses Universitaires de Namur.

Poul Lübcke er medredaktør af Kierkegaardiana, hvoraf bind 13 udkom i beretningsåret.

Rejser og kongresdeltagelse:

Stig A. Rasmussen har i perioden 1/1-7/7 opholdt sig ved Wolfson College, Oxford.

Nina Rosenstand har i perioden 1/1-31/10 opholdt sig som postdoctoral scholar ved University of California, San Diego.

Peter Kemp har fra 8/2 til 25/3 foretaget en rejse til en række amerikanske universiteter og colleges og derunder forelæst over »Death and Machine. From Jules Verne to Derrida and Beyond« og »Ethics in Computer Society«.

Mogens Blegvad har deltaget i en konference i München afholdt af The Research Committee on History of Sociology under International Sociological Association og der holdt foredrag om »Interactionism and the Chicago School«. Samme har deltaget i seminar om »Rationalitetsbegreber i samfundsvidenskaberne« på Fuglsøcentret og der holdt foredrag om »The voting paradox?«

Karsten Friis Johansen har som medarrangør deltaget i et symposium om Schleiermacher, afholdt den 19-20/11 af Det tyske Kulturinstitut.

Jan Riis Flor, C. H. Koch og Mogens Blegvad har deltaget i årsmøde, arrangeret af Den danske nationalkomité for videnskabshistorie og videnskabsfilosofi den 16-17/11 i København, de to førstnævnte som foredragsholdere, den sidstnævnte som formand for nationalkomitéen.

Peter Kemp har været co-directeur for et kursus om »Systèmes technologiques et Autogestion« ved Inter-university Center of Postgraduate Studies i Dubrovnik og der holdt foredrag om »Autonomie éthique et Systèmes technologiques«. Han har været medarrangør af det 5. nordiske filosofimøde i Helsingfors den 10/8-2/9. Han har desuden deltaget i en Hegelkongres på Helsingfors universitet og der holdt foredrag »Life as Gift. A Comment on Hegel and Derrida«. I oktober har han holdt foredrag om »Récit de Dieu et concept de Dieu« på den 6. internationale konference om religionsfilosofi i Pêrugia. Den 18/9 gav han et indlæg på et seminar om »Ancient Humans in Tomorrow's Electronic World« afholdt af Aspen Institute på Wye Plantation, Maryland, USA.

Kjell Sellin har benyttet sit undervisningsfri forårs-

semester til rejser til England, Svejts, Østrig og Vesttyskland.

Publikationer:

Blegvad, M., Nielsen, F.S.: Fra århundredskiftet til anden verdenskrig. Samfundstænkning i 100 år – temaer og skikkelser (kap.3), Mogens Blegvad (red.), s. 33, København 1984.

Blegvad, M.: Johannes Witt–Hansen. Dansk Biografisk Leksikon, 3. udg., s. 646–47, København 1984.

– : Niels Treshow. Dansk Biografisk Leksikon, 3. udg., s. 17–19, København 1984.

– : Claudius Wilkens. Dansk Biografisk Leksikon, 3. udg., s. 541–42, København 1984.

– : (Biografiske artikler om) Boethius de Dacia, Fri-thiof Brandt, Hans Brøchner, Niels E. Christensen, David Favrholt, Justus Hartnack, Harald Høffding, Jørgen Jørgensen, Victor Kuhr, Poul Martin Møller. Dictionnaire des philosophes, Denis Huisman (red.), s. 2723, Paris 1984.

– : Psykologisk laboratorium og de filosofistuderende. Dansk Psykolognyt 3, s. 70–71, København 1984.

– : Samfundstænkning i 100 år – temaer og skikkelser (indledning). Samfundstænkning i 100 år – temaer og skikkelser, Mogens Blegvad, Arne Grøn, Finn Collin, Flemming Steen Nielsen, PeterSandøe (re d.), s. 6–64, København 1984.

– : Det gamle og det nye samfund. Samfundstænkning i 100 år – temaer og skikkelser, Mogens Blegvad, Arne Grøn, Finn Collin, Flemming Steen Nielsen, PeterSandøe (re d.), s. 65–95, København 1984.

– : Fra århundredskiftet til anden verdenskrig. Samfundstænkning i 100 år – temaer og skikkelser, Mogens Blegvad, Arne Grøn, Finn Collin, Flemming Steen Nielsen, PeterSandøe (re d.), s. 133–66, København 1984.

– : Det industrielle og det post-industrielle samfund. Samfundstænkning i 100 år – temaer og skikkelser Redaktør: Mogens Blegvad. Arne Grøn, Finn Collin, Flemming Steen Nielsen, Peter, Mogens Blegvad, Arne Grøn, Finn Collin, Flemming Steen Nielsne, Peter Sandøe (red.), s. 167–94, København 1984.

– : Økologi og økonomi. Samfundstænkning i 100 år – temaer og skikkelser Redaktør: Mogens Blegvad. Arne Grøn, Finn Collin, Flemming Steen Nielsen, Peter, Mogens Blegvad, Arne Grøn, Finn Collin, Flemming Steen Nielsen, Peter Sandøe (red.), s. 256–96, København 1984.

– : Samfundstænkning (Indledning), Det gamle og det nye samfund (kap. 1), Det industrielle og det post-industrielle samfund (kap. 4), Økologi og økonomi (kap. 7). Samfundstænkning i 100 år – temaer og skikkelser, Mogens Blegvad (red.), s. ?????, København 1984.

Flor, J.C.R.: Modest Foundationalism and Epistemic

- Competence. Danish Yearbook of Philosophy Vol. 21, s. 7-31, København 1984.
- Johansen, K.F.: Efterord (til Platon: Parmenides i norsk oversættelse ved Egil A. Wyller, 2. udg.). Platon: Parmenid es, Ideene, det Ene og det Andre. 2.udg., Wyller, Egil A. (overs.), s. S.147-200, Oslo 1984.
- : Origenes' gudsbegreb - Origenes og Platonismen. Dansk teologisk Tidsskrift 47.årg., s. S.153-76, København 1984.
- Kemp, P.: Grundtvigs kritik af skriften. Sprog, Tale og skrift. Indlæg på filosofisk Grundtvig-kongres, Peter Kemp(red.), H-G. Gadamer, P. Ri ceur, M. Dummet, J. Hellesnes, J. Hartnack, s. 5-18, Århus 1984.
- : Etik og demokrati i informationssamfundet. Samfundet og etikken, Mette Køfoed Bjørnsen, Per Jespersen, Povl Riis, s. 15-28, København 1984.
- : Review essay on Hubert L. Dreyfus and Paul Rabinow: Michel Foucault. History and Theory Vol. XXIII, 1, s. 84-105, Middletown, Conn., USA 1984.
- Koch, C.H.: Idehistoriske uddannelsesforløb i Københavnsområdet. Idehistorie i rampelyset, Jørgen Carslet, Fin Egenfeldt-Nielsen, Hans-Jørgen Schanz & Mogens Wegener, s. 63-72, Århus 1984.
- Nielsen, F.S., Sandøe, P.: Frihed og lighed. Samfundstænkning i 100 år - temaer og skikkelser (kap.8), Mogens Blegvad (udg.), s. 50, København 1984.

Mogens Blegvad

2: Institut for klinisk Psykologi

Stab:

VIP: Antal årsværk: 27.

Professor: L. Østergaard.

Lektorer: O. Almstrup, K. Boman, A. Darum, J. Gammelgaard, U. Haslund, B. Hutchings, E. Friis Jørgensen, A. Larsen, M. Lenstrup, I. Leth, L. Lindgård, G. M. Mirdal, V. Maar, H. Schulsinger, B. Strandbygaard, L. Tata, J. Smidt Thomsen, J. Vestergaard-Bogind.

Seniorstipendiat: H. Munck.

Undervisningsassistenter: B. Lund Andersen, H. H. Jensen, S. Lunn, B. Seymour.

Kandidater: J. Gandløse, U. Hedelund, P. Lønberg, Aa. Madsen, S. A. Lykke Madsen, E.-M. Mathiasen, S. Wolffberg.

Langtidsledig: J. Donen.

TAP: Antal årsværk: 15,12.

B. Andersen, V. Andersen, J. Andreassen, H. Daun, H. Dittmann, R. Ellesgaard, M. Gige, R. Gregersen,

D. Hermansen, N. Holst, E. Jensen, V. Nathan, I. Poulsen, H. Qvortrup, B. Strange.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsaktiviteter falder under fem brede rammeområder, i forhold til hvilke de fleste af fagets forskningsopgaver og -projekter vil kunne placeres, idet det dog er vigtigt at fremhæve, at disse fem områder i den konkrete forskning ofte integreres og supplerer hinanden:

Studier af psykiske lidelser/problemer; studier af behandlingsmæssige forløb; forebyggelse af psykiske lidelser hos børn og voksne; teoretiske og metodiske overvejelser vedrørende klinikvirksomhed; eksperimentel psykopatologi.

1. Studier af psykiske lidelser/problemer.

1.1. Hysteri, et studium i den fortrængte kvindeligheds historie. Med udgangspunkt i en feministisk diskussion af Freuds teori om kvindeligheden anlægges en psykoanalytisk inspireret og feministisk synsvinkel på begrebet om og fænomenet hysteri i en periode, der går tilbage til den antikke græske kultur (Judy Gammelgaard)..

1.2. De narcissistiske personlighedsforstyrrelser. Interessen for de narcissistiske personlighedsforstyrrelser og den narcissistiske personlighedsudvikling har i løbet af 70'erne givet sig udslag i vigtige teoretiske ny-skabelser og nye terapeutiske tiltag. Kohuts og Kernbergs divergerende opfattelser af vurderingen og behandlingen af den narcissistiske personlighed belyses ud fra en psykoanalytisk orienteret langtidshandling af tre klienter med narcissistiske personlighedsforstyrrelser, der er under behandling ved instituttet (Merete Lenstrup).

1.3. Psykosomatiske lidelser. Den nu afsluttede undersøgelse af 75 herboende tyrkiske kvinder viste, at 92% af de adspurgte betragtede sig som værende syge. Dette resultat skaber en række spørgsmål om sammenhængen mellem migration og sygelighed i særdeleshed og om den kulturelle faktor i forståelsen af sygdom i almindelighed. Ud fra denne bredere referenceramme søges en afgrænsning af begrebet psykosomatik (Gretty M. Mirdal).

1.4. En prospektiv langtidundersøgelse af skizofrene mødres børn. En tværfaglig, prospektiv langtidundersøgelse af skizofrene mødres børn, som startede i 1962, fortsættes og forventes afsluttet med den sidste follow-up undersøgelse i 1986/87. Follow-up undersøgelsen er forsinket af økonomiske grunde.

I de senere år er der inden for psykopatologiforskningen, og især når det gælder studiet af årsagsfakto-

rer vedrørende skizofreni, sket et skift fra udelukkende at studere sårbarhedsfaktorer med hensyn til udvikling af psykopatologiske manifestationer til også at studere de mulige beskyttende faktorer (invulnerabilitetsfaktorer), der forhindrer, at personer, selv om de er i risiko herfor, udvikler psykopatologi.

I løbet af 1984 er sådanne mulige invulnerabilitetsfaktorer som bestemte opvækst- og miljøforhold og specielle personlighedstræk blevet gjort til genstand for undersøgelse på grundlag af de data, der er indsamlet i undersøgelsesperioden. Man har undersøgt disse faktorer eventuelle tilstedeværelse i den mentalt sunde del af de skizofrene mødres børn og i kontrolgruppen. Ved sammenligning af de to grupper er der fremkommet forskelle, som kan belyse invulnerabilitetsantagelsen. Arbejdet er foretaget sammen med gæstestuderende, stipendiat Udi Avitzur B. A., Bar Elan Universitetet, Tel Aviv, Israel. Resultaterne er i øjeblikket under udarbejdelse til en tidsskriftspublikation (Hanne Schulsinger).

1.5. Selvmordsforsøg hos kvinder. Et tværkulturelt, tværfagligt projekt om 70 kvinders selvmordsforsøg i to europæiske lande, Grækenland og Danmark, udføres i samarbejde med Athens Universitets Psykiatriske Klinik og Odense Sygehus' Psykiatriske Institut. Selvmordsforsøg ses som en kvindelig symptomatologi, og undersøgelsen, som nu er i skrivefasen, søger at forstå dem som et resultat af kvindens placering i familien og i samfundet i de to lande (Libby Arcel Tata).

2. Studier af behandlingsmæssige forløb.

2.1. Beskrivelse og analyse af krisefænomener i gruppebehandling af børn. Interessen i dette projekt samler sig om separationsfænomener, som de giver sig udtryk i det daglige behandlingsarbejde, hvorfra materialet hentes (Ole Almstrup).

2.2. Samtalebehandling med par. Dette udviklingsarbejde videreføres med henblik på udarbejdelse af en model, der muliggør en helhedsforståelse af parrens problemer, en forståelse der omfatter såvel »medbragte« og udviklingsbestemte som aktuelle vanskeligheder i parforholdet (Eric Friis Jørgensen, Kirsten Boman, Jytte Vestergaard-Bogind).

2.3. Parrelationer, hvor den ene af ægtefællerne lider af en vanskeligt tilgængelig psykisk sygdom. Der sigtes mod en helhedsforståelse af det enkelte pars problemer, samtidig med at der for hver af parterne fokuseres på de særlige jeg-funktioner, der enten er mangelfuldt udviklede eller svært læderede (Eric Friis Jørgensen, Lise Lindgård).

2.4. Vurdering af gruppebehandlingsstilbud over for piger i alderen 13-17 år, der har været udsat for incest.

Dataindsamlingen er startet i 1983 og første etape afsluttet i oktober 1984. Det er hensigten at vurdere og beskrive ætiologiske faktorer som årsag til incest i 12-15 tilfælde, hvor pigerne har været henvist til behandling på instituttet. Herudover vurderes den terapeutiske betydning af gruppedeltagelsen for syv pigers vedkommende. Det er første gang, man har forsøgt at etablere gruppebehandling med en sådan gruppe klienter, homogent sammensat. Fordele og ulemper ved denne type behandling vil blive søgt vurderet (Ingrid Leth, Else-Marie Mathiasen).

2.5. En vurdering af den gruppeanalytiske psykoterapi. Der foretages en procesanalyse af længerevarende forløb i gruppeanalytisk psykoterapi med henblik på en vurdering af denne terapiforms anvendelighed i forhold til forskellige psykologiske problemstillinger og psykopatologiske tilstande (Vivi Maar, Merete Lenstrup).

3. Forebyggelse af psykiske lidelser hos børn og voksne.

3.1. Psykologisk rådgivning af gravide. Projektarbejdet omkring denne rådgivning, som er udført i samarbejde med Hvidovre Hospital, er nær ved sin afslutning. I alt har 58 sager været henvist, og af disse er kun fire ikke afsluttede. En kvantitativ analyse af mere formelle karakteristika af de henviste sager er afsluttet, men der resterer en kvalitativ beskrivelse af behandlingsarbejdet, herunder en analyse af henvisningsårsag kontra problemformulering ved kontakten samt evaluering af, om kontakten har været givende eller ej (Annie Darum).

3.2. Analyse og bearbejdning af materiale fra Projekt Førskole Gladsaxe, en longitudinel undersøgelse af småbørns udviklingsbetingelser og tilpasning i familie, daginstitution og skole. I øjeblikket fokuseres på børnenes skolestart, som den beskrives af lærere, forældre og af børnene selv (Vivi Maar).

3.3. Forebyggelse indgår i nogen grad også i det næste projekt, som er en intensiv prospektiv undersøgelse af præmature og mature børns udvikling det første leveår, fulgt fra fødslen med en bredt varieret indsamling af data. Systematiske beskrivelser af børnenes tilstand og karakteristika, ressourcer og vanskeligheder fra fødslen, forældrenes beskrivelser og psykiske situation samt de ydre forhold i neonatalperioden indtager en central plads i undersøgelsen (Hanne Munck).

4. Teoretiske og metodiske overvejelser vedrørende klinikvirksomhed.

4.1. En klinisk terapeutisk drømmemodell. Der arbejdes foreløbig på teoretisk plan med udviklingen af en drømmemodell, som integrerer dele af Freuds og Jungs

klassiske metoder med nyere metoder og praktikker, bl.a. Jes Bertelsens (Bent Strandbygaard).

4.2. Fænomenologi og eksistensfilosofi som grundlag for psykoterapi. De seneste år har bragt en del ny litteratur om fænomenologi i relation til psykiatri og psykoterapi. Dele af denne er gennemarbejdet med henblik på at undersøge gyldigheden af en opstillet model over sammenhængen mellem delaspekter af den fænomenologiske metode. Arbejdet danner grundlag for såvel studenterundervisning som efteruddannelse af psykoterapeuter (John Smidt Thomsen).

4.3. Klientudvælgelse til analytisk gruppeterapi. I forbindelse med længerevarende psykoanalytisk orienteret gruppeterapi foretages litteraturstudier og klientvurderinger med henblik på at opstille kriterier for klientudvælgelse til analytisk gruppeterapi (John Smidt Thomsen sammen med socialrådgiver Vibeke Nathan).

4.4. Dynamisk korttidsterapi. Fortsat udviklingsarbejde med dynamisk korttidsterapi, primært efter en af den amerikanske psykiater Sifneos udarbejdet model: STAPP (Short Term Anxiety Provoking Psychotherapy), som afprøves over for voksne klienter, udvalgt fra klinikkens indtag (Jytte Vestergaard-Bo-gind).

5. Eksperimentel psykopatologi.

5.1. Virkningen af diazepam på hukommelse og emotionelle reaktioner. Tidligere har Barry Hutchings og Hans Henrik Jensen påvist hukommelsesforstyrrelser og emotionel overreageren som konsekvens af medicinering med diazepam (Stesolid) i terapeutiske doser under stresspåvirkning. Ligeledes blev det påvist, at disse effekter var afhængige af, om medicinen blev givet på reproduktionstidspunktet. Den gentagne medicinering og efterfølgende farmakologiske effekt havde undergået en ændring, opstået på baggrund af den tidligere medicinering under stresspåvirkning. Der var tale om en medicin/stress interaktion, som kun kunne forstås på baggrund af antagelsen om en »medicin-specifik« indlæring under påvirkning af stoffet. Projektet fortsætter nu med en undersøgelse af de personkarakteristika, som kan tænkes at ligge til grund for effekten, ligeledes dosisstørrelse og administrationsformens betydning herfor. Endvidere vil man i relation til disse variable afklare den emotionelle reaktion og de kognitive funktioners gensidige relationer. Designet er en model til afklaring af relationen mellem anticipatorisk angst og paniktilstande, dels som konsekvens af medicinering, dels som kognitiv/emotionelt samspil under stresspåvirkning (Barry Hutchings i samarbejde med Hans Henrik Jensen).

5.2. Hukommelse og opmærksomhed. Menneskets hukommelsessystem består dels af en relativt statisk struktur, langtidshukommelsen med på det nærmeste ubegrænset kapacitet, samt en række specialiserede lagre til midlertidig opbevaring og omformning af information. Gennem eksperimentelpsykologiske undersøgelser er koordineringen af disse hukommelsessystemer blevet undersøgt systematisk. Koordineringen – eller opmærksomheden – kan i tilfælde, hvor det drejer sig om at overføre information fra det, man ser i en visuel scene, til langtidshukommelsen, beskrives ved en simpel matematisk regel: Luce's choice axiom (Axel Larsen).

Klinikvirksomhed:

Instituttets klinikvirksomhed er det nødvendige grundlag for praktisk og teoretisk udforskning af de basale områder inden for den kliniske psykologi. Det psykologiske rådgivnings- og behandlingsarbejde integreres i såvel undervisning som forskning.

En af grundtankerne bag undervisningen i klinisk psykologi er at uddanne de studerende og de psykologkandidater, som er tilknyttet instituttet, efter en videnskabelig-professionel model, hvor målsætningen er, at praksis og teori naturligt indgår i dialog for den enkelte psykolog under dennes fremtidige virke inden for faget.

I de senere år har instituttets klinikvirksomhed gjort det muligt for et voksende antal studerende fra studiets sidste trin at gøre egne erfaringer med klinisk psykologisk arbejde, under supervision af de faste lærere, som er tilknyttet klinikkerne.

De studerende får her ved personlig træning kendskab til nogle af psykologens undersøgelses- og behandlingsmuligheder, deres virkning og begrænsning og høster erfaringer, som ikke ville kunne opnås alene ved at iagttage eller læse om andres praksis. Studenterklinikken inddrages i kandidatuddannelsen i relation til kandidaternes supervisionstræning. Der skabes gennem studenterklinikken og dens forbindelse til kandidatuddannelsen en integration mellem undervisning, teori og klinisk psykologisk praksis, som tillige støtter udviklings- og forskningsarbejdet ved instituttet.

Instituttet er ikke bundet af en serviceforpligtelse, f.eks. over for et bestemt geografisk område, men kan foretage klientudvælgelsen under hensyntagen til de undervisningsforpligtelser og forskningsformål, som gælder for instituttet. Ved visitation af klienter til instituttet foretages ikke blot et skøn over, hvilken behandlingsform der i det enkelte tilfælde vil være mest hensigtsmæssig (individuel, par-, familie- eller gruppebehandling), men også over, hvilken grad af terapeutisk erfaring der synes påkrævet for gennemførelse af behandlingen. Således vil de sager, som behandles af instituttets kandidater og kliniklærere, gennemgående

være længerevarende og mere dybtgående end de studerendes mere kortvarige behandlingsforløb.

Af undervisningsmæssige grunde anses det for betydningsfuldt at arbejde med et differentieret klientel, som giver mulighed for kontakt med klienter fra forskellige befolkningsgrupper og med forskellige former for psykiske lidelser. Ofte er klienternes situation præget ikke blot af psykologiske, men også af medicinske og sociale problemstillinger og fordrer derfor et tæt samarbejde med institutioner inden for social- og sundhedsvæsenet.

Som det fremgår af beskrivelsen er klinikken overordnede funktion uændret gennem de seneste år.

Klientindtag og behandlingsstrategier er derimod under stadig udvikling, hvilket fremgår af de enkelte klinikmedarbejderes forskningsbeskrivelser. Antallet af klienter/klientfamilier, der har været i behandling i instituttets klinik i perioden 1. januar-31. oktober 1984 er opgjort til 303, og på denne baggrund skønnes, at tallet for hele året vil blive ca. 320.

Informationsvirksomhed:

Ole Almstrup har i samarbejde med pædagog Helle Dittmann afholdt heldagsmøde for kliniske psykologer i Ringkøbing amt vedrørende gruppebehandling af børn og deres forældre.

Gretty Mirdal har lavet en række radioprogrammer for tyrkiske indvandrere vedrørende den yngre generations problemer i Danmark.

Hun har også afholdt konferencer for Social- og sundhedsforvaltningerne i Slagelse og i Farum kommuner samt for folkeskolelærere i Københavns kommune og for gymnasielærere i Københavns amt.

Axel Larsen har – sammen med Claus Bundesen, Benny Karpatschof og Nini Prætorius, alle Psykologisk Laboratorium – udgivet en folder (25 sider) om informationspsykologi samt udarbejdet forslag (15 sider) til en særlig uddannelse i informationspsykologi.

Udgivervirksomhed:

Axel Larsen er redaktør af Scandinavian Journal of psychology.

Judy Gammelgaard er medredaktør af tidsskriftet Udkast.

Instituttet har i 1984 udgivet to numre i sin skriftserie: Nr. 22: »Individuel og gruppebehandling af 9-12 årige børn og deres forældre. Et integreret behandlingsprojekt på 9 måneder« ved Ole Almstrup og Helle Dittmann, og nr. 23: »Psykologisk behandling og forskning ved Institut for Klinisk Psykologi 1982-83«, redigeret af Gretty M. Mirdal og Vibeke Andersen.

Gæster og rejser:

Instituttets medarbejdere har i 1984 ikke foretaget rejser af længere varighed.

Professor John M. Schneider, Michigan State University, har opholdt sig på instituttet fra september 1983 til juni 1984 som gæsteforsker og -lærer, samtidig med at han var tilknyttet Kræftens Bekæmpelse.

Kongresser og kurser:

Kirsten Boman holdt foredrag ved VIII International Congress of Group Therapy, Mexico City, med titlen: »The dissolution of the dyad, women in divorce«. Hun gav også et indlæg om instituttets psykoterapeutiske forskning og undervisning under et besøg ved Asociación Mexicana de Psicoanalítica, Mexico, og The Langley Porter Institute, University of California.

Endvidere har Jytte Vestergaard-Bogind og Kirsten Boman i samarbejde med den psykoterapeutiske workshop i Gentofte afholdt det 4. kursus i »Short time anxiety provoking therapy« ved professor Peter Sifneos, Harvard University, på KUA, februar 1984.

Judy Gammelgaard har holdt foredrag følgende steder: Institut for Nordisk Filologi, Oslo, Dansk Psykiatrisk Selskabs efteruddannelseskursus, Grevinde Danner Stiftelsen, Hovedstadens Oplysnings Forbund, Folkeuniversitetet, Institut for Kultursociologi, Amtshospitalet i Nykøbing Sjælland, Danmarks Lærerhøjskole, Roskilde Universitetscenter, Studentersamfundet, Århus Universitet.

Barry Hutchings og Hans Henrik Jensen har holdt foredrag ved British Psychological Society Annual Conference, University of Warwick, England, med titlen: »Conditioned emotional responses with diazepam in normal subjects: A psychophysiological study of state dependent learning«.

Axel Larsen har holdt foredrag om informationspsykologi ved Lunds Universitet og talt om mentale transformationer ved Dansk Selskab for Artificial Intelligence' møde på Datalogisk Institut, Århus Universitet.

Gretty M. Mirdal har holdt forelæsninger om psykosomatiske sygdomme ved Nordiska Hälsovårds Högskolan, Göteborg, ved RUC og ved Dansk Psykiatrisk Selskabs efteruddannelseskursus.

Hanne Munck har holdt foredrag på Center for Klinisk Psykologisk Forskning, Oslo, ved workshop om »The newborn and the family«; ved et forskerkursus arrangeret af Udvalget vedr. småbørnsforskning; ved et seminar på Statens Center for Barn- og Ungdomspsykiatri i Oslo; på Rigshospitalet i »Heinild forelæsningsrække« og på Hudding Sjukhus i Stockholm.

Libby Arcel Tata har holdt forelæsning ved Dansk Psykiatrisk Selskabs efteruddannelseskursus og ved Danmarks Sociale Højskole.

John Smidt Thomsen har forelæst ved speciallægeuddannelsen i psykiatri; psykoterapeutisk workshop ved KAS Gentofte og ved Sct. Nicolaj Tjenesten i København.

Jytte Vestergaard-Bogind har ledet en studiegruppe under Psykoterapeutisk Workshop i dynamisk korttidsterapi fra september 1983 til juni 1984.

Publikationer:

- Almstrup, O., Dittmann, H.: Individuel og gruppebehandling af 9–12 årige børn og deres forældre. Institut for klinisk Psykologi, KUA. 1984, 59 s.
- Boman, K.: Kvinder i skilsmisse. Institut for klinisk psykologi skriftserie no 23. Institut for klinisk psykologi skriftserie. no 23., s. 22, København univ. 1983.
- Bundesen, C., Pedersen, L.F., Larsen, A.: Measuring efficiency of selection from briefly exposed visual displays: A model for partial report. *Journal of Experimental Psychology: Human Perception and Performance* 10, s. 329–39, Washington, DC 1984.
- , Larsen, A., Farrell, J.E.: Visual apparent movement: transformations of size and orientation. *Perception* 12, s. 549–58, Pion Limited, London 1983.
- Gammelgaard, J.: Om myter og modmyter i kvindeforskningen. Kvinder og idræt, Nynne Lykke Hansen m. fl. (red.), s. 7, København 1984.
- : Hysteri: De kvindelige lidenskabers forvandling til lidelse. Udkast 1, s. 24, Københavns Universitet, Amager 1984.
- : Hysteri, psykoanalyse, feminisme. *Impuls* 2, s. 15, Norge 1984.
- Mirdal, G.M., Munck, H.: For ældre–barn ”binding”. Om udviklingen af forældrenes forhold til deres nyfødte barn. Barnets sundhed og udvikling. Nordisk Lærebog i socialpædiatri., Lennart Köhler og Joav Merrick (red.), s. 473, København 1984.
- : Den psykosociale og kulturelle baggrund for tyrkiske kvinders somatiske klager. *Ugeskrift for Praktisk Lægegerning* årgang 62, s. 587–98, 1984.
- Schulsinger, F., Parnas, J., Petersen, E.T., Schulsinger, H., Teasdale, T.W., Mednick, S.A., Møller, L., Silvertown, L.: Cerebral ventricular size in the offspring of schizophrenic mothers. A preliminary study. *Archives of General Psychiatry* Vol. 41, June 1984, s. 5, American Medical Association 1984.

Barry Hutchings

3: Psykologisk Laboratorium

Historie:

Psykologisk Laboratorium er grundlagt under navnet Det psychofysiske Laboratorium af Alfred Lehmann i 1886. Det er således et af de ældste psykologiske laboratorier i verden. Efter en begyndelse under trange kår

i Metropolitanskolens kælder blev det i 1903 overtaget af universitetet og kunne i 1916 rykke ind i den nyopførte bygning i Studiegården. Med indførelsen af den psykologiske kandidateksamen i 1944 blev pladsen snart så trang, at en del af forskningen og undervisningen måtte forlægges til andre steder. Først oprettedes »Afdeling B« i Fredericiagade, senere blev virksomheden spredt til adskillige lokaliteter rundt om i byen. Med støtte fra Rockefeller Foundation oprettedes under laboratoriet i 1950 Universitetets Børnepsykologiske Klinik, som blev begyndelsen til Institut for klinisk psykologi, der i 1968 udskiltes fra laboratoriet. I april 1975 blev alle laboratoriets »afdelinger« igen forenede i det nye byggeri på Amager.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 29.

Professorer: Martin Johansen, Ib Kristian Moustgaard, Rolf Willanger.

Lektorer: Svend Børge Andersen, Inger Bernth, Jens Berthelsen, Kresten Bjerg, Annelise Bom, Vilhelm Borg, Claus Bundesen, Ole Dreier, Arne Friemuth Petersen, Åge Haugland, Jørgen Hviid, Benny Karpatschof, Rolf Kuschel, Melvin Lyon, Aksel Mortensen, Sven Mørch, Johs. Mørk Pedersen, Lone Pál, Arne Poulsen, Arne Prahl, Nini Prætorius, Iven Reventlow, Strange Ross, Ivy Schousboe, Erik Schultz, Poul Vidriksen.

Seniorstipendiater: Simo Køppe, Erik Bardrum Nielsen, Ole Andkjær Olsen.

Kandidatstipendiater: Helle Andersen, Torben Elmo Nielsen, Flemming Vestergaard, Lisbeth Harms.

Forskningsstipendiat: 1.

Eksterne lektorer: 17.

TAP: Antal årsværk: 14,88.

Søren Black-Petersen, Kirsten Brøste, Hanne Claces, Lilly Ekner, Søren Ellegaard, Gitte Gade, Elisabeth Kastrup, Gunnie Hallas, Niels Jørgen Hansen, Sanne Hansen, Ole Jørgensen, Jytte Mouret, Lene Seedorff, Bente Sveegaard, Jytte Sørensen, Jørgen Rathje.

Forskningsvirksomhed:

Forskningen ved Københavns Universitets psykologiske Laboratorium omfatter psykologiens fundamentale emner, sådan som de behandles i grundforskning og i anvendt psykologi, og den varetages af forskere, der – for de fastansattes vedkommende – alle har undervisningspligt, dels med det sigte at uddanne psykologer som kan varetage opgaver inden for den anvendte psykologi.

Forskningen har historisk set været præget af, at en enkelt »skole« længe har domineret grebet om forskningsopgaverne, sådan at der først i årene efter 2. verdenskrig er blevet plads til større faglig pluralisme.

Det gælder derfor også for rapporterne i det følgende, at de repræsenterer en mangfoldighed af temaer knyttet til diverse psykologiske retninger med tilhørende teoribygninger og metoder.

1. Sammenlignende studier af, hvordan etablerede hæmninger af for personligheden risikable følelser kan belastes til sammenbrud.

Studier af en særlt af følelser, umiddelbart knyttet til det hæmningsforløb, der angår visse følelser. F.eks. følelsen under forsøg på at beherske en aggression. Begge temaer publiceret 1984 (Martin Johansen).

2. Studier og undersøgelser af oplevet øjenhøjde som eksempel på den egocentriske lokaliserings afhængighed af muskulære tonusforhold.

Studier af samtalen i kommunikationspsykologisk belysning med henblik på en publikation om dialogen.

Studier – historiske og systematiske – over psykologiens observationsbegreb. Et større manuskript med titlen »Psykologisk observation og beskrivelse« er under mangfoldiggørelse. Dette bidrag tænkes at indgå i en publikation i samarbejde med A. Giorgi, Duquesne University, Pittsb., USA (I. K. Moustgaard).

3. Ved neuropsykologisk afsnit har der været igangsat og udført forskningsmetodologisk udbygning med henblik på at udføre projekter og forstå neural organisation af visuel perception med særligt henblik på læseprocessen. Organisation af auditiv perception med særligt henblik på sprog. Hierarkisk organisation af indlæring, dens stadi og interaktion med henblik på at forstå angst og amnesi.

4. Nævnte studier er i teoretisk henseende koordinerede omkring intentionen at forstå interaktion og specialisering i neural organisation og adfærd (Rolf Willanger).

5. Empiriske undersøgelser af angstens erkendelsesmæssige funktioner er videreført. Undersøgelserne foretages på et eksistentialetisk-fænomenologisk grundlag (Svend Børge Andersen).

6. Fortsatte studier af udviklingspsykologiens muligheder for at udgøre et grundlag for pædagogisk praksis. Ny relevant litteratur (såvel begrebskritisk som tværkulturel) forsøges inddraget (Inger Bernth).

7. Under titlen »fremtidens psykologarbejde« er der arrangeret en konference med 150 psykologer og redigeret en artikelserie i Dansk Psykolognyt om perspektiver for psykologprofessionen. – En spørgeskemaundersøgelse om indeklimaet på KUA er omarbejdet med henblik på en debatbog: »Indeklima – følt af medarbejderne« (Jens Bertelsen).

8. Et personligheds- og socialpsykologisk eksperimentalt hjem er anlagt, hvor enkelte husstande kan stifte bekendtskab med nye kategorier af informationsteknologiske hjælpemidler og de derved ændrede bevidsthedsvilkår. Pilotfasen omkring etableringen af et prototypesystem er gennemført og rapporteret til Teknologirådet og en videreførelse er planlagt. Der er arbejdet med målene for brug af tekst/grafisk-audiovisuelle »informationshåndteringsredskaber« i private hjem. I den anledning er der anlagt et kulturhistorisk perspektiv, hvor den materielle folkekultur relateres til den tidlige renaissances udvikling af den grafiske repræsentation (Kresten Bjerg).

9. Fortsatte studier af hvordan småbørn danner begreber om verden, sig selv etc., og om hvordan måden at danne begreber på udvikles. En teori er søgt fremstillet angående sammenhænge mellem begrebsdannelse, brugen af begreber og tankevirksomhedens genstand. En sammenlignende analyse af måder, hvorpå man inden for forskellige fagområder undersøger småbørns liv og udvikling, er færdiggjort til Forskningsrådernes Småbørnsudvalg (Annelise Bom).

10. En matematisk model for, hvorledes opmærksomheden kan rettes mod bestemte objekter i synsfeltet under bortseen fra andre objekter, er blevet videreudviklet og efterprøvet ved laboratorieeksperimenter (Claus Bundesen).

11. Begrebsmæssige og metodologiske analyser med henblik på at udvikle analyseredskaber og fremgangsmåder, som professionelt arbejdende psykologer kan benytte til at analysere og udvikle deres arbejde i klienternes interesse. En empirisk afprøvning og konkretisering af det hidtidige forskningsarbejde søges realiseret i det kommende år (Ole Dreier).

12. Færdiggørelse af afhandlingen Freud's vision. Ansatelsesforholdet udløbet ultimo maj 1984 (Åge Haugland).

13. På baggrund af forsøg i bofællesskabet Niels Steensens Hus, og på baggrund af psykologisk-pædagogiske principper udarbejdet af Paolo Freire, Brasilien, Joseph Tischner, solidaritetsteoretiker, Polen, franskmænd C. Bouchaud, er en integrationspædagogik under udarbejdelse. Denne forsøges anvendt med en gruppe fagstuderende og psykologer (Jørgen Hviid).

14. En videnskabsteoretisk undersøgelse af sammenhængen mellem de forskellige områder inden for psykologien, og af forholdet mellem psykologien og dens nabovidenskaber er fortsat. – Der foretages en antropologisk og kulturhistorisk bestemmelse af den igangværende informationsteknologiske revolution, såvel hvad angår frembringelsen af externaliseret kognition

som tilegnelsen af selve denne nye kulturform. – Den kausale og den statistiske relation: En erkendelsesteoretisk og formal-logisk analyse af den statistiske metode ved afprøvning af kausale hypoteser er publiceret i bogform. – Grundlaget for inferensens automatisering: et AI-projekt om logikudvikling ved opbygning af et data-logisk system til automatisk undersøgelse af multivariat struktur er igangsat (Benny Karpatschof).

15. En social-psykologisk analyse af 24 generationers blodfjender på Bellona (Salomon øerne), baseret på 150 indsamlede beretninger er fortsat (Rolf Kuschel).

16. Sammenhængen mellem virkningerne af stoffer såsom det psykosefremkaldende amfetamin og visse anti-psykotiske midler er søgt klarlagt. Arbejdet har koncentreret sig om behandling af data fra tidligere udførte forsøg med lavdosis amfetamin og forsøg med langtidsbehandling af dyr med anti-psykotiske stoffer. Desuden er der skaffet bevis for at almindelig hvedegluten i kost hos rotter kan fremkalde svage dopaminforbundne virkninger. Endelig er der i samarbejde med Nancy Lyon og Birgitte Mejsholm udført forsøg med ambulante skizofrene patienter på en »two-choice« opgave. I lighed med engelske resultater ses der en klar tendens hos skizofrene i Danmark til en næsten stereotyp adfærd, som nøje ligner virkninger fundet ved amfetamin (Melvin Lyon).

17. Som led i teoretiske overvejelser over pædagogisk profylakses muligheder foretages en 5-årig forløbsundersøgelse af 250 elever præstationer fra børnehaveklasse til 4. klasse, startende med »vejledende prøver« i børnehaveklassen (Aksel Mortensen).

18. Under arbejdet med udvikling af en kritisk socialpsykologi, dens metode og teori, er der lagt vægt på analysen af ungdoms- og personlighedsproblemet (Sven Mørch).

19. Forholdet mellem »hverdagstænkningens« magtforståelse og den teoretiske magtanalyse, med hovedvægt på Foucault-Baudrillard-Delauze-Lyotard-traditionen, er forsøgsvis sammenholdt med et andet forståelsesunivers: Elias Cavettis, og en publikation herom er påbegyndt (Lone Pål).

20. Fortsatte studier af: De betingelser (almen psykologi), der forener psykologiens forskellige (teoretiske og praktiske) discipliner til en sammenhængende videnskab, og af: Holdninger og påvirkningsstrategier med særligt henblik på etableringen af en fredsspsykologi (Johs. Mørk Pedersen).

21. En undersøgelse af kemisk kommunikation er fortsat med arten *Brachydanio rerio* (sammen med O. Buchardt, Kemi II, HCØ.). Undersøgelse af inter-

aktionsforhold hos primater er under afslutning med udarbejdelse af en forskningsrapport. Undersøgelsen af psykotiske og normale børns adfærd er afsluttet for én dels vedkommende med en forskningsrapport; andre dele af dette projekt (der udføres sammen med bl.a. P. Garrigues, Montpellier) fortsættes.

22. Tværkulturel undersøgelse af bevægelsessynkroni mellem spædbørn og mødre indledt i samarbejde med W. Schiefenhövel, Max Planck Institut f. Verhaltensphysiologie, Seewiesen. Et arbejde om legeadfærdens udviklingsfremmende betydning er færdiggjort og udgivet på fransk (Arne Friemuth Petersen).

23. Studier i barnets sociale udvikling (Arne Poulsen).

24. I det fortsatte arbejde med at udvikle en fænomnologisk inspireret socialpsykologi har der især været arbejdet med visse grundlagsteoretiske problemer og en fremstilling af fænomnologi-relaterede synsmåder i sociologi (Arne Prahl).

25. Litteraturpsykologiske undersøgelser af individuelle versus sociale faktorerens betydning for litteraturoplevelse (i samarbejde med Cay Dollerup, Engelsk institut og Carsten Rosenberg Hansen, Danmarks Lærerhøjskole) (Iven Reventlow).

26. Videreudvikling af en model for de auditive sansecellers funktionsmåde fortsætter (Strange Ross).

27. Observationsproblemer i personlighedspsykologien: Under udarbejdelse er en afhandling, der tager udgangspunkt i en forsøgsrække om børneobservationer. Skismaet mellem fænomnologi og humanetologi samt andre grundproblemer diskuteres (Erik Schultz).

28. Rids af arbejdspsykologiens historie i Danmark, med udgangspunkt i Alfred Lehmann's synspunkter. Beksrielse af menneskets forhold til redskaber, værktøj, teknik og teknologi set ud fra et psykologisk synspunkt (Poul Vidriksen).

29. Videnskabshistorisk beskrivelse af psykoanalysens udvikling efter Freud, samt udgivelse af Freuds sygehistorier m.m. på dansk (sammen med Ole Andkjær Olsen). Videnskabshistorisk, videnssociologisk og videnskabsteoretisk analyse af de humanistiske videnskaber (sammen med Frans Gregersen, Nordisk Filologi). Videnskabs- og socialhistorisk analyse af neurosernes opståen og udvikling i 1800-tallet (Simo Køppe).

30. Udforskning af det adfærdsfarmakologiske grundlag for virkningen af psykosefremkaldende og antipsykotiske stoffer med henblik på at opnå forståelse af de

mulige psykobiologiske mekanismer der kan være involveret i psykoser, såsom skizofreni, m.v. (Erik Bardrum Nielsen).

31. Et arbejde med forskellige aspekter af psykoanalyserens historie er fortsat med udgivelse af nogle Freudtekster på dansk (i samarbejde med Simo Køppe) og med udarbejdelse af en monografisk fremstilling af Ødipus-kompleksets begrebshistorie (Ole Andkjær Olsen).

32. Kernefamiliens samfundshistoriske konstituering som grundlag for udviklingen af den kvindelige psyke: I projektet udarbejdes gennem en kritisk socialpsykologisk analyse det alment samfundsmæssige, historisk udviklede grundlag for opståelsen af kvindelighed, som en i sit grundlag samfundsmæssig eller social kategori. (Helle Linda Andersen).

33. Den afatiske sprogproces: Definition og afgrænsning af de afatiske patienters specifikke temporære analysesvigt, disses relative faktorer for den auditive fonemperception og konsekvens for mere generelle sprogforståelsesvanskeligheder (Torben Elmo Nielsen).

Redaktionsvirksomhed:

Ole Dreier er redaktionsmedlem af Forum Kritische Psychologie. Benny Karpatschhof, Ole Andkjær Olsen, Arne Poulsen og Nini Prætorius er redaktører af Psyke og Logos.

Melvin Lyon er redaktionsmedlem af Brain, Behavior and Evolution og Scandinavian Journal of Behavior Therapy.

Helle Andersen og Sven Mørch er redaktører af Udkast – Dansk tidsskrift for kritisk samfundsvidenskab.

Rejser:

Ole Dreier deltog i 23th International Congress of Psychology, Acapulco, Mexico 29.8.-9.9. og besøgte Dept. of Psychology, Ixtacala Campus, UNAM Mexico City, 10.9.-11.10.

Arne Friemuth Petersen har foretaget rejse i forbindelse med forskningsprojekt i Montpellier. 5.7.-28.8.

Kongresdeltagelse:

Rolf Willanger har forelæst ved »Nordisk Kongres for Behavior Toxicology«.

Claus Bundesen har i juli forelæst ved Stanford University, Californien, ved symposiet »Attention and Performance XI«, i Eugene, Oregon, og ved symposiet »Modelling and Simulating Human Vision«, AUC, i november.

Ole Dreier har deltaget med foredrag ved følgende

kongresser: »Objektive und subjektive Widersprüche in der Sozialarbeit«, Fulda, Vesttyskland, »3. Theorie-Praxis-Konferenz«, Berlin, »3. internationaler Kongress Kritische Psychologie«, »4. Theorie-Praxis-Konferenz«, Berlin, »Sozialarbeit – unbegriffene Theorie – begriffslose Praxis«, Lüneburg, BRD.

Erik Bardrum Nielsen har deltaget med foredrag i »Collegium Internationale Neuropsychopharmacologia (CINP)«, Firenze, og i »14th Annual Meeting of the Society for Neuroscience«, Anaheim, California.

Publikationer:

Bundesen, C., Pedersen, L.F., Larsen, A.: Measuring efficiency of selection from briefly exposed visual displays: A model for partial report. Journal of Experimental Psychology: Human Perception and Performance 10, s. 329-39, Washington, DC 1984.

–, Larsen, A., Farrell, J.E.: Visual apparent movement: transformations of size and orientation. Perception 12, s. 549-58, Pion Limited, London 1983.

Dreier, O.: Probleme der Entwicklung psychotherapeutischer Arbeit. Objektive und subjektive Widersprüche in der Sozialarbeit/Sozialpädagogik, Braun, K.-H. & Gekeler, G. (Hrsg.), s. 137-50, Marburg, Vesttyskland 1984.

Dreier, O., Kvale, S.: Reviews of Scandinavian Psychology 1 – Dialectical and hermeneutical psychology. Scandinavian Journal of Psychology Vol. 25, s. 5-29, Uppsala 1984.

Johansen, M.: Fænomenologiske træk ved hæmning af følelser og hæmmingsfølelser 3. Psyke og Logos 1, s. 14, Dansk Psykologisk Forlag 1984.

Olsen, O.A., Køppe, S.: Sigmund Freud: Ulvemanden. Af en infantil neuroses historie. Sigmund Freud: Ulvemanden, Ole Andkjær Olsen og Simo Køppe (red.), s. 7-21, København 1984.

Petersen, A.F.: On Downward Causation in Biological and Behavioural Systems. History and Philosophy of the Life Sciences, vol. 5, No. 1, 1983, s. 69-86, Staz.Zool., Villa Comunale, Napoli, Ital 1983.

–: Towards a theory of behaviour: Some preliminary distinctions on the behavior-action scale. Institutpublikation 1984, 16 s.

–, Garrigues, P.: Development of agonistic behaviour in children with infantile autism. Institutpublikation 1984, 9 s.

–: Om nyhedsaspektets betydning for eksploration og leg hos normale og psykotiske børn. Psykologisk Forskningsrapport 2, s. 1-24, Psykologisk laboratorium, KUA 1984.

–: Om tidlig social interaktion: og legemsudviklingsfremmende betydning. Nyhedsbrev om småbørnsforskning 6, s. 34-40, Udv. vedr. Småbørnsforskning 1984.

–, Garrigues, P., de R.G.: Jeu et activité autorégulée

- trice: Le jeu en tant que résolution de problème chez l'animal et l'enfant. LE JEU, L'ENFANT, J. Guillemaut og R. Soulayrol, s. 55-105, Paris 1984.
- : The role of problems and problem solving in Popper's early work on Psychology. Philosophy of the Social Sciences Vol. 14, nr. 2, s. 239-50, York University, Toronto 1984.
 - , Reventlow, I.: Komparativ psykologi giver ideer til specialist-uddannelserne. Dansk psykolog Nyt 38. årgang, s. 653, 1984.

Aksel Mortensen

4: Institut for Pædagogik

Historie:

Den 1. oktober 1955 blev dr.phil. Knud Grue-Sørensen kaldet til det første professorat i pædagogik ved Københavns universitet. Dermed startedes den udvikling, der er resulteret i det nu eksisterende Institut for pædagogik. Den 13. maj 1957 indførtes magisterkonferens i pædagogik, den 5. december 1960 en cand.art. prøve i pædagogik. Denne sidste eksamen blev dog afskaffet i 1971, da fakultetets almene regler for bifags- og hovedfagsstudier for alle fakultetets fag også kom til at gælde for pædagogik.

Den 14. april 1968 indviedes Institut for teoretisk pædagogik i lokaler i Linnésgade 22, 1., 1361 København K, der udover professoratet fik tilknyttet to heltidsvidenskabelige medarbejdere. I 1970 flyttede instituttet til de nuværende lokaler i St. Kannikestræde 18, 1169 København K. Den 1. januar 1970 etableredes Institut for anvendt universitetspædagogik, Fiolstræde 24, 1171 København K. Instituttet blev oprettet med det formål at foranstalte universitetspædagogiske kurser for universitetets lærere, samt i almindelighed at drive forskning i de højere læreanstalters pædagogik. Det fik i alt tildelt fem heltidsvidenskabelige medarbejdere. Dette institut var oprindeligt placeret direkte under konsistorium, men den 1. april 1974 blev det lagt ind under Det filosofiske Fakultet.

Fra midten af 1970'erne startede bestræbelser på at sammenlægge de to pædagogiske institutter og den 1. april 1979 bar disse anstrengelser frugt med dannelsen af Institut for pædagogik i dets nuværende form med i alt 9 heltidsvidenskabelige medarbejdere. Instituttet skal forestå dels fagstudiet i pædagogik dels de universitetspædagogiske opgaver.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 9½.

Professor: Staf Callewaert.

Lektorer: Joan Conrad, Helge Dohn, Bo Jacobsen (or-

lov), Per Fibæk Laursen, Lars Jakob Muschinsky, Sven Erik Nordenbo, Knud D. Wagner, Thyge Winther-Jensen.

Kandidatstipendiat: Birgitte Elle.

Ekstern lektor: Steffen Kiselberg.

Undervisningsassistenter: Jan Kampmann, Leif Mortensen.

TAP: Antal årsværk: 3.

Mette Andersen, Lone Dahl, Britt Løtvedt, Inger Nyegård, Inge Schmidt.

Forskningsvirksomhed:

1. Pædagogik som videnskabeligt fag: En videnskabs-teoretisk undersøgelse af pædagogikens status som selvstændigt videnskabeligt fag og dets relation til praksis (Staf Callewaert).
2. Informatikkens didaktik: projektet har til formål at undersøge didaktiske problemer ved indførende undervisning i informatik-emner for voksne i den almene fritidsundervisning og i de højere uddannelser. (Joan Conrad, Bo Jacobsen, Per Fibæk Laursen og Sven Erik Nordenbo i samarbejde med Hasse Clausen, Data-logisk Institut).
3. Den pædagogiske uddannelse af lærere til den højere skole i Danmark – pædagogikums historie (Joan Conrad).
4. En undersøgelse af efteruddannelsesprogrammer for lærere ved østafrikanske universiteter i relation til ændrede curriculum-fordringer (Joan Conrad).
5. Medicinsk curriculum: En vurdering af lægeuddannelsens curriculum på baggrund af en teoretisk og empirisk undersøgelse (Helge Dohn).
6. Elevfrafald i gymnasiet: En undersøgelse af forhold af betydning for frafaldet i gymnasiet på baggrund af pædagogiske, psykologiske og sociologiske data (Helge Dohn).
7. Psykologisk-pædagogisk vurdering af brugen af datamaskiner i undervisningen, specielt datamaskineformidlet undervisning (Helge Dohn).
8. Teoriformidlingens betydning for praksis: En undersøgelse af betydningen af lærerseminariernes pædagogisk-psykologiske undervisning for folkeskolelærernes senere praksis (Birgitte Elle).
9. Gymnasiets samfundsmæssige funktion og undervisningsmæssige praksis: En undersøgelse af gymnasieundervisningen på »almindelige« gymnasier og på Det frie Gymnasium og af lærernes og elevernes opfat-

telse heraf i relation til skolernes samfundsmæssige placering (Per Fibæk Laursen).

10. Børns hverdagsliv: En undersøgelse af førskoleopdragelsens institutioner og børnenes og de ansattes hverdagsliv og afførelses holdning til børneopdragelse, i institutioner og hjem (Lars Jakob Muschinsky).

11. Audiologopædi som faglig disciplin: En undersøgelse af audiologopædien som selvstændigt fag (Sven Erik Nordenbo).

12. Pædagogik og følelser: En undersøgelse af muligheden af en pædagogisk teori om følelser (Sven Erik Nordenbo).

13. Pædagogisk paternalisme: En undersøgelse af de normative indhold i begrebet pædagogisk paternalisme (Sven Erik Nordenbo).

14. Dannelsesteorier: En undersøgelse af nyere engelske og tyske dannelsesteorier (Sven Erik Nordenbo).

15. Skole og læreruddannelse i flygtningelejre: En komparativ undersøgelse med det formål at opstille generelle retningslinjer for iværksættelse af undervisning i flygtningesituationer (K. D. Wagner).

16. Kvalitative forskningsmetoder: Anvendelse af kvalitative forskningsmetoder i evaluering af uddannelsesprojekter (K. D. Wagner).

17. Formidlingsaspekter i humaniora: En undersøgelse af den faglige fornyelse inden for de humanistiske studier ved universiteter og universitetscentre, med baggrund i bestræbelserne for at skabe større bredde i kandidaternes erhvervsmuligheder (K. D. Wagner).

18. Undervisningens teori: En analyse af centrale begreber fra undervisningen og en efterforskning af begrebernes historiske og sociale sammenhænge (Thyge Winther-Jensen).

19. Kunstpædagogik: En undersøgelse af kunstpædagogikken, dens område emner og begreber (Thyge Winther-Jensen).

Udgivervirksomhed m.m.:

Staf Callewaert er medlem af redaktionen af *Scandinavian Journal of Educational Research*, og Sven Erik Nordenbo har redigeret *Danish Yearbook of Philosophy*, vol. 21, 1983.

Gæster og rejser:

Instituttet har fra efteråret 84 tre udenlandske stats-

stipendiater: Mohamed Salama Adam, Sujaree Chandrasook og Mohamed Kamel Mohamed Gharib.

Per Fibæk Laursen har været på et 4 ugers stipendium på Institutionen San Cataldo, Italien.

Thyge Winther-Jensen har i 5 uger som gæstelærer undervist i emner inden for den komparative pædagogik ved Tufts University, Boston, USA.

K. D. Wagner har i forbindelse med EEC-Joint Studies Programme holdt forelæsning på University of Glasgow: Industrial Basic Training, Vocational Training in Denmark.

Publikationer:

Callewaert, S.: Hvordan skal man skrive den danske pædagogiks historie. *Tidsskrift for Nordisk Förening för Pedagogisk Forskning* 3, s. 35–50, Danmarks Lærerhøjskole, København 1984.

Callewaert, S.: Skjult læreplan. *Pædagogisk Opslagsbog*, L. J. Muschinski & K. Schnack (red.), s. 266–72, København 1984.

–: Overvejelser over lærerrollen inden for projektpædagogikken. *Projektarbejde i universitetsuddannelserne*, Karen Borgnakke, Staf Callewaert, Chresten Kruchof, Henning Salling Olesen (red.), s. 15, København 1984.

–: En multikulturell skola i ett multikulturellt samhälle? Lagom är bäst. Om kulturmöten i Sverige, *Invandrarkunskapsprojekt*, s. 55–68, Norrköping 1984.

Conrad, J.: Fra projektet: Den pædagogiske uddannelse af lærere til den højere skole i Danmark siden 1770'erne. *Direktiv, debat og realisering*. Materialer og metoder i historisk-pædagogisk forskning, Lejf Degnbol (red.), s. 183–200, København 1984.

Dohn, H., Nystrup, J.: Fag og indhold i det lægevidenskabeligestudium. *En medicinsk curriculum undersøgelse*. Københavns Universitet 1984, 192+I-VIII s.

Laursen, P.F.: *Strategi. Unge Pædagoger* 6, s. 6, København 1984.

–, Larsen, G.H., Westh, D.M.: *Gymnasiets samfundsmæssige funktion og undervisningsmæssige praksis*, 3: Undervisningsform, elev- og lærerbevidsthed. Københavns Universitet 1984, 125 s.

–, Larsen, G.H.: *Integrationspædagogik på forsøgsgymnasiet i Oslo*. *Gynmasieskolen* 23, s. 2, København 1984.

Muschinsky, L.J.: Det kedsommelige liv. *Dansk pædagogisk Tidsskrift* 6, s. 7, København 1984.

–: Hvornår begynder skolen egentlig? *Dansk pædagogisk Tidsskrift* 8, s. 6, København 1984.

Muschinsky, L.S.: *Nedtælling til 1984*. *Dansk pædagogisk Tidsskrift* 1, s. 7, København 1984.

Nordenbo, S.E.: *The Quincentennial Celebrations at*

the University of Copenhagen, 1979. Paedagogica Historica. International Journal of History of Education XXI, nr. 1, 1981, s. 331-35, Gent 1984.

- : Bemærkninger om historisk konstruktivisme. Materialer og metoder i historisk-pædagogisk forskning, Lejf Degnbol (red.), s. 175-78, København 1984.

- : Bidrag til den danske pædagogiks historie. København 1984, 186 s.

Winther-Jensen, T., Ragn-Jensen, H.: Kunstpædagogik - en tværfaglig undersøgelse. Rapport fra seminarie om brug af billeder i undervisning og terapi., Samråd for forening og kunstforståelse, s. 57-65, Næstved 1984.

Tværfaglige centre

1: Center for Arbejderkulturstudier

Historie:

Centeret blev oprettet i sept. 1982 med det formål at styrke det tværfaglige undervisnings- og forskningsmiljø inden for studiet af arbejderkulturen, dvs. studier i arbejderbevægelsens historie og organisationsformer, arbejderklassens hverdagsliv og bevidsthedsformer gennem historien og de tekster og kommunikationsformer, der knytter sig hertil. Centeret har samtidig til formål at styrke de nationale kontakter indenfor dette område og etablere internationale kontakter til forskergrupper og centre, som arbejder med kulturforskning bredt, herunder arbejderkulturforskning.

Centeret styres af en centerstyrelse og et centernævn med deltagelse fra fagene dansk, europæisk etnologi, historie, nordisk folkemindevidenskab, engelsk og germansk filologi. Centeret fungerer ved lån af lærerkræfter fra de eksisterende fag og institutter, men har dog også 1 kandidatstipendiat, deltidsansatte, samt en deltids-TAP, ansat udelukkende ved centeret.

Center for Arbejderkulturstudier har lokaler i tilknytning til Institut for Nordisk filologi. Et kontorlokale og møderum (9.2.20), et undervisningslokale (10.2.53) og et arbejdsrum for stipendiaten (17.2.31).

Stab:

Lektorer: Poul Balle-Petersen (Europæisk Etnologi), Karsten Biering (Folkemindevidenskab), Ib Bondebjerg (Nordisk filologi), Niels Finn Christiansen (Historie), Alfons Höger (Germansk), Karl Chr. Lammers (Samtidshistorie).

Kandidatstipendiat: Leif Hansen.

Undervisningsassistenter: Lisbeth Haastrup, Mette Iversen, Jørgen Johansen, Finn Klysner, John Koefoed-Meyer, Annette Vasström.

TAP:

Birgit Andreasen (centersekretær).

Forskningsvirksomhed:

Centerets forskning bestemmes dels af de projekter, som de udlånte lærere allerede beskæftiger sig med på deres enkelte fag og afspejler dermed en spredning på det historiske, etnologiske og kulturellitterære område. Men derudover arbejder centeret med selvstændige forskningsprojekter og tilknyttet formidlingsarbejde, som søger at skabe en ny tværfaglig forståelsesramme.

1. Til de første projektet hører Poul Balle-Petersens (Europæisk Etnologi) arbejde med by- og landkulturen ud fra bl.a. erindringer og interviews, Karsten Bierings (Folkemindevidenskab) mangeårige arbejde med at belyse arbejds- og arbejdervilkår i den sønderjyske teglværksindustri fra 1880-1980, Ib Bondebjergs (Dansk) projekt om Magasinpressen, partipressen og det folkelige gennembrud 1870-1914, der belyser forholdet mellem den politiske presse og de underholdende ugeblade og føljetonmagasiner beregnet for by- og landarbejderklassen i perioden, Niels Finn Christiansens (Historie) arbejde med den tidlige arbejderbevægelsens historie indtil 1880, Alfons Högers (Germansk) arbejde m. arbejderetretet og Karl Chr. Lammers (Samtidshistorie) arbejde m. den tyske og italienske fascisme i forhold til arbejderbevægelsen og det danske borgerskabs politik overfor arbejderbevægelsen fra 1918-1940.

2. Projekter, der er opstået direkte ved Centeret og i kraft af det tværfaglige samarbejde, er for det første Ib Bondebjerg og Niels Finn Christiansens (Dansk og Historie) projekt om dansk arbejderkultur fra 1948-1980, der skal resultere i en antologi til belysning af den moderne arbejderklassens livssammenhæng og problemer, for det andet arbejder Leif Hansen med et projekt om arbejderkultur, arbejderuddannelse og -oplysning i mellemkrigstiden, der har et didaktisk og formidlingsorienteret perspektiv og forsøger at beskrive grundlaget for en erfaringsbaseret læreproces for voksenuddannelser.

Andet:

Fleere af centerets medarbejdere indgår i et betydeligt formidlingsarbejde som enkeltpersoner, således har Karsten Biering i forbindelse med sit forskningsprojekt leveret både udstillinger, radio- og videoprogrammer og Niels Finn Christiansen har holdt foredrag i SFAH og i flere fagforbund, endvidere har Centeret afholdt heldagsmøde m. Arbejderbevægelsens kulturelle koordinationsudvalg. Leif Hansen holdt oplæg og var paneldeltager ved en debatdag om forholdet mellem arbejde og fritid i fremtiden og konsekvenserne heraf for folkeoplysning og voksenundervisning, afholdt af Udvalget vedrørende Uddannelsesforskning.

Ib Bondebjerg var i januar på forskningsrejse i Frankrig, støttet af Statens Humanistiske Forskningsråd, (Paris og Nantes) for at knytte kontakter til franske arbejderkulturforskere og for at deltage i konferencen om Arbejderbevægelsen og de audiovisuelle medier ved universitetet i Nantes. Leif Hansen var i oktober på forskningsrejse i England med ophold på Centre for Contemporary Cultural Studies ved universitetet i Birmingham.

Ib Bondebjerg

2: Center for Audiologopædi

Historie:

I oktober 1981 optog Direktoratet for de videregående Uddannelser kontakt med fakultetet om den pr. 1. september 1975 oprettede Audiologopædiske Forskningsgruppe med henblik på en igangsættelse af en audiologopædisk uddannelse struktureret i overensstemmelse med »Bekendtgørelse for de humanistiske uddannelser ved Københavns Universitet«.

Dette førte til, at forskningsgruppen nedlagdes, og et Center for Audiologopædi oprettedes pr. 1. september 1982. Fra denne dato optoges 21 studerende ved den audiologopædiske uddannelse; samme antal optoges for 1983, medens der ikke var noget optag i 1984. Praktikundervisningen i forbindelse med uddannelsen står i nært samarbejde med Statens Institut for Talelidende, Ordblindestitutet, Hovedstadens Ordblindeskole, Taleinstitutet i Hellerup, Høreinstitutet og relevante hospitalsafdelinger.

Stab:

Der er allokeret to videnskabelige medarbejdere (lektor Børge Frøkjær-Jensen og lektor Lars von der Lieth) til centret fra henholdsvis Institut for Fonetik og Psykologisk Laboratorium. Centret har yderligere haft ansat en sekretær på halv tid. Der har i 1984 været tilknyttet to fondsbetalte forskere til centret. Endelig er der allokeret 5 tale/hørepædagoger fra Taleinstitutet i Hellerup.

Forskningsvirksomhed:

1. I samarbejde med Bent Weigård Jørgensen har Lars von der Lieth færdiggjort den foreløbige udgave af kommunikationsprofilen og redegjort for undersøgelsesmetodikken ved den anden internationale kongres for tunghøre i Stockholm, 1984.

2. En tværfaglig arbejdsgruppe, hvor Center for Audiologopædi er repræsenteret ved Lars von der Lieth og Ruben Elgård, har opnået økonomisk støtte fra Socialstyrelsens forsøgsudvalg til et projekt med titlen: »Jeg tier stille, fordi jeg frygter hele verden«. Centrets interesse i undersøgelsen er primært de kommunikative aspekter ved den særegne form for kommunikation, som den handicappede person selv har valgt, nemlig at benytte sig af en skrivemaskine i stedet for andre kommunikationsformer.

3. Som en videreførelse af arbejdet med forskellige handicaps og de psyko-sociale aspekter ved handicap og det at være anderledes, er arbejdet med udforskning af udenlandsk adopterede børns udvikling i dan-

ske familier som medlemmer af danske familier påbegyndt. Undersøgelserne har i 1984 dels været interview-undersøgelser af 10 familier, der har adopteret ældre børn, og dels et litteraturstudie, der mundede ud i et foredrag (baseret på den canadiske professor David Kirks hypotese) om accept henholdsvis benægtelse af forskelle i adoptivfamilien i forhold til den biologiske kernefamilie. Det sidste emne blev forelagt på en international konference i Seoul, Korea i september 1984.

4. På den internationale kongres for døve i Palermo i 1983, blev det vedtaget, at starte et internationalt nyhedsbrev for forskning omkring døveproblematikken. CfA, repræsenteret ved Lars Lieth, påtog sig i samarbejde med Gallaudet College, Washington, at stå for dette nyhedsbrev. Fonds pengene har nu sikret, at nyhedsbrevet i en periode kan udsendes gratis. Den første informationsskrivelse er foreløbig sendt til ca. 400 forskere i 30 lande.

5. Inden for det logopædiske område er der i årets løb sket en udbygning af de edb-mæssige muligheder for analyse af stemmen og talen. Der er opbygget udstyr og programmet til dataopsamling, registrering og bearbejdelse af en række akustiske og fysiologiske variable med betydning for stemmefrembringelsen. En del af programmet er opbygget gennem projektarbejder udført af datalogistuderende fra datalogisk Institut. Udstyr og programmet skal anvendes af både medarbejdere og studerende til undersøgelse af stemmefunktionen (lektor B. Frøkjær-Jensen).

De foregående års undersøgelser over effekten af den logopædiske stemmedannelse er fortsat i 1984. Bl.a. er det konstateret, at en gruppe på 10 logopæder, der har deltaget i en uges stemmedannelse ved centret i 1982 og igen en uge i 1984, ikke har haft tilbagegang i de opnåede stemmemæssige resultater efter afsluttet træning i 1982, men har bibeholdt disse og yderligere forbedret stemmerne i træningsperioden i 1984 (logopæd Kirsten Thyme og B. Frøkjær-Jensen).

6. Centret har haft to fondsbetalte forskere i 1984. Dr. phil. Otto Hansen søger at verificere en hypotese om, at menneskets sprogegne er genetisk determineret. Arbejdet har empirisk styrket hypotesen om en universel grammatik som arvet og udløst af sprogsignaler i form af kodede neurostimuli. Landvindinger af såvel grundforskningsmæssig som klinisk-terapeutisk værdi er omtalt i en færdigredigeret monografi »Biological Linguistics« (under udgivelse).

7. Ryoichi Shibata arbejder med undersøgelse af samfundets negative holdning overfor handicappede personer, bl.a. gennem faktoranalyse af en række adfældsreaktioner.

Kongresdeltagelse:

Lars von der Lieth har deltaget i 2. intern. kongres for tunghøre i Stockholm, juni 1984 og i 2. intern. symposium om adoption i Seoul, Korea, september 1984.

I forbindelse med besøget i Korea afholdt Lars Lieth gæsteforelæsning på døveskolen i Seoul om alternative kommunikationsformer for kommunikationshandicappede børn og voksne.

Andet:

Af anden virksomhed må især nævnes arbejdet med at opbygge en ny uddannelse af audiologopæder og læsepædagoger i Danmark på akademisk niveau. Tilsvarende akademisk uddannelse findes ved en række universiteter i udlandet (Sverige, Holland, England m. fl.)

Endelig skal nævnes, at Center for Audiologopædi i flere tilfælde har ydet forskningsmæssig vejledning og direkte hjælp til såvel udenlandske som danske forskere indenfor tale/høre/læseområdet.

B. Frøkjær-Jensen

3: Center for europæiske Middelalderstudier

Historie:

Center for europæiske Middelalderstudier har til opgave at sørge for koordinering af og samarbejde om tværvideenskabelig forskning indenfor europæiske middelalderstudier. Perioden fra omkring 500 efter Kristi fødsel frem til reformationen (ca. 1500) kan betragtes som europæisk middelalder. Centret har dog ingen fast tidsafgrænsning for dets arbejde og er interesseret både i antikkens og senantikkens bidrag til middelalderen og i middelalderens indflydelse og påvirkninger i den moderne verden. Centret er også interesseret i at fremme kontakter mellem forskere som beskæftiger sig med Vesteuropa i perioden og dem som arbejder med Østeuropa, Islam og de andre østlige kulturer.

Centret har ingen stab i betydning »ansatte«. Bortset fra enkelte undervisningsassistenter er centret afhængigt af de kræfter som tildeles fra institutterne. Dette forhold kan komplicere hverdagen for centrets styrelsesudvalg, men fordelene er en kontakt med middelalderforskere overalt på Universitetet. Som institution er centret administrativt knyttet til Institut for græsk og latinsk Middelalderfilologi. Centrets bidragydere oplyser under det humanistiske fakultets institutters beretning om deres forskningsindsats og publikationer.

Centret er også i kontakt med forskere fra andre fakulteter som beskæftiger sig med aspekter af middelalderkultur. Samtidig sørger centrets blad, VOX MEDIAEVALIS, for samarbejde og udveksling med middelaldercentre overalt i Europa og i Nordamerika. Det første nummer af VOX, som udgives i fællesskab med The Medieval Center, Western Michigan University, kom i april 1984 og er blevet modtaget med begejstring mange steder i verden som en tiltrængt mulighed for at fremme kontakten mellem middelaldercentre.

Centret fik i februar 1984 tildelt nogle midlertidige lokaler ved trappe 8, i nærheden af Kvindecetret og Engelsk Institut. For første gang siden dets grundlæggelse i 1982 fik centret sit eget lokale til forskningsmøder og et lokale til håndbibliotek og møder blandt lærer og studerende. Centret måttet forlade disse lokaler i december 1984 men i begyndelsen af 1985 overtager centret et område ved trappe 2, etage 3.

Stab:

Styrelsesudvalget: Graham Caie (Engelsk Institut), John Bergsagel (Musikvidenskabeligt Institut), Brian McGuire (Institut for græsk og latinsk Middelalderfilologi), og Inge Skovgaard-Petersen (Historisk Institut), som fra d. 4.12.84 erstattes af Nanna Damsholt (Historisk Institut).

Ved centret er der i 1984 leveret undervisning af lærere fra følgende institutter (antallet af lærere fra hvert institut er anført i parentes efter instituttets navn): Det Arnamagnæanske Institut (1), Engelsk Institut (3), Institut for Germansk Filologi (1), Institut for græsk og latinsk Middelalderfilologi (4), Institut for Kirkehistorie (Det teologiske fakultet) (1), Institut for Kunsthistorie (3), Institut for klassisk Filologi (1), Musikvidenskabeligt Institut (1), Nordisk Filologi (2), Det Retsvidenskabelige Institut A (1), Romansk Institut (3).

Forskningsvirksomhed:

Centrets forskningsaktiviteter har i 1984 været koncentreret omkring følgende områder: 1) regelmæssige foredrags- og diskussionsmøder (middelalderfrokoster), 2) arbejde med et bind Anders Sunesenstudier (»Anders Sunesen og hans tid«) 3) planlægningen af en international kongres »War and Peace in the Middle Ages« til august 1985 4) forberedelse af en bog om emnet »middelalderens mennesker« 5) forberedelse af en samling middelaldertekster som belyser bestemte holdninger, 6) andre aktiviteter, hvor det er svært at adskille forskning og undervisning.

1. Frokostmøderne er stadigvæk nok den mest kendte side af centrets aktiviteter og her lykkedes det også i

1984 at tiltrække publikum og skabe diskussioner omkring meget forskellige aspekter af middelalderforskningen inden for og uden for Københavns Universitet. Følgende emner har været behandlet: edb-behandlingen af det middelalderlige døds officium (Knud Ottosen, Institut for kirkehistorie, Århus Universitet), Den nyere tids historieskrivning om senmiddelalderens krise i England (Nils Hybel, Roskilde Universitetscenter), ridderlitteratur og kirkekunst i danske kirker o. 1175-1250 (Otto Norn, Institut for Kunsthistorie), Margery Kempe, Ølkone og mystiker (Dorrit Einersen, Engelsk Institut), Middelaldercentre i USA i dag (Brian McGuire, Institut for græsk og latinsk Middelalderfilologi), Teologi og nyplatonisme i en romansk mosaik fra det 12. århundrede (Øystein Hjort, Institut for Kunsthistorie), Overleveringshistorien for byzantinske gammeltestamentlige lektioner (Sysse Engberg, Institut for Nygræsk og Balkanistik), Oversættelser af ridderromaner fra fransk til tysk (Axel Grossert, Institut for germansk Filologi), Franciscanerprovincialen Broder Esger (d. 1431), Personskildring efter upersonlige kilder (Jørgen Nybo Rasmussen, Rigsarkivet).

2. Projekt Anders Sunesen. En kreds af forskere fra universiteterne i Odense og Lund, fra Universitetscentret i Roskilde, samt – først og fremmest – Københavns Universitet har arbejdet på at fremlægge en artikelsamling på dansk, som skal belyse ærkebiskop Anders Sunesens (ca. 1200) liv, værk og samtid fra en lang række forskellige synspunkter. Anders Sunesens position som stormandsætling, kansler og ærkebiskop, og det forhold at der er skriftlige arbejder fra hans hånd – både administrative, juridiske og teologiske – har gjort ham velegnet som samlingspunkt om en undersøgelse af dansk og fælleseuropæisk kultur omkring 1200. Undersøgelserne forventes publiceret i 1985. Projektet blev startet i 1983. Det er koordineret med arbejdet på en nyudgave af Anders Sunesens »Hexameron« (se beretning for Institut for græsk og latinsk Middelalderfilologi) og med Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs udsendelse af en dansk oversættelse af »Hexameron«.

3. Kongressen »War and Peace in the Middle Ages« (15.-17. august 1985) planlægges under forudsætning af økonomisk støtte fra forskellige kilder. Hensigten med kongressen er at bidrage til aktiviteterne på Universitetet omkring 100 års dagen for Niels Bohrs fødsel. Centret har allerede modtaget udsagn fra forskere i England, Ungarn og Vesttyskland om deltagelse, og det håbes, at de faglige indlæg kan føre til diskussioner af både formel og uformel art angående krig og fred i Europas middelalder og om mulighederne for en varig fred i Europas nutid. Som optakt til kongressen forberedes der en række forelæsninger i det samme emne. Disse indgår i Centrets introduktion til middelalderen i forårssemestret 1985.

4. I middelaldercentrets regi er der taget initiativ til samarbejde om et projekt om holdninger i middelalderen (Medieval Attitudes). Deltagere i projektet er: Birgitte Kieler Balsløv (Engelsk Institut) »Attitudes to the Institutional Church in the Middle Ages«, Graham Caie (Engelsk Institut) »Medieval Attitudes to Judgment Day«, Dorrit Einersen (Engelsk Institut) »Attitudes to Women in Medieval English Literature«, Grethe Jacobsen (Historisk Institut) »Danske gilders og laugs holdninger til kvinder i middelalderen«, Thelma Jexlev (Rigsarkivet) »Danske godsejeres holdninger til bønder i middelalderen«, Frederik Pedersen (Middelaldercentret) »Holdninger til ægteskab i senmiddelalderen«, Mette Pors (Engelsk Institut) »Medieval Attitudes to Arthur« og Henrik Specht (Danmarks Lærerhøjskole) »Middelalderlige holdninger til digtekunsten, teori og praksis«.

5. Middelalderens mennesker. Ved forskningsmøder i februar og i september var der stor interesse for et projekt som ville føre til en bog på dansk som behandler enkelte mennesker eller mennesketyper i middelalderens samfund. Bidragyderne er begyndt på forberedelsen af forholdsvis korte artikler som vil skitsere menneskers vilkår og liv efter samme format som den berømte engelske historiker Eileen Powers bog »Medieval People« (1924). Denne bog blev så stor en succes fordi den er fastankret i kilderne; den er skrevet på en lettilgængelig måde, og den fortæller om almindelige mennesker. Brian McGuire redigerer bogen og de følgende har givet udsagn om bidrag: Birgitte Kieler Balsløv (Engelsk Institut), Graham Caie (Engelsk Institut), Nanna Damsholt (Historisk Institut), Dorrit Einersen (Engelsk Institut), Karen Glente (Institut for Kirkehistorie), Grethe Jacobsen (Historisk Institut), Kirsten Grubb Jensen (Middelaldercentret), Kurt Jensen (Institut for græsk og latinsk Middelalderfilologi), Thelma Jexlev (Rigsarkivet), Frederik Pedersen (Middelaldercentret), Knud Prange (Historisk Institut), Jørgen Nybo Rasmussen (Rigsarkivet), Karen Schousboe (Center for sammenlignende Kulturhistorie), Henrik Specht (Danmarks Lærerhøjskole), Anne-Liese Thomassen (Middelaldercentret).

6. Andre aktiviteter. Ved et forskningsmøde i februar blev der også oprettet en gruppe som vil arbejde med Biblen i middelalderens kunst og litteratur under ledelse af Graham Caie (Engelsk Institut) og Ulla Haastrup (Institut for Kunsthistorie).

Centrets forsknings- og undervisningsaktivitet kan dårligt udskilles fra hinanden. Introduktionskurset forår 1984, »Scandinavia and Europe in the Middle Ages« bragte amerikanske studerende fra D.I.S. sammen med lærere og studerende fra Københavns Universitet. Efterårets introduktion til middelalderen be-

skæftigede sig med overgangen fra antikken til middelalderen og gav mulighed for mange gode diskussioner blandt studerende og lærere fra Klassisk Filologi, Græsk og latinsk Middelalderfilologi, de nyere sprog-fag og Historisk Instituts oldtids- og middelaldersektion. Introduktionskurserne tiltrækker fortsat både lærere og studerende fra mange forskellige faglige baggrunde, og dette giver tværfaglige diskussioner på højt niveau.

Middelaldercentret fik i 1984 mulighed for at om-danne nogle af dets brede målsætninger til konkrete projekter. Bortset fra Anders Sunesen bogen er alle disse aktiviteter kun på et tidligt stadium. Men disse og andre »træfpunkter« har muliggjort en god dialog mellem forskere fra mange af universitetets institutter og også udefra.

4: Center for Kvindeforskning og -undervisning

Historie:

Center for Kvindeforskning og -undervisning er opret-tet i sept. 82 med baggrund i de omfattende nedskæ-ringer, der har ramt og stadig rammer det humanisti-ske fakultet. Institutionaliseringen af et center for kvindeforskning og -undervisning er et forsøg på at be-vare kvindeforskningen og de studerendes muligheder for at få undervisning og vejledning i kvinderelevante emner på fakultetet.

Oprettelsen af centret skal dog ikke kun ses i lyset af nedskæringerne ved det humanistiske fakultet. Den tværfaglige forskning og undervisning, centret skal være en ramme om, ligger i naturlig forlængelse af den tradition, som er blevet udviklet i kvindeforskningen. Kvindeforskningens opgave er at synliggøre et tidlige-re fortrængt område i den traditionelle forskning (nemlig den forskning, der handler om kvinders liv, bevidsthed, udtryksformer og historie) samt at anlægge en kvindesynsvinkel på den menneskelige virkelig-hed. Denne forskning har som helhed altid været tvær-fagligt orienteret, i og med at den forsøger at belyse ikke bare detail-områder, men også bredere sammen-hænge i forbindelse med analyser af kønnets betydning, historisk og aktuelt.

Center for Kvindeforskning og -undervisning har kørt på forsøgsbasis indtil november 83. Efter en vur-dering af centrets virksomhed, blev det i fakultetsrådet besluttet at køre centret videre som en blivende insti-tution på det humanistiske fakultet.

Ved oprettelsen fik centret tildelt 4 administra-tionslokaler: 7.3.8 (møderum), lok. 7.3.14 og 7.3.16 (lærerkontorer) og lok. 7.3.18 (sekretærkontor). Un-dervisningslokaler får centret tildelt efter behov på den lokale administration på KUA.

Stab:

VIP:

Eksterne lektorer: Tine Andersen og Tania Ørum.
Kandidatstipendiater: Marie Louise Sodemann.
Forskningsrådstipendiater: 2.
Akademikere i arbejdstilbud: 2½
TAP: Antal årsværk: ½.
Birte Gudiksen.

Udlånt fra andre institutter:

Professorer: Lise Østergård (Klinisk Psykologi).
Lektorer: Judy Gammelgård (Klinisk Psykologi – for-året 84), Birgit Nielsen (Germansk Institut – foråret 84), Hilde Olrik (Romansk Institut – foråret 84), Bir-gitte Rørbye (Folkemindevidenskab), Marie-Louise Svane (Litteraturvidenskab), Libby Arcel Tata (Kli-nisk Psykologi).
Eksterne lektorer: Lene Koch (Engelsk Institut)
Undervisningsassistenter under kvindetværfag: Fran Hopenwasser, Lisbeth Haastrup (fra efteråret 84), Ulla Kleisdorf (foråret 84), Nicole Kristjansen, Su-sanne Lunn, Bente Rosenbeck, Karen Syberg (efter-året 84).

Forskningsvirksomhed

Centret har i dec. 84 udgivet en årbog for kvindeforskning: »Fanden skabte kvinden« med i alt 11 bidrag udsprunget af den undervisning og forskning, der fore-går ved centret. Bidragene i bogen tilgodeser såvel den tværfaglige som den fagspecifikke kvindeforskning og giver et bredt indtryk af de forsknings- og undervisningssammenhænge, der har udviklet sig på stedet.

En del af artiklerne handler således om kvinders virksomhed og betydning i historien og analyserer kvinders liv og eksistensbetingelser i forskellige histo-riske perioder. Andre beskæftiger sig med en femini-stisk kritik af den traditionelle forskning og forsøger derigennem at fremlægge nye fortolkninger og formu-linger i forhold til traditionelle forskningsområder, både hvad angår metoder og synsvinkler.

Artikelsamlingen – som vi har valgt at kalde en år-bog, idet vi håber at det bliver en tilbagevendende be-givenhed – er et konkret eksempel på løsningen af den opgave, som centret påtog sig ved dets oprettelse: at fastholde og styrke kvindeforskningen og kvindeun-dervisningen samt at skabe bedre rammer for de tvær-faglige kvindestudier på det humanistiske fakultet. Bogen er udgivet med støtte fra fakultetets publika-tionsfond.

Af andre vigtige aktiviteter, centret har været en ramme om, kan vi nævne: planlægning og afholdelse af et landsmøde for universitære og andre kvindeforsk-ningsmiljøer, planlægning i forbindelse med den i-gangværende omorganisering af de humanistiske ud-

dannelser, samt undervisningsdeltagelse i to af de nye humanistiske fælleselementer: »Humaniora og europæisk kultur« og »Humaniora, samfund og formidling«. Derudover har centret stillet materiale og ekspertise til rådighed for de grupper i folketinget, der har stillet forslag til en folketingsbeslutning om forbedrede vilkår for kvindeforskningen i efteråret 84, herunder foretræde for folketingets forskningsudvalg i dec. 84.

Centrets pågående forskningsaktivitet kan places inden for følgende kategorier:

- 1) *Kvindehistorieforskning*: dvs. forskning i kvindesituation, kvindeliv og kvindebevægelse(r), historisk og aktuelt; samt forskning i familie-, socialisations- og mentalitetshistorie.
- 2) *Kvindepsykologi*: dvs. forskning i kvindeligheden og kvindelighedsteorier, historisk og aktuelt; samt forskning i kvindepsykologi og kvindebevidsthed, teoretisk og sociologisk.
- 3) *Kvindeforskningsteori*: forskning i kvindeforskningens metoder, teorier og anvendelse.
- 4) *Kvindelige udtryksformer*: kvindelig kreativitet og kvindeligt sprog, analyser af enkeltstående eller flere historiske eller aktuelle kvindelige kunstnere.

1. Tine Andersen arbejder sammen med mag.art. Hanne Møller på et projekt om »kvinders forskning – forskningens kvinder«. Projektet rummer undersøgelse af kvindeforskningens historie fra 1970 til idag.

2. Judy Gammelgård arbejder med emnet: »Psykoanalyse, kvinder og hysteri«. Med udgangspunkt i Freud's teori om hysteri, som hun supplerer med en feministisk diskussion, arbejder Judy Gammelgård i dette projekt med en kritisk tolkning af specielt lægevidenskabens analyser af hysteri i historisk belysning.

3. Fran Hopenwasser arbejder med en artikel til Kvindestudier 9 (udkommer 1985) om myter og kvindelitteratur. Artiklen ligger i forlængelse af Fran Hopenwassers arbejde med kvindelige forfatteres brug af græske og hebraiske myter, både i romantikken og til nu.

4. Lisbeth Hastrup deltager i en arbejdsgruppe om formidling af kvindekultur. Derudover forbereder og indsamler hun materiale til et projekt om »Kultur- og bevidsthedshistorisk analyse af kvindekulturelle udtryk fra hjemmesfæren i begyndelsen af 1900-tallet og retningslinjer for formidling af dem«. Projektets formål vil være, ud fra en undersøgelse af borgerskabs- og arbejderklassekvinders kulturelle udtryksformer inden for familien, at indkrede hvilke udtryksmuligheder disse kvinder kunne benytte sig af og hvorledes klasseforskellene indvirkede herpå. Desuden skal projektet undersøge, hvilke indsamlings- og opbevarings-

muligheder museer og arkiver har for disse kvindelige kulturelementer og udstikke nye retningslinjer for disse områder, samt for hvordan kvindekultur kan formidles. Som pilotprojekt arbejder Lisbeth Hastrup med madlavning og servering som kvindekulturelt udtryk.

5. Mette Iversen har afsluttet et forskningsprojekt om »Kvindestudiemiljøer i Skandinavien«. Projektet omfatter kvindestudiemiljøer såvel på som uden for universitetet: deres opståen, organisering, udvikling og erfaringer. Herunder behandler projektet kvinders særlige undervisningsbehov og de læreprocesser, som er knyttet til kvindestudiemiljøerne.

6. Lisbeth Jensen har afsluttet et projekt om »Kvindebevidsthed og kvindelige udtryksformer i Algier«.

7. Lene Koch arbejder på et projekt om »Kontrol med kvinders krop«.

8. Nicole Kristjansen arbejder på et projekt om »Pathoxuxu« (selv-beskadigelse) – en lidelse, der er særligt udbredt blandt unge kvinder. Derudover arbejder hun som forskningsassistent på et multicenter-projekt, der undersøger patienter med store, uventede og ofte meget invaliderende angstanfald. Også her er der primært tale om kvinder.

9. Susanne Lunn arbejder med et projekt om »Anorexia som kvindelidelse«. Projektet retter sig primært mod at belyse udviklingen (psykogenesen) i anorexi. Det er et klinisk projekt, hvor erfaringer med behandling af anorexi-patienter indgår.

10. Lis Palmvig arbejder med indsamling af materiale og organisering af en »Nordisk kvindelitteraturhistorie«.

11. Susan Roed arbejder på et projekt om »Kvinds-kikkelser og oplevelser af tab i Karen Blixens liv og forfatterskab«.

12. Bente Rosenbeck har afsluttet et projekt om »Kvinders livscyklus og livsførløb i perioden 1880-1960«.

13. Birgitte Rørbye arbejder på en lærebog: »Dagliglivets æstetik« inden for rammerne af et nordisk etnografisk forskningsprojekt. Hendes bidrag handler om kvinders omsorgsfunktion ud fra en æstetisk synsvinkel. Derudover arbejder Birgitte Rørbye med studier over kvinders »Sundhed og sygdom i kulturkritisk belysning« isærlig 1800-1900 tallets Danmark. Endelig arbejder hun, sammen med andre nordiske folklorister, på en lærebog med titlen: »Kvindfolk – lærebog i folkloristik«.

14. Aldona Schiffmann arbejder på et projekt om »Nutidige hekseprocesser i Polen«.

15. Marie Louise Sodemann arbejder på projektet »Kønnetts skrift – skriftens køn?«. Projektet er et bidrag til diskussionen om antagelsen af en specifikt kvindelig skrift. Derudover arbejder hun på en bog: »Tænkning og tolkning – introduktion til franske kvinders tekstlæsning« (udkommer 1985).

16. Marie-Louise Svane arbejder på et projekt om »Kvindelige forfattere og billedkunstnere i 1800-tallet«. Projektet er en videreførelse af et arbejde med samme periodes kvindeforfattere og borgerlige familieforhold, som hun har foretaget i forbindelse med sit arbejde på Gyldendals danske litteraturhistorie (bd. 5). I projektet inddrages de kvindelige malere for at se, hvorvidt de visuelle udtryksformer kanalisere andre selv- og omverdenserkendelser end den verbale udtryksmåde.

17. Libby Arcel Tata analyserer et stort empirisk materiale om kvinders selvmordsforsøg, derunder skammens og skyldens betydning som baggrund for selvmordsforsøget.

18. Tania Ørum arbejder med projektet »Pamelas døtre. Om romangenren og kvindeligheden«. Projektet er en undersøgelse af forholdet mellem kvindelighedens udvikling og romangenrens udvikling i England fra slutningen af 1600-tallet til i dag – med særligt henblik på at undersøge, hvorvidt der eksisterer en særlig kvindelig æstetik.

19. Lise Østergård fortsætter sit arbejde for Verdenssundhedsorganisationen (WHO) i relation til strategien: »Identifying women in the global strategy of Health for All at the Year 2000«.

Udgivervirksomhed mm.:

Judy Gammelgård er medredaktør af det psykologiske tidsskrift »Udkast«.

Birte Gudiksen redigerer centrets pjece, som udgives to gange årligt med oplysninger om centrets virksomhed og aktiviteter.

Birte Gudiksen, Mette Iversen, Lene Koch, Libby Arcel Tata og Aldona Schiffmann har redigeret centrets første årbog for kvindeforskning: »Fanden skabte kvinden« udgivet på forlaget Tiderne Skifter dec. 84, med støtte fra fakultetets publikationsfond.

Lene Koch har redigeret, annoteret og skrevet indledning til antologien »Hendes verden« – en artikelsamling om kvinders liv i det viktorianske U.S.A. Udkommet på forlaget Tiderne Skifter 1984.

Nicole Kristjansen og Susanne Lunn redigerer »Bogen om psykologi« (udkommer på Politikens Forlag 1985).

Marie-Louise Svane er medredaktør af tidsskriftet »Kultur og klasse« samt af Gyldendals danske litteraturhistorie.

Marie Louise Sodemann er sammen med Lis Palmvig og andre medredaktør af »Projekt Nordisk kvindelitteraturhistorie« samt af bogen »Undervejs. Nordiske møder med kvindelitteratur« (begge udkommer på forlaget Rosinante 1985).

Libby Arcel Tata er medredaktør af et temanummer af tidsskriftet »Psyke og Logos« om psykologisk kvindeforskning.

Tania Ørum er medredaktør af en antologi om kvindeæstetik med bidrag fra et seminar bestilt af Det Humanistiske Forskningsråd (i sommeren 1983 – Tania Ørum var medarrangør af seminaret).

Foredrag:

Judy Gammelgård har holdt forelæsninger på Dansk Psykiatrisk Selskabs efteruddannelseskursus, på Institut for Kultursociologi K.U., Institut for Nordisk Filologi.

Kongresdeltagelse:

Fran Hopenwasser deltog i Second International Congress on Women i Groningen og forelæste om »Cycling through life: myth as imprisonment and unpowerment«.

Lisbeth Haastrup deltog i det 11. nordiske etnografimøde i Oslo med et indlæg om »Litteratur og antropologi«.

Lene Koch holdt på Dansk Kvindesamfunds konference om kvinder og misbrug foredrag om »sygeliggørelse af kvinder i historisk lys«, på konference om medicinsk kvindeforskning om »Hvorfor kvindeforskning?« og på konference om American Studies in Transition foredrag om »America Women's History«.

Bente Rosenbeck holdt foredrag om »Women's history in Scandinavia« på Berkshire Conference on the history of Women, USA.

Birgitte Rørbye deltog i 8th Congress for the International Society for Folk Narrative Research i Bergen og forelæste om »Women's Folkloristics in Denmark«, i Tagund der Kommission »Frauenforschung« i Tübingen med et foredrag »Frauen in der Volkskunde« og i et WHO-seminar med foredrag om »Sundhedsformidlingens historiske baggrund«.

Publikationer:

Der gøres opmærksom på, at publikationer for de udlånte lektors vedkommende i de fleste tilfælde er registreret under de respektive institutter, hvor vedkommende er ansat.

- Haastrup, L.: Det uartige køkken. Husarbejde som bindeled og skel mellem kvinder. Universitetsavisen 18.10.84 (særnummer), s. 1, København 1984.
- Hopenwasser, F.: Den kvindelige helt. Fanden skabte kvinden Birte Gudiksen m. fl. Center for kvindeforskning, s. 125-48, København 1984.
- Koch, L.: Feminisme og fødselskontrol i det viktorianske USA. Kampen for frivilligt moderskab. Forum for kvindeforskning 1 & 2 (nr. 2: genoptryk), s. 9, København 1984.
- , Arcel T.L.: Leve eller elske. Den splittede kvindelighed i Charlotte Perkins Gilmans novelle: Det Gule Tapet. Fanden skabte kvinden, Gudiksen, Iversen, Koch, Schiffmann, Arcel Tata (Center for kvindeforskning og undervisning), s. 39, København 1984.
- Koch, L. (: "Hendes egen verden". Kvindelighed og kvindefællesskaber i det viktorianske USA. København 1984, 239 s.

Lene Koch

5. Center for Massekommunikation

Historie:

Center for massekommunikation er oprettet i 1982. Fra starten har det haft til huse på Institut for Litteraturvidenskab, Københavns Universitet Amager.

Centret er opstået som en overbygning på de institutter under Det Humanistiske Fakultet, som beskæftiger sig med massekommunikation. Dets styrende organer (centerstyrelse og centernavn) er sammensat af lærere og studerende fra disse forskellige institutter og fag, hvortil kommer den teknisk-administrative medarbejder, der er knyttet direkte til centret.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 2.

Lektorer: Jens Brincker, Jan Ulrik Dyrkjøb, Bent Fausing, Karsten Fledelius, Hannemarie Ragn Jensen, Peter Larsen, Ralf Pittelkow og Kaare Schmidt. Kandidatstipendiater: Vibeke Pedersen.

Undervisningsassistenter: Hanne Løngreen.

Langtidsledige: Antal årsværk: 0,7.

TAP: Antal årsværk: 0,4.

Centersekretær: Mette Zachø.

Forskningsvirksomhed:

Centrets forskningsaktivitet retter sig mod fem hovedområder med visse indbyrdes overlapninger:

1) Forholdet mellem kvalitativ analyse af medieprodukter og kvalitative receptionsundersøgelser indtager en central plads i centrets aktuelle arbejde. Det

belyses såvel på det teoretiske plan som i konkrete analyser og empiriske undersøgelser. Interessen har her fortrinsvis koncentreret sig om de audiovisuelle medier (specielt TV og video).

2) Samtidig har der mere generelt været arbejdet på at skabe overblik over den humanistiske medieforskningens aktuelle situation gennem kritisk afdækning af forskellige teoretiske og metodiske retninger inden for humanistisk medieforskning.

3) Centret lægger stor vægt på international orientering, i forlængelse af den stadig mere udprægede tendens til internationalisering af medierne. Det har bl.a. afspejlet sig i beskæftigelsen med emnet massemedier og fremmede kulturer.

4) Tilsvarende gør den internationale orientering sig gældende i forbindelse med centrets arbejde omkring de nye elektroniske medier.

5) Endelig er centret for alvor begyndt at arbejde med problemfeltet kvinder og medier, her igen med særlig vægt på de audiovisuelle medier. Dette felt vil indtage en fremtrædende plads i centrets kommende aktiviteter.

I forbindelse med nogle af de nævnte forskningsområder har der været afholdt møde- og seminararrangementer: I efteråret 1984 foranstaltede centret således en møderække med emnet »Teorier og metoder i humanistisk medieforskning«. Møderækken var baseret på oplæg fra en række af fakultetets lærere. Derudover har centret afholdt et todages-seminar om »Massemedier og fremmede kulturer« med oplæg fra forskellige udefrakommende foredragsholdere.

I øjeblikket arbejder centret på at arrangere dels et forskningsseminar om kvalitativ indholds- og receptionsanalyse, dels et større internationalt seminar om kvinder og medier.

De forskningsforpligtede medarbejdere arbejder i tilknytning til centret med følgende områder:

1. Rocksociologi samt musik til TV-serier og film (Brincker). Analyse af TV-reklamers virkemidler (Fausing).
2. Anvendelses- og effektforskning samt historiefremstilling i TV (Fledelius).
3. Danske TV-serier (Larsen).
4. Undersøgelse af TVs patriarkalske æstetik og den kvindelighed, den formidler, med henblik på at afdække de muligheder, kvindelige medarbejdere i Danmarks Radio har for at skabe et ændret kvinde billede (Pedersen).
5. Børns og unges brug af elektroniske billedmedier og i den forbindelse spørgsmålet om de teoretiske forudsætninger for anvendelse og tolkning af kvalitativt interviewmateriale (langtidsledig Else F. Jensen)

6. Nyhedsformidling i TV, forholdet mellem kvalitativ indholds- og receptionsanalyse samt den nyere elektroniske medieudvikling (Pittelkow).

Udgivervirksomhed:

Centret arbejder i øjeblikket på udgivelsen af to antologier. Den ene har titlen »TV-Analyser« og rummer en række analyser af forskellige TV-genrer og deres reception. Den anden har arbejdstitlen »Humanistisk Medieforskning« og er en samling af de foredrag, der blev holdt i forbindelse med den førnævnte møderække om »Teorier og metoder i humanistisk medieforskning«. Begge antologier redigeres af Pittelkow.

Publikationer:

Der gøres opmærksom på, at de til centret knyttede lektors publikationer er registreret under de respektive institutter, hvor de er ansat.

Publikationer:

Pedersen, V.: Det mandlige blik og de kvindelige strategier. København 1984, 35 s.

- : Det mandlige blik – Idræt, massemedier og kvindelig æstetik. Kvinder & Idræt, c/o Ebling, Viborggade 2, 2. th. 2100 Ø, s. 11, DI Kastanievænget 2, 5800 Nyborg 1984.

Ralf Pittelkow

6: Center for sammenlignende Kulturforskning

Historie:

Det humanistiske Fakultet oprettede pr. 1.2.1983 Center for sammenlignende Kulturforskning. Dette er administrativt knyttet til Carsten Niebuhr Institutet for nærorientalske oldtidskulturer.

Centret er oprettet med henblik på at fremme og koordinere tværfaglige aktiviteter i udforskningen af sociale og kulturelle systemer i deres historiske kontekst. Forskningen skal i vid udstrækning koncentreres omkring integrerede tværfaglige og komparative projekter i henhold til en langsigtet forskningsplan. Centrets undervisning skal koncentrere sig om viderekomne studerendes behov for vejledning ved gennemførelsen af tværfaglige projekter, opgaver ved hovedfagsniveau, og om post-graduat undervisning.

Centret ledes af en styrelse med følgende sammensætning:

Lærerrepræsentanter: Karen Charlotte Schousboe (Institut for europæisk Folkelivsforskning/Center for sammenlignende Kulturforskning), Mogens Trolle

Larsen, formand, (Carsten Niebuhr Institutet), Peter Christensen (Historisk Institut), Minna Skaft Jensen (Institut for klassisk Filologi).

Studerterrepræsentanter: Jørgen Carlsen (Carsten Niebuhr Institutet), Kirsten Jexlev (Institut for europæisk Folkelivsforskning).

Stipendiater: Lotte Hedeager (SHF), Karen Charlotte Schousboe (Institut for europæisk Folkelivsforskning/Center for sammenlignende Kulturforskning). TAP-repræsentant: Lis Skærbo (Carsten Niebuhr Institutet).

Observatører til styrelsen: Jonathan Friedman, Michael Harbsmeier, Poul Petersen og Steven Sampson (alle Institut for Etnologi og Antropologi); Bjarne Stoklund og Palle Ove Christiansen (Institut for europæisk Folkelivsforskning); Jens Rahbek Rasmussen (Historisk Institut/Firenze); Henrik Horstbøll (Historisk institut, Århus Universitet); Jonathan Schwarz (Institut for Kultursociologi); Sigurd Kværndrup (Institut for nordisk Filologi); Martin Zerlang (AUC); N. P. Steensgaard (Historisk Institut).

Forskningsvirksomhed:

1. Skrift og Samfund.

Centret har i 1984 koncentreret en del af sin aktivitet omkring et tværfagligt forskningsprojekt med temaet »Skrift og Samfund«.

Statens humanistiske Forskningsråd har oprettet et særligt prioriteringsområde med samme tema og centrets formand er indtrådt i styringsgruppen herfor. Støtte fra Statens humanistiske Forskningsråd har muliggjort afholdelsen af en international konference og en forskningsstipendiat er blevet allokert til centret. Endvidere har man givet støtte til gæsteforskere som har opholdt sig ved centret i kortere eller længere perioder.

1.1. Stipendium: mag.art. Karen Schousboe har i 1984 været knyttet til centret med henblik på at deltage i det tværfaglige forskningsprojekt. Hendes arbejde har koncentreret sig om skriftligheden i dansk Senmiddelalder, og hun har deltaget i og været arrangør af studiekredse og undervisning.

1.2. Konference: I dagene 25.-28. maj afholdtes en international konference med titlen »Literacy and Society«. Deltagerne var: J. P. Parry and M. Bloch, Anthropology, London School of Economics; Michael Gilsean, Arabic Studies, Oxford University; M. T. Clanchy, Medieval History, Glasgow University; F. Hartog, Klassisk Filologi, Strasbourg; J. Svenbro, Klassisk filologi, Paris; M. Cole, Psykologi og kommunikationsstudier, University of California, San Diego; Carl-Axel Moberg, Arkæologi, Göteborg; Øivind Andersen, Klassisk Filologi, Trondheim; H. Sinding

Larsen, Antropologi, Oslo; Bengt Holbek, Folkemindevidenskab, KU; Michael Harbsmeier, Antropologi, KU; Elisabeth Engberg-Pedersen, Lingvistik, KU; Karen Schousboe, Etnologi og CFSK; Mogens Trolle Larsen, Carsten Niebuhr Institutet, KU.

Der deltog desuden ca. 25 forskere som ikke bidrog med foredrag, hovedparten fra KU. Der foregår forhandlinger med Cambridge University Press, der har ytret interesse i at udgive centrets publikationer på dette felt.

1.3. Publikationer: Centret afholdt i december 1983 en temadag på KUA med titlen »Skrift og Samfund«. Foredragene herfra er udgivet med støtte fra Statens humanistiske forskningsråd i to oplag (februar og december 1984) under titlen »Temarapport nr. 1 – Skrift og Samfund«.

1.4. Gæsteforskere: I december 1984 opholdt R. Howard Bloch, University of California, Berkeley og Yale Universitet, sig ved centret og gav en række forelæsninger med temaer inden for studiet af fransk middelalderlitteratur.

Samtidigt besøgte centret af professor Michael Gilsenan fra Oxford Universitet, der ligeledes gav en række forelæsninger om mundtlighed, retorik og skriftlighed i den arabiske tradition.

2. Andre forskningsfelter.

2.1. Fra stamme til stat: mag. art. Lotte Hedeager har i 4 måneder arbejdet ved centret med henblik på at færdiggøre det forskningsprojekt der omtales i årbogen for 1983. I sammenhæng hermed har hun færdiggjort forskellige artikler: »Krig og Samfund i Nordens Oldtid« til *Den Jyske Historiker* og »Empire, Frontier and the Barbarian Hinterland« til værket »Center, Periphery and Dependency in the Ancient World.«

2.2. Integration: Den 26. april afholdt centret i samarbejde med Institut for Kultursociologi en temadag på KUA med titlen »Integration – teori og praksis«. En række forskere fra Københavns Universitet, RUC og Aarhus Universitet behandlede problemet under overskrifterne »Integrationsmodeller og praktisk politik«, »Kultur møde og Integration« og »Sprogets Rolle i Integrationsprocessen«. Ca. 150 mennesker deltog i arrangementet, som desuden resulterede i en livlig debat i forskellige blade og aviser. Foredragene fra denne temadag planlægges udgivet som Temarapport nr. 2 i begyndelsen af 1985.

2.3. Kultur, Samfund og Identitet: Den 14. og 15. december afholdtes en konference på KUA og i Kejsergade-Centret med dette tema. På grund af overvældende tilslutning fra interesserede foredragsholdere var det nødvendigt at sprede konferencen over 2 dage i

december og fortsætte den i februar 1985 med en ny temadag med samme emne. De behandlede temaer var denne gang primært knyttet til spørgsmål om nationalisme og kulturel identitet. Foredragsholderne kom fra KU, Lærerhøjskolen, Aarhus Universitet og CINA, og forfatteren Uffe Harder talte om »Identitet og Oversættelsesarbejde«. Iøvrigt deltog de to gæsteforskere Howard Bloch og Michael Gilsenan med foredrag. Skønsmæssigt omkring 200 mennesker deltog i dette arrangement.

Andet:

Centret har i både forårs- og efterårssemesteret arrangeret en række seminarer, frokostmøder og undervisningsforløb som alle har været velbesøgte.

Publikationer:

Schousboe, K.: Skrift, magtens teknologi? Temarapport 1, s. 53–73, Københavns Universitet, Amager 1984.

Schousboe, K.: Skrift og Samfund. Temarapport 1, s. 125, Københavns Universitet, Amager 1984.

Mogens Trolle Larsen

7: Det humanistiske Fakultets AV/ITV-afdeling

Historie:

AV/ITV-afdelingen blev oprettet i året 1979 i forbindelse med Københavns Universitets udbygning på Amager, på basis af en række humanistiske brugeres ønske om et fælles audiovisuelt (AV) center.

Afdelingen havde først til huse i lokaler ved Audiologisk Forskningsgruppe på KUA, og flyttede i august 1980, i forbindelse med færdiggørelsen af afdelingens tekniske faciliteter, til den nuværende adresse ved trappe 14.

Stab:

TAP: Antal årsværk: 5,5.

Arne Bøje Hansen, Arne Herager, Morten Jønsson, Steen Linke Larsen (udlånes til Institut for Filmvidenskab og Klinisk Psykologi), Steen Petersen (deles med Institut for Anvendt og Matematisk Lingvistik), René Schrøder, Lars Tietze og Jens Wickmann. EFG-lærling: 1.

Fællesafdelingens arbejdsområde:

Afdelingen er – i AV henseende – et fælles teknisk serviceorgan for institutterne ved Det humanistiske Fakultet.

1. Funktionerne er udlån, reparation og vedligehold af AV-apparatur samt AV-teknisk konsulentvirksomhed i forbindelse med institutternes apparaturindkøb. (Arne Bøje Hansen, Steen Petersen, Jens Wickmann).
2. Der ydes teknisk hjælp ved AV-apparaturbrug, og afdelingen giver instruktion og afholder kurser i brug af AV-apparatur.
Der har således i året været afholdt 11 kurser i brug af videoudstyr m.v. for 7 institutter. (Morten Jønsson).
3. Afdelingen varetager ombygninger og videreudvikling af eget og institutternes elektroniske AV-udstyr. (Arne Herager, Jens Wickmann).
4. Forskningsaktiviteterne, der berører afdelingen,

sker ved institutternes anvendelse af den konsulentvirksomhed og det apparatur som afdelingen stiller til rådighed.

Videooptagede arrangementer:

Paul Hammerich på KUA.
Holberg Seminar.

Arrangementer:

Afdelingen har ydet teknisk bistand ved en række større arrangementer afholdt på KUA

Morten Jønsson

Matematisk Centerinstitution	1
Kemisk Centerinstitution	2
Fysisk Centerinstitution	2
Niels Bohr Institutet	2
Zoologisk Centerinstitution	2
Botanisk Centerinstitution	2
Molekylærbiologisk Centerinstitution	2
Genetikinstitution	1
Zoologisk Centerinstitution	1
Geografisk Centerinstitution	2

1.2.1

Længst den overvejende del af stillingerne var besat ved efterårseksamenens start.

Denne første del af rekrutteringsplanen medførte, at en væsentlig del af fakultetsplan for så vidt angår nye stillingsoplysninger i Årbog 1983 - allerede nu har kunnet overbæres. Endt datalogi omfattede planen for 1983 nybeværelser af 24 stillinger, hvoraf der nu er besat 9.

Fakultetsplan kan således ud fra denne synsvinkel ud-

vikles til følgende: Ved udgangen af 1982 var der 114 stillinger i alt på fakultetets område, og de 114 stillingsplaner blev som gennemregnet i 1982 opfyldt, der var således 114 stillinger af de 114 planlagte stillinger. For så vidt angår nybeværelser af stillinger i 1983, har fakultetet således sikret i løbet af året 24 nye stillinger, hvoraf 9 allerede er besatte.

Med udgangspunkt i den planlægning fra 1981 og under indtryk af besættelsesplan har fakultetet ved udgangen af 1982 og vurderinger af gennemførelsen af VUP-planen udset for de forskellige fakulteter og centerinstitutioner samt til fakultetsplan for 1983. En såvel til en meget gennemførelse for videregående undervisning.

Fakultet har ved udgangen af 1982 gennemført den første del af rekrutteringsplanen for 1983, og det er således muligt at se på den første del af rekrutteringsplanen for 1983. På grund af den planlagte udbygning af fakultetets område har det ikke været muligt at gennemføre den planlagte på 1. september 1983, men fakultetet går ud fra at planen kan overbæres på 1. september 1983. Tilgangen på den første del af rekrutteringsplanen var på 1. september 1983 på henholdsvis 1 og 26 studerende. Endvidere har fakultetet i løbet af året sikret af den første del af rekrutteringsplanen på DKKU med en optag af studier på Danlag i august.

Morten Jønsson